

***Diagnoza służąca delimitacji obszaru
zdegradowanego i obszaru rewitalizacji
na terenie Gminy Batorz***

Batorz, styczeń 2025 r.

Niniejsza diagnoza została sporządzona zgodnie z przepisami ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz. U. z 2024 r. poz. 278.), w szczególności z art. 4 ust 1, art. 8 ust 1, art. 9 oraz art. 10 ustawy. Zgodnie z art. 11 ust 2. ww. ustawy potwierdza spełnienie przez obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji ustawowych przesłanek ich wyznaczenia.

Spis treści

1.	Wprowadzenie	3
2.	Metodologia opracowania dokumentu	4
2.1	Kluczowe pojęcia z zakresu rewitalizacji	4
2.2	Objaśnienia metodyczne	6
2.3	Struktura dokumentu	7
2.4	Zakres terytorialny i merytoryczny	7
3.	Delimitacja obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji	8
3.1	Wyznaczanie jednostek analitycznych – referencyjnych	8
4.	Diagnoza stanu istniejącego	11
4.1	Położenie administracyjne i geograficzne gminy	11
4.2	Sfera społeczna	12
4.2.1	Zmiana liczby mieszkańców i ruchy naturalne	12
4.2.2	Struktura wieku mieszkańców	17
4.2.3	Bezrobocie	22
4.2.4	Ubóstwo, wykluczenie społeczne i uzależnienia	29
4.2.5	Stan zdrowia mieszkańców i niepełnoprawność	41
4.2.6	Poziom edukacji	51
4.2.7	Poziom uczestnictwa w życiu społecznym i obywatelskim	56
4.3.8	Poziom bezpieczeństwa publicznego	61
4.3	Syntetyczny wskaźnik kryzysu społecznego	65
4.4	Analiza niekorzystnych zjawisk w pozostałych sferach	78
4.4.1	Sfera gospodarcza	78
4.4.2	Sfera środowiskowa	84
4.4.3	Sfera techniczna	87
4.4.4	Sfera przestrzenno-funkcjonalna	93
4.4.5	Podsumowanie analizy pozostałych sfer	99
4.5	Analiza jakościowa	103
5.	Wyznaczenie obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji	112
6.	Załącznik nr 1 – Mapa obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji	119

1. Wprowadzenie

Niniejsza diagnoza ma na celu wyznaczenie (delimitację) obszaru zdegradowanego oraz obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Batorz. Stanowi ona szczegółową analizę gminy obejmującą weryfikację negatywnych zjawisk w sferze społecznej oraz pozostałych sferach, tj. gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej i środowiskowej. Zgodnie z ustawą z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz.U. z 2024 r. poz. 278) obszar rewitalizacji to fragment gminy, który cechuje się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk, przede wszystkim ze sfery społecznej, ale także: gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej. Dodatkowo powinien to być obszar, na którym z uwagi na istotne jego znaczenie dla rozwoju lokalnego, gmina zamierza realizować przedsięwzięcia rewitalizacyjne. Może on obejmować całość lub część obszaru zdegradowanego. Delimitacja obszaru problemowego oparta została o wskaźniki i mierniki obiektywizujące aktualną sytuację funkcjonowania gminy w 5 ww. sferach. Proces delimitacji obszaru rewitalizacji wymaga określenia uprzednio obszarów gminy charakteryzujących się kumulacją zjawisk kryzysowych. Obszar z kumulacją zjawisk kryzysowych to część gminy znajdująca się w stanie kryzysowym ze względu na szczególne nagromadzenie negatywnych zjawisk społecznych, wskazanych w ustawie o rewitalizacji, w tym przede wszystkim: bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, wysokiej liczby mieszkańców będących osobami ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami (Dz. U. z 2022 r. poz. 2240), niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, a także niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym. Tereny w granicach obszaru znajdującego się w stanie kryzysowym, na których występują ponadto negatywne zjawiska (jedno lub kilka) ze sfer: gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej można wyznaczyć jako obszar zdegradowany. We wstępnej części dokumentu przybliżono pojęcia związane z procesem rewitalizacji oraz zaprezentowano dokładny opis metodologii badania delimitacyjnego, które zachowuje pełną zgodność z zapisami ww. ustawy. Zasadniczą częścią dokumentu stanowi kompleksowa diagnoza gminy, dokonana na podstawie możliwie najdokładniejszych i najbardziej aktualnych danych ilościowych, pozyskanych z instytucji publicznych różnych szczebli administracji publicznej. Szczegółowe dane dotyczące wszystkich ww. sfer funkcjonowania gminy odniesione zostały bezpośrednio do jej struktury przestrzennej. Przedmiotowa diagnoza, zgodnie z art. 11 ust. 2 ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz.U. z 2024 r. poz. 278), stanowić będzie załącznik do wniosku o wyznaczenie obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji i potwierdza ona spełnienie przez obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji przesłanek ich wyznaczenia.

2. Metodologia opracowania dokumentu

2.1 Kluczowe pojęcia z zakresu rewitalizacji

Rewitalizacja

Proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, prowadzony w sposób kompleksowy, poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki, skoncentrowane terytorialnie, prowadzone przez interesariuszy rewitalizacji na podstawie gminnego programu rewitalizacji.

Interesariusze

Interesariuszami rewitalizacji są w szczególności:

- 1) mieszkańcy obszaru rewitalizacji oraz właściciele, użytkownicy wieczystości nieruchomości i podmioty zarządzające nieruchomościami znajdującymi się na tym obszarze, w tym spółdzielnie mieszkaniowe, wspólnoty mieszkaniowe, społeczne inicjatywy mieszkaniowe, towarzystwa budownictwa społecznego oraz członkowie kooperatywy mieszkaniowej współdziałający w celu realizacji na obszarze rewitalizacji inwestycji mieszkaniowej w rozumieniu art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 4 listopada 2022 r. o kooperatywach mieszkaniowych oraz zasadach zbywania nieruchomości należących do gminnego zasobu nieruchomości w celu wsparcia realizacji inwestycji mieszkaniowych (Dz. U. z 2023 r. poz. 28);
- 2) mieszkańcy gminy inni niż wymienieni w pkt 1);
- 3) podmioty prowadzące lub zamierzające prowadzić na obszarze gminy działalność gospodarczą;
- 4) podmioty prowadzące lub zamierzające prowadzić na obszarze gminy działalność społeczną, w tym organizacje pozarządowe i grupy nieformalne;
- 5) jednostki samorządu terytorialnego, ich jednostki organizacyjne, oraz organy doradcze i konsultacyjne gminy;
- 6) organy władzy publicznej;
- 7) podmioty, inne niż wymienione w pkt 6, realizujące na obszarze rewitalizacji uprawnienia Skarbu Państwa.

Stan kryzysowy

Stan spowodowany koncentracją negatywnych zjawisk społecznych, w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, wysokiej liczby mieszkańców będących osobami ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami (Dz. U. z 2022 r. poz.

2240), niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, a także niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym, można wyznaczyć jako obszar zdegradowany w przypadku występowania na nim ponadto co najmniej jednego z następujących negatywnych zjawisk

- 1) gospodarczych – w szczególności niskiego stopnia przedsiębiorczości, słabej kondycji lokalnych przedsiębiorstw lub
- 2) środowiskowych – w szczególności przekroczenia standardów jakości środowiska, obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia ludzi lub stanu środowiska, lub
- 3) przestrzenno-funkcjonalnych – w szczególności niewystarczającego wyposażenia w infrastrukturę techniczną i społeczną lub jej złego stanu technicznego, braku dostępu do podstawowych usług lub ich niskiej jakości, niedostosowania rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, niedostosowania infrastruktury do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, niskiego poziomu obsługi komunikacyjnej, niedoboru lub niskiej jakości terenów publicznych, lub
- 4) technicznych – w szczególności degradacji stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym, oraz niefunkcjonowaniu rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności, ochrony środowiska i zapewniania dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami

Obszar zdegradowany

Obszar, na którym zidentyfikowano stan kryzysowy. Obszar zdegradowany może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic pod warunkiem stwierdzenia stanu kryzysowego na każdym z podobszarów.

Obszar rewitalizacji

Obszar obejmujący całość lub część obszaru zdegradowanego, cechujący się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk, na którym, z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego, zamierza się prowadzić rewitalizację. Obszar rewitalizacji nie może być większy niż 20% powierzchni gminy oraz zamieszkały przez więcej niż 30% liczby mieszkańców gminy. Obszar rewitalizacji może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic.

Niezamieszkałe tereny przemysłowe, w tym portowe i wydobywcze, tereny powojenne albo pokolejowe, na których występują negatywne zjawiska, mogą wejść w skład obszaru rewitalizacji wyłącznie w przypadku, gdy działania możliwe do przeprowadzenia na tych terenach przyczynią się do przeciwdziałania negatywnym zjawiskom społecznym.

2.2 Objaśnienia metodyczne

Zgodnie z art. 4 ust. 1 pkt 1 ustawy o rewitalizacji z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz.U. z 2024 r. poz. 278), celem niniejszej diagnozy jest przeanalizowanie przestrzenne wskazanych w ustawie negatywnych zjawisk społecznych na terenie Gminy Batorz oraz współwystępowania w obszarach ich koncentracji pozostałych negatywnych zjawisk określonych w ustawie, a w rezultacie zidentyfikowanie obszaru zdegradowanego i w jego ramach obszaru rewitalizacji.

Ustawa wprowadza obowiązkowy tryb uchwalania gminnego programu rewitalizacji, na który składają się następujące etapy:

- 1) Wyznaczenie obszarów zdegradowanego i rewitalizacji, co następuje uchwałą Rady Gminy na wniosek Wójta lub z własnej inicjatywy Rady Gminy,
- 2) Sporządzenie dla wyznaczonego obszaru rewitalizacji – Gminnego Programu Rewitalizacji. Etap ten zaczyna się uchwałą Rady Gminy o przystąpieniu do sporządzenia Programu Rewitalizacji, a kończy uchwałą o jego przyjęciu.
- 3) Ewentualne przyjęcie uchwał będących aktami prawa miejscowego, które są następstwem przyjęcia programu: (np. o wyznaczeniu Specjalnej Strefy Rewitalizacji, o zmianie Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania o zmianie uchwał definiujących politykę mieszkaniową gminy).

Przyjęta w niniejszej diagnozie procedura delimitacji obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji składa się z następujących części:

- ❖ podział gminy na jednostki analityczne - referencyjne, które należy rozumieć jako najmniejsze, niepodzielne na kolejnych etapach procedury, obszary gminy, dla których możliwe jest pozyskanie danych niezbędnych do przeprowadzenia analiz w określonych ustawowo sferach zagadnień;
- ❖ określenie listy weryfikowalnych i obiektywnych wskaźników dostosowanych do lokalnych uwarunkowań i obrazujących zjawiska kryzysowe w poszczególnych sferach;
- ❖ zgromadzenie i przygotowanie danych do analiz wskaźnikowych;
- ❖ przeprowadzenie analiz wskaźnikowych obszaru gminy w układzie jednostek analitycznych i poszczególnych sfer zagadnień;
- ❖ określenie obszarów z kumulacją zjawisk kryzysowych, w których zidentyfikowane nagromadzenie negatywnych zjawisk społecznych;
- ❖ delimitacja obszaru zdegradowanego, w którym zidentyfikowano, obok nagromadzenia negatywnych zjawisk społecznych, występowanie negatywnych zjawisk w sferach: gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej;
- ❖ delimitacja obszaru rewitalizacji cechującego się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk, na którym z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego gmina zamierza prowadzić rewitalizację, o powierzchni nie większej niż 20% powierzchni gminy i zamieszkałego przez nie więcej niż 30% liczby mieszkańców gminy;
- ❖ konsultacje społeczne projektu uchwały o wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji;
- ❖ podjęcie uchwały o wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji przez Radę Gminy.

Rysunek 1 Etapy wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji

Źródło: Opracowanie własne

2.3 Struktura dokumentu

Zakres diagnozy służącej delimitacji obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji został określony wprost w art. 9. ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz.U. z 2024 r. poz. 278). Przedmiotowy artykuł w sposób jednoznaczny wskazuje jakie elementy należy poddać weryfikacji w celu wyznaczenia obszaru rewitalizacji.

Zakres niniejszego opracowania obejmuje zagadnienia odnoszące się do pięciu obowiązkowych sfer:

- a) społecznej;
- b) gospodarczej;
- c) środowiskowej;
- d) technicznej;
- e) przestrzenno-funkcjonalnej.

W ramach ww. sfer wykonano szczegółową, wieloaspektową diagnozę obszaru Gminy Batorz pod kątem występowania zjawisk kryzysowych.

2.4 Zakres terytorialny i merytoryczny

Jedną z głównych zasad procesu rewitalizacji jest konieczność koncentracji terytorialnej podejmowanych działań. Ustawa o rewitalizacji¹ jednoznacznie wskazuje na terytorialny wymiar rewitalizacji, tj. konieczność realizacji projektów na ściśle wskazanym obszarze. Terytorialne ograniczenie zakresu rewitalizacji związane jest z koniecznością zapewnienia przemyślanego i kompleksowego procesu skupiającego zakres interwencji na obszarze najbardziej tego

¹ustawa z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz. U.2024 poz. 278)

potrzebującym. Wpływa również na ograniczenie rozproszenia działań rewitalizacyjnych, których realizacji w efekcie nie przynosiłaby oczekiwanych rezultatów. Wobec tego, o wyborze obszaru rewitalizacji decydować ma zdiagnozowana koncentracja negatywnych zjawisk przy jednoczesnym istotnym znaczeniu tego obszaru dla rozwoju lokalnego.

Zakres terenowy opracowania obejmuje obszar gminy Batorz o powierzchni ok 70,81 km². Analizę mającą na celu ustalenie zasięgu obszaru zdegradowanego oraz obszaru rewitalizacji przeprowadzono dla obszaru całej gminy. Na terenie gminy znajduje się 14 miejscowości zgrupowanych w 13 sołectwach.

Niezwykle istotnym elementem procesu rewitalizacji jest włączenie lokalnej społeczności, organizacji pozarządowych oraz innych podmiotów zarówno w sam etap diagnozowania obszaru gminy, jak również późniejszego przygotowania działań rewitalizacyjnych. Takie podejście wpływa na zapewnienie dogłębnej analizy oraz jej trafność, jak również zapewnienie akceptacji planowanych przedsięwzięć. Rewitalizacja stanowi odpowiedź na wieloaspektowy kryzys w konkretnej społeczności zajmującej zdefiniowany obszar. Na etapie sporządzania niniejszej diagnozy zagwarantowano możliwość czynnego udziału partnerów społecznych i gospodarczych oraz podmiotów reprezentujących społeczeństwo obywatelskie, podmiotów działających na rzecz ochrony środowiska oraz podmiotów odpowiedzialnych za promowanie włączenia społecznego, praw podstawowych, praw osób niepełnosprawnych, równości płci i niedyskryminacji na etapie jej realizacji.

3. Delimitacja obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji

3.1 Wyznaczanie jednostek analitycznych – referencyjnych

Pierwszy etap prac w ramach niniejszej diagnozy obejmował wyznaczenie podstawowych jednostek analitycznych - referencyjnych, tj. przestrzennych jednostek, do których odnoszone były wszystkie zbierane dane. W obrębie wyznaczonych pól przeprowadzono następnie szczegółową analizę wskaźnikową w zakresie poszczególnych sfer mającą na celu wskazanie obszarów wymagających podjęcia działań rewitalizacyjnych. Przeprowadzona diagnoza objęła swoim zasięgiem teren gminy Batorz przy uwzględnieniu podziału na wyznaczone jednostki referencyjne. Diagnoza została przeprowadzona w oparciu o obiektywne i weryfikowalne mierniki oraz metody badawcze, które odpowiednio dostosowano do lokalnych uwarunkowań. Analiza wskaźnikowa uzupełniona została o analizę jakościową.

Zgodnie z rekomendacjami² analizie poddano dwa rodzaje pól podstawowych – jednostki modularne (sztuczne) oraz jednostki pseudonaturalne (istniejące oraz wyznaczone na potrzeby rewitalizacji). Ze względu na liczne problemy związane z pozyskaniem danych (m.in. niezgodność z działkami ewidencyjnymi, konieczność przyporządkowania danych z jednej ulicy do kilku pól, kwestie ochrony danych osobowych), które odzwierciedliłyby

² „Delimitacja krok po kroku. Metoda wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na potrzeby Gminnych Programów Rewitalizacji”

aktualny stan, zrezygnowano z analizy prowadzonej na poziomie jednostek modularnych. Analizie poddano jednostki pseudonaturalne.

Na podkreślenie zasługuje fakt, iż jednostki analityczne stanowią obszary spójne, dające się wyodrębnić jako pewne całości pod względem społecznym, morfologicznym, funkcjonalnym i przestrzennym. Ponadto, podział gminy na jednostki analityczne powinien uwzględniać strukturę funkcjonalno-przestrzenną i sytuację demograficzną gminy. Dodatkowo wymogi ustawowe nakazują, iż granice jednostek powinny być poprowadzone zgodnie z granicami ewidencyjnymi działek, za wyjątkiem sytuacji, w których granice jednostek dzielą działki, przez które np. przepływają rzeki. Ustawa umożliwia zastosowanie specjalnych narzędzi wspierających proces rewitalizacji, np. Specjalną Strefę Rewitalizacji, które muszą być przypisane ściśle do określonych działek ewidencyjnych. Finalny podział gminy na jednostki analityczne został skonsultowany i zatwierdzony przez władze Gminy Batorz.

W ramach niniejszego opracowania przyjęto zastosowanie podziału na jednostki referencyjne obejmujące sołectwa. Na terenie Gminy Batorz znajduje się 14 miejscowości zgrupowanych w 13 sołectwach. Sołectwa, będące jednostkami pomocniczymi gminy, w sposób najbardziej adekwatny odzwierciedlają podział terytorialny gminy wynikający z uwarunkowań historycznych, przestrzennych i społecznych. Od strony praktycznej uzasadnieniem dla takiej metodologii był również fakt, iż zbieranie danych na potrzeby gminnych statystyk od lat opiera się właśnie na podziale na jednostki pomocnicze. Wyodrębniono następujące jednostki referencyjne:

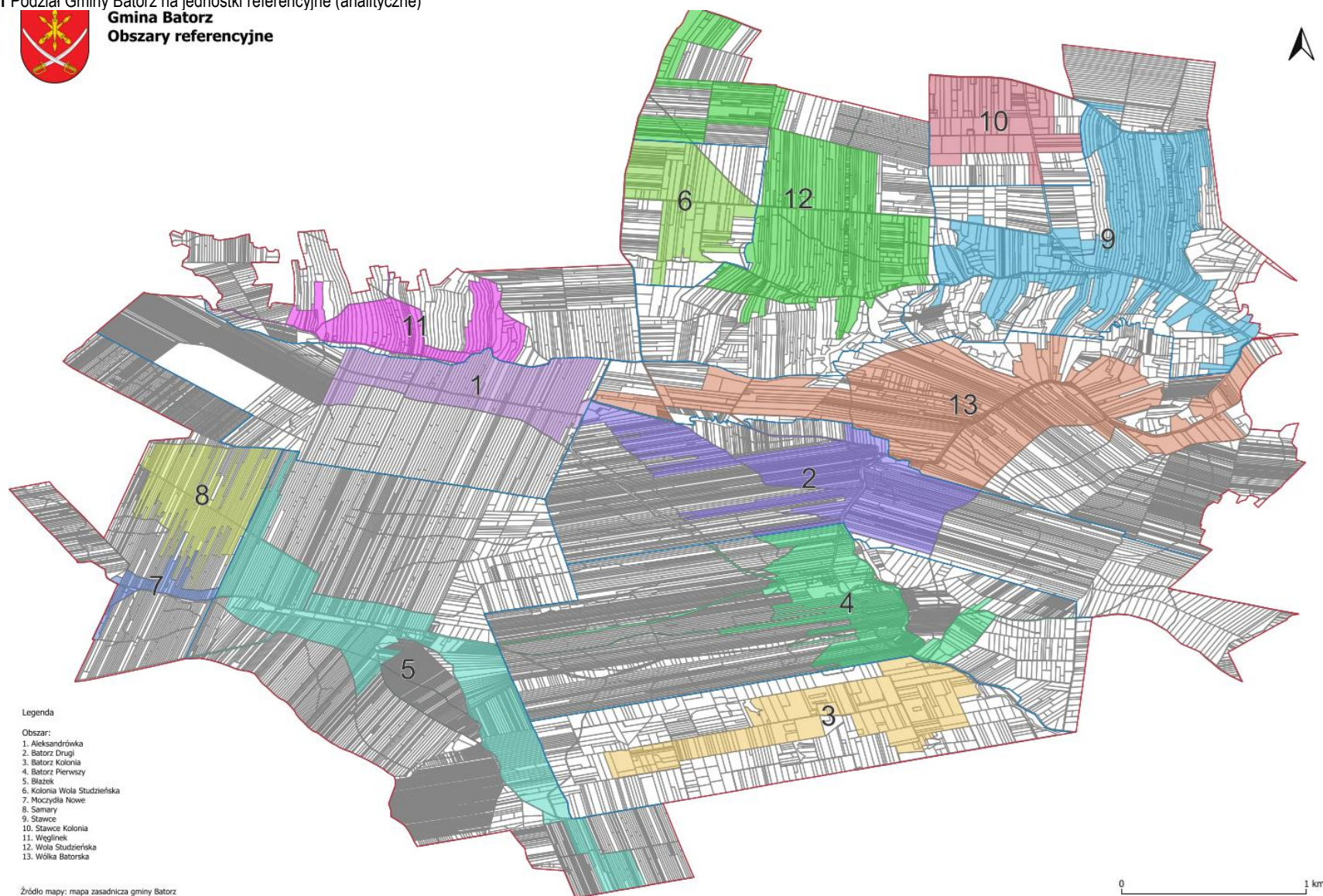
- 1) Aleksandrówka
- 2) Batorz Pierwszy
- 3) Batorz Drugi
- 4) Batorz-Kolonia
- 5) Błazek
- 6) Nowe Moczydła
- 7) Samary
- 8) Stawce
- 9) Stawce-Kolonia
- 10) Węglinek
- 11) Wola Studzieńska
- 12) Wola Studzieńska-Kolonia
- 13) Wólka Batorska (obejmuje miejscowości: Wólka Batorska i Wólka Batorska – Kolonia).

Z zakresu opracowania, tj. wyznaczonych jednostek referencyjnych, wyłączono fragmenty gminy, które zgodnie z metodologią przyjętą przez ustawę o rewitalizacji nie powinny być brane pod uwagę na etapie delimitacji obszaru zdegradowanego. Wyłączenia te wynikają z charakterystyki tychże terenów – są to tereny (niezurbanizowane), rolne, przeznaczone dla potrzeb prowadzenia działalności rolniczej oraz leśne. Granice wyznaczonych jednostek referencyjnych prowadzone były zgodnie z działkami ewidencyjnymi.

Mapa 1 Podział Gminy Batorz na jednostki referencyjne (analityczne)

Gmina Batorz
Obszary referencyjne

Legenda

Obszar:

1. Aleksandrówka
2. Batorz Drugi
3. Batorz Kolonia
4. Batorz Pierwszy
5. Błazek
6. Kolonia Wola Studzińska
7. Moczydła Nowe
8. Samary
9. Stawce
10. Stawce Kolonia
11. Węglinek
12. Wola Studzińska
13. Wólka Batorska

Źródło mapy: mapa zasadnicza gminy Batorz

Źródło: Opracowanie własne

W ramach niniejszego opracowania analizie poddano 13 wyznaczonych jednostek analitycznych (referencyjnych). Ich szczegółową charakterystykę przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela 1 Wyznaczone jednostki referencyjne (analityczne) na terenie Gminy Batorz

Lp.	Nazwa obszaru analitycznego – jednostki referencyjnej	Miejscowości i wsie wchodzące w skład jednostki referencyjnej	Powierzchnia jednostki referencyjnej [km ²]	Liczba ludności w 2023 r. [osoby]
1.	Aleksandrówka	Aleksandrówka	1,3990	367
2.	Batorz Pierwszy	Batorz Pierwszy	1,7142	453
3.	Batorz Drugi	Batorz Drugi	2,1883	314
4.	Batorz-Kolonia	Batorz-Kolonia	1,7205	117
5.	Błażek	Błażek	2,8162	632
6.	Nowe Moczydła	Nowe Moczydła	0,2307	115
7.	Samary	Samary	1,0470	148
8.	Stawce	Stawce	3,3635	208
9.	Stawce-Kolonia	Stawce-Kolonia	1,010	94
10.	Węglinek	Węglinek	0,9613	126
11.	Wola Studzieńska	Wola Studzieńska	3,4768	55
12.	Wola Studzieńska-Kolonia	Wola Studzieńska-Kolonia	1,0872	187
13.	Wólka Batorska	Wólka Batorska oraz Wólka Batorska – Kolonia	4,2111	383
SUMA:			25,2258	3 199

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Batorz

4. Diagnoza stanu istniejącego

4.1 Położenie administracyjne i geograficzne gminy

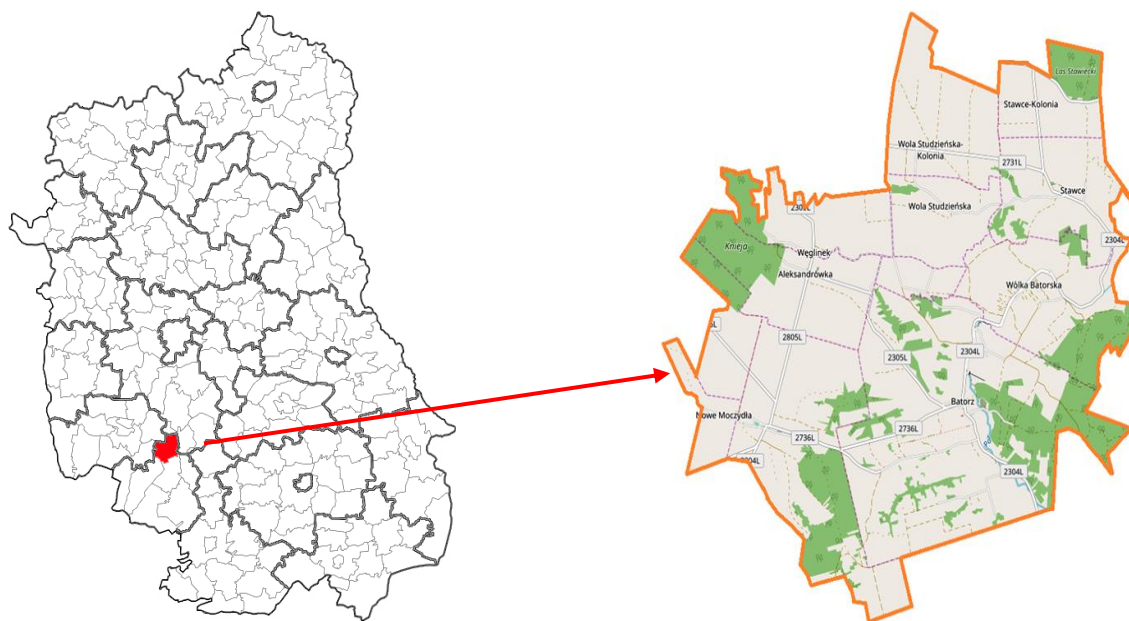
Gmina Batorz jest jedną ze 170 gmin wiejskich położonych na terenie województwa lubelskiego, w powiecie janowskim. Znajduje się w południowo - zachodniej części województwa lubelskiego. Z gminą Batorz bezpośrednio sąsiadują:

- gmina Kraśnik – od strony północnej
- gmina Lublin – od strony północnej
- gmina Biłgoraj – wschodniej.

W skład gminy Batorz wchodzi 14 miejscowości zgrupowanych w 13 sołectwach: Aleksandrówka, Batorz Pierwszy, Batorz Drugi, Batorz-Kolonia, Błazek, Nowe Moczydła, Samary, Stawce, Stawce-Kolonia, Węglinek, Wola Studzieńska, Wola Studzieńska-Kolonia, Wólka Batorska. Sołectwa gminy Batorz cechuje duże zróżnicowanie. Do najliczniejszych miejscowości należą Błazek (632 mieszkańców w 2023 r.) oraz Batorz Pierwszy (453 mieszkańców w 2023 r.). Najmniej liczna miejscowość to Wola Studzieńska, z 55 mieszkańcami w 2023r.

Gmina Batorz zajmuje około 71 km², co stanowi około 8,11% powierzchni całego powiatu janowskiego oraz 0,28% powierzchni województwa lubelskiego. Powierzchnia gminy jest mniejsza niż przeciętna powierzchnia gminy wiejskiej w województwie lubelskim, która wynosi 127 km².³ Gmina Batorz jest jedną z 5 gmin wiejskich (Batorz, Chrzanów, Dzwola, Godziszów, Potok Wielki), które łącznie z dwiema gminami miejsko-wiejskimi, będące jednocześnie miastami (Janów Lubelski, Modliborzyce) wchodzi w skład powiatu janowskiego.

Mapa 2 Położenie gminy Batorz na obszarze województwa lubelskiego i powiatu janowskiego

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: [https://pl.wikipedia.org/wiki/Batorz_\(gmina\)](https://pl.wikipedia.org/wiki/Batorz_(gmina))

³ „Powierzchnia i ludność w przekroju terytorialnym w 2014 roku” GUS

Siedzibą gminy jest miejscowość Batorz, oddalona o 19 km od Janowa Lubelskiego – siedziby powiatu, 67 km od stolicy województwa lubelskiego oraz o 225 km od Warszawy. Najbliżej zlokalizowanymi portami lotniczym są: port Lublin-Świdnik - 84 km oraz port Warszawa – Okęcie – 223 km. Batorz położony jest w odległości 150 km od polsko-białoruskiego przejścia w Sławatyczach oraz 187 km w Terespolu (Barwinek – 207 km, Cieszyn – 428 km).

4.2 Sfera społeczna

4.2.1 Zmiana liczby mieszkańców i ruchy naturalne

Na koniec 2023 roku teren gminy Batorz zamieszkiwały łącznie 3 199 osób, co stanowi około 7% ludności powiatu janowskiego. Wśród ogólnej liczby mieszkańców kobiety stanowiły 49,36% (wskaźnik procentowego udziału kobiet dla województwa lubelskiego wynosił 51,6%, dla Polski 51,7%), mężczyźni zaś 50,64%.

W 2023 r. wskaźnik gęstości zaludnienia w gminie Batorz kształtował się na poziomie 45,2 osoby/km², w całym powiecie janowskim wyniósł on nieco więcej – 48,9 osoby/km². Dla porównania średnia wartość tego wskaźnika dla gmin wiejskich z terenu województwa lubelskiego wynosiła: 47 osób/km².⁴

Przeprowadzona na potrzeby opracowania niniejszego dokumentu diagnoza wykazała szereg procesów demograficznych zachodzących na obszarze gminy Batorz i mających negatywny wpływ na kształt społeczeństwa. Jednym z nich jest zjawisko systematycznego wyludniania się obszaru. W analizowanym okresie (lata 2019-2023) z terenu gminy Batorz ubyły łącznie 104 osoby. Ogólna liczba mieszkańców w analizowanym okresie spadła więc o 3,25% (średnia dla całej gminy). Uwzględniając populację poszczególnych jednostek referencyjnych możemy zaobserwować, że w większości sołectw odnotowano spadek liczby ludności w latach 2019-2023. Najwyższy w sołectwach Błażek (spadek o 20 mieszkańców), Wola Studzińska (spadek o 15 mieszkańców), Wólka Batorska (spadek o 14 mieszkańców) oraz Stawce (spadek o 11 mieszkańców). Jedynie w sołectwie Stawce - Kolonia liczba mieszkańców na koniec 2023 liczba mieszkańców była większa o 1 osobę.

Tabela 2 Liczba ludności gminy Batorz w latach 2019 – 2023 wg jednostek referencyjnych

NAZWA JEDNOSTKI REFERENCYJNEJ	Liczba ludności				
	2019	2020	2021	2022	2023
Aleksandrówka	374	364	366	369	367
Batorz Pierwszy	456	457	466	460	453
Batorz Drugi	324	312	318	315	314
Batorz – Kolonia	123	121	118	118	117
Błażek	652	642	639	634	632
Nowe Moczydła	119	116	114	113	115
Samary	159	158	155	151	148
Stawce	217	221	212	207	208
Stawce – Kolonia	93	93	92	95	94

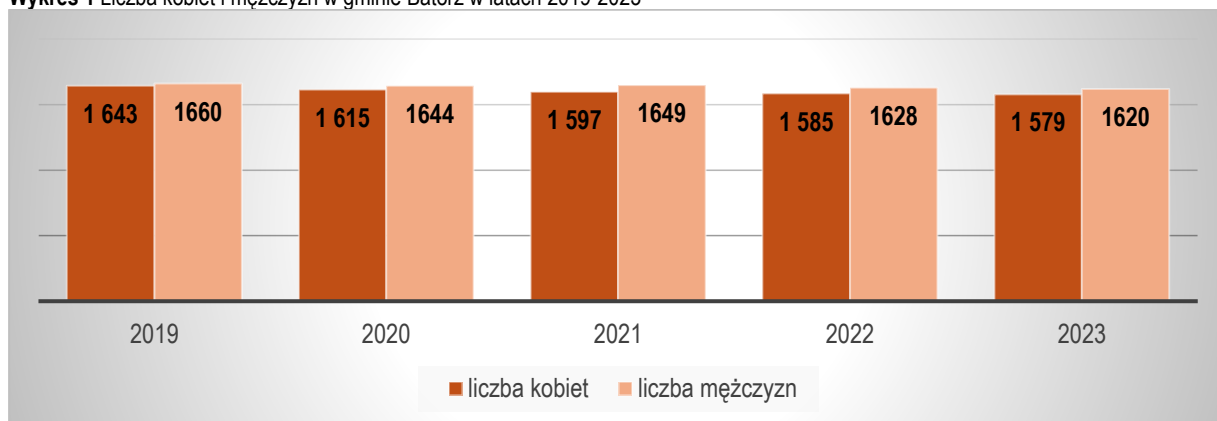
⁴ https://bip.stat.gov.pl/files/gfx/bip/pl/defaultstronaopisowa/1568/1/1/6._lubelskie.pdf

NAZWA JEDNOSTKI REFERENCYJNEJ	Liczba ludności				
	2019	2020	2021	2022	2023
Węglinek	129	127	125	126	126
Wola Studzieńska	70	67	60	58	55
Wola Studzieńska – Kolonia	190	190	193	187	187
Wólka Batorska	397	391	388	380	383
SUMA	3 303	3 259	3 246	3 213	3 199

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Batorz

Współczynnik feminizacji na terenie gminy w ciągu ostatnich pięciu lat utrzymywał się na zbliżonym poziomie. W 2019 roku kobiety stanowiły 49,74% populacji, w 2020 roku 49,56%, w 2021 roku 49,2%, w 2022 roku 49,33%, natomiast w 2023 roku kobiety stanowiły 49,36% ogólnej liczby mieszkańców gminy.

Wykres 1 Liczba kobiet i mężczyzn w gminie Batorz w latach 2019-2023

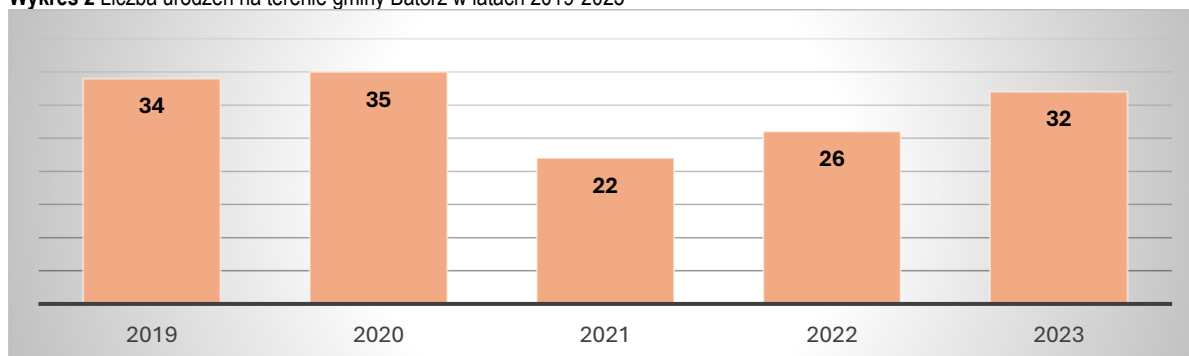

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Batorz

Na przestrzeni lat 2019-2023 zaobserwowano znaczne wahania liczby urodzeń w gminie Batorz. W 2019 roku liczba urodzeń wyniosła 34, w roku 2020 – 35, w 2021 – zaledwie 22, w 2022 – 26, natomiast w 2023 r. - 32. Na przestrzeni analizowanego okresu jest to zatem spadek o 5,88%.

Spadek liczby urodzeń w latach 2019 – 2023 odnotowano w 6 sołectwach: największy (o 3 urodzenia) w sołectwach Batorz Pierwszy, Batorz – Kolonia oraz Samary. W sołectwach Batorz Drugi, Błażek, Stawce oraz Wola Studzieńska – Kolonia liczba urodzeń wzrosła (odpowiednio o 4, 5, 1 oraz 2 urodzenia). Liczba ta nie zmieniła się w sołectwach Stare Moczydła, Wola Studzieńska i Wólka Batorska.

Wykres 2 Liczba urodzeń na terenie gminy Batorz w latach 2019-2023

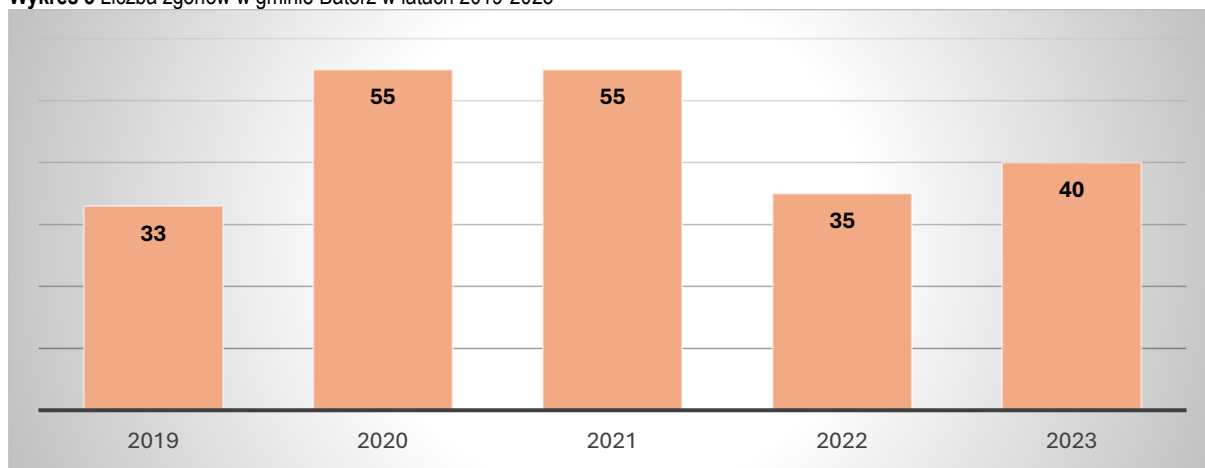

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Batorz

W badanym okresie zanotowano stosunkowo niewielki jak na występujące okoliczności wzrost liczby zgonów. W 2019 roku wyniosła ona 33, w 2023 natomiast 40. Jest to wzrost o 21,21%. Niewątpliwie na taki stan rzeczy miała również wpływ panująca od marca 2020 r. pandemia COVID-19 – nie tylko przez wzrost zgonów spowodowanych jedynie zachorowalnością w efekcie wirusa SARS-CoV-2, ale również powodując znaczne zmniejszenie dostępności usług medycznych. W świetle danych GUS w latach 2020 i 2021 według struktury wieku zanotowano wzrost niemal we wszystkich grupach wieku. Zmiany w umieralności pozostają w ścisłym związku ze zmianami w strukturze przyczyn zgonów. Według wstępnych danych o zgonach za 2021 rok – podobnie jak w latach ubiegłych – głównymi przyczynami zgonów były choroby układu krążenia i choroby nowotworowe, ale obie grupy odpowiadały już jedynie za nieco ponad połowę wszystkich zgonów. W stosunku do 2020 r. udział ten obniżył się o prawie 6%. Spadki obserwujemy niemal we wszystkich klasach przyczyn zgonów. Zmiany te są pochodną pandemii, w wyniku której w 2021 r. zmarło w Polsce ponad 91 tys. osób, co oznacza, że zgony z powodu COVID-19 stanowiły blisko 18% wszystkich zgonów. Zwiększona w 2020 r. oraz w 2021 r. umieralność miała bez wątpienia związek z pojawieniem się kolejnych fal pandemii wywołanej wirusem SARS-CoV2. Udział bezpośrednich ofiar COVID-19 w ogólnej liczbie zgonów był jedynie o 1% niższy niż zgonów z powodu chorób nowotworowych.

Najwyższy wzrost liczby zgonów zauważamy w sołectwach Batorz Pierwszy (4 zgony) oraz Aleksandrówka (3 zgony). Spadek liczby zgonów zanotowano w sołectwach Nowe Moczydła i Samary (po 2 zgony mniej) oraz Stawce i Wola Studzieńska – Kolonia (po 1 zgonie mniej). W sołectwach Batorz Drugi oraz Stawce - Kolonia liczby te w latach 2019 i 2023 są równe (odpowiednio 4 i 2 zgony).

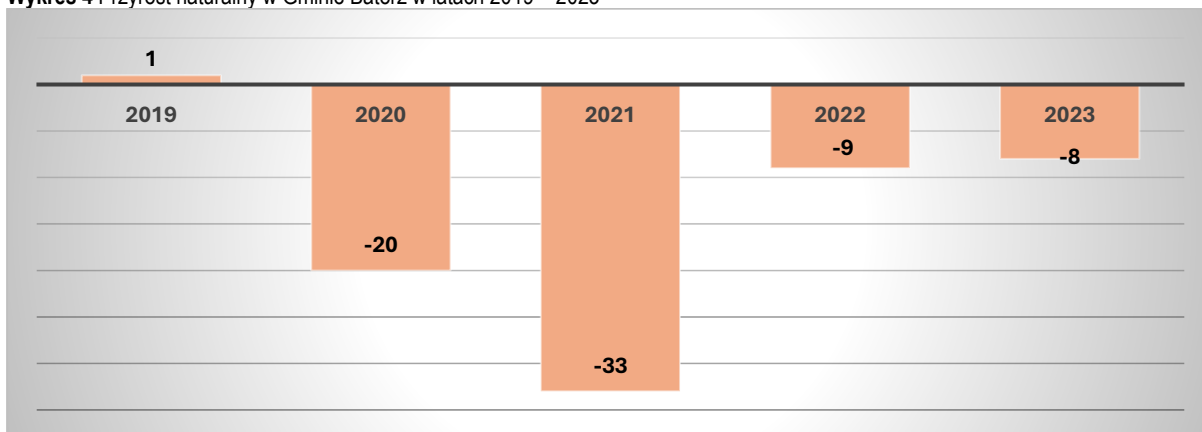
Wykres 3 Liczba zgonów w gminie Batorz w latach 2019-2023

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Batorz

Najważniejszym jednak danymi dostarczającymi wiedzy na temat zmiany liczby ludności jest przyrost naturalny. Na przestrzeni analizowanego okresu w Gminie Batorz jedynie w roku 2019 zanotowano dodatni przyrost naturalny, równy 1. W kolejnych latach był rokrocznie ujemny, w 2020 r. wyniósł -20, w 2021 r. aż -33, w 2022 r. było to -9, w 2023 r. zaś -8. Tendencja ta jest charakterystyczna dla całego kraju i potwierdza jedynie pesymistyczne prognozy dotyczące struktury wiekowej przyszłych pokoleń.

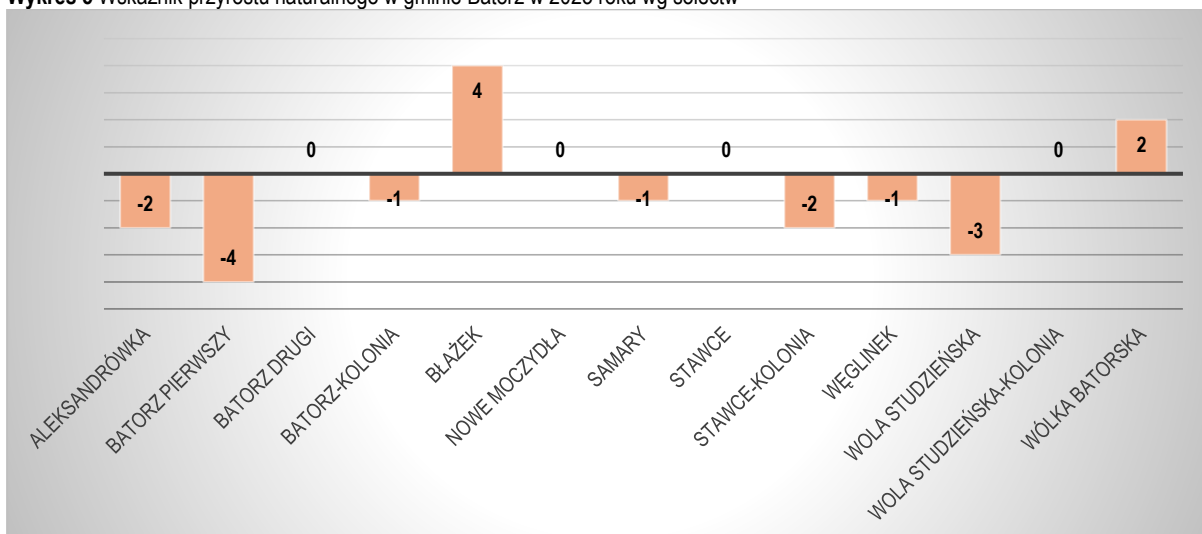
Wykres 4 Przyrost naturalny w Gminie Batorz w latach 2019 – 2023

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Batorz

Zanotowany w 2023 roku na terenie całej Gminy Batorz przyrost naturalny równy minus 8 odpowiada przyrostowi naturalnemu równemu minus 6,86 na 1000 mieszkańców gminy. W poszczególnych sołectwach w 2023 roku, w 7 z 13, zanotowano ujemny przyrost naturalny. Najniższy wskaźnik przyrostu naturalnego zanotowały sołectwa Batorz Pierwszy (-4) oraz Wola Studzińska (-3). Dodatni przyrost naturalny stwierdzono jedynie w sołectwach Błażek (4) oraz Wólka Batorska (2). W sołectwach Batorz Drugi, Nowe Moczydła, Stawce oraz Wola Studzińska – Kolonia wyniósł on 0.

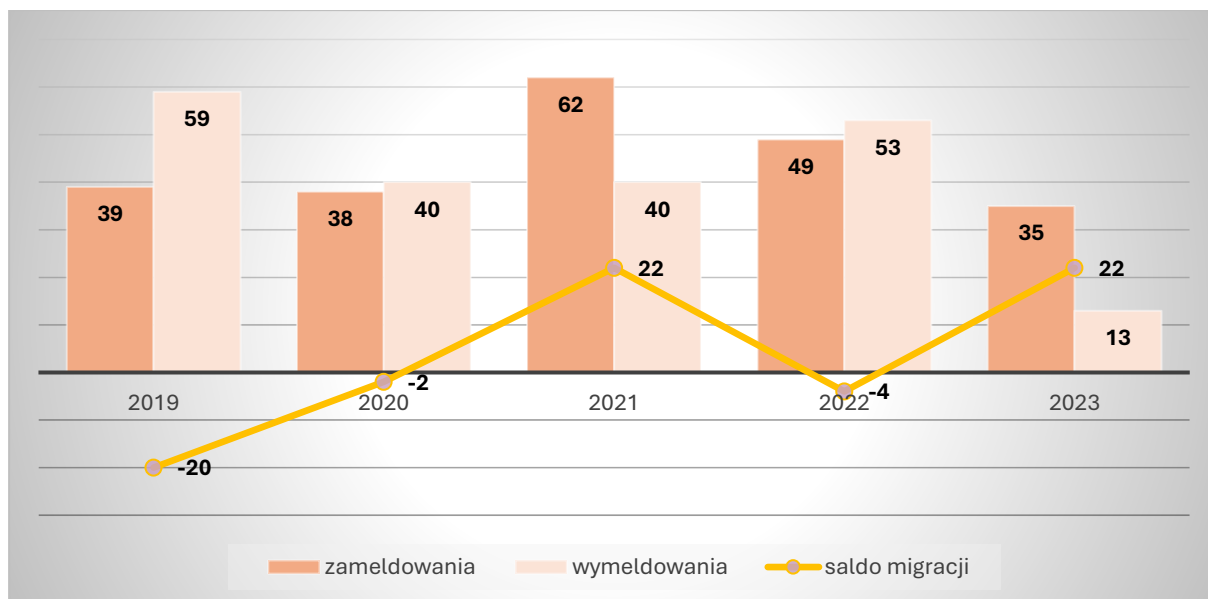
Wykres 5 Wskaźnik przyrostu naturalnego w gminie Batorz w 2023 roku wg sołectw

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Batorz

Kolejny element wpływający na ludność obszaru to saldo migracji. Procesy migracyjne odgrywają decydującą rolę nie tylko w zakresie ogólnej liczby mieszkańców, lecz również wpływają na przemiany struktury wiekowej ludności. Na obszarze gminy Batorz w latach 2019-2023 notuje się tendencję wzrostową w zakresie salda migracji. Zaobserwować tu można znaczne wahania wartości salda migracji. Ujemne saldo migracji odnotowano w 2019, 2020 oraz 2022 roku. W 2021 oraz w 2023 r. saldo to było dodatnie i wynosił 22. W roku 2023 ujemne saldo migracji, równe -1 odnotowano w sołectwach Samary i Stawce. Najwyższy zaś poziom wskaźnik osiągnął w sołectwach Wólka Batorska (6), Błażek (4) oraz Batorz Drugi oraz Aleksandrówka (3).

Wykres 6 Zameldowania, wymeldowania i saldo migracji w gminie Batorz w latach 2019 – 2023

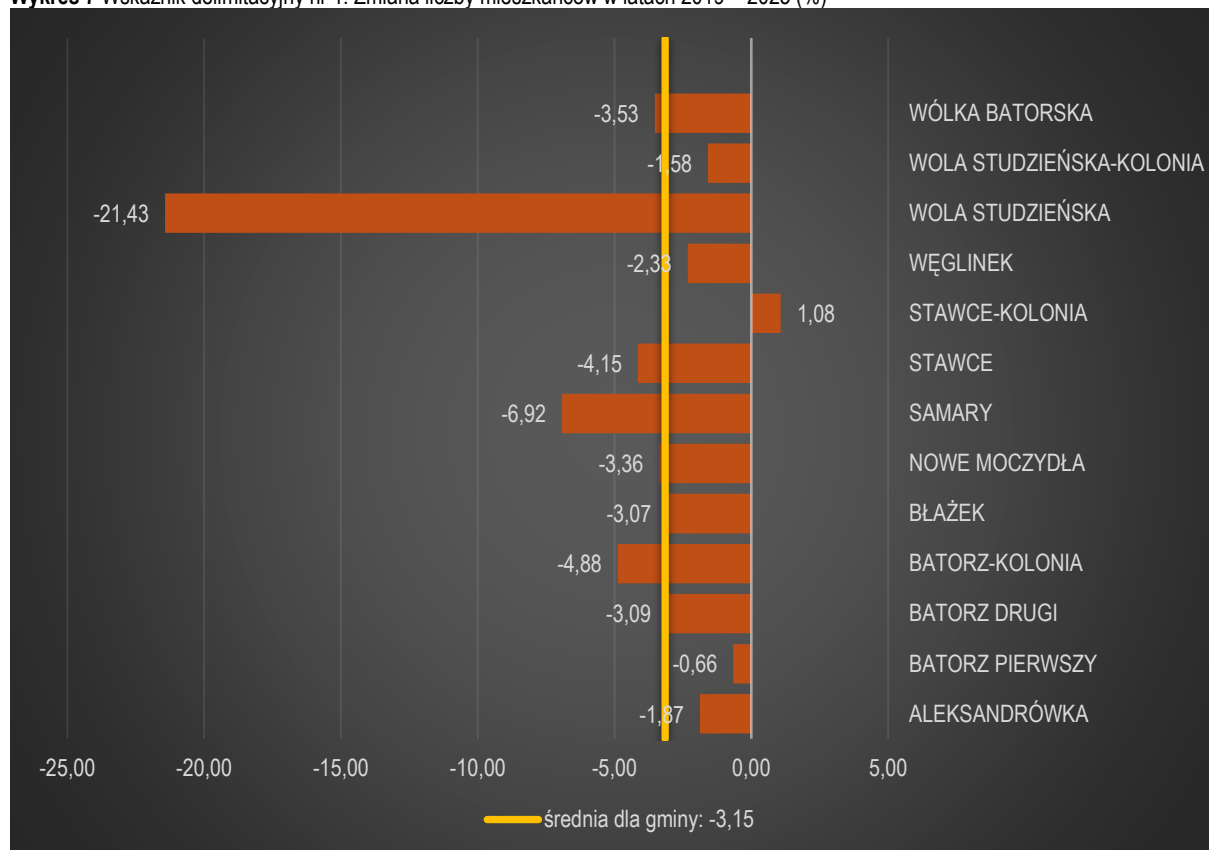

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Batorz

W celu zbudowania syntetycznego wskaźnika problemów społecznych, w pierwszej kolejności badaniu poddano kwestie negatywnych trendów demograficznych. Wzięto pod uwagę zagadnienia dotyczące zmiany liczby mieszkańców i czynników wpływających na te zmiany. Analizie poddano zmianę liczby ludności gminy na przestrzeni lat 2019-2023. Uznano, iż ww. kwestia jest najistotniejszym wyznacznikiem pozwalającym na zdiagnozowanie obszarów charakteryzujących się największą koncentracją negatywnych zjawisk społecznych.

Pierwszy z badanych wskaźników obrazuje procentową zmianę liczby mieszkańców w latach 2019-2023. Na przestrzeni badanego okresu zauważalny jest systematyczny ubytek liczby mieszkańców (w 2019 r. liczba mieszkańców gminy wynosiła 3 303 osoby, w 2023 liczba ta zmalała do 3 199). Przedmiotowy wskaźnik obrazuje w sposób najbardziej trafny niekorzystne trendy demograficzne zauważalne w większości jednostek analitycznych wchodzących w skład gminy. Na podstawie danych udostępnionych przez Urząd Gminy Batorz oszacowano, iż średnia wartość wskaźnika (dot. całej gminy) kształtuje się na poziomie minus 3,15. W sześciu sołectwach badany wskaźnik przyjął wartości wyższe, niż średnia dla gminy, jednak nadal ujemne (Wola Studzieńska – Kolonia: -1,58, Węglinek: -2,33, Błazek: -3,07, Batorz Drugi: -3,09, Batorz Pierwszy: -0,66, Aleksandrówka: -1,87). Natomiast jedynie w sołectwie Stawce – Kolonia przyjął wartość dodatnią, równą 1,08. Najgorzej sytuacja prezentuje się w sołectwie Wola Studzieńska, gdzie wskaźnik przyjął wartość bardzo niską, wynoszącą aż -21,43. Stosunkowo niską wartość odnotowano także w sołectwie Samary (-6,92), Batorz – Kolonia (-4,88) oraz Stawce (-4,15).

Wykres 7 Wskaźnik delimitacyjny nr 1: Zmiana liczby mieszkańców w latach 2019 – 2023 (%)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Batorz

4.2.2 Struktura wieku mieszkańców

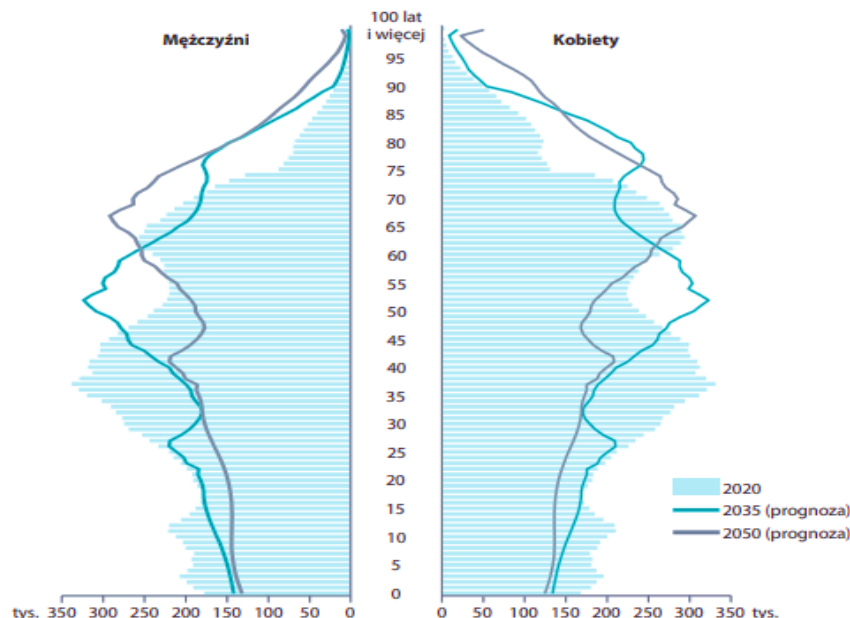
W Polsce od 2013 roku utrzymuje się przewaga liczby zgonów nad liczbą urodzeń. Ujemny przyrost naturalny pozostanie cechą zmian ludnościowych w przyszłości. Kraje regionu Europy Środkowo-Wschodniej, obecnie zaliczane do relatywnie młodych demograficznie, za 30 lat będą miały jedno z najstarszych społeczeństw na świecie, a Polska znajduje się wśród liderów tych przekształceń ludności. Kierunek zmian jest nieodwracalny, determinują go przekształcenia struktury wieku wynikające z przeszłych zmian płodności i umieralności, takich jak spadek liczby kobiet w wieku rozrodczym oraz rosnąca liczba osób starszych w populacji. Wyzwanie rozwojowe, przed jakim staje Polska, polega zatem na działaniach ograniczających negatywne zmiany w strukturze ludności.⁵

Struktura wieku mieszkańców stanowi istotny element decydujący zarówno o możliwościach rozwojowych danej jednostki, jak również wpływający na kształtowanie systemu polityki społecznej. Liczne opracowania i prognozy demograficzne (w tym m.in. GUS) wskazują, iż zjawisko starzenia się społeczeństwa będzie przybierać na sile. Jak wskazują publikacje, w ostatnich latach obserwowany jest w Polsce nasilający się proces starzenia się populacji mieszkańców. Udział osób starszych w populacji mieszkańców Polski systematycznie rośnie. Na koniec 2020 r. liczba osób w wieku 60 lat i więcej wyniosła 9,8 mln i w stosunku do roku poprzedniego zwiększyła się o 1,0%. Odsetek osób starszych w populacji Polski osiągnął poziom 25,6%. Według prognozy GUS liczba ludności w wieku 60 lat i więcej w Polsce w roku 2030 ma wzrosnąć do poziomu 10,8 mln, a w 2050 r. wyniesie 13,7 mln. Osoby te będą stanowiły około

⁵ https://www.batory.org.pl/wp-content/uploads/2021/09/I.E.Kotowska_Zmiany.demograficzne.w.Polsce

40% ogółu ludności Polski. W 2020 r. wskaźnik obciążenia demograficznego osobami starszymi wzrósł do poziomu 28,2 (z 27,2 w roku 2019). Wskaźnik ludności w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym ukształtował się na poziomie 37,5, podczas gdy rok wcześniej wynosił 36,5. Według prognozy demograficznej w perspektywie do roku 2050 populacja Polski będzie stawała się coraz starsza. Równolegle do przewidywanego spadku liczby ludności o 4,3 mln osób do roku 2050, spodziewany jest stały wzrost liczby ludności w wieku senioralnym.⁶

Wykres 8 Ludność wg płci i wieku. Stan w dniu 31 grudnia 2020 r., 2035 r. i 2050 r.

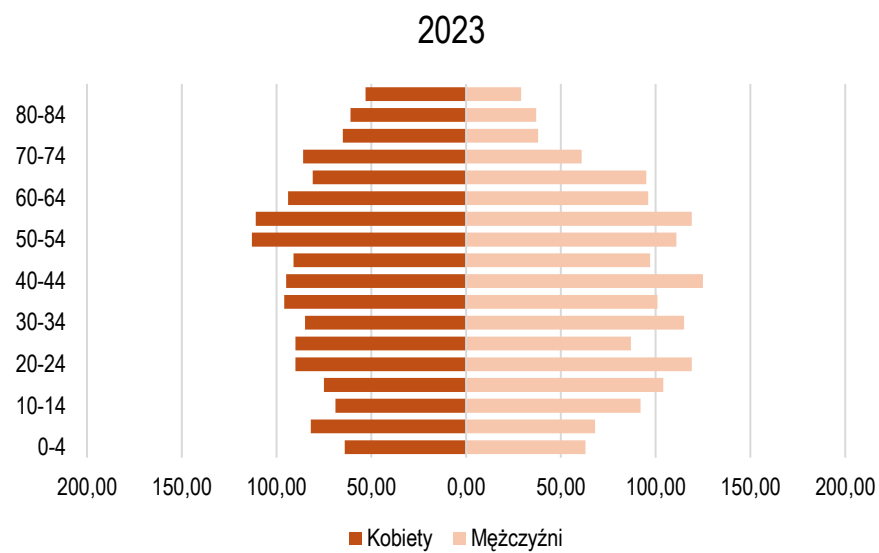
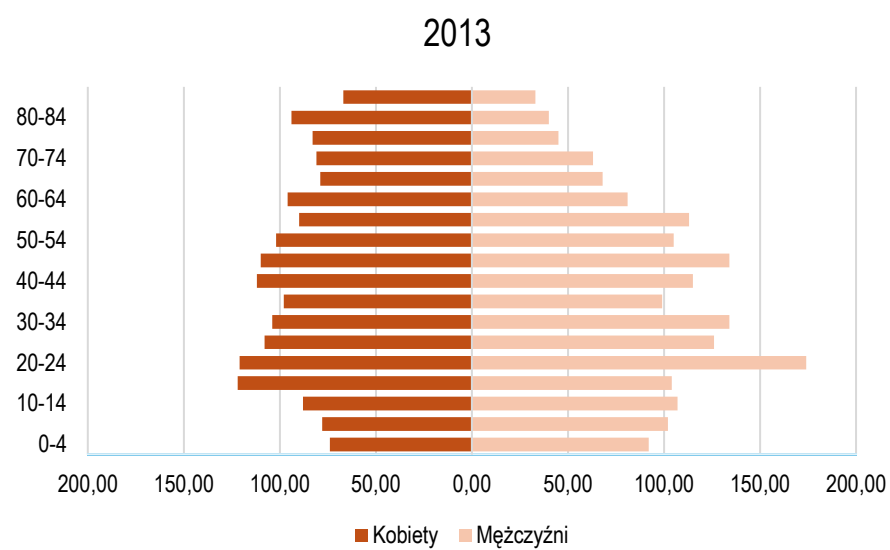
Źródło: „Sytuacja osób starszych w Polsce w 2020 r.” GUS, Warszawa, Białystok 2021

Stopniowe starzenie się społeczeństwa generuje szereg problemów (m.in. zmniejszanie zasobu siły roboczej, osłabienie lokalnego kapitału ludzkiego czy pogarszanie struktury rynku pracy). Zjawisko starzenia się populacji ma również skutki ekonomiczne dla systemu finansów publicznych w postaci wzrostu kosztów opieki zdrowotnej i opieki nad ludźmi starszymi.

Analiza danych dotyczących wieku mieszkańców gminy Batorz wskazuje także na występowanie negatywnych zjawisk, charakterystycznych dla całej Polski. Zauważalny jest trend stopniowego starzenia się populacji ludności gminy. Wskazują na to poniższe piramidy wieku i płci obrazujące kształt społeczeństwa w 2013 r. oraz w 2023 r. (dane GUS). Porównując obydwie wykresy ewidentnie potwierdzić można tendencje ogólnopolskie. Kształt piramidy w 2023 r. ma charakter regresywny (zbliżony do kształtu piramidy dla mieszkańców całego kraju w 2020 r.). współczynnik obciążenia demograficznego osobami starszymi wynosił w 2013 r. 29, w roku 2019 – 29,1 natomiast w 2023 r. – 30,1. Wskazuje to jednoznacznie na postępujący proces starzenia się społeczeństwa Gminy Batorz. Jednocześnie zaznaczyć należy, iż spora część młodych mieszkańców gminy przebywa na stałe poza jej obszarem. Jednocześnie osoby te, nie decydują na zmianę adresu zameldowania. Stąd figurują one ciągle w ewidencji gminy i wpływają na wartość wskaźnika obrazującego średni wiek mieszkańców gminy.

⁶Zaczerpnięte z: „Sytuacja osób starszych w Polsce w 2020 r.” GUS, Warszawa, Białystok 2021

Wykres 9 Piramida wieku i płci mieszkańców gminy Batorz w 2013 r. oraz 2023 r.

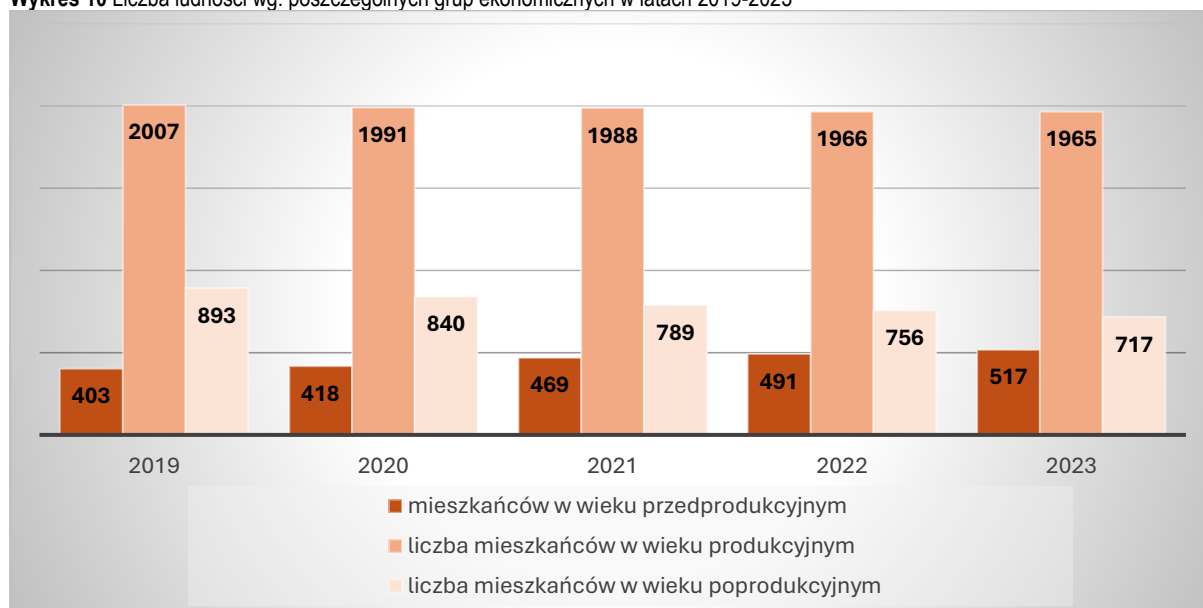

Źródło: Opracowanie własne

Struktura ludności województwa lubelskiego według ekonomicznych grup wieku w 2023 r. przedstawiała się następująco: ludność w wieku przedprodukcyjnym stanowiła 17,8% ogółu populacji, ludność w wieku produkcyjnym – 57,8%, a osoby w wieku poprodukcyjnym – 24,4%.⁷

Na koniec 2019 r. udział osób wg poszczególnych ekonomicznych grup na terenie gminy kształtował się w następujący sposób: osoby w wieku przedprodukcyjnym stanowiły 12,2% ogólnej liczby mieszkańców, osoby w wieku produkcyjnym – 60,76%, osoby w wieku poprodukcyjnym – 27,03%. Na koniec 2023 r. proporcje te wyglądały mniej korzystnie: osoby w wieku przedprodukcyjnym – 16,16% ogółu społeczności, osoby w wieku produkcyjnym – 61,43%, osoby w wieku poprodukcyjnym – 22,41%. Dane te są zbliżone do średnich wartości dla województwa lubelskiego. W powiecie janowskim na koniec 2023 r. 17,36% mieszkańców stanowiły osoby w wieku przedprodukcyjnym, 58,4% mieszkańców to osoby w wieku produkcyjnym, zaś mieszkańcy w wieku poprodukcyjnym stanowili 24,24% ogółu. Dostępne dane pozwalają zaobserwować, iż w gminie Batorz na przestrzeni lat 2019-2023 nieznacznie wzrósł odsetek ludności w wieku produkcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców, z 0,76% w 2019 r. do 61,43% w 2023 r. Zmalał procentowy udział osób w wieku poprodukcyjnym z 27,03%, w 2019 r. do 22,41% w 2023 r. Wzrósł także odsetek mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym, z 12,2% w 2019 r. do 16,16% w 2023 r.

Wykres 10 Liczba ludności wg. poszczególnych grup ekonomicznych w latach 2019-2023

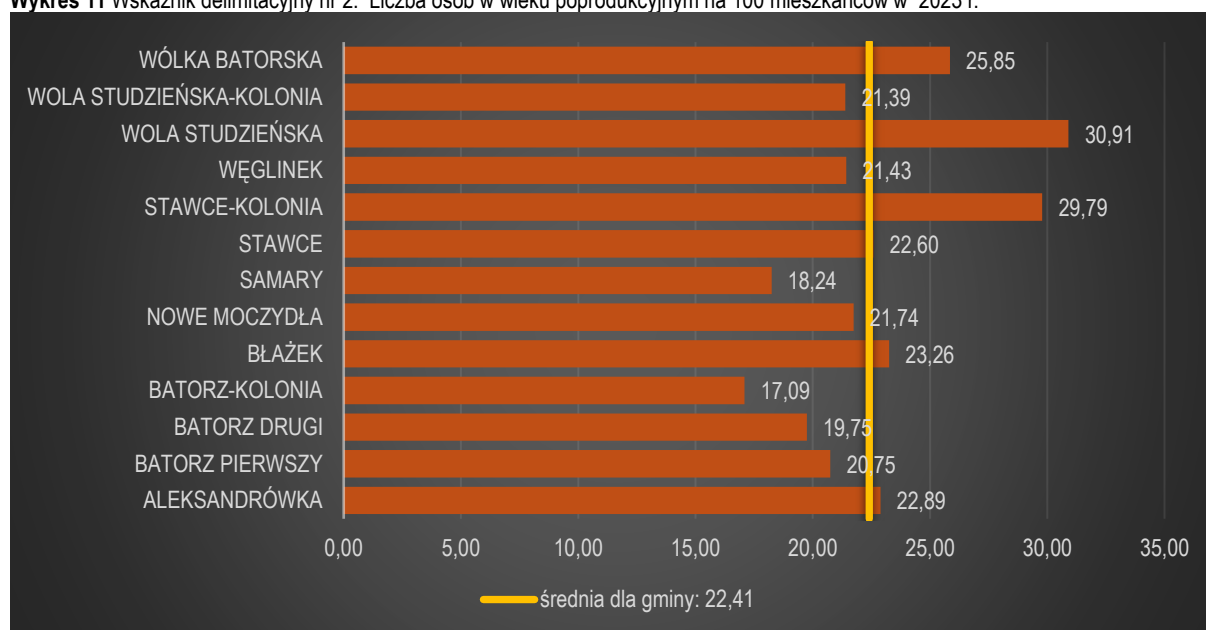
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Batorz

W zakresie kwestii dotyczących struktury wiekowej mieszkańców, tworząc syntetyczny wskaźnik problemów społecznych, analizie poddano dwa zagadnienia. Pierwszy ze wskaźników prezentował liczbę osób w wieku poprodukcyjnym przypadającą na 100 mieszkańców gminy Batorz w 2023 r. W ramach drugiego zbadano rozkład terytorialny wskaźnika prezentującego zmianę liczby osób w wieku poprodukcyjnym przypadającą na 100 mieszkańców gminy Batorz w latach 2019-2023.

⁷ https://lublin.stat.gov.pl/files/gfx/lublin/pl/defaultaktualnosci/760/5/19/1/raport_lubelskie_2024_v2.pdf

Biorąc pod uwagę liczbę ludności w wieku poprodukcyjnym w 2023 r. przypadającą na 100 mieszkańców obliczono średnią wartość wskaźnika dla gminy, która kształtowała się na poziomie: 22,41. W sześciu sołectwach wartość wskaźnika kształtuje się na poziomie wyższym niż średnia gminy. W obrębie sołectwa Wola Studzieńska, wskaźnik przybiera wartość najwyższą ze wszystkich sołectw i wynosi 30,91. Następne w kolejności uplasowały się sołectwa: Stawce – Kolonia (29,79), Wólka Batorska (25,85), Błazek (23,26) oraz Aleksandrówka (22,89) i Stawce (22,60). W pozostałych siedmiu jednostkach referencyjnych omawiany wskaźnik przyjął wartości nieznacznie niższe niż średnia dla gminy. Najniższą wartość zanotowano w sołectwie Batorz - Kolonia, tj. 17,09 oraz Samary (18,24) i Batorz Drugi (19,75).

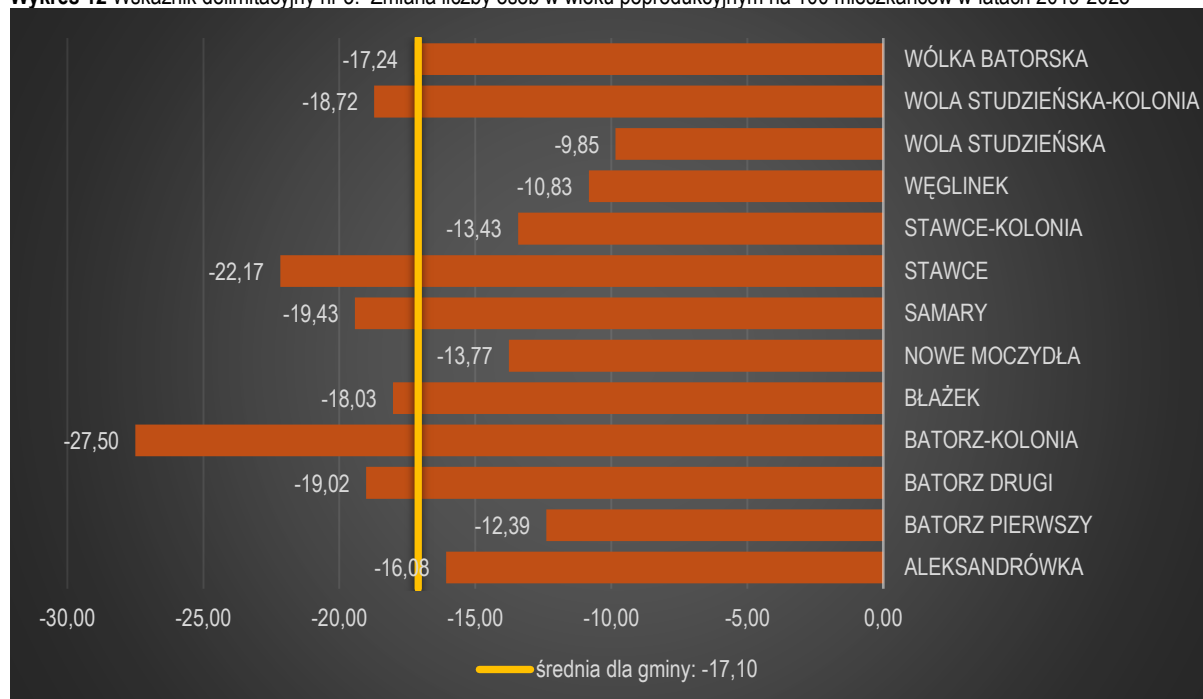
Wykres 11 Wskaźnik delimitacyjny nr 2: Liczba osób w wieku poprodukcyjnym na 100 mieszkańców w 2023 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Batorz

W zakresie drugiego analizowanego wskaźnika średnia dla gminy wyniosła: - 17,10. We wszystkich sołectwach zanotowano wartości poniżej zera, co świadczy o zmniejszającym się udziale osób w wieku poprodukcyjnym w populacji. W sołectwie Batorz - Kolonia wskaźnik osiągnął najniższą wartość -27,50. Następne w kolejności plasują się jednostki: Stawce z wartością -22,17, Samary z wartością -19,43, Batorz Drugi, gdzie wskaźnik przyjął wartość -19,02, następnie Wola Studzieńska - Kolonia z wartością -18,72, Błazek z wartością -18,03 oraz Wólka Batorska z wartością -17,24. W pozostałych jednostkach wskaźnik przyjął wartości nieco wyższą niż średnia dla gminy. Najwyższą wartość wskaźnika zanotowano w sołectwie Wola Studzieńska, gdzie wskaźnik wyniósł -9,85, w Węglunku, gdzie wartość oszacowano na -10,83 oraz w Batorzu Pierwszym. Tam wskaźnik obliczono na -12,39.

Wykres 12 Wskaźnik delimitacyjny nr 3: Zmiana liczby osób w wieku poprodukcyjnym na 100 mieszkańców w latach 2019-2023

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Batorz

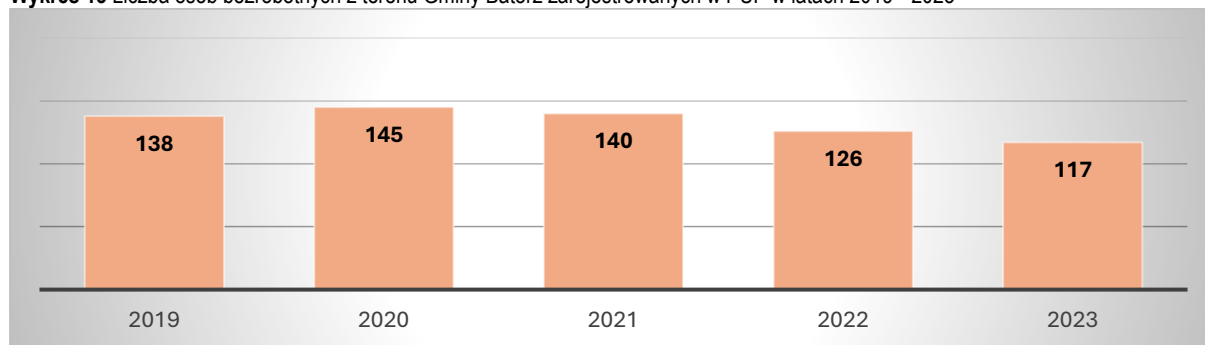
4.2.3 Bezrobocie

Bezrobocie jest zjawiskiem złożonym o wymiarze ekonomicznym i społecznym, a jego konsekwencje są odczuwane przez jednostki, ich rodziny i całe społeczeństwo. Poziom bezrobocie jest jednym z najważniejszych wskaźników, który pozwala ocenić sytuację społeczną w danej jednostce. Bezrobocie stanowi bowiem jedno z głównych zjawisk kryzysowych zachodzących w sferze społecznej, które dodatkowo jest silnie skorelowane z innymi negatywnymi procesami zachodzącymi na obszarze danej jednostki (np. długotrwałe bezrobocie zwiększa ryzyko ubóstwa, wykluczenia społecznego).

Zjawisko bezrobocia, w szczególności długotrwałego (przekraczającego 12 miesięcy), jest bardzo niekorzystne społecznie, gdyż wpływa negatywnie zarówno na warunki bytowe jednostki lub rodziny (długotrwały brak stałego wynagrodzenia, uzależnienie od wsparcia z systemu pomocy społecznej), jak również kondycję psychofizyczną (zaburzenia zdrowia psychicznego, dolegliwości psychosomatyczne) oraz społeczną (pogłębiająca się izolacja społeczna, spadek aktywności osoby pozostającej bez pracy). Czynniki te bardzo często skutkują wzrostem ubóstwa, pogłębiają stan wykluczenia zawodowego i społecznego (np. zanik posiadanych kwalifikacji zawodowych i trudności w przystosowaniu się do zmieniających się zasad funkcjonowania rynku pracy), a także mogą prowadzić do pojawienia się patologicznych zjawisk takich jak: nadużywanie alkoholu, przestępczość. Negatywne skutki bezrobocia odciskają również piętno na funkcjonowaniu rodziny osoby pozostającej bez pracy. W szczególności dotyczy to dzieci osoby bezrobotnej, które odczuwając własną sytuację materialną jako gorszą, w porównaniu do swoich rówieśników, stopniowo mogą izolować się, co jest dotkliwym ograniczeniem naturalnych potrzeb związanych z rozwojem intelektualnym i społecznym.

Zgodnie z danymi udostępnionymi przez Powiatowy Urząd Pracy w Janowie Lubelskim na przestrzeni lat 2019-2023 zauważalne są wahania liczby osób bezrobotnych z terenu gminy Batorz, jednak porównując lata 2019 i 2023 widoczny jest spadek tej liczby. W kolejnych latach liczba ta wynosiła: 2019 r. - 138, 2020 r. – 145, 2021 r. – 140, 2022 r. – 126, 2023 r. – 117 (spadek o 15,22%). Sytuacja ta nie świadczy niestety o znacznej poprawie sytuacji na lokalnym rynku pracy. Biorąc pod uwagę wysokość wypłacanych świadczeń, część z osób rezygnuje z rejestracji w PUP.

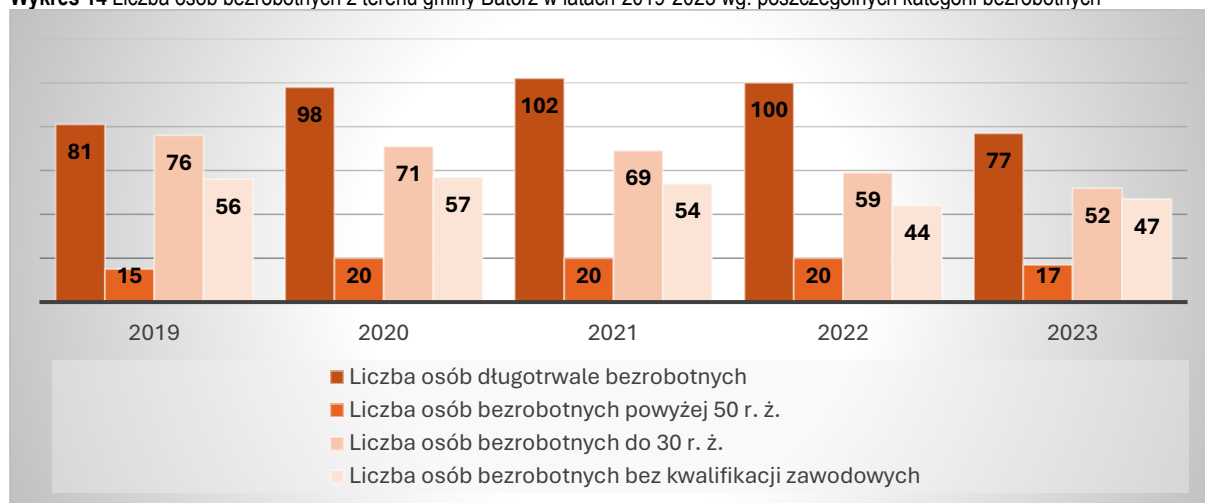
Wykres 13 Liczba osób bezrobotnych z terenu Gminy Batorz zarejestrowanych w PUP w latach 2019 - 2023

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Janowie Lubelskim

W celu uzyskania szczegółowych informacji na temat bezrobocia przeanalizowano liczbę osób bezrobotnych w podziale na poszczególne kategorie osób zarejestrowanych w PUP w Janowie Lubelskim. W analizowanym okresie nieznacznie zmalała liczba osób długotrwale bezrobotnych, czyli takich, które pozostają bez zatrudnienia powyżej 12 miesięcy. W 2019 wyniosła ona 81, zaś w 2023 r. liczba ta wyniosła już 77 (w kategorii tej zanotowano więc spadek o 4,94%). Spadła także liczba osób bezrobotnych bez kwalifikacji zawodowych (z 56 osób w 2019 r. do 47 w 2023 r., a więc o 16,07%). Znaczny spadek liczby zanotowano w kategorii bezrobotnych do 30 roku życia (spadek o 24 – 31,58%). Niewiele wzrosła liczba bezrobotnych po 50 roku życia (wzrost o 2 osoby, czyli o 13,33%). Wysoce niepokojącym oraz niekorzystnym z socjologicznego punktu widzenia zjawiskiem jest, że na przestrzeni analizowanego okresu (lata 2019-2023) rokrocznie największą grupę mieszkańców zarejestrowanych w PUP stanowiły osoby długotrwale bezrobotne, odpowiednio: 58,67%, 67,59%, 72,86%, 79,37% i 65,81%.

Wykres 14 Liczba osób bezrobotnych z terenu gminy Batorz w latach 2019-2023 wg. poszczególnych kategorii bezrobotnych

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Janowie Lubelskim

W analizowanym okresie największą liczbę osób bezrobotnych zarejestrowanych w PUP stanowili mieszkańcy sołectwa Błażek, gdzie w latach 2019-2023 ich udział w ogólnej liczbie bezrobotnych mieszkańców całej gminy kształtował się odpowiednio na poziomie: 21,74%, 22,07%, 20,71%, 23,02% oraz 19,66%. Na drugim miejscu pod względem liczebności osób bezrobotnych plasuje się jednostka analityczna Batorz Pierwszy (w latach 2019-2023 udział na poziomie: 14,49%, 14,48%, 16,43%, 13,49%, 13,68%). Najmniejszą liczbę osób bezrobotnych w porównaniu z ogólną liczbą bezrobotnych z terenu gminy odnotowuje się w jednostce Wola Studzieńska. Procentowy udział osób bezrobotnych zamieszkujących to sołectwo utrzymuje się na poziomie 1,45% w 2019 r., w kolejnych latach zaś 1,38%, 1,49%, 0,79%, natomiast w 2023 r. nie odnotowano tu osób bezrobotnych. W sołectwach Batorz Pierwszy, Batorz Drugi, Batorz – Kolonia, Błażek, Nowe Moczydła, Stawce, Węglinek, Wola Studzieńska, Wola Studzieńska – Kolonia oraz Wólka Batorska w latach 2019 – 2023 zmniejsza się liczba osób bezrobotnych. W Aleksandrówce, Samarach oraz Stawcach – Kolonii liczba ta rośnie.

Tabela 3 Liczba osób bezrobotnych z terenu gminy Batorz w latach 2019-2023 wg jednostek referencyjnych

NAZWA JEDNOSTKI REFERENCYJNEJ	2019	2020	2021	2022	2023
ALEKSANDRÓWKA	11	12	12	10	16
BATORZ PIERWSZY	20	21	23	17	16
BATORZ DRUGI	13	10	12	12	10
BATORZ-KOLONIA	9	7	8	5	7
BŁAŻEK	30	32	29	29	23
NOWE MOCZYDŁA	9	9	9	9	7
SAMARY	4	11	8	5	5
STAWCE	11	8	9	10	10
STAWCE-KOLONIA	2	3	2	5	7
WĘGLINEK	6	7	4	3	2
WOLA STUDZIEŃSKA	2	2	2	1	0
WOLA STUDZIEŃSKA-KOLONIA	6	6	6	6	4
WÓŁKA BATORSKA	15	17	16	14	10
SUMA	138	145	140	126	117

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Janowie Lubelskim

Niepokojący jest fakt, iż w pięciu analizowanych latach notowany jest bardzo duży udział długotrwale bezrobotnych w ogólnej liczbie zarejestrowanych osób bezrobotnych. Przedłużająca się nieobecność na rynku pracy wiąże się zwykle ze znaczącym obciążeniem psychicznym, spadkiem poczucia własnej wartości, z rosnącą frustracją. Może prowadzić do pogorszenia stanu zdrowia, rozwoju depresji, uzależnień, konfliktów w rodzinie, wykluczenia społecznego. Z danych GUS wynika, że liczba osób długotrwale poszukujących pracy wyniosła według stanu na koniec 1 kwartału 2023 r. 322 tys., co stanowiło 38% ogólnej liczby zarejestrowanych bezrobotnych. Grupą szczególnie zagrożoną długotrwałym pozostawaniem bez pracy są kobiety - pod koniec marca 2023 r. było prawie 41,1% zarejestrowanych w urzędach pracy kobiet i 34,5% mężczyzn. Statystyki pokazują, że im dłużej pozostają poza rynkiem pracy, tym trudniej będzie im na niego wrócić.⁸ Jak wskazują dane pozyskane na potrzeby niniejszej diagnozy, jest to grupa bezrobotnych, która co roku stanowi największy odsetek osób zarejestrowanych w PUP. W analizowanym

⁸ <https://www.parp.gov.pl/component/content/article/86282:bardzo-dlugie-bezrobocie>

okresie odsetek ten kształtuje się na bardzo wysokim poziomie: 2019 r. – 58,7%, 2020 r. – 67,59%, 2021 r. – 72,86%, 2022 r. – 79,37%, 2023 r. – 65,81%. Najliczniejsza grupa ww. osób zamieszkuje obszar sołectwo Błażek. Następne w kolejności są jednostki referencyjne: Batorz Pierwszy oraz Wólka Batorska. Możemy zaobserwować, że w analizowanym okresie w sześciu jednostkach odnotowano tendencję spadkową liczby osób długotrwale bezrobotnych. Są to sołectwa Batorz Drugi, Batorz – Kolonia, Błażek, Stawce, Węglinek oraz Wola Studzieńska. W pięciu jednostkach zanotowano wzrost liczby długotrwale bezrobotnych: Aleksandrówka, Nowe Moczydła, Samary, Stawce – Kolonia oraz Wólka Batorska. Dwie jednostki na przestrzeni lat 2019 – 2023 utrzymały ten samo poziom liczebności osób długotrwale bezrobotnych: Batorz Pierwszy oraz Wola Studzieńska - Kolonia.

Tabela 4 Liczba osób długotrwale bezrobotnych (powyżej 12 m-cy) z terenu gminy Batorz w latach 2019-2023 wg jednostek referencyjnych

NAZWA JEDNOSTKI REFERENCYJNEJ	2019	2020	2021	2022	2023
ALEKSANDRÓWKA	8	8	8	7	9
BATORZ PIERWSZY	11	15	15	14	11
BATORZ DRUGI	6	8	6	9	4
BATORZ-KOLONIA	7	6	6	5	5
BŁĄŻEK	17	26	24	21	15
NOWE MOCZYDŁA	5	5	8	9	6
SAMARY	3	3	7	5	5
STAWCE	8	7	6	7	6
STAWCE-KOLONIA	1	2	1	3	4
WĘGLINEK	3	5	3	3	0
WOLA STUDZIEŃSKA	2	1	1	0	0
WOLA STUDZIEŃSKA-KOLONIA	3	3	4	5	3
WÓŁKA BATORSKA	7	9	13	12	9
SUMA	81	98	102	100	77

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Janowie Lubelskim

Wśród szczególnych kategorii bezrobotnych znajdują się osoby w określonym przedziale wiekowym, tj. do 30 roku życia oraz osoby powyżej 50 roku życia. W zakresie pierwszej z analizowanych grup liczba osób bezrobotnych spadła z 76 osób w 2019 r. do 52 osób w 2023 r., czyli o 31,58%. Jednocześnie zanotowano spadek udziału tej grupy bezrobotnych w ogólnej liczbie bezrobotnych (z 55,07% do 44,44%). W latach 2019-2023 największa liczba osób bezrobotnych poniżej 30 roku życia zamieszkiwała ponownie sołectwo Błażek (2019 r.: 31,58%, 2020 r.: 35,21%, 2021 r.: 33,33%, 2022 r.: 32,20%, 2023 r.: 28,85% ogólnej liczby osób bezrobotnych poniżej 30 r. ż.). W następnej kolejności plasuje się Batorz Pierwszy oraz Wólka Batorska. Najmniejsza liczba osób bezrobotnych poniżej 30 r. ż. zamieszkuje w Woli Studzieńskiej (1 osoba w 2021 oraz 1 w 2022 r.) oraz Stawcach Kolonii (1 osoba w 2021 r. oraz 2 w 2023 r.).

Tabela 5 Liczba osób bezrobotnych poniżej 30 roku życia z terenu gminy Batorz w latach 2019-2023 wg sołectw

NAZWA JEDNOSTKI REFERENCYJNEJ	2019	2020	2021	2022	2023
ALEKSANDRÓWKA	5	4	4	5	8
BATORZ PIERWSZY	11	8	8	6	8
BATORZ DRUGI	5	5	6	5	4
BATORZ-KOLONIA	5	3	4	2	3
BŁĄŻEK	24	25	23	19	15
NOWE MOCZYDŁA	3	4	3	3	3

NAZWA JEDNOSTKI REFERENCYJNEJ	2019	2020	2021	2022	2023
SAMARY	1	4	3	2	2
STAWCE	4	1	3	3	3
STAWCE-KOLONIA	0	0	0	1	2
WĘGLINEK	6	7	4	3	2
WOLA STUDZIEŃSKA	0	0	1	1	0
WOLA STUDZIEŃSKA-KOLONIA	4	4	3	3	1
WÓLKA BATORSKA	8	6	7	6	1
SUMA	76	71	69	59	52

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Janowie Lubelskim

Niepokojący jest fakt, że liczebność grupy osób bezrobotnych powyżej 50 r. ż, pomimo, że jest to grupa najmniej liczna, w latach 2019 – 2023 wzrosła. Zanotowano wzrost na poziomie 13,33% (z 15 do 17 osób). Procentowy udział tej grupy w ogólnej liczbie bezrobotnych wyniósł w 2019 r. 10,9%, w 2023 r. zaś już 14,53%. Stan ten jest niekorzystny tym bardziej, że ta dana grupa osób bezrobotnych ma największe trudności ze znalezieniem zatrudnienia, jeżeli są to dodatkowo osoby bezrobotne długotrwale sytuacja staje się krytyczna. W kategorii osób bezrobotnych powyżej 50 r. ż. największa liczba zamieszkuje sołectwo Batorz Pierwszy. W analizowanym okresie mieszkańcy tej jednostki stanowią odpowiednio 26,67%, 20%, 20%, 20% oraz 11,76% ogólnej liczby bezrobotnych powyżej 50 r. ż. z terenu gminy Batorz. Następnie są to sołectwa Wólka Batorska, Nowe Moczydła oraz Błazek. W sołectwie Węglinek w analizowanym okresie nie odnotowano danej kategorii osób bezrobotnych, w Batorzu Drugim natomiast w 2023 r. zamieszkiwała jedna taka osoba, w Woli Studzieńskiej po jednej osobie tylko w 2019, 2020 oraz 2021 roku.

Tabela 6 Liczba osób bezrobotnych powyżej 50 roku życia z terenu gminy Batorz w latach 2019-2023 wg jednostek referencyjnych

NAZWA JEDNOSTKI REFERENCYJNEJ	2019	2020	2021	2022	2023
ALEKSANDRÓWKA	1	2	1	1	1
BATORZ PIERWSZY	4	4	4	4	2
BATORZ DRUGI	0	0	0	0	1
BATORZ-KOLONIA	0	1	1	1	1
BŁĄZEK	1	2	3	4	2
NOWE MOCZYDŁA	3	2	2	2	1
SAMARY	0	2	1	1	1
STAWCE	0	1	1	2	3
STAWCE-KOLONIA	1	1	1	1	1
WĘGLINEK	0	0	0	0	0
WOLA STUDZIEŃSKA	1	1	1	0	0
WOLA STUDZIEŃSKA-KOLONIA	2	1	1	1	1
WÓLKA BATORSKA	2	3	4	3	3
SUMA	15	20	20	20	17

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Janowie Lubelskim

Ostatnią ze szczególnych grup bezrobotnych stanowią osoby bez kwalifikacji zawodowych. Ich liczba w latach 2019-2023 kształtowała się odpowiednio na poziomie: 56, 57, 54, 44 oraz 47 (co odpowiednio wynosi 40,6%, 39,31%, 38,57%, 34,92% oraz 40,17% ogólnej liczby osób bezrobotnych z terenu gminy) . W tym okresie zanotowano więc nieznaczny wzrost udziału tejże grupy bezrobotnych w ogólnej liczbie bezrobotnych z terenu gminy, zarejestrowanych

w PUP. Dane te dodatkowo wskazują, iż większość mieszkańców gminy (nieco mniej niż 2/3), pozostających bez pracy, posiada kwalifikacje zawodowe. Jednakże należy mieć na uwadze, że nie zawsze charakter i rodzaj posiadanych kwalifikacji jest zgodny z potrzebami rynku pracy. Podobnie, jak w zakresie wyżej analizowanych danych, w przypadku osób bezrobotnych bez kwalifikacji zawodowych pochodzących z terenu gminy Batorz najczęściej zamieszkiwało w latach 2019-2023 jednostki: Błażek (odpowiednio 23,21%, 33,33%, 31,48%, 27,27% oraz 14,89% ogólnej liczby osób bezrobotnych bez kwalifikacji zawodowych z terenu gminy), Batorz Pierwszy oraz Wólka Batorska. W Wólce Studzieńskiej w badanym okresie nie odnotowano ani jednej osoby bezrobotnej bez kwalifikacji zawodowych.

Tabela 7 Liczba osób bezrobotnych bez kwalifikacji zawodowych z terenu gminy Batorz w latach 2019-2023 wg jednostek referencyjnych

NAZWA JEDNOSTKI REFERENCYJNEJ	2019	2020	2021	2022	2023
ALEKSANDRÓWKA	5	4	5	3	5
BATORZ PIERWSZY	9	9	8	6	6
BATORZ DRUGI	2	2	0	2	3
BATORZ-KOLONIA	5	3	5	4	4
BŁĄŻEK	13	19	17	12	7
NOWE MOCZYDŁA	4	2	3	3	3
SAMARY	2	4	4	2	2
STAWCE	3	1	2	2	6
STAWCE-KOLONIA	0	0	0	1	3
WĘGLINEK	4	3	0	0	1
WOLA STUDZIEŃSKA	0	0	0	0	0
WOLA STUDZIEŃSKA-KOLONIA	3	3	2	2	1
WÓŁKA BATORSKA	6	7	8	7	6
SUMA	56	57	54	44	47

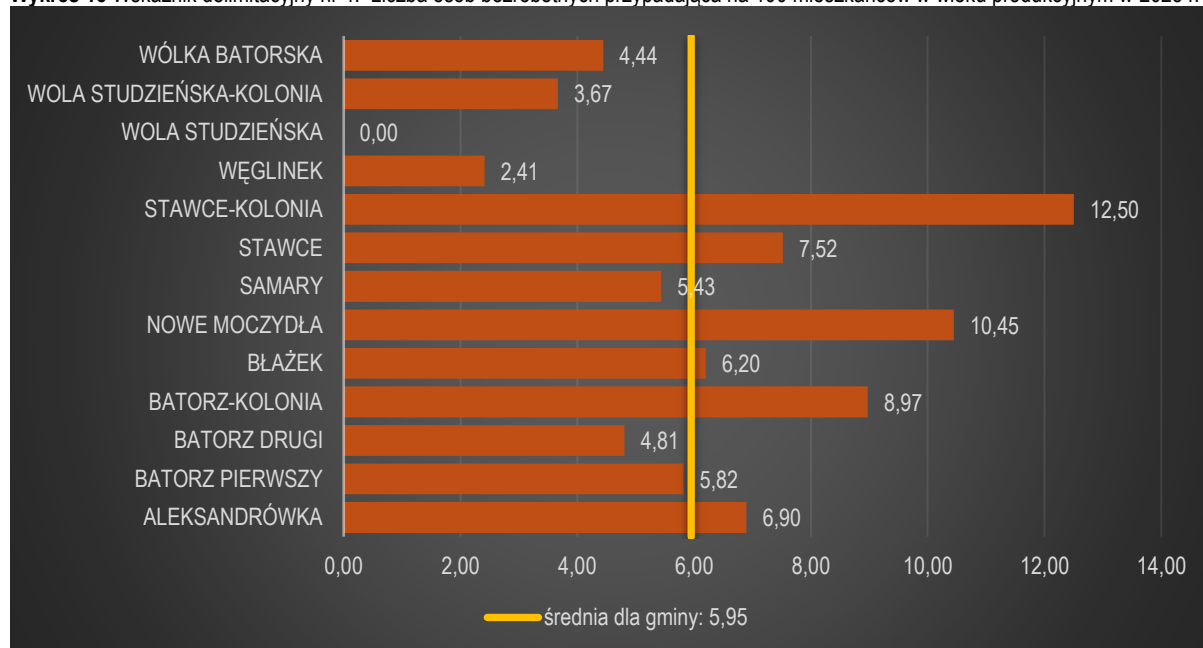
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Janowie Lubelskim

W trakcie prowadzonych badań przeanalizowano poszczególne grupy bezrobotnych w porównania potencjału ludnościowego wyodrębnionych jednostek analitycznych. Ze względu na specyfikę analizowanego zagadnienia dokonano porównania poszczególnych „kategorii” bezrobotnych w stosunku do grupy mieszkańców zaliczanych do osób w wieku produkcyjnym (tj. kobiety w wieku 18-54 oraz mężczyźni w wieku 18-64). Podkreślenia wymaga fakt, iż analiza zjawiska bezrobocia za sprawą wyłącznie jednego wskaźnika obrazującego udział zarejestrowanych bezrobotnych wśród mieszkańców w wieku produkcyjnym byłaby niewystarczająca. W związku z tym, że zjawisko bezrobocia jest niezwykle istotne, przy dokonywaniu oceny analizę przeprowadzono w ramach wyznaczonych jednostek referencyjnych w oparciu o następujące wskaźniki:

- liczba osób bezrobotnych przypadająca na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym w 2023r.,
- liczba osób długotrwale bezrobotnych przypadająca na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym w 2023 r.

W zakresie pierwszego z analizowanych wskaźników dotyczącego liczby osób bezrobotnych przypadających na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym w 2023 r. średnia wartość wskaźnika dla gminy wyniosła 5,95. Wartość ww. wskaźnika została przekroczona w sześciu jednostkach. Najgorzej sytuacja rysuje się w sołectwie Stawce – Kolonia, gdzie wartość wskaźnika wyniosła 12,50. Pozostałe jednostki z wartością powyżej średniej to: Stawce (7,52), Nowe Moczydła (10,45), Błażek (6,20), Batorz – Kolonia (8,97) oraz Aleksandrówka (6,90). W sołectwie Wola Studzieńska wskaźnik przyjął wartość 0. W pozostałych sześciu jednostkach znajduje się poniżej średniej dla gminy.

Wykres 15 Wskaźnik delimitacyjny nr 4: Liczba osób bezrobotnych przypadająca na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym w 2023 r.

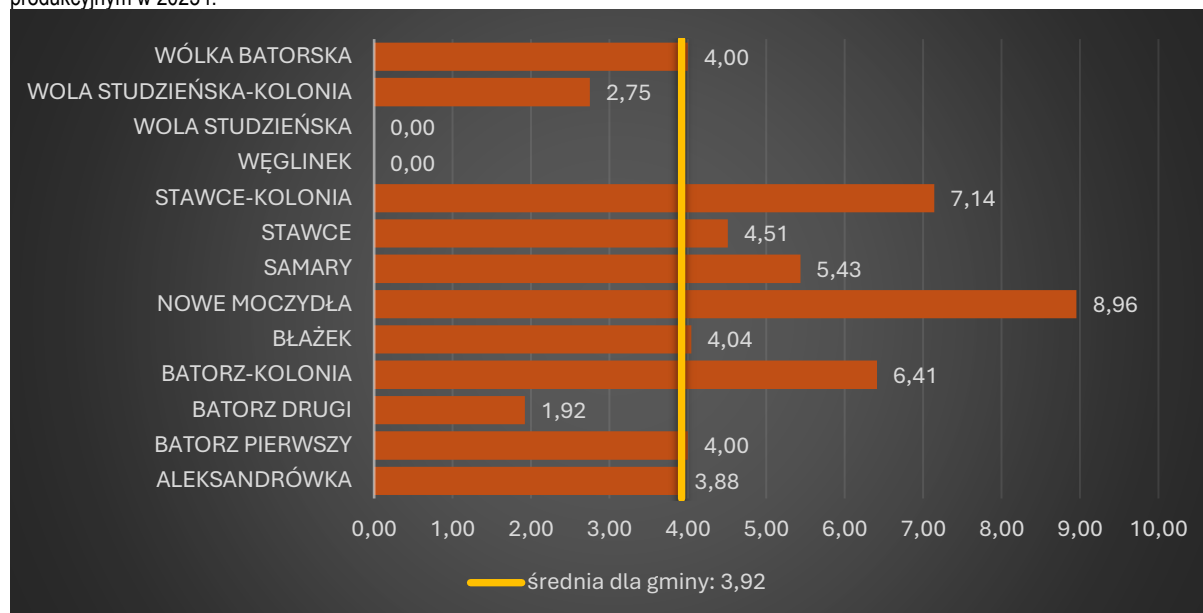
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Batorz

Kolejny ze wskaźników dotyczy kwestii długotrwałego (powyżej 12 m-cy) bezrobocia. Pozostawanie bez pracy to szczególnie trudny czas, nie tylko z uwagi na aspekt finansowy, ale także psychologiczny i społeczny. Im dłuższy jest ten okres, tym cięższy jest powrót i adaptacja do wymagań rynku pracy. Przedłużenie okresu pozostawania bez stałych środków finansowych ogranicza w sposób znaczny możliwości włączenia się w życie społeczne. Brak dochodów, inna organizacja czasu wolnego, czy też większa dyspozycyjność wpływa na zwiększenie polaryzacji dwóch grup - bezrobotnych oraz pracujących. Osoby pozostające bez zatrudnienia nie mogą aktywnie uczestniczyć w życiu społecznym. Odczuwają też niechęć i silną presję ze strony osób, które podejmują aktywnie pracę zawodową. Poza tym w ich otoczeniu zaczynają dominować inni bezrobotni, co dodatkowo zmniejsza szansę znalezienia pracy i powoduje izolację społeczną. Po pewnym okresie nieudanych prób znalezienia zatrudnienia następuje adaptacja do zaistniałej sytuacji. Uznaje się, że po 12 m-cach bezskutecznych poszukiwań pracy następuje już tylko pogłębienie i stabilizacja negatywnych konsekwencji. Współistnieje postępujący proces dezaktywacji, obniżenia aktywności życiowej, pogarszających się problemów psychicznych (depresja, rezygnacja, apatia) i fizycznych. Konsekwencje przedłużającego się bezrobocia prowadzą do kolejnych problemów i niepowodzeń w poszukiwaniu pracy, następuje osłabienie motywacji, zmniejszenie intensywności poszukiwań, a zarazem zwiększa się poczucie bezcelowości. W konsekwencji niepowodzenia osłabiają poczucie sprawstwa, co przyczynia się do zjawiska wyuczonej bezradności, które osłabia szukanie lub gotowość podjęcia zatrudnienia, aż w końcu prowadzi do akceptacji stanu bezrobocia.

Zgodnie z danymi udostępnionymi przez Powiatowy Urząd Pracy w Janowie Lubelskim w 2023 r. liczba osób długotrwale bezrobotnych wynosiła 77 osób. W związku z tym, wartość wskaźnika obrazującego liczbę osób długotrwale bezrobotnych przypadającą na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym, dla obszaru całej gminy, kształtuje się na poziomie 3,92. Wartość powyżej średniej dla gminy odnotowano w ośmiu sołectwach. Bardzo wysoką wartość wskaźnik osiągnął w Nowych Moczydłach, jego wartość wyniosła tam aż 8,96. W następnej kolejności plasują się sołectwa: Stawce – Kolonia (7,14), Batorz – Kolonia (6,41), Samary (5,43), Stawce (4,51), Błazek (4,04), Wólka

Batorska oraz Batorz Pierwszy (po 4,00). W sołectwach Wola Studzieńska – Kolonia, Batorz Drugi oraz Aleksandrówka wskaźnik jest na poziomie poniżej średniej dla gminy. W Woli Studzieńskiej i Węglińku wartość plasuje się na poziomie 0.

Wykres 16 Wskaźnik delimitacyjny nr 5: Liczba osób długotrwale bezrobotnych (powyżej 12 m-cy) przypadająca na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym w 2023 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Batorz

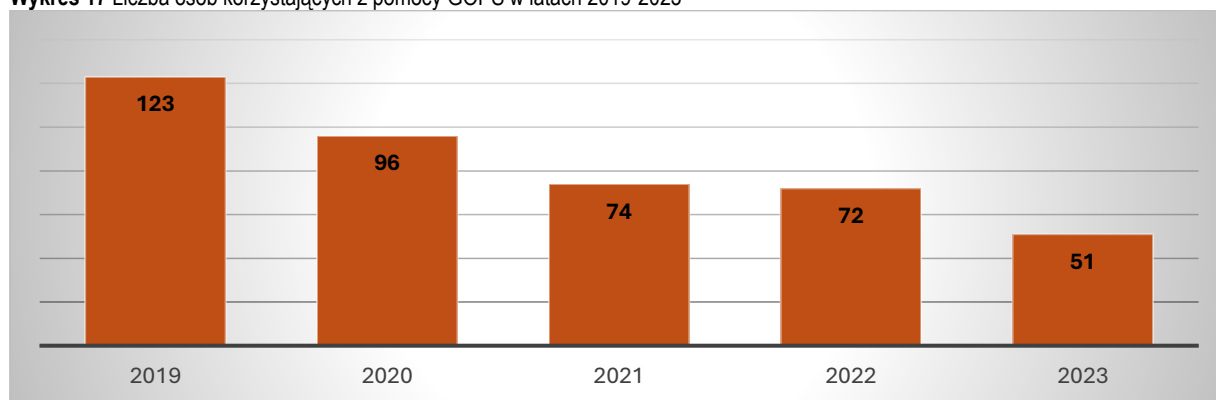
4.2.4 Ubóstwo, wykluczenie społeczne i uzależnienia

Następne z obszarów zainteresowań dotyczyły kwestii: ubóstwa, wykluczenia społecznego oraz różnego rodzaju uzależnień. Uznano, że najbardziej praktyczną i właściwą metodą, za pomocą której można zbadać ww. zjawiska, jest analiza zapotrzebowania mieszkańców gminy oraz poszczególnych jednostek referencyjnych na różne formy pomocy społecznej. W tym celu zbadano udział osób zamieszkujących teren poszczególnych jednostek referencyjnych, które z powodu indywidualnej sytuacji życiowej są uprawnione do korzystania z dostępnych form pomocy społecznej. Diagnozy w zakresie poziomu ubóstwa i wykluczenia społecznego oraz stanu uzależnień mieszkańców na obszarze gminy dokonano na podstawie danych statystycznych dotyczących liczby beneficjentów pomocy społecznej oraz powodów przyznania pomocy społecznej, udostępnionych przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Batorzu. Ich zakres umożliwił opis stanu najbardziej aktualnego (status quo), odpowiadającego stanowi na koniec 2023 roku. Prowadzone rozważania rozszerzono również o wskazanie dynamiki zachodzących procesów poprzez porównanie zmian w latach 2019-2023. W pierwszej kolejności zweryfikowano powody przyznawania świadczeń przez GOPS oraz wyselekcjonowano te, które stanowią najczęstszą przyczynę udzielanego wsparcia i jednocześnie są największym problemem dla mieszkańców. Na tej podstawie wybrano zagadnienia dotyczące: ubóstwa, bezrobocia oraz problemu niedożywienia dzieci i młodzieży. Kolejny blok tematyczny dotyczył kwestii uzależnień mieszkańców. Dostępne dane świadczą o tym, iż głównym problemem w tym zakresie jest alkoholizm. Brak jest dostępnych danych dotyczących kwestii narkomanii w gminie Batorz. Ostatni blok tematyczny obejmował kwestię dotyczącą przemocy w rodzinie. Z uwagi na fakt, iż w świetle danych GOPS, liczba mieszkańców pobierających świadczenia z

tytułu przemocy w rodzinie w okresie poddanym analizie wynosiła 0, zdecydowano się na zbadanie analizowanej kwestii przez pryzmat osób, które posiadały założoną Niebieską Kartę. Taka szeroka i wielowątkowa analiza zjawisk pozwoliła na dokonanie obserwacji zarówno w wymiarze terytorialnym, jak i jakościowym. Dzięki temu możliwe było określenie zjawisk stanowiących największy problem w skali całej gminy Batorz, jak i wyznaczonych jednostek analitycznych.

Dane źródłowe, które zostały przekazane przez Ośrodek Pomocy Społecznej w Batorzu pokazują, że ogólna liczba mieszkańców wymagających wsparcia organizowanego w ramach pomocy społecznej znacznie spadła na przestrzeni lat 2019-2023. Liczba mieszkańców korzystających z różnych form pomocy społecznej w gminie pomiędzy rokiem 2019 a 2023 zmalała aż o 72 osoby (z 123 do 51 osób), co oznacza spadek na poziomie 58,54%.

Wykres 17 Liczba osób korzystających z pomocy GOPS w latach 2019-2023

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GOPS w Batorzu

Tendencja dla gminy Batorz jest analogiczna do tych zauważalnych dla terenu powiatu janowskiego (spadek z 2 903 osób w 2019 r. do 1 856 osób w 2023 r.), regionu województwa lubelskiego (spadek z 113 282 osób w 2019 r. do 76 025 osób w 2023 r.) i całego kraju (spadek z 1 775 761 osób w 2019 r. do 1 274 913 osób w 2023 r.). Zgodnie z informacjami Najwyższej Izby Kontroli w ostatnich latach w Polsce systematycznie ubywało osób korzystających z pomocy społecznej - w 2015 r. państwo wspierało ok. 3,2 mln osób, w 2018 r. - ok. 2,4 mln, to spadek o 25%. W jeszcze większym stopniu zmniejszała się liczba tych, którzy otrzymywali wsparcie z powodu ubóstwa (spełniających kryteria dochodowe) - z niemal 1,8 mln osób w 2015 r. do ponad 1 mln w 2018 r. - to mniej o prawie 39%. Na spadek liczby osób będących pod opieką państwa niewątpliwie miały wpływ korzystne w tym okresie zmiany warunków ekonomiczno-społecznych - między 2015 a 2018 rokiem o 50% spadło w Polsce bezrobocie, przeciętne oraz minimalne wynagrodzenie wzrosło o ponad 15%, a dzięki obniżeniu wieku emerytalnego część osób korzystających wcześniej ze wsparcia uzyskała świadczenia emerytalne. Na poprawę sytuacji rodzin miało także wpływ uruchomienie programu Rodzina 500 plus.⁹

Tabela 8 Liczba osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w latach 2019-2023

Wyszczególnienie	2019	2020	2021	2022	2023
powiat janowski	2 903	2 429	1 979	1 894	1 856
województwo lubelskie	113 282	97 894	84 755	77 114	76 025
Polska	1 775 761	1 589 337	1 415 615	1 302 265	1 274 913

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS

⁹<https://www.nik.gov.pl/>

Na przestrzeni lat 2019-2023 największą liczbę mieszkańców korzystających ze wsparcia Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Batorzu odnotowano w jednostkach: Batorz Pierwszy (w 2023 r. – 21 osób), Batorz Drugi (8 osób), Wólka Batorska (8 osób) oraz Nowe Moczydła (7 osób). W pięciu jednostkach referencyjnych na koniec 2023r. nie odnotowano jednak ani jednej osoby będącej beneficjentem GOPS. W większości jednostek również obserwujemy spadek liczby beneficjentów pomocy społecznej na przestrzeni lat 2019-2023. Jedynie w jednostce Batorz Pierwszy liczba osób korzystających z pomocy GOPS wzrosła o 4 osoby. Natomiast w Woli Studzieńskiej pozostała bez zmian.

Tabela 9 Liczba osób korzystających z pomocy społecznej w latach 2019-2023 wg. jednostek referencyjnych

NAZWA JEDNOSTKI REFERENCYJNEJ	2019	2020	2021	2022	2023
ALEKSANDRÓWKA	7	4	0	2	2
BATORZ PIERWSZY	17	17	14	11	21
BATORZ DRUGI	20	18	16	14	8
BATORZ-KOLONIA	0	0	0	0	0
BŁĄŻEK	6	4	2	0	2
NOWE MOCZYDŁA	13	12	10	11	7
SAMARY	10	4	3	2	1
STAWCE	11	8	6	8	0
STAWCE-KOLONIA	10	4	6	1	0
WĘGLINEK	8	4	1	2	0
WOLA STUDZIENSKA	2	1	2	5	2
WOLA STUDZIENSKA-KOLONIA	3	3	1	3	0
WÓŁKA BATORSKA	16	17	13	13	8
SUMA	123	96	74	72	51

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GOPS w Batorzu

Analizie poddane także liczbę osób, którym przyznano zasiłki stałe. Ten rodzaj świadczenia przyznawany jest:

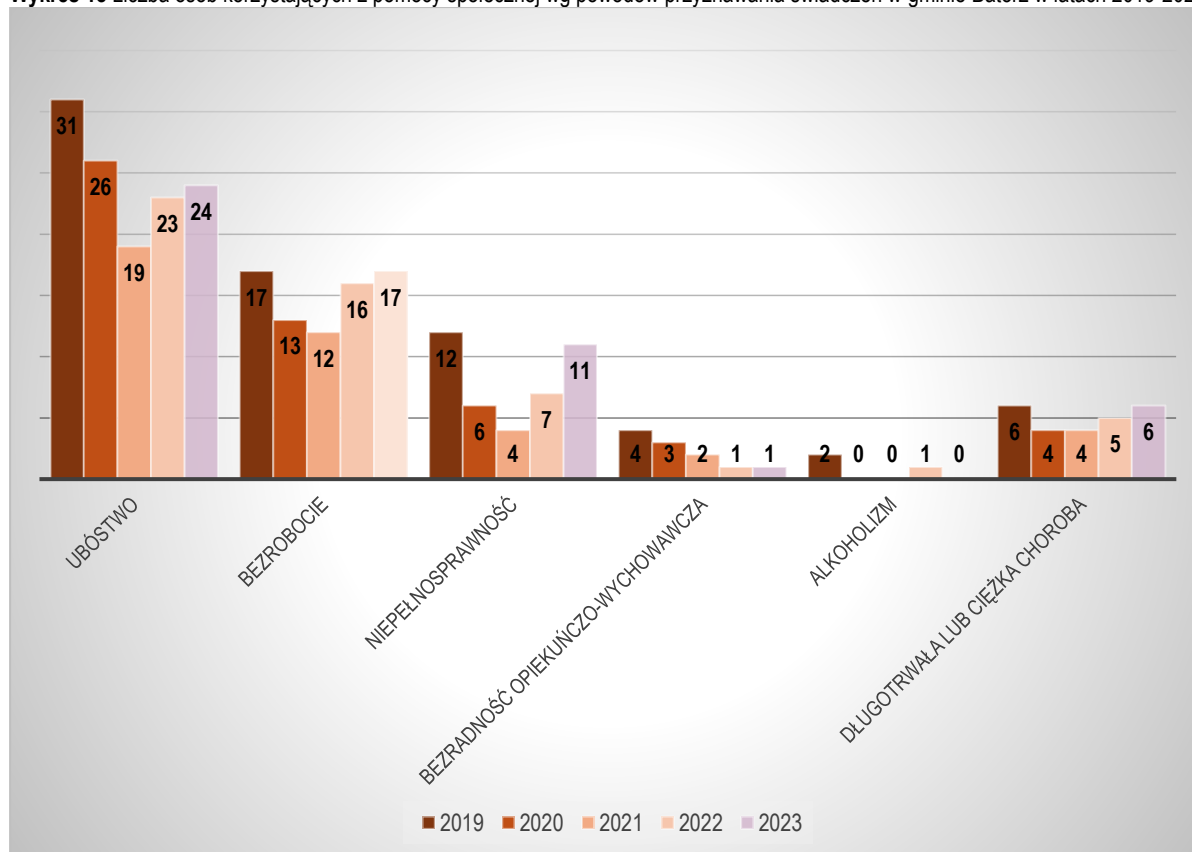
- pełnoletniej osobie samotnie gospodarującej całkowicie niezdolnej do pracy z powodu wieku lub niepełnosprawności, jeżeli jej dochód jest niższy od kryterium dochodowego osoby samotnie gospodarującej,
- pełnoletniej osobie pozostającej w rodzinie całkowicie niezdolnej do pracy z powodu wieku lub niepełnosprawności, jeżeli jej dochód jak również dochód na osobę w rodzinie są niższe od kryterium dochodowego na osobę w rodzinie.

Liczba osób zamieszkujących teren gminy Batorz, którym przyznano zasiłki stałe jest znikoma. W latach 2019 – 2023 liczba ta wynosiła odpowiednio: 5, 6, 6, 7, 7.

Analiza przyczyn przyznawania pomocy społecznej osobom zamieszkałym na terenie gminy Batorz wskazuje, że na przestrzeni lat 2019-2023 głównym powodem trudnej sytuacji mieszkańców gminy korzystających ze świadczeń GOPS było ubóstwo, bezrobocie, niepełnosprawność oraz długotrwała lub ciężka choroba. Stosunkowo niewielka jest liczba osób pobierających zasiłki z tytułu bezradności opiekuńczo-wychowawczej, znikoma jest liczba beneficjentów GOPS pobierających zasiłki z tytułu alkoholizmu. Ani jedna osoba nie korzysta ze świadczeń pomocy społecznej z tytułu przemocy w rodzinie. Badając powody korzystania mieszkańców gminy ze świadczeń pomocy społecznej należy mieć na uwadze, że wśród osób objętych pomocą nie występuje tylko jeden rodzaj dysfunkcji. Najczęściej jest ich kilka

i są ze sobą skorelowane, np. istnieje wyraźna zależność pomiędzy bezrobociem a zagrożeniem ubóstwem. Ubóstwo i wykluczenie społeczne bardzo często współwystępują z innymi problemami społecznymi, takimi jak: niepełnosprawność, długotrwała lub ciężka choroba, problemy opiekuńczo-wychowawcze w rodzinach, brak wspierania wysiłków edukacyjnych dzieci przez rodziców, wypadanie dzieci i młodzieży z systemu kształcenia oraz uzależnienia. W związku z powyższym przeważająca większość beneficjentów pomocy społecznej występuje o kilka rodzajów świadczeń, podając różne przyczyny uprawniające do przyznania konkretnego świadczenia.

Wykres 18 Liczba osób korzystających z pomocy społecznej wg powodów przyznawania świadczeń w gminie Batorz w latach 2019-2023

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GOPS w Batorzu

Zarówno w latach ubiegłych, tak również w 2023 r., wśród wiodących powodów przyznawania świadczeń pomocy społecznej w gminie Batorz znajdowało się ubóstwo. Pojęcie to z jednej strony określa warunki życia jednostki, a z drugiej strony wskazuje na nierówności i sprzeczności występujące w społeczeństwie. Z uwagi na swoje socjologiczne czy psychologiczne aspekty, zjawisko ubóstwa stanowi niezwykle złożony problem społeczny związany nie tylko z kwestiami ekonomicznymi. Zgodnie z informacjami zawartymi w publikacji: „Raport o biedzie” 2024 r., co piętnasty Polak żyje w skrajnym ubóstwie, że to i tak delikatne szacunki, bo GUS liczy jedynie gospodarstwa domowe, a poza nawias wypadają osoby przebywające w ośrodkach pomocy, schroniskach, w kryzysie bezdomności. W 2023r. tylko 37 proc. osób w skrajnym ubóstwie było objętych świadczeniami pieniężnymi z pomocy socjalnej. Reszta przekracza 776 zł dochodu, co dla systemu oznacza, że nie potrzebują wsparcia. Według danych Głównego Urzędu Statystycznego ludność żyjąca w ubóstwie w 2023 roku liczyła niemal 2,5 mln mieszkańców, co stanowi 6,6 proc. populacji Polski i 140 proc. populacji Warszawy. Wśród nich ponad pół miliona stanowią dzieci, a około 400 tys.

seniorzy.¹⁰ Samo ubóstwo wiejskie jest zróżnicowane, a mieszkańcy wsi borykają się z innymi problemami w zależności od województwa (na wschodzie Polski główną bolączką jest starzenie się społeczeństwa oraz ucieczka młodych osób do miast, na północy – wciąż trudna sytuacja po likwidacji PGR-ów) czy też stopnia oddalenia od dużych aglomeracji. Ubóstwo na terenach wiejskich ma inny charakter niż na obszarach miejskich – wiąże się zwykle z ograniczonym zaspokojeniem potrzeb kulturalnych i oświatowych, czy z ograniczonymi możliwościami komunikacyjnymi. Starsi mieszkańcy wsi, ze względu na wykluczenie komunikacyjne mają utrudnioną możliwość korzystania ze służby zdrowia, młodszy utrudniony dostęp do wyższej jakości usług edukacyjnych, a to ogranicza ich szanse rozwoju. Likwidacja połączeń komunikacji autobusowej zredukowała również dostęp do rynków pracy. Wpływ biedy na zdrowie może mieć charakter bezpośredni, związany niejednokrotnie z gorszym stanem zdrowia w wyniku wadliwego odżywiania, braku aktywności fizycznej, złych warunków mieszkaniowych, braku dbałości, złego stanu higieny itp., ale też pośredni, przejawiający się barierą dostępności do opieki medycznej, wykupu leków, dostępności pewnych procedur leczniczych.

Liczba osób korzystających z pomocy społecznej w gminie Batorz z powodu ubóstwa na przestrzeni lat 2019-2023 zmalała z 31 do 24, czyli o 22,59%. Jednostkami referencyjnymi, w których odnotowano największą liczbę beneficjentów GOPS z tytułu ubóstwa w badanym okresie są: Batorz Pierwszy, Samary oraz Wólka Batorska (po 4 w 2023 r.). W sołectwach Batorz – Kolonia, Błażek, Węglinek oraz Wola Studzińska – Kolonia w 2023 r. nie odnotowano żadnej osoby danej kategorii. W sołectwie Batorz – Kolonia w całym analizowanym okresie nie odnotowano takiej kategorii beneficjentów GOPS. Zanotowany spadek w mniejszym stopniu jest wynikiem polepszenia sytuacji życiowej beneficjentów GOPS. Przyczyn należy również upatrywać w zmianach zachodzących w rodzajach oraz wysokości świadczeń udzielanych przez instytucje pomocy społecznej (pojawienie się programów społecznych, m.in. 500+, Dobry Start, różnego rodzaju dodatków np. osłonowych, itd.).

Tabela 10 Liczba osób korzystających z pomocy społecznej w gminie Batorz z powodu ubóstwa w latach 2019-2023 wg jednostek referencyjnych

NAZWA JEDNOSTKI REFERENCYJNEJ	2019	2020	2021	2022	2023
ALEKSANDRÓWKA	1	1	0	1	1
BATORZ PIERWSZY	6	5	5	4	4
BATORZ DRUGI	6	3	2	3	2
BATORZ-KOLONIA	0	0	0	0	0
BŁAŻEK	1	1	1	0	0
NOWE MOCZYDŁA	4	3	1	2	2
SAMARY	3	2	0	2	4
STAWCE	3	3	3	2	3
STAWCE-KOLONIA	1	1	1	2	3
WĘGLINEK	1	1	1	0	0
WOLA STUDZIŃSKA	2	1	1	2	1
WOLA STUDZIŃSKA-KOLONIA	1	1	1	1	0
WÓŁKA BATORSKA	2	4	3	4	4
SUMA	31	26	19	23	24

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GOPS w Batorzu

¹⁰ „Raport o Biedzie 2024”; szlachetnapaczka.pl

Wśród głównych powodów przyznawania świadczeń społecznych w gminie znajduje się również bezrobocie. W latach 2019-2023 odnotowano niewielkie wahania liczby mieszkańców korzystających ze świadczeń z tytułu bezrobocia. W 2019 r. oraz w 2023 r. liczba ta wynosiła 17 osób. Największy odsetek beneficjentów GOPS z korzystających ze świadczeń z tytułu bezrobocia zamieszkiwała jednostkę Batorz Pierwszy (4 osoby w 2023 r.). Z najlepszą sytuacją mamy do czynienia w sołectwach Batorz - Kolonia, Błazek, Węglinek, Wola Studzińska oraz Wola Studzińska – Kolonia, gdzie w latach 2019 - 2023 nie odnotowano ani jednej osoby bezrobotnej danej kategorii.

Tabela 11 Liczba osób korzystających z pomocy społecznej w gminie Batorz z powodu bezrobocia w latach 2019-2023 wg jednostek referencyjnych

NAZWA JEDNOSTKI REFERENCYJNEJ	2019	2020	2021	2022	2023
ALEKSANDRÓWKA	0	0	0	1	1
BATORZ PIERWSZY	3	3	2	1	4
BATORZ DRUGI	1	2	2	4	2
BATORZ-KOLONIA	0	0	0	0	0
BŁĄŻEK	1	1	1	0	0
NOWE MOCZYDŁA	2	1	1	2	3
SAMARY	2	1	1	0	1
STAWCE	2	1	1	2	2
STAWCE-KOLONIA	1	0	0	1	1
WĘGLINEK	0	0	0	0	0
WOLA STUDZIŃSKA	1	0	0	1	0
WOLA STUDZIŃSKA-KOLONIA	0	0	0	0	0
WÓŁKA BATORSKA	4	4	4	4	3
SUMA	17	13	12	16	17

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GOPS w Batorzu

Ze zjawiskiem ubóstwa wiążą się nierozwierzalnie problemy związane z możliwością zaspokojenia podstawowych potrzeb życiowych, w tym pożywiania. Zgodnie z danymi GOPS liczba dzieci do 17 r. ż. korzystających z pomocy społecznej w postaci dożywiania. W latach 2019-2023 liczba tych osób kształtowała się na następującym poziomie: 49, 31, 46, 23 oraz 23. W omawianym okresie zanotowano więc spadek o 53,07%.

Tabela 12 Liczba dzieci (do 17 r. ż. włącznie) korzystających z dożywiania

NAZWA JEDNOSTKI REFERENCYJNEJ	2019	2020	2021	2022	2023
ALEKSANDRÓWKA	6	2	23	0	0
BATORZ PIERWSZY	4	3	2	2	7
BATORZ DRUGI	12	9	8	8	3
BATORZ-KOLONIA	0	0	0	0	0
BŁĄŻEK	4	2	0	0	2
NOWE MOCZYDŁA	3	4	4	4	4
SAMARY	2	1	1	1	1
STAWCE	3	1	1	1	0
STAWCE-KOLONIA	2	0	0	0	0
WĘGLINEK	2	2	0	0	0
WOLA STUDZIŃSKA	0	0	0	0	0
WOLA STUDZIŃSKA-KOLONIA	2	2	2	2	0

NAZWA JEDNOSTKI REFERENCYJNEJ	2019	2020	2021	2022	2023
WÓŁKA BATORSKA	9	5	5	5	6
SUMA	49	31	46	23	23

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GOPS w Batorzu

W świetle danych GOPS w Batorzu w przestrzeni społecznej gminy pojawiają się również problemy związane ze sprawowaniem opieki rodzicielskiej i prowadzenia gospodarstwa domowego. Bezradność występować może także w kwestii prowadzenia gospodarstwa domowego – problem z zapewnieniem żywności, odzieży, mieszkania itp. Bezradności tej nie należy jednak mylić z problemem posiadania przez rodzinę niewystarczających środków finansowych na zabezpieczenie tych potrzeb, gdyż w tym wypadku niezaspokojenie ich nie musi występować w parze z nieprawidłowym pełnieniem funkcji opiekuńczo-wychowawczych. O bezradności w prowadzeniu gospodarstwa domowego powinno mówić się w odniesieniu do rodzin, które posiadają wystarczające środki finansowe na zabezpieczenie podstawowych potrzeb, lecz środkami tymi dysponują w nieodpowiedni sposób. Bezradność jako nieumiejętność radzenia sobie z codziennymi problemami może być konsekwencją takich problemów jak: niepełnosprawność, uzależnienia, bezrobocie, trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego. Należy jednak zauważyć, że bezradność może stanowić również przyczynę wymienionych powyżej dysfunkcji. Niejednokrotnie problemy te przenikają się, współlistnieją, dlatego też niezwykle trudno jest wskazać problem pierwotny. W roku 2019 beneficjenci pomocy GOPS z tej kategorii to 4 osoby, w roku 2020 – 3 osoby, w 2021 - 2 osoby, w 2022 – 1 osoba oraz w 2023 – 1 osoba. W omawianym okresie nastąpił więc spadek o 75%.

Tabela 13 Liczba osób korzystających z pomocy społecznej w gminie Batorz z tytułu bezradności w sprawach opiekuńczo - wychowawczych w latach 2019-2023 wg jednostek referencyjnych

NAZWA JEDNOSTKI REFERENCYJNEJ	2019	2020	2021	2022	2023
ALEKSANDRÓWKA	1	0	1	0	0
BATORZ PIERWSZY	0	0	0	0	0
BATORZ DRUGI	1	1	0	0	0
BATORZ-KOLONIA	0	0	0	0	0
BŁĄŻEK	0	0	0	0	0
NOWE MOCZYDŁA	0	0	0	0	0
SAMARY	0	0	0	0	0
STAWCE	0	0	0	0	0
STAWCE-KOLONIA	0	0	0	0	0
WĘGLINEK	0	0	0	0	0
WOLA STUDZIŃSKA	0	0	0	0	0
WOLA STUDZIŃSKA-KOLONIA	1	1	1	1	1
WÓŁKA BATORSKA	1	1	0	0	0
SUMA	4	3	2	1	1

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GOPS w Batorzu

W okresie 2019-2023 r. na terenie gminy nie odnotowano żadnego mieszkańca pobierającego świadczenia z tytułu narkomanii. Pracownicy Urzędu Gminy oraz GOPS nie posiadają informacji na temat mieszkańców borykających się tego rodzaju problemami. Zgodnie z danymi uzyskanymi z GOPS liczba osób pobierających zasiłek z powodu alkoholizmu była znikoma - 2 osoby w 2019 r. oraz 1 osoba w 2022 r. Nie ma także osób zgłoszonych do

GKRPA. Nie można jednak uznać, iż problemy związane z różnego rodzaju uzależnieniami nie dotyczą mieszkańców gminy Batorz. Problem, tak jak w przypadku całego kraju, występuje w różnym nasileniu. Jest on jednak bardzo trudny do zmierzania za pomocą konkretnych danych. Pomimo tego, iż mieszkańcy obszarów wiejskich mają mniejszy dostęp do różnego rodzaju używek, nie oznacza to, że nie mają go wcale. Używki stają się, głównie wśród młodzieży, czymś coraz bardziej dostępnym i atrakcyjnym. Często osoby borykające się z uzależnieniami nie są kierowane na żadne leczenie stąd brak danych na ich temat. Ze względu na bariery mentalne (głównie strach członków rodzin przed stygmatyzacją) czy utarte schematy i zachowania, otaczające społeczeństwo daje ciche przyzwolenie na kontynuowanie uzależnień. Oprócz tego ważnym czynnikiem spowszednienia picia, decydującym o sięganiu po alkohol jest nuda. Brakuje również świadomości w zakresie skutków nadmiernego spożywania alkoholu. W efekcie dla sporej części mieszkańców spożywanie alkoholu jest zupełnie normalnym elementem ich codziennego życia. Problem choroby alkoholowej jest bagatelizowany. Dorośli, nie widząc problemu w częstym jego spożywaniu, przekazują negatywne wzorce kolejnym pokoleniom. Szczególnie niepokoi fakt, że z roku na rok wzrasta liczba młodzieży sięgającej często po alkohol przed uzyskaniem pełnoletności. Dodatkowo „inicjacja alkoholowa” wśród młodych osób zaczyna się coraz wcześniej. Sięganie po alkohol jest silnie związane z procesem dojrzewania, kiedy nastolatki przechodzą intensywne przemiany fizyczne, psychiczne i społeczne. To okres w życiu młodego człowieka sprzyjający eksperymentowaniu i poszukiwaniu nowych doświadczeń. Młodzież ujawnia wtedy różne zachowania problemowe, tj. picie alkoholu, palenie papierosów, wczesne podejmowanie współżycia, wchodzenie w konflikty z prawem, niekiedy stosowanie narkotyków oraz wiele innych. Mimo że u młodych ludzi bardzo rzadko można zdiagnozować chorobę alkoholową, to samo spożywanie alkoholu stwarza ryzyko uzależnienia od alkoholu w przyszłości. Poza tym wśród młodzieży zauważalny jest problem tzw. picia obyczajowego („dla towarzystwa”).

W okresie pięciu analizowanych lat nie odnotowano mieszkańców gminy Batorz korzystających z pomocy społecznej z powodu przemocy w rodzinie. Sytuacja ta jest podobna do stanu zauważalnego w całym powiecie janowskim, gdzie liczba rodzin, którym przyznano świadczenia z powodu przemocy w rodzinie kształtowała się na stosunkowo niskim poziomie: 2019 r. – 5 rodzin, 2020 r. – 1 rodzina, 2021 r. – 2 rodziny, 2022r. – 5 rodzin oraz 2023 r. – 3 rodziny.¹¹ Należy tu jednak zaznaczyć, że podobnie jak uzależnienia, zagadnienie przemocy w rodzinie stanowi temat tabu. Stąd niełatwo jest pozyskać dane umożliwiające zbadanie pełnego natężenia tego zjawiska. Mając na względzie jego złożoność i wieloaspektowość, bardzo trudno jest oszacować faktyczną skalę osób, których to zjawisko dotyczy. Jest to związane z faktem, że bardzo często przemoc domowa jest ukrywana i spora część osób, które jej doświadczają, nie decyduje się na ujawnienie i zwrócenie się o pomoc do instytucji działających w ramach lokalnego systemu przeciwdziałania przemocy. Zdecydowanie najpoważniejszą trudnością w diagnozowaniu wielkości zjawiska przemocy w rodzinie jest uzyskanie wiarygodnych i rzeczywistych danych, charakteryzujących rozmiar przemocy, bowiem z wielu przyczyn przemoc w rodzinie jest problemem ukrytym.

W celu przeanalizowania natężenia zjawisk pozyskano informacje w zakresie wydanych na terenie gminy Batorz Niebieskich Kart. Liczba tychże kart w latach 2019-2023 była nieznaczna i wynosiła odpowiednio: 7, 4, 3, 3, oraz 3. Zatem na przestrzeni omawianego okresu skala zjawiska zmalała o 57,15%. Największą liczbę założonych Niebieskich

¹¹ <https://bdl.stat.gov.pl/bdl/dane/teryt/tablica>

Kart odnotowano w sołectwach Batorz Pierwszy oraz Wólka Batorska. W pięciu sołectwach (Batorz – Kolonia, Nowe Moczydła, Samary, Stawce – Kolonia oraz Wola Studzieńska) w analizowanym okresie nie odnotowano ani jednej osoby mającej Niebieską Kartę.

Tabela 14 Liczba osób, które w gminie Batorz miały założoną Niebieską Kartę w latach 2019-2023 wg jednostek referencyjnych

NAZWA JEDNOSTKI REFERENCYJNEJ	2019	2020	2021	2022	2023
ALEKSANDRÓWKA	1	0	0	0	0
BATORZ PIERWSZY	2	0	1	1	1
BATORZ DRUGI	1	0	0	0	0
BATORZ-KOLONIA	0	0	0	0	0
BŁĄŻEK	1	0	0	0	0
NOWE MOCZYDŁA	0	0	0	0	0
SAMARY	0	0	0	0	0
STAWCE	1	0	0	0	1
STAWCE-KOLONIA	0	0	0	0	0
WĘGLINEK	0	1	0	1	0
WOLA STUDZIEŃSKA	0	0	0	0	0
WOLA STUDZIEŃSKA-KOLONIA	1	0	0	0	0
WÓŁKA BATORSKA	0	3	2	1	1
SUMA	7	4	3	3	3

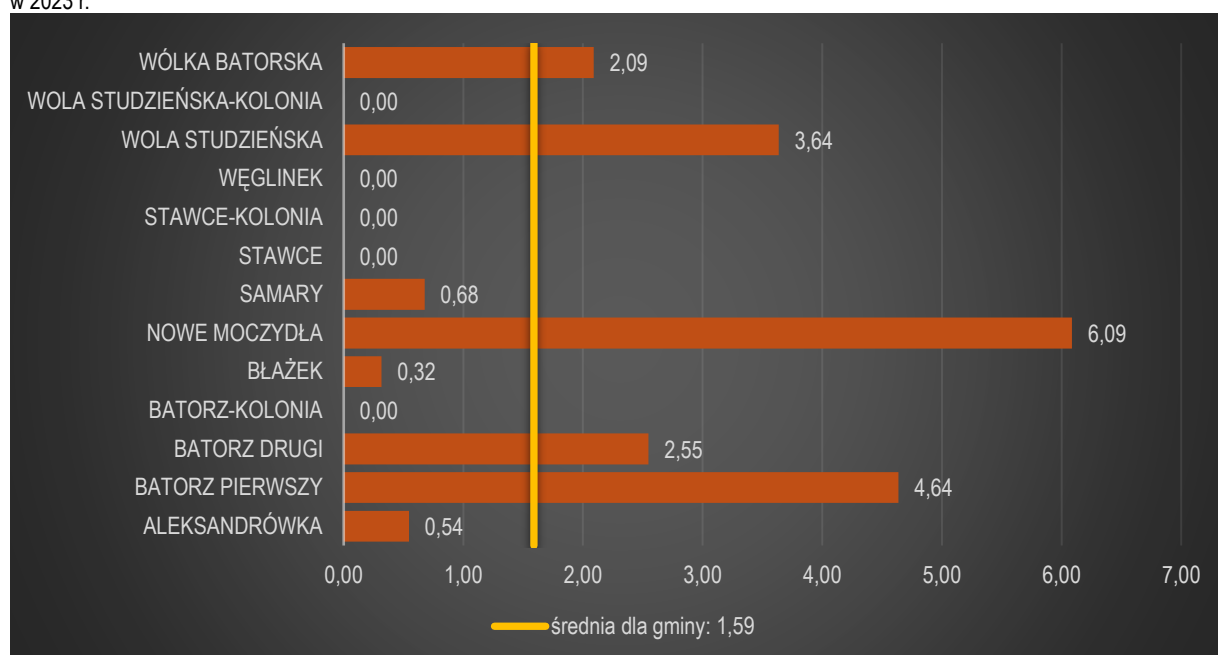
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GOPS w Batorzu

Przedstawione powyżej dane nie pozwalają jednak w sposób wyczerpujący na identyfikację obszarów, w których następuje szczególne natężenie zjawisk kryzysowych. Do przeprowadzenia precyzyjnej identyfikacji tychże obszarów, konieczne jest zastosowanie kryterium uwzględniającego potencjał ludnościowy poszczególnej badanej jednostki analitycznej. Metodą, którą zastosowano, aby określić natężenie problemów ubóstwa i wykluczenia społecznego była analiza zapotrzebowania mieszkańców jednostek referencyjnych na poszczególne formy pomocy społecznej. Przeanalizowano ogólne natężenie terytorialne osób pobierających świadczenia GOPS oraz natężenie obszarowe pod względem problemów, które są najczęstszą przyczyną przyznawania pomocy przez GOPS w Batorzu. Następnie, w poszczególnych jednostkach referencyjnych, zweryfikowano natężenie innych niekorzystnych zjawisk społecznych takich jak: przemoc w rodzinie, niedożywienie czy uzależnienia. W ramach badanych zagadnień analizie poddano łącznie sześć wskaźników:

- Liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy GOPS przypadająca na 100 mieszkańców w 2023 r.;
- Liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy GOPS z tytułu ubóstwa przypadająca na 100 mieszkańców w 2023 r.;
- Liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy GOPS z tytułu bezrobocia przypadająca na 100 mieszkańców w 2023 r.;
- Liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy GOPS z tytułu bezradności w sprawach opiekuńczo – wychowawczych przypadająca na 100 mieszkańców w 2023 r.;
- Liczba osób, które miały założoną Niebieską Kartę przypadająca na 100 mieszkańców w 2023 r.;
- Liczba osób do 17 r.ż. które korzystały z dożywiania przypadająca na 100 mieszkańców 2023 r.

W zakresie pierwszego ze wskaźników średnia wartość dla obszaru całej gminy wyniosła 1,59. Przy uwzględnieniu potencjału ludnościowego poszczególnych jednostek referencyjnych, w 2023 r. najmniej korzystana sytuacja prezentowała się w obszarach: Nowe Moczydła, gdzie wartość została przekroczona czterokrotnie (6,09), Batorz Pierwszy (4,64) oraz Wola Studzieńska (3,64). Średnią dla gminy wartość wskaźnika przekroczyła także w sołectwach Wólka Batorska (2,09) oraz Batorz Drugi (2,55). W trzech jednostkach (Samary, Błażek i Aleksandrówka) analizowany wskaźnik przyjął wartości poniżej średniej gminnej. W sołectwach Wola Studzieńska – Kolonia, Węglinek, Stawce – Kolonia, Stawce oraz Batorz – Kolonia wskaźnik ten wyniósł 0.

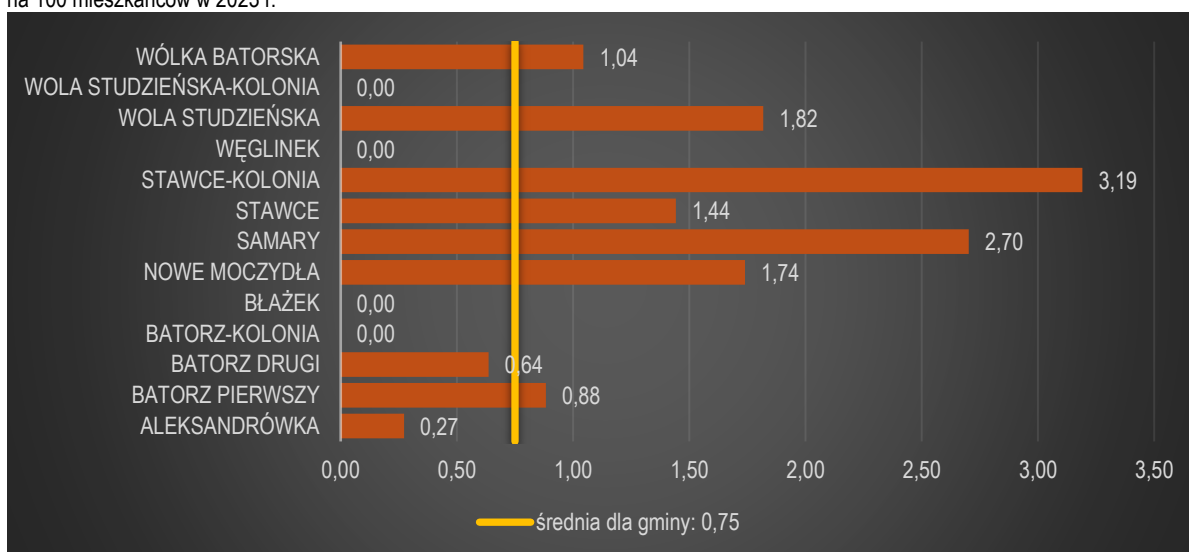
Wykres 19 Wskaźnik delimitacyjny nr 6: Liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej przypadająca na 100 mieszkańców w 2023 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GOPS w Batorzu

Kolejny ze wskaźników delimitacyjnych, prezentujący liczbę osób korzystających ze świadczeń GOPS z tytułu ubóstwa przypadającą na 100 mieszkańców w 2023 r., dla obszaru całej gminy osiąga wartość 0,75. Wartość wskaźnika w zakresie siedmiu jednostek referencyjnych kształtuje się na poziomie wyższym niż średnia gmina. Mowa tutaj o jednostkach: Stawce - Kolonia z najwyższą, czterokrotnie przekraczającą średnią dla gminy, wartością wskaźnika – 3,19, Samary – 2,70, Wola Studzieńska – 1,82, Nowe Moczydła – 1,74, Stawce – 1,44, Wólka Batorska – 1,04 oraz Wólka Batorska – 0,88. W sołectwach Wola Studzieńska – Kolonia, Węglinek, Błażek oraz Batorz – Kolonia wskaźnik ten wyniósł w 2023 r. 0,00, ponieważ na tym obszarze nie odnotowano żadnych mieszkańców korzystających z pomocy społecznej z tytułu omawianego wskaźnika. W pozostałych dwóch sołectwach wskaźnik plasuje się poniżej średniej dla gminy, w Batorzu Drugim przyjął wartość 0,64, w Aleksandrówce natomiast 0,27.

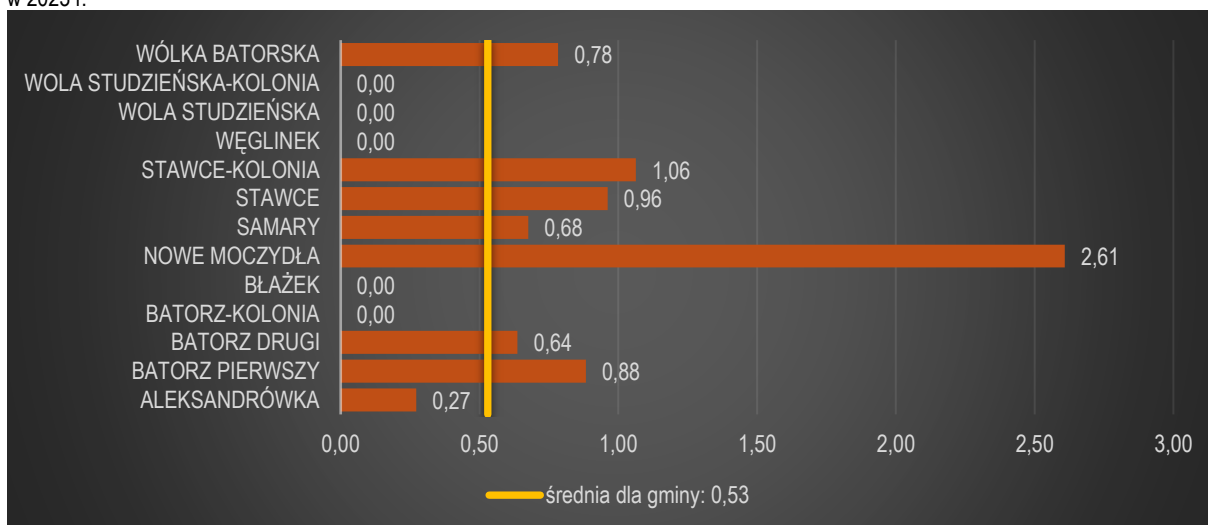
Wykres 20 Wskaźnik delimitacyjny nr 7: Liczba mieszkańców korzystających ze świadczeń pomocy społecznej z tytułu ubóstwa przypadająca na 100 mieszkańców w 2023 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GOPS w Batorzu

Wśród wskaźników delimitacyjnych tworzących syntetyczny wskaźnik problemów społecznych znajduje się również ten dotyczący liczby osób korzystających ze świadczeń OSP z tytułu bezrobocia przypadającej na 100 mieszkańców w 2023 r. W badanym okresie średnia wartość wskaźnika dla całej gminy wyniosła: 0,53. Przy uwzględnieniu potencjału ludnościowego poszczególnych jednostek referencyjnych, w 2023 r. najtrudniejsza sytuacja została zdiagnozowana w sołectwach, dla których wskaźnik przyjmował wartości powyżej ww. średniej dla gminy. W gronie tym znalazły się następujące jednostki: Nowe Moczydła, ze wskaźnikiem na bardzo wysokim poziomie, równym 2,61, następnie Stawce – Kolonia z wartością 1,06, Stawce z wartością 0,96, Batorz Pierwszy gdzie wskaźnik osiągnął wartość 0,88, Wólka Batorska – 0,78, Samary z wartością 0,68 oraz Batorz Drugi z wartością 0,64. W sołectwie Aleksandrówka wskaźnik obliczono na poziomie 0,27, czyli poniżej średniej. W pozostałych sołectwach wskaźnik przyjął wartość 0,00 gdyż brak tam osób bezrobotnych danej kategorii.

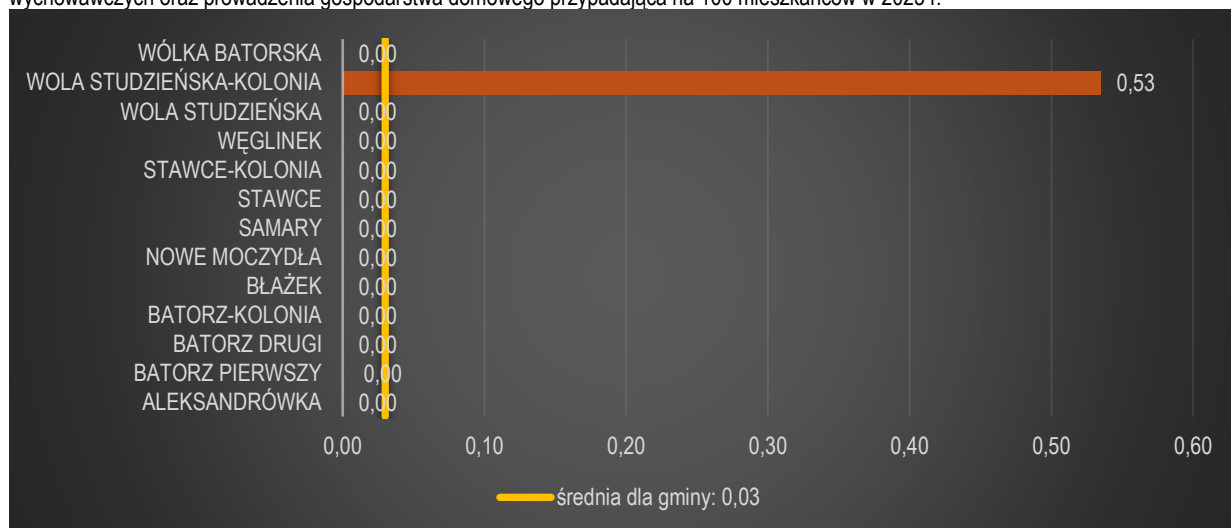
Wykres 21 Wskaźnik delimitacyjny nr 8: Liczba osób korzystających z pomocy społecznej z tytułu bezrobocia przypadająca na 100 mieszkańców w 2023 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GOPS w Batorzu

Kolejnym analizowanym wskaźnikiem jest liczba osób korzystających z pomocy społecznej z tytułu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych oraz prowadzenia gospodarstwa domowego przypadająca na 100 mieszkańców gminy w 2023 r. Średnia dla gminy w zakresie tego wskaźnika wyniosła 0,03. W sołectwie Wola Studzieńska – Kolonia wartość wskaźnika znacznie przekroczyła średnią dla gminy i wyniosła 0,53. W pozostałych jednostkach wartość wskaźnika wyniosła 0.

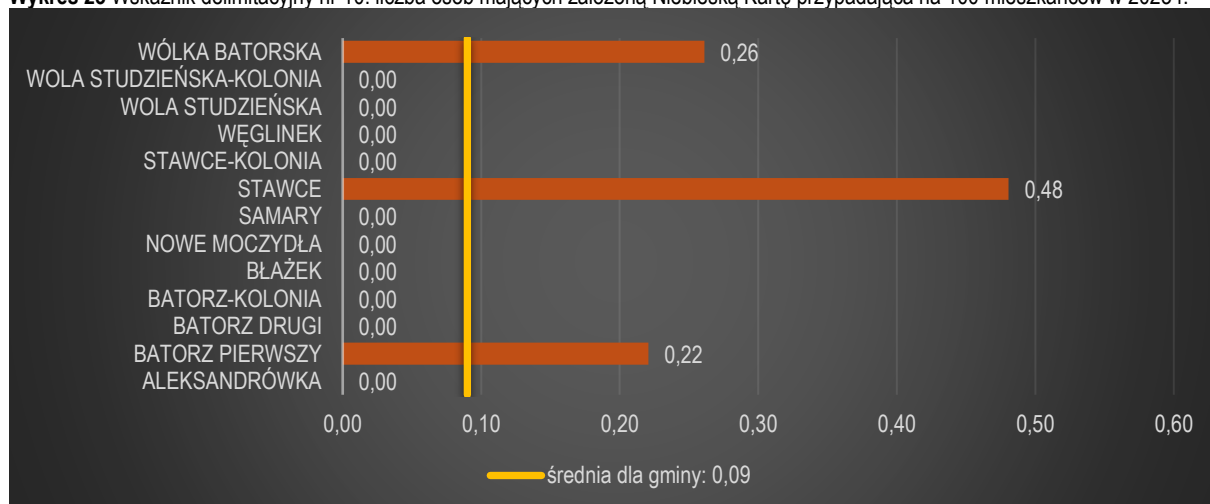
Wykres 22 Wskaźnik delimitacyjny nr 9: liczba osób korzystających z pomocy społecznej z tytułu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych oraz prowadzenia gospodarstwa domowego przypadająca na 100 mieszkańców w 2023 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GOPS w Batorzu

W dalszej kolejności analizie poddano występujący na terenie gminy Batorz problem przemocy. W tym celu zbadano rozkład terytorialny wskaźnika liczba mieszkańców, którzy mają założoną Niebieską Kartę przypadająca na 100 mieszkańców w 2023 r. Uwzględniono tutaj dane pozyskane z OPS oraz Komisarzatu Policji w Batorzu. Średnia wartość wskaźnika dla gminy ukształtowała się na poziomie: 0,09. Problem zdiagnozowano w trzech sołectwach. Najgorszą sytuację odnotowano w jednostce Stawce, gdzie wskaźnik osiągnął wartość 0,48, czyli prawie 5 krotnie wyższą od średniej gminnej. W pozostałych dwóch jednostkach: Wólka Batorska oraz Batorz Pierwszy wskaźniki uplasowały się również na poziomie powyżej średniej dla gminy, z wartościami odpowiednio 0,26 i 0,22. W pozostałych jednostkach żaden z mieszkańców nie miał założonej Niebieskiej Karty, stąd wskaźnik przyjął w nich wartości 0,00.

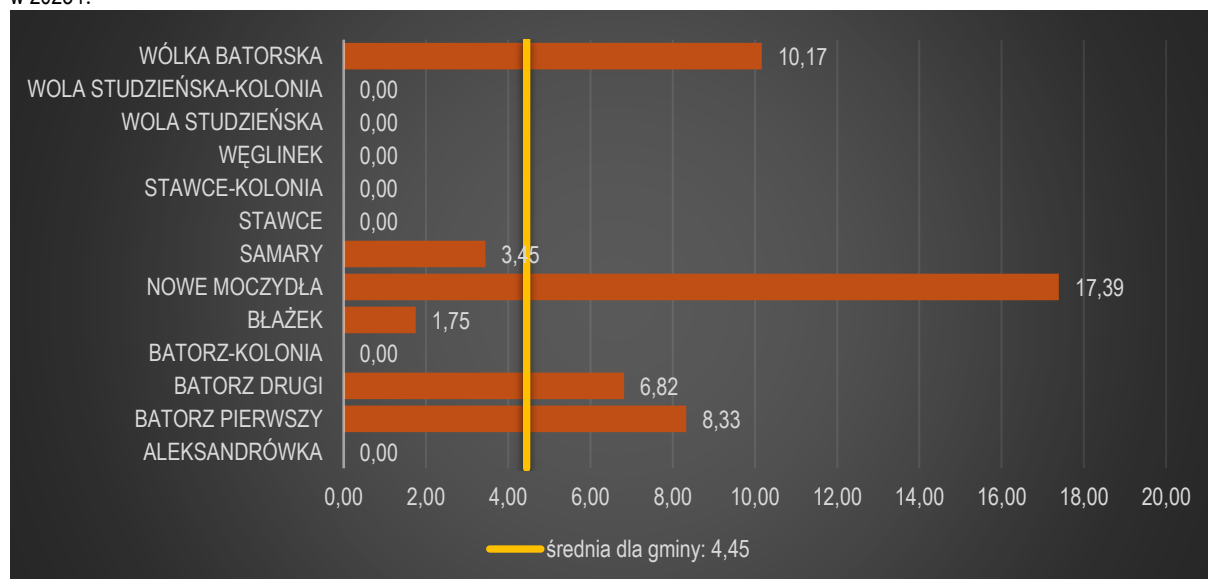
Wykres 23 Wskaźnik delimitacyjny nr 10: liczba osób mających założoną Niebieską Kartę przypadająca na 100 mieszkańców w 2023 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GOPS w Batorzu

Ostatni z omawianych wskaźników prezentuje liczbę dzieci i młodzieży do 17 r. ż. korzystających z dożywiania. Tu średni wskaźnik dla gminy przyjął wartość 4,45. W siedmiu sołectwach nie odnotowuje się tej kategorii beneficjentów pomocy. W czterech wartość wskaźnika znajduje się powyżej średniej. W Nowych Moczydłach obliczona wartość wskaźnika jest bardzo wysoka i wynosi aż 17,39. Ponad dwukrotnie wskaźnik przekroczył wartość średnią dla gminy w Wólce Batorskiej, gdzie wskaźnik wynosi 10,17. Wysoką wartość zanotowano także w Batorzu Pierwszym (8,33) oraz w Batorzu Drugim (6,82). W dwóch sołectwach wartość wskaźnika znajduje się poniżej średniej dla gminy. W Samarach wynosi ona 3,45, w Błażku zaś 1,75.

Wykres 24 Wskaźnik delimitacyjny nr 11: liczba dzieci i młodzieży korzystających z dożywiania przypadająca na 100 mieszkańców do 17 r. ż. w 2023 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GOPS w Batorzu

4.2.5 Stan zdrowia mieszkańców i niepełnoprawność

Wśród liczego grona zjawisk analizowanych w ramach sfery społecznej znajdują się także zagadnienia: stanu zdrowia mieszkańców oraz niepełnosprawności. Kłopoty ze zdrowiem odciskają swoje piętno nie tylko na pojedynczych osobach dotkniętych chorobą, ale również na ich rodzinach, otoczeniu, a co za tym idzie, całej społeczności lokalnej. Kwestie stanu zdrowia mieszkańców są nierozzerwalnie związane również z zagadnieniem niepełnosprawności.

Specjalistyczne wsparcie z zakresu ochrony zdrowia na terenie gminy Batorz realizuje NZOZ „ZDROWIE” Poradnia Medycyny Rodzinnej w Batorzu. NZOZ świadczy usługi w ramach podstawowej opieki zdrowotnej; znajdują się tam gabinety lekarzy rodzinnych. Najbliżej usytuowanymi względem gminy szpitalem jest Samodzielny Publiczny Zespół Zakładów Opieki Zdrowotnej w Janowie Lubelskim.

Kwestia zebrania danych dotyczących stanu zdrowia mieszkańców, ze względu na ochronę danych osobowych oraz rozproszenie informacji o stanie pacjentów (nie tylko w wyżej wymienionych placówkach ochrony zdrowia, lecz również w placówkach prywatnych - część mieszkańców korzysta z usług ochrony zdrowia w prywatnych gabinetach lekarskich ulokowanych głównie w Janowie Lubelskim czy Biłgoraju), jest bardzo trudna. W trakcie prowadzonej analizy

posłużono się najbardziej wiarygodnymi danymi, jakie udało się pozyskać. Analizę wskaźnikową niezbędną do delimitacji obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji oparto o dane, które w sposób najbardziej realny prezentują informacje o stanie zdrowia i niepełnosprawności mieszkańców. Są to dane udostępnione przez NZOZ „ZDROWIE” Poradnia Medycyny Rodzinnej w Batorzu oraz GOPS w Batorzu.

Oceny stanu zdrowia mieszkańców gminy dokonano weryfikując informacje uzyskane z NZOZ „ZDROWIE” Poradnia Medycyny Rodzinnej w Batorzu. Zgodnie z nimi zdecydowanie największa liczba mieszkańców cierpi na choroby układu krążenia. W kolejnych latach liczba osób cierpiących na dane zaburzenia wynosiła: 2019 r. – 2 358, 2020 r. – 2 347, 2021 r. – 2 261, 2022 r. – 2 205 oraz 2023 r. – 2 216. Widoczny jest więc spadek na poziomie 6,03%. Najwięcej osób chorych na choroby układu krążenia zamieszkuje sołectwo Błazek. W 2019 r. liczba ta wynosiła tam 494, w 2023 r. zaś 472 (spadek o 4,46%). Liczba ta jest znaczna także w sołectwie Batorz Pierwszy. W 2019 r. odnotowano tam 402 osoby cierpiące na dane choroby, w 2023 r. – 380 (spadek o 5,48%). Najmniej ww. osób zamieszkuje w Nowych Moczydłach. W 2019 r. było ich 40, w 2023 – 34 (spadek o 15%). W żadnej z jednostek liczba osób cierpiących na choroby układu krążenia nie wzrosła, jedynie w sołectwie Batorz – Kolonia utrzymała się w latach 2019 – 203 na tym samym poziomie.

Tabela 15 Liczba osób chorujących na choroby układu krążenia na terenie gminy Batorz w latach 2019 – 2023 wg. jednostek referencyjnych

NAZWA JEDNOSTKI REFERENCYJNEJ	2019	2020	2021	2022	2023
ALEKSANDRÓWKA	282	280	276	274	268
BATORZ PIERWSZY	402	396	389	384	380
BATORZ DRUGI	221	214	209	206	214
BATORZ-KOLONIA	76	73	74	74	76
BŁĄZEK	494	513	504	474	472
NOWE MOCZYDŁA	40	40	36	38	34
SAMARY	134	135	108	110	108
STAWCE	139	130	126	120	138
STAWCE-KOLONIA	55	54	48	48	42
WĘGLINEK	53	51	51	47	48
WOLA STUDZIŃSKA	91	90	89	86	89
WOLA STUDZIŃSKA-KOLONIA	134	136	120	120	118
WÓLKA BATORSKA	237	235	231	224	229
SUMA	2 358	2 347	2 261	2 205	2 216

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych NZOZ

Bardzo duża liczba mieszkańców gminy Batorz choruje na choroby układu ruchu, a w przeciwieństwie do ww. schorzenia, liczba tej kategorii chorych nieznacznie wzrasta. W 2019 r. na terenie gminy Batorz były 2 222 osoby cierpiące na schorzenia narządów ruchu. W 2023 r. już 2 226. Jest to wzrost na poziomie 0,2%. Analizując nasilenie zjawiska w poszczególnych sołectwach sytuacja jest podobna do tej opisanej powyżej. Największa liczba chorych danej kategorii zamieszkuje w Błazku. W 2019 ich liczba wynosiła 521, w 2023 r. zaś 520 (spadek o 0,2%). Także w Aleksandrówce liczba ta jest znaczna: w 2019 r. – 336, w 2023 r. – 314 (spadek o 6,55%) oraz w Batorzu Pierwszym: 2019 r. – 328, w 2023 r. – 318 (spadek o 3,05%). W Stawcach liczba osób chorujących na choroby układu ruchu pozostała bez zmian. Wzrost liczby ogólnej chorych danej kategorii wygenerowały dane z jednego sołectwa. Jest to Wólka Batorska, gdzie liczba ta wzrosła z 263 w 2019 r. do aż 349 w 2023 r. Jest to zatem bardzo duży wzrost – 32,7%.

Tabela 16 Liczba osób chorujących na choroby układu ruchu na terenie gminy Batorz w latach 2019 – 2023 wg. jednostek referencyjnych

NAZWA JEDNOSTKI REFERENCYJNEJ	2019	2020	2021	2022	2023
ALEKSANDRÓWKA	336	330	338	324	314
BATORZ PIERWSZY	328	325	318	317	318
BATORZ DRUGI	280	286	276	270	264
BATORZ-KOLONIA	38	38	38	37	34
BŁĄŻEK	521	514	518	515	520
NOWE MOCZYDŁA	39	36	36	38	35
SAMARY	102	104	101	96	98
STAWCE	98	96	96	98	98
STAWCE-KOLONIA	62	60	60	54	52
WĘGLINEK	28	24	25	26	25
WOLA STUDZIEŃSKA	18	18	18	17	15
WOLA STUDZIEŃSKA-KOLONIA	109	111	111	107	104
WÓŁKA BATORSKA	263	362	364	356	349
SUMA	2 222	2 304	2 299	2 255	2 226

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych NZOZ

Kolejna kategoria powszechnych wśród mieszkańców gminy chorób to choroby i zaburzenia psychiczne. Liczebność ww. kategorii ulega zmniejszeniu na przestrzeni analizowanego okresu. W roku 2019 teren gminy zamieszkiwały 74 osoby chorujące na schorzenia i zaburzenia psychiczne, w 2023 r. zaś już 58 osób. Oznacza to spadek na poziomie 21,63%. Najwięcej osób tej kategorii zamieszkuje ponownie sołectwo Błązek. Tu również nastąpił spadek liczby chorych, z 19 osób w 2019 r. do 7 w 2023 r. (10,53%). Najmniejsza liczba osób danej kategorii zamieszkują w analizowanym okresie sołectwa Stawce – Kolonia oraz Wola Studzieńska – Kolonia (po 1 osobie rokrocznie).

Tabela 17 Liczba osób chorujących na choroby i zaburzenia psychiczne na terenie gminy Batorz w latach 2019 – 2023 wg. jednostek referencyjnych

NAZWA JEDNOSTKI REFERENCYJNEJ	2019	2020	2021	2022	2023
ALEKSANDRÓWKA	8	6	5	6	8
BATORZ PIERWSZY	7	5	4	6	6
BATORZ DRUGI	5	5	5	4	5
BATORZ-KOLONIA	3	3	2	2	2
BŁĄŻEK	19	19	18	18	17
NOWE MOCZYDŁA	4	3	3	5	5
SAMARY	5	3	3	3	2
STAWCE	5	5	4	3	3
STAWCE-KOLONIA	1	1	1	1	1
WĘGLINEK	3	3	2	2	2
WOLA STUDZIEŃSKA	3	3	3	2	2
WOLA STUDZIEŃSKA-KOLONIA	1	1	1	1	1
WÓŁKA BATORSKA	10	10	8	9	4
SUMA	74	67	59	62	58

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych NZOZ

Zdecydowanie mniejsza jest liczba osób chorujących na choroby układu oddechowego i alergie. Liczba tego typu schorzeń w skali całej gminy uległa niewielkiemu wzrostowi. W 2019 r. wynosiła ona 46, w 2023 natomiast 47. Jest to wzrost na poziomie 2,17%. Ponownie najliczniejsza grupa tej kategorii chorych zamieszkiwała sołectwo Błązek, na

przebiegu lat 2019 – 2023 liczba chorych wynosiła 6, 8, 7, 6 oraz 6 (utrzymała się więc na tym samym poziomie). Wólka Batorska to kolejna jednostka z dużą liczbą osób cierpiących na problemy oddechowe. W 2019 r. liczba ta wynosiła 7, w 2023 zaś 5, spadła więc o 28,6%. Najmniej osób cierpiących na tego rodzaju zaburzenia zamieszkiwało sołectwo Batorz – Kolonia, gdzie we wszystkich latach analizowanego okresu odnotowano 1 osobę danej kategorii.

Tabela 18 Liczba osób chorujących na choroby układu oddechowego i alergie na terenie gminy Batorz w latach 2019 – 2023 wg. jednostek referencyjnych

NAZWA JEDNOSTKI REFERENCYJNEJ	2019	2020	2021	2022	2023
ALEKSANDRÓWKA	4	5	6	6	6
BATORZ PIERWSZY	5	5	5	5	5
BATORZ DRUGI	3	3	4	4	4
BATORZ-KOLONIA	1	1	1	1	1
BŁĄŻEK	6	8	7	6	6
NOWE MOCZYDŁA	4	4	4	5	4
SAMARY	2	2	2	2	3
STAWCE	4	4	4	3	4
STAWCE-KOLONIA	2	2	2	1	1
WĘGLINEK	4	4	4	4	4
WOLA STUDZIŃSKA	2	2	2	2	2
WOLA STUDZIŃSKA-KOLONIA	2	2	2	2	2
WÓŁKA BATORSKA	7	7	6	6	5
SUMA	46	49	49	47	47

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych NZOZ

Ostatnią kategorią problemów zdrowotnych mieszkańców gminy Batorz są choroby nowotworowe. W tej kategorii chorób w latach 2019 – 2023 odnotowano bardzo duży, 50% wzrost, z 14 w 2019 r. do 28 w 2023 r. Analogicznie do powyższych opisów, najwięcej osób chorujących na nowotwory zamieszkuje w Błazku. W 2019 odnotowano tak 2 osoby, w 2023 r. już 3, jest to zatem wzrost o 33%. Największy wzrost natomiast odnotowano w Wólce Batorskiej, gdzie liczba chorych zmieniła się z 2 w 2019 r. do 5 w 2023 r. (wzrost o 150%). Najmniej chorych tej kategorii zamieszkuje sołectwa Węglinek i Wola Studzińska – Kolonia (w 2019 r. nie odnotowano tam ani jednej osoby, w kolejnych latach po 1).

Tabela 19 Liczba osób chorujących na nowotwory na terenie gminy Batorz w latach 2019 – 2023 wg. jednostek referencyjnych

NAZWA JEDNOSTKI REFERENCYJNEJ	2019	2020	2021	2022	2023
ALEKSANDRÓWKA	1	1	3	3	3
BATORZ PIERWSZY	1	1	2	2	3
BATORZ DRUGI	1	1	1	1	1
BATORZ-KOLONIA	2	2	2	2	2
BŁĄŻEK	2	2	3	3	3
NOWE MOCZYDŁA	1	1	1	1	1
SAMARY	1	1	1	2	2
STAWCE	1	1	1	1	1
STAWCE-KOLONIA	1	1	1	2	1
WĘGLINEK	0	1	1	1	1
WOLA STUDZIŃSKA	1	1	1	1	4
WOLA STUDZIŃSKA-KOLONIA	0	1	1	1	1

WÓŁKA BATORSKA	2	2	1	2	5
SUMA	14	16	19	22	28

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych NZOZ

W tej części opracowania zaprezentowano informacje w zakresie mieszkańców pobierających świadczenia GOPS z tytułu długotrwałej lub ciężkiej choroby, a także niepełnosprawności. Na przestrzeni lat 2019 – 2023 liczebność beneficjentów pobierających świadczenia GOPS z tytułu długotrwałej lub ciężkiej choroby pozostała bez zmian, w przeciwieństwie do tendencji panującej wśród pozostałych kategorii pobierających świadczenia GOPS. W 2019 oraz 2023 r. liczebność tej grupy wynosiła 6, w 2020 r. oraz 2021 r. – 5, w 2022 r. – 4. W całym analizowanym okresie osoby danej kategorii odnotowano w sołectwach Batorz Drugi (w 2019 r. – 0, w kolejnych latach corocznie po 1 osobie), Nowe Moczydła (w latach 2019, 2022 oraz 2023 po 1 osobie), Samary (w 2019 r. – 2 osoby, w 2021 i 2022 r. – po 1 osobie, w 2023 r. – 2 osoby), Stawce (w 2019 i 2023 r. po 1 osobie), Stawce – Kolonia (2019 r. – 1 osoba, 2020 r. – 2 osoby, 2021 r. – 1 osoba, 2022 r. – 0 osoby, 2023 r. – 1 osoba) oraz Wólka Batorska (w 2019, 2020, 2021 i 2023 r. po 1 osobie). W sołectwach Aleksandrówka, Batorz Pierwszy, Batorz – Kolonia, Błażek, Węglinek, Wola Studzińska oraz Wola Studzińska – Kolonia w latach 2019 – 2023 nie odnotowano osób pobierających świadczenia OPS z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby.

Tabela 20 Liczba osób korzystających z pomocy społecznej w gminie Batorz z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby w latach 2019-2023 wg. jednostek referencyjnych

NAZWA JEDNOSTKI REFERENCYJNEJ	2019	2020	2021	2022	2023
ALEKSANDRÓWKA	0	0	0	0	0
BATORZ PIERWSZY	0	0	0	0	0
BATORZ DRUGI	0	1	1	1	0
BATORZ-KOLONIA	0	0	0	0	0
BŁAŻEK	0	0	0	0	0
NOWE MOCZYDŁA	1	0	0	1	1
SAMARY	2	0	1	1	2
STAWCE	1	0	0	0	1
STAWCE-KOLONIA	1	2	1	2	1
WĘGLINEK	0	0	0	0	0
WOLA STUDZIŃSKA	0	0	0	0	0
WOLA STUDZIŃSKA-KOLONIA	0	0	0	0	0
WÓŁKA BATORSKA	1	1	1	0	1
SUMA	6	4	4	5	6

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GOPS w Batorzu

Z zagadnieniem stanu zdrowia mieszkańców związana jest nierozzerwalnie kwestia niepełnosprawności, która to stanowi istotny czynnik negatywnie wpływający na stopień aktywności, położenie społeczno-ekonomiczne oraz wynikającą z tego sytuację życiową jednostek. Jednocześnie stanowi „zjawisko”, które nabiera coraz większego znaczenia dla funkcjonowania współczesnych społeczeństw. Zgodnie z badaniami, udział osób niepełnosprawnych w ogólnej populacji ludności poszczególnych krajów, w zależności od zastosowanej definicji terminu

„niepełnosprawność”, sięga od kilkunastu procent do jednej piątej ogółu ludności.¹² W skali globalnej widać wyraźną tendencję wzrostu liczby osób niepełnosprawnych. Wpływ na to mają przede wszystkim zmiany cywilizacyjne, tj. postęp wiedzy i technologii medycznych, systematyczne wydłużanie się ludzkiego życia wskutek wdrożenia mechanizmów zarządzania zdrowiem publicznym i ogólnego wzrostu dobrobytu, a także zmiany kulturowe, odnoszące się do kwestii zdrowia, sprawności fizycznej i intelektualnej oraz wzorów pełnienia ról społecznych. Nie trendy demograficzne czy zjawiska statystyczne, związane z systematycznie zwiększającą się liczbą osób niepełnosprawnych, stanowią najistotniejszy aspekt znaczenia tego procesu dla współczesnych społeczeństw. Równie ważny jest jej społeczny czy kulturowy wymiar. W konsekwencji niepełnosprawni, którzy nie dostosują się w wystarczający sposób do funkcjonowania w otoczeniu ogółu społeczeństwa, nie mogą uczestniczyć w zwykłych aktywnościach społecznych i w związku z tym znajdują się poza głównym nurtem aktywności społeczeństwa, wobec czego kompensowane jest to im wyłącznie poprzez świadczenia finansowe i zinstytucjonalizowane formy opieki na rzecz nowego modelu społecznego niepełnosprawności. W kontekście tym niepełnosprawność jest rodzajem dyskryminacji, której przezwyciężenie wymaga przede wszystkim działania społecznego, wysiłku zbiorowego, dokonania zmiany społecznej.

Zgodnie z tymi danymi uzyskanymi z OPS w Batorzu w roku 2023 rzeczywista liczba mieszkańców pobierających świadczenia z ww. tytułu uległa zmniejszeniu z 12 osób w 2019 r. do 11 osób w (spadek o 8,34%). Jednostkami, w których w analizowanym czasie odnotowano największą liczbę osób korzystających z pomocy społecznej z tytułu niepełnosprawności były Batorz Pierwszy (2019 r. – 4 osoby, 2020 r. – 2 osoby, 2021 r. – 1 osoba, 2022 r. – 2 osoby i 2023 r. 4 osoby) oraz Nowe Moczydła (2019 r. – 4 osoby, 2020 r. – 1 osoba, 2021 r. – 1 osoba, 2022 r. – 2 osoby oraz 2023 r. – 2 osoby). Osoby danej kategorii odnotowano także w sołectwach Batorz Drugi (w latach 2019, 2020, 2021 i 2023 po 1 osobie), Samary (w latach 2019 i 2023 po 1 osobie), Stawce (w latach 2019 i 2020 po 1 osobie), Stawce – Kolonia (w latach 2020, 2021, 2022 i 2023 po 1 osobie) oraz Wólka Batorska (2019 r. – 1 osoba, 2022 r. – 2 osoby i 2023 r. – 2 osoby). W sołectwach Aleksandrówka, Batorz – Kolonia, Błazek, Węglinek, Wola Studzińska oraz Wola Studzińska – Kolonia brak jest tej kategorii podopiecznych OPS.

Tabela 21 Liczba osób korzystających z pomocy społecznej w gminie Batorz z powodu niepełnosprawności w latach 2019-2023 wg. jednostek referencyjnych

NAZWA JEDNOSTKI REFERENCYJNEJ	2019	2020	2021	2022	2023
ALEKSANDRÓWKA	0	0	0	0	0
BATORZ PIERWSZY	4	2	1	2	4
BATORZ DRUGI	1	1	1	0	1
BATORZ-KOLONIA	0	0	0	0	0
BŁĄZEK	0	0	0	0	0
NOWE MOCZYDŁA	4	1	1	2	2
SAMARY	1	0	0	0	1
STAWCE	1	1	0	0	0
STAWCE-KOLONIA	0	1	1	1	1
WĘGLINEK	0	0	0	0	0
WOLA STUDZIŃSKA	0	0	0	0	0

¹²Polscy niepełnosprawni – od kompleksowej diagnozy do nowego modelu polityki społecznej”, pod red. Barbary Gąciarz i Seweryna Runickiego; Wydawnictwa AGH; Kraków 2014

WOLA STUDZIŃSKA-KOLONIA	0	0	0	0	0
WÓLKA BATORSKA	1	0	0	2	2
SUMA	12	6	4	7	11

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GOPS w Batorzu

Powyższe dane jednak nie obrazują całości skali problemu niepełnosprawności na terenie gminy Batorz. Podczas, gdy liczba osób pobierających zasiłki z tytułu niepełnosprawności jest stosunkowo nieznaczna, (osoby te stanowią około 0,35% ogółu społeczności gminy) liczba osób niepełnosprawnych z terenu gminy Batorz jest znacznie większa. W 2019 r. wynosiła ona 106 osób (3,20% ogółu mieszkańców gminy), w 2020 r. – 112 osób (3,43%), w 2021r. – 106 osób (3,26%), w 2022 r. – 111 osób (3,45%) oraz w 2023 r. – 122 osoby (3,81%). W analizowanym okresie nastąpił więc wzrost liczby osób niepełnosprawnych o 15,1%.

Tabela 22 Liczba osób niepełnosprawnych zamieszkujących teren gminy Batorz w latach 2019 – 2023 wg. jednostek referencyjnych

NAZWA JEDNOSTKI REFERENCYJNEJ	2019	2020	2021	2022	2023
ALEKSANDRÓWKA	14	13	12	10	12
BATORZ PIERWSZY	10	13	11	11	15
BATORZ DRUGI	19	20	15	22	18
BATORZ-KOLONIA	1	2	1	1	2
BŁĄŻEK	22	21	22	20	26
NOWE MOCZYDŁA	3	4	3	3	6
SAMARY	4	3	6	5	1
STAWCE	9	10	5	10	9
STAWCE-KOLONIA	1	4	9	4	5
WĘGLINEK	5	6	4	6	6
WOLA STUDZIŃSKA	5	4	6	6	5
WOLA STUDZIŃSKA-KOLONIA	2	3	5	5	7
WÓLKA BATORSKA	11	9	7	8	10
SUMA	106	112	106	111	122

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GOPS w Batorzu

W celu wyselekcjonowania obszarów charakteryzujących się największym natężeniem niekorzystnych zjawisk w zakresie stanu zdrowia mieszkańców oraz problemów związanych z niepełnosprawnością analizie poddano pięć wskaźników uwzględniających potencjał ludnościowy poszczególnych obszarów referencyjnych. Podobnie jak w przypadku wyżej zaprezentowanych zagadnień, analizę tę przeprowadzono w oparciu o dane dotyczące liczby osób pobierających wytypowane świadczenia z GOPS oraz informacje uzyskane z NZOZ. W zakresie danych pozyskanych z NOZO wzięto pod uwagę jedynie dwa najczęściej występujące schorzenia wśród mieszkańców, tj. na choroby układu krążenia oraz choroby układu ruchu.

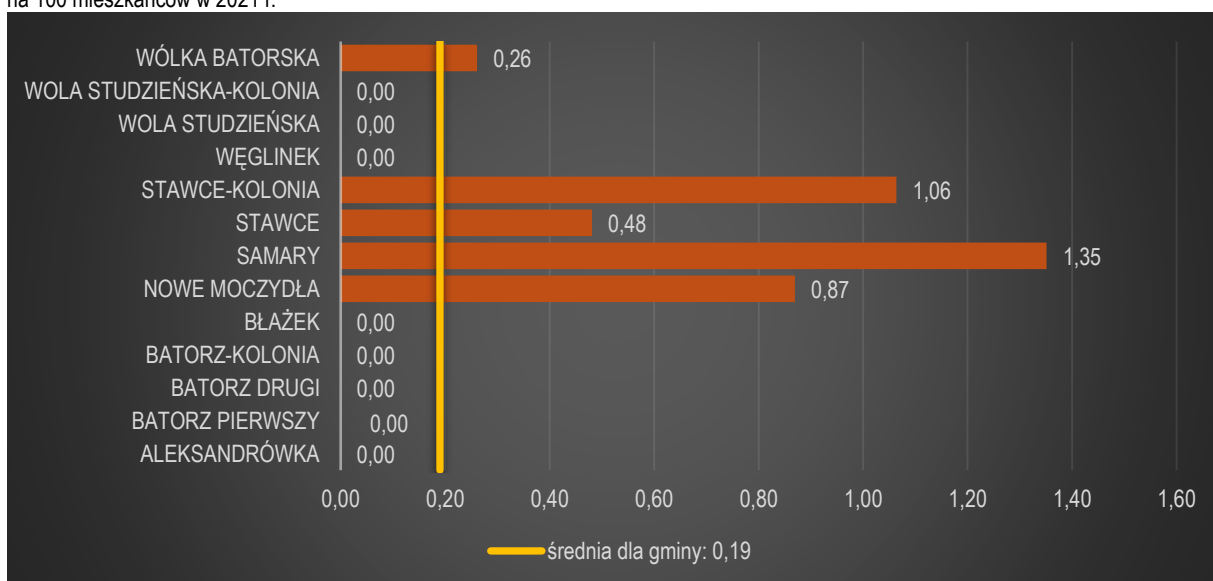
Wobec powyższego, w ramach tworzenia sumarycznego wskaźnika natężenia niekorzystnych zjawisk społecznych w obszarze zdrowia przeanalizowano następujące wskaźniki:

- liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej z tytułu niepełnosprawności przypadająca na 100 mieszkańców w 2023 r.,
- liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej z tytułu długotrwałej lub ciężkiej choroby przypadająca na 100 mieszkańców w 2023 r.,

- liczba osób niepełnosprawnych przypadająca na 100 mieszkańców w 2023 r.,
- liczba osób chorujących na choroby układu krążenia przypadająca na 100 mieszkańców w 2023 r.,
- liczba osób chorujących na choroby układu ruchu przypadająca na 100 mieszkańców w 2023 r.

Pierwszym wskaźnikiem, który wzięto pod uwagę analizując natężenie negatywnych zjawisk w obszarze zdrowia mieszkańców gminy Batorz, była liczba mieszkańców korzystających ze świadczeń pomocy społecznej z tytułu długotrwałej lub ciężkiej choroby w przeliczeniu na 100 mieszkańców. Średnia dla gminy wynosi 0,19. Problem został zdiagnozowany w pięciu jednostkach referencyjnych, a w każdej wartość wskaźnika przewyższa średnią gminy. Są to sołectwa Samary, (najwyższa wartość wskaźnika 1,35), Stawce - Kolonia (1,06), Nowe Moczydła (0,87), Stawce (0,48) oraz Wólka Batorska (0,26). W pozostałych jednostkach wartości są równe 0.

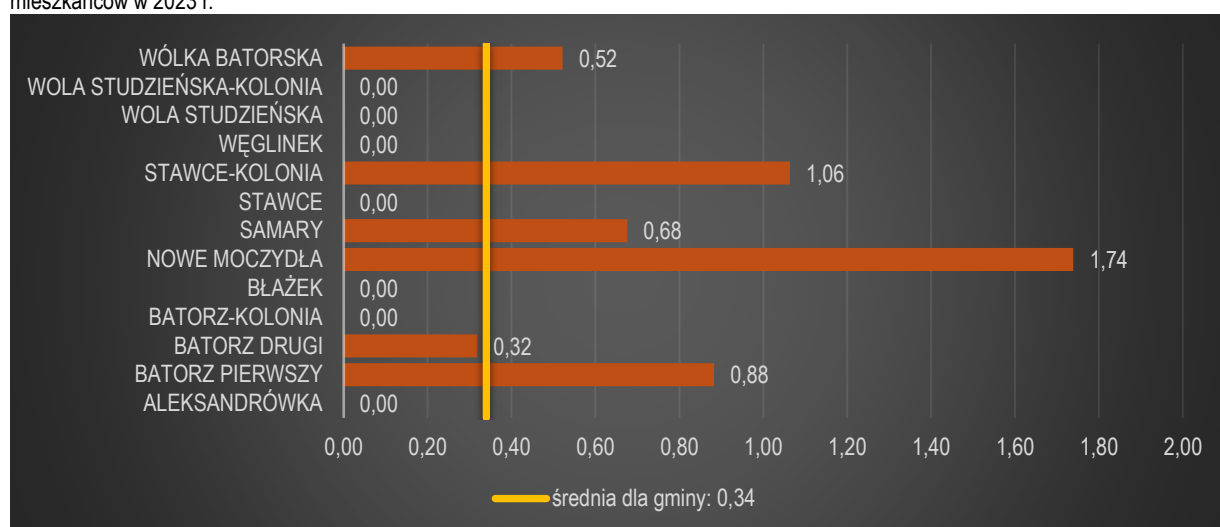
Wykres 25 Wskaźnik delimitacyjny nr 12: liczba osób korzystających z pomocy społecznej z tytułu długotrwałej lub ciężkiej choroby przypadająca na 100 mieszkańców w 2021 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GOPS w Batorzu

W ramach tworzenia sumarycznego wskaźnika natężenia negatywnych zjawisk społecznych na terenie gminy Batorz badaniu poddano terytorialny rozkład wartości wskaźnika odnoszącego się do liczby osób korzystających z pomocy OPS z tytułu niepełnosprawności na 100 mieszkańców. Średnia wartość tego wskaźnika wyniosła 0,34. Z najmniej korzystną sytuacją mamy do czynienia na terenie pięciu sołectw. W Nowych Moczydłach wskaźnik jest na poziomie ponad sześciokrotnie wyższym niż średnia – 1,74. Następnie plasują się Stawce – Kolonia z wartością 1,06, następnie Batorz Pierwszy, gdzie wskaźnik jest na poziomie 0,88, także Samary z wartością równą 0,68 oraz Wólka Batorska – 0,52. W sołectwie Batorz Drugi wartość uplasowała się poniżej średniej gminnej – 0,32. W pozostałych siedmiu sołectwach nie odnotowano beneficjentów GOPS danej kategorii.

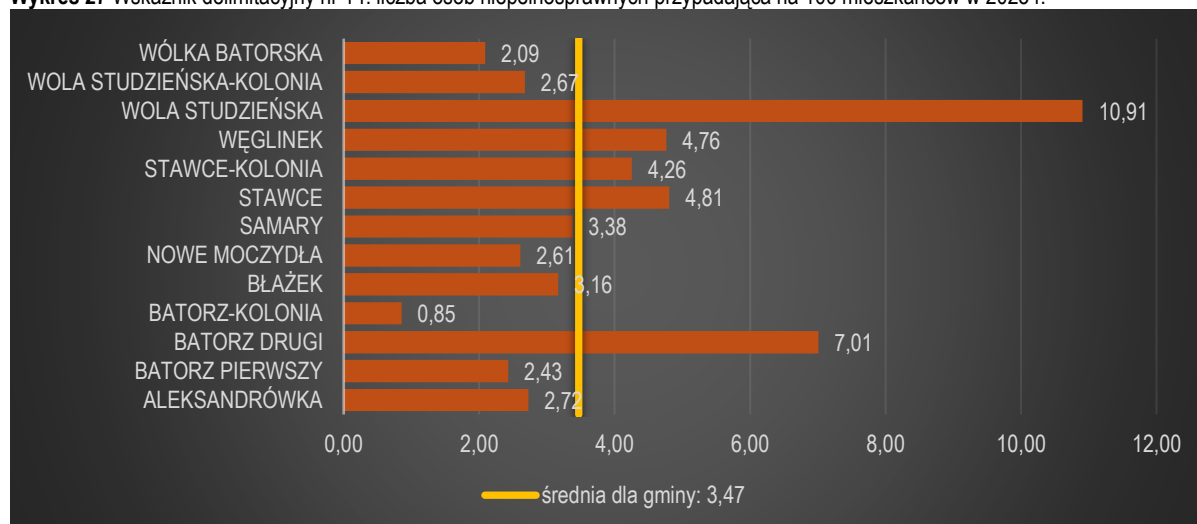
Wykres 26 Wskaźnik delimitacyjny nr 13: liczba osób korzystających z pomocy społecznej z tytułu niepełnosprawności przypadająca na 100 mieszkańców w 2023 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GOPS w Batorzu

Kolejny z badanych wskaźników dotyczy ogólnej liczby osób niepełnosprawnych w przeliczeniu na 100 mieszkańców gminy Batorz w 2023 r. Średnią wartość wskaźnika oszacowano na poziomie 3,47. Trzykrotnie wartość wskaźnika przekroczyła średnią dla gminy w sołectwie Wola Studzieńska. Tam wartość wskaźnika obliczono na 10,91. Wysoką wartość stwierdzono także w Batorzu Drugim (7,01), Stawcach (4,81), Węglniku (4,76) oraz w Stawcach – Kolonii (4,26). W pozostałych jednostkach wskaźnik przyjął wartość poniżej średniej gminnej. Najniższą wartość osiągnął w Batorzu – Kolonii – 0,85.

Wykres 27 Wskaźnik delimitacyjny nr 14: liczba osób niepełnosprawnych przypadająca na 100 mieszkańców w 2023 r.

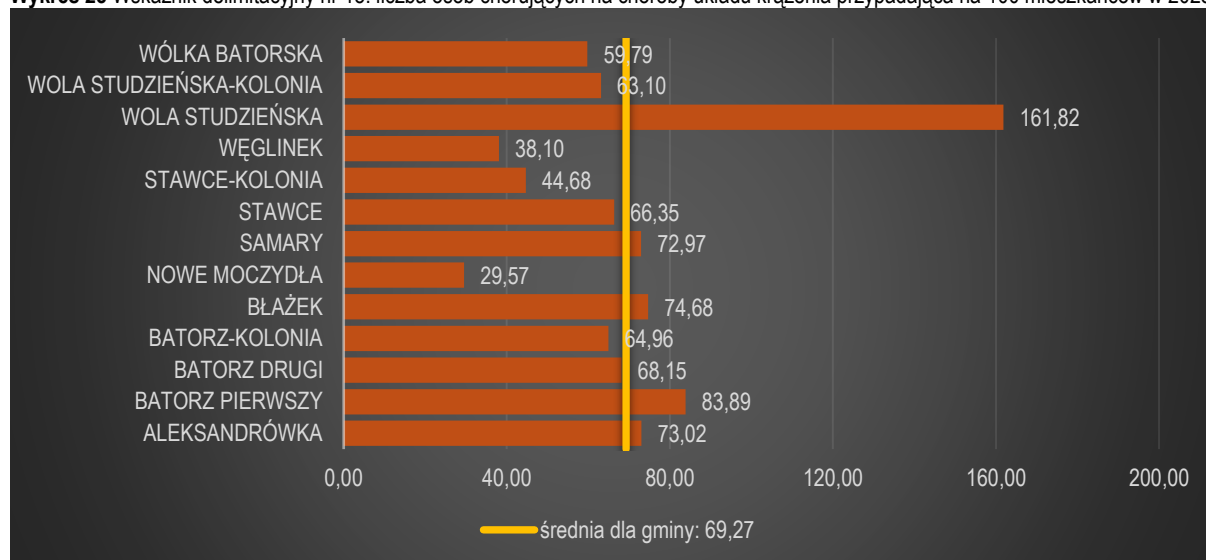

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GOPS w Batorzu

Zbadano następnie rozkład wskaźnika określającego liczbę osób chorujących na choroby układu krążenia przypadającą na 100 mieszkańców gminy w 2023 r. w tym przypadku średnia wartość wskaźnika dla terenu całej gminy wyniosła 69,27. W pięciu sołectwach wartość ta została przekroczona. Najwyższą wartość obliczono dla jednostki Wola Studzieńska, gdzie wyniosła ona aż 161,82. Pozostałe jednostki ze stosunkowo wysoką wartością wskaźnika to Samary (72,97), Błazek (74,68), Batorz Pierwszy (83,89) oraz Aleksandrówka (73,02). W ośmiu jednostkach wartość

wskaźnika uplasowała się poniżej średniej dla gminy. Najniższą wartość obliczono dla sołectwa Nowe Moczydła (29,57) oraz Węglinek (38,10).

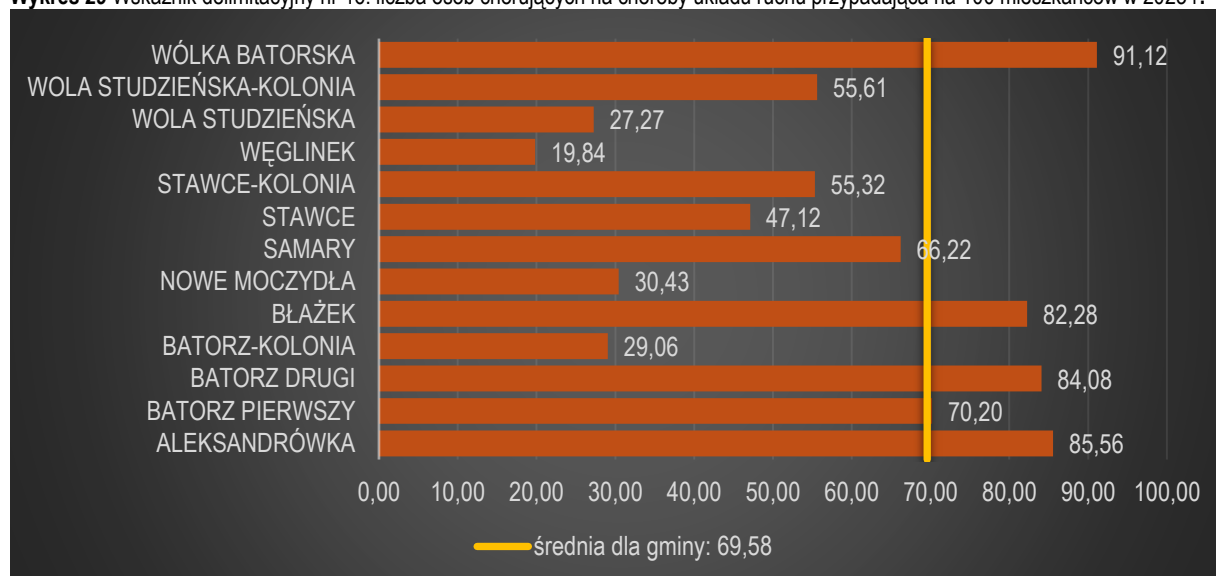
Wykres 28 Wskaźnik delimitacyjny nr 15: liczba osób chorujących na choroby układu krążenia przypadająca na 100 mieszkańców w 2023 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GOPS w Batorzu

Ostatnim wskaźnikiem poddanym analizie jest liczba osób chorujących na choroby układu ruchu przypadająca na 100 mieszkańców w 2023 r. Średnia wartość dla gminy wyniosła 69,58. Przekroczona została w pięciu jednostkach, a największa została odnotowana w Wólce Batorskiej. Wyniosła tam 91,12. Także w sołectwach Błażek, Batorz Drugi oraz Aleksandrówka wskaźnik przyjął wysokie wartości, równe odpowiednio 82,28, 84,08 oraz 85,56. Wartości wskaźnika obliczone dla pozostałych jednostek znajdują się poniżej średniej gminnej. Najkorzystniej sytuacja wygląda w Węglińku, gdzie wartość ta wynosi 19,84, w Woli Studzieńskiej z wartością równą 27,27 oraz w Batorzu – Kolonii, gdzie wskaźnik znalazł się na poziomie 29,06.

Wykres 29 Wskaźnik delimitacyjny nr 16: liczba osób chorujących na choroby układu ruchu przypadająca na 100 mieszkańców w 2023 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych OPS w Batorzu

4.2.6 Poziom edukacji

Wśród najważniejszych zjawisk sfery społecznej, które zgodnie z zapisami ustawy należy poddać analizie, jest poziom edukacji. Niezwykle trudno jest obiektywnie zmierzyć poziom edukacji i negatywne zjawiska związane z tym zjawiskiem, odnosząc się do poszczególnych części gminy. W pierwszej kolejności wybrano dane dotyczące szkół podstawowych z uwagi na fakt, iż w zakresie edukacji na tymże poziomie, obowiązuje rejonizacja związana z miejscem zamieszkiwania dziecka. Znikomy udział stanowią dzieci uczęszczające do szkoły na terenie gminy i jednocześnie niebędące jej mieszkańcami. W ramach przedmiotowej analizy nie uwzględniono danych dotyczących dzieci zamieszkujących poza terenem gminy. Zarówno w zakresie edukacji na poziomie przedszkolnym, jak również ponadpodstawowym, tego rodzaju rejonizacja nie występuje. W związku z tym, przydatność wskaźników budowanych na bazie danych dotyczących dwóch ww. poziomów kształcenia, jest bardzo niska.

Po analizie danych dot. wyników z egzaminów ośmioklasistów okazało się, iż dane te, nie będą przydatne do skonstruowania wskaźnika delimitacyjnego. Na taką decyzję wpłynął fakt, iż w części jednostek referencyjnych nie występowali uczniowie w wieku uprawniającym ich do przystąpienia do egzaminu ośmioklasisty. W części jednostek referencyjnych (np. Samary, Stawce Kolonia czy Wola Studzińska) w żadnym z analizowanych okresów nie występowali uczniowie przystępujący do ww. egzaminu. Przydatność wskaźnika dot. wyników egzaminów ośmioklasistów byłaby znikoma. Jednocześnie poniżej zaprezentowano krótką informację w zakresie osiągniętych wyników egzaminów. W związku z ograniczonym zakresem dostępnych danych oraz biorąc pod uwagę cel przeprowadzanego badania, do analizy użyto wskaźniki skonstruowane w oparciu o potencjał ludnościowy dzieci objętych obowiązkiem szkolnym w szkołach podstawowych i posiadających specjalne potrzeby edukacyjne. Pod pojęciem ucznia ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi trzeba rozumieć zarówno dzieci, które posiadają orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego, jak i te, które mają trudności w realizacji standardów wymagań programowych, wynikające ze specyfiki ich funkcjonowania poznawczo-percepcyjnego (niższe niż przeciętne możliwości intelektualne, a także dysleksja, dysgrafia, dysortografia, dyskalkulia), zdrowotnego (dzieci przewlekłe chore) oraz ograniczeń środowiskowych (dzieci emigrantów, dzieci z rodzin niewydolnych wychowawczo).¹³

Celem analizy wyżej wymienionego wskaźnika nie jest badanie jakości nauczania w danej placówce, ale weryfikacja tezy, iż dzieci zamieszkujące określony obwód szkolny mogą posiadać gorsze warunki do nauki (np. materialne, rodzinne, mieszkaniowe), które skutkują występowaniem zarówno różnego rodzaju problemów w nauce, jak również osiąganiem gorszych wyników na egzaminach kończących dany etap edukacji. Trudności zauważalne w trakcie prowadzonego procesu nauki mogą wskazywać na to, że istnieją pewne pozaszkolne czynniki, wpływające na efektywność kształcenia (np. czynniki środowiskowe – sytuacja finansowa rodziny, prawidłowość funkcjonowania rodziny, dysfunkcje w rodzinie, warunki do nauki w domu, współpraca rodziców ze szkołą). Potwierdzeniem roli miejsca zamieszkania w procesie edukacyjnym jest korelacja pomiędzy udziałem dzieci posiadających specjalne potrzeby edukacyjne zamieszkujących dany obszar a wskaźnikami dotyczącymi np. ubóstwa i wykluczenia społecznego.

¹³<https://gliwice.znp.edu.pl/%E2%80%A2uczen-ze-specjalnymi-potrzebami-edukacyjnymi-w-polskim-systemie-oswiaty/>

Na sieć placówek oświatowych zlokalizowanych na terenie gminy Batorz, których organem prowadzącym jest gmina, składają się poniższe podmioty:

1. Zespół Szkolno-Przedszkolny w Batorzu – w roku szkolnym 2022/2023 szkołą uczestniczyła i realizowała liczne projekty i programy. Wśród nich są programy rządowe: w ramach programu „Aktywna tablica” pozyskano 43 tys. (8 wkład własny gminy) na zakup programów i sprzętu dla kształcenia specjalnego i prowadzenia zajęć w ramach pomocy psychologiczno – pedagogicznej. Zakupiono: projektor interaktywny, laptopy, i programy do zajęć z zakresu pomocy psychologiczno – pedagogicznej. Natomiast w programie „Poznaj Polskę” uzyskano 35 tys. dofinansowania do wycieczek szkolnych. Szkoła bierze udział w licznych projektach profilaktycznych i prozdrowotnych, kształtując pożądane nawyki. Są to między innymi przedsięwzięcia „Trzymaj formę”, Ogólnopolski projekt edukacyjny „Każdy inny- wszyscy równi” czy „Czyste powietrze wokół nas”. Ważnym wdrażanym projektem jest OSEhero” program dotyczący bezpieczeństwa w Internecie”.
2. Publiczna Szkoła Podstawowa w Błażku – w roku szkolnym 2022/2023 placówka przeszła szereg prac remontowo – budowlanych, między innymi wybudowano parking przy szkole, przeprowadzono termomodernizację budynku szkoły wraz z montażem paneli fotowoltaicznych (całkowity koszt inwestycji wyniósł blisko 1 300 000 zł), położono kostkę wokół szkoły wraz z podjazdem dla niepełnosprawnych oraz wykonano ogrodzenie i bramy wjazdowe do szkoły. Szkołą bierze także czynny udział w licznych akcjach charytatywnych i projektach edukacyjnych. Są to między innymi organizacja zbiórki elektrośmieci, udział w kampanii „Mała książka – wielki człowiek czy zbiórka „Góra Grosza”.

W 2023 r. łączna liczba etatów w placówkach wg stopnia awansu zawodowego to: nauczyciele początkujący – 9,31, nauczyciele mianowani – 8,3 oraz nauczyciele dyplomowani – 20,22. Pracownicy obsługi natomiast: administracja – 2,25, obsługa – 8,25 oraz kuchnia – 5. W oparciu o analizę realizowanych wydatków koszt jednego ucznia na podstawie zrealizowanych wydatków wyniósł 16 961.90 zł. kadra pedagogiczna obydwu placówek prowadzi systematyczne i ciągle poszerzanie kwalifikacji poprzez udział w kursach, szkoleniach oraz studiach podyplomowych.

Najwyższe wyniki egzaminu ósmoklasisty w roku szkolnym 2022/2023 uzyskali uczniowie sołectw: Aleksandrówka (85%), Batorz Drugi (80,33%), Nowe Moczydła (68,33%) oraz Batorz Pierwszy (65,33%). W roku szkolnym 2023/2024 wyniki te były znacznie słabsze, najlepsze osiągnęli uczniowie sołectw Wólka Batorska (73,67%), Stawce (64,33) oraz Batorz Pierwszy (60%).

Tabela 23 Wyniki egzaminu ósmoklasisty w roku szkolnym 2022/2023 oraz 2023/2024

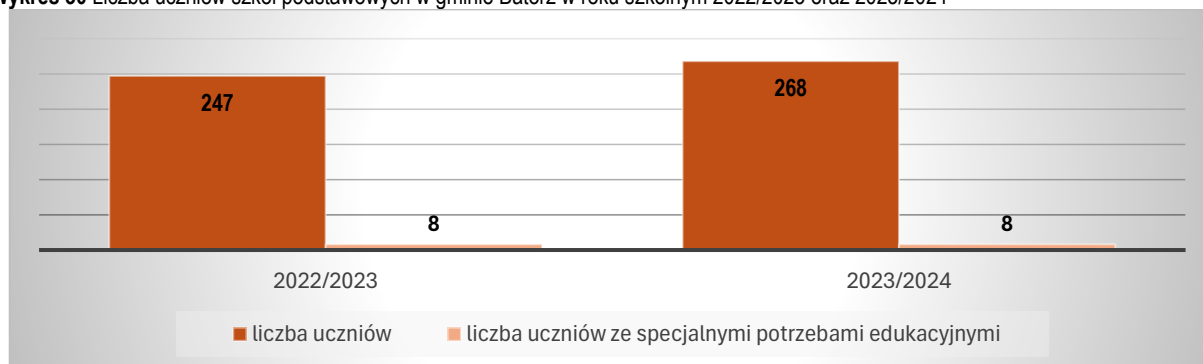
NAZWA JEDNOSTKI REFERENCYJNEJ	Wyniki egzaminów ósmoklasistów - ogółem 2022/2023	Wyniki egzaminów ósmoklasistów - ogółem 2023/2024
ALEKSANDRÓWKA	85,00	58,00
BATORZ PIERWSZY	65,33	60,00
BATORZ DRUGI	80,33	47,00
BATORZ-KOLONIA	54,67	0,00
BŁĄŻEK	47,33	0,00
NOWE MOCZYDŁA	68,33	0,00
SAMARY	0,00	0,00
STAWCE	59,00	64,33

NAZWA JEDNOSTKI REFERENCYJNEJ	Wyniki egzaminów ośmioklasistów - ogółem 2022/2023	Wyniki egzaminów ośmioklasistów - ogółem 2023/2024
STAWCE-KOLONIA	0,00	0,00
WĘGLINEK	49,67	0,00
WOLA STUDZIEŃSKA	0,00	0,00
WOLA STUDZIEŃSKA-KOLONIA	38,67	0,00
WÓŁKA BATORSKA	59,67	73,67
ŚREDNIA WYNIKÓW	61,67	60,60

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych placówek oświatowych z terenu gminy Batorz

Jak pokazują dane wraz ze spadkiem liczby mieszkańców gminy, rośnie jednak liczba uczniów szkół podstawowych z terenu gminy Batorz. Liczba uczniów wzrosła z 247 w roku szkolnym 2022/2023 do 268 w roku szkolnym 2023/2024. Jest to wzrost o 7,84%. Liczba uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi nie zmieniła się, jednak zmalał odsetek tychże uczniów w ogólnej liczbie dzieci uczęszczających do szkół. W roku szkolnym 2022/2023 wynosił on 3,23%, w następnym natomiast już 2,98%. Ponadto w roku szkolnym 2022/2023 do ZS - P w Batorzu uczęszczało 72 przedszkolaków, natomiast w roku szkolnym 2023/2024 – 75 przedszkolaków.

Wykres 30 Liczba uczniów szkół podstawowych w gminie Batorz w roku szkolnym 2022/2023 oraz 2023/2024

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych placówek oświatowych z terenu gminy Batorz

W roku szkolnym 2022/2023 największa liczba uczniów szkół podstawowych zamieszkiwała w sołectwach: Batorz Pierwszy (54), Błazek (42) oraz Wólka Batorska (32). Najwyższa liczba dzieci ze szczególnymi potrzebami edukacyjnymi zamieszkiwała w roku szkolnym 2022/2023 jednostkę Błazek (3 osoby, 37,5% wszystkich uczniów ze specjalnymi potrzebami). Ponadto uczniowie ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi zamieszkiwali także sołectwa: Aleksandrówka, Batorz Pierwszy, Batorz Drugi, Nowe Moczydła oraz Wola Studzieńska (po 1 osobie). W roku szkolnym 2023/2024 największa liczba uczniów zamieszkiwała także jednostki Batorz Pierwszy (59), Błazek (51) oraz Wólka Batorska (34). Natomiast największa liczba uczniów ze specjalnymi potrzebami zamieszkiwała sołectwo Błazek (2 osoby – 25%). Jeden nowy uczeń tej kategorii pojawił się, poza wyżej wymienionymi w roku 2022/2023, w sołectwie Wólka Studzieńska – Kolonia.

Tabela 24 Ogólna liczba uczniów oraz liczba uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi w roku szkolnym 2019/2020 oraz roku szkolnym 2020/2021 wg poszczególnych jednostek referencyjnych

NAZWA JEDNOSTKI REFERENCYJNEJ	Liczba dzieci uczęszczających do szkół w roku szkolnym 2022/2023	Liczba dzieci uczęszczających do szkoły w roku szkolnym 2023/2024	Liczba dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi uczęszczających do szkoły w roku szkolnym 2022/2023	Liczba dzieci ze szczególnymi potrzebami edukacyjnymi uczęszczających do szkoły w roku szkolnym 2023/2024
ALEKSANDRÓWKA	29	29	1	1
BATORZ PIERWSZY	54	59	1	1
BATORZ DRUGI	23	23	1	1
BATORZ-KOLONIA	12	12	0	0
BŁĄŻEK	42	51	3	2
NOWE MOCZYDŁA	7	7	1	1
SAMARY	9	9	0	0
STAWCE	9	11	0	0
STAWCE-KOLONIA	5	6	0	0
WĘGLINEK	2	3	0	0
WOLA STUDZIĘSKA	1	1	1	1
WOLA STUDZIĘSKA- KOLONIA	22	23	0	1
WÓLKA BATORSKA	32	34	0	0
SUMA	247	268	8	8

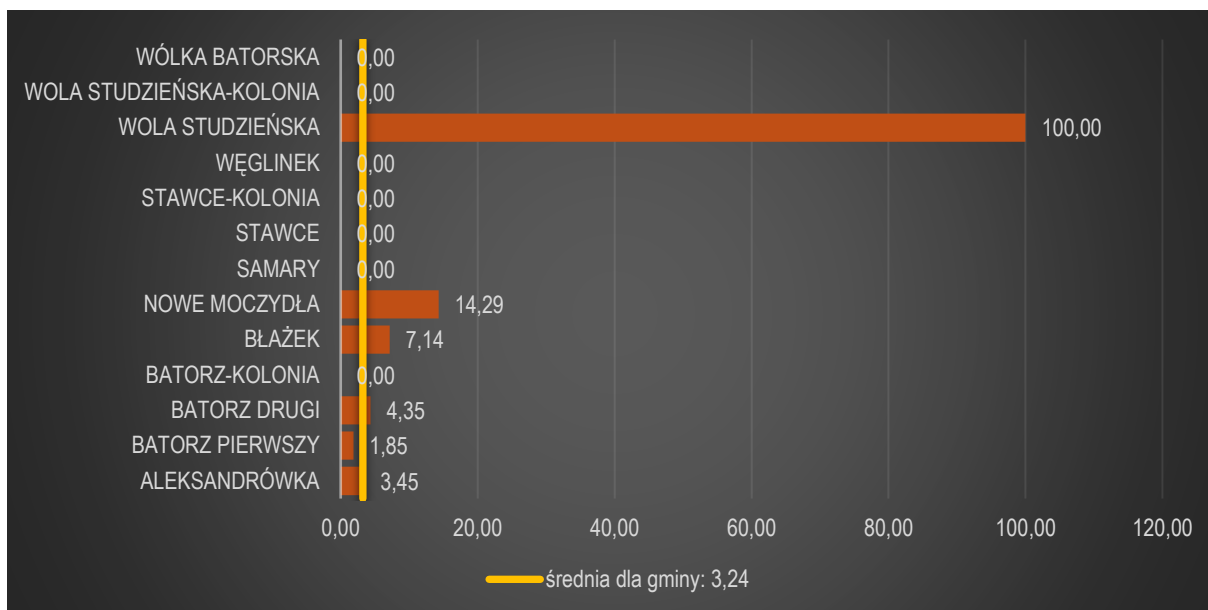
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych placówek oświatowych z terenu gminy Batorz

W celu dokonania analizy sfery edukacyjnej w gminie Batorz wybrano wskaźniki:

- udział dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi w roku szkolnym 2023/2024 w ogólnej liczbie uczniów szkół podstawowych,
- udział dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi w roku szkolnym 2024/2025 w ogólnej liczbie uczniów szkół podstawowych.

W latach 2023/2024 analizowany wskaźnik przyjął średnią wartość dla gminy na poziomie 3,24%. Największy procentowy udział dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi odnotowano w Woli Studzieńskiej – z sołectwa tego jeden uczeń uczęszczał do szkoły i był to uczeń ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, stąd wskaźnik przyjął tam wartość 100%. W następnej kolejności uplasowały się Nowe Moczydła z wartością wskaźnika 14,29% oraz Błazek – 7,14%. Średnią wartość dla gminy przekroczone także w Batorzu Drugim (4,35%) oraz w Aleksandrówce (3,45%). W sołectwie Batorz Pierwszy wartość znalazła się poniżej średniej gminnej i wyniosła 1,85%. W pozostałych jednostkach w roku szkolnym 2023/2024 nie odnotowano uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi.

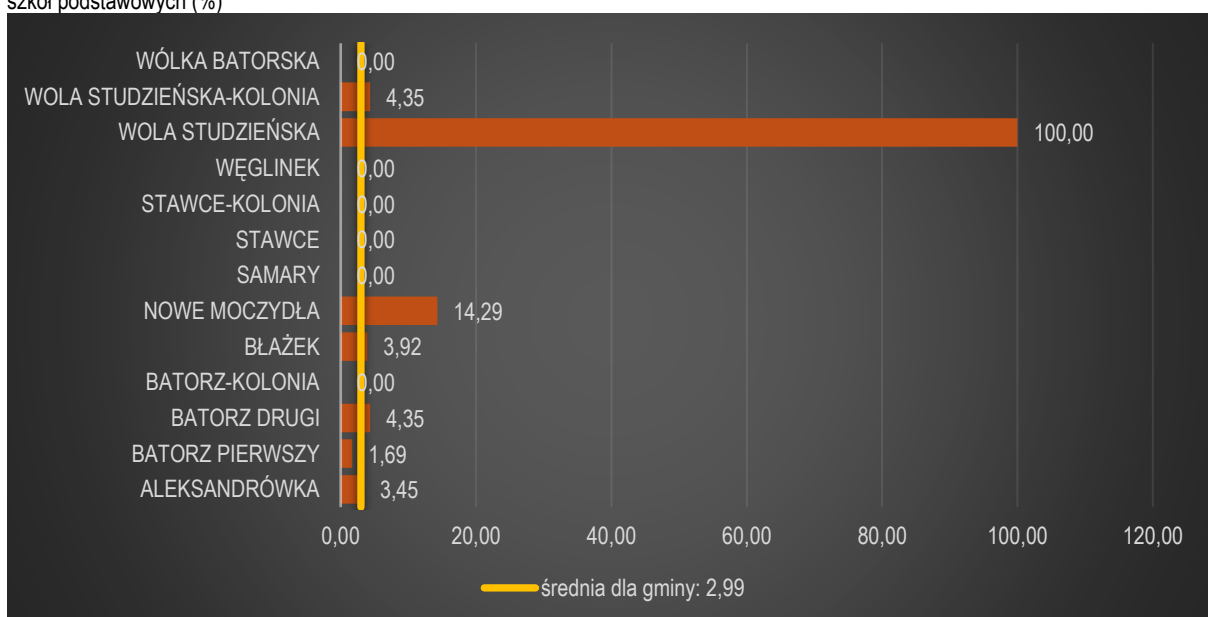
Wykres 31 Wskaźnik delimitacyjny nr 17: udział dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi w roku szkolnym 2023/2024 w liczbie uczniów szkół podstawowych (%)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych placówek oświatowych z terenu gminy Batorz

W kolejnym roku szkolnym 2024/2025 średnia wartość przedmiotowego uległa zmianie – odsetek uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi spadł do 2,99%. Jest to wynik wzrostu ogólnej liczby uczniów przy takiej samej liczbie uczniów SPE. Analogicznie jak w roku poprzednim, najwyższy odsetek odnotowano w sołectwie Wola Studzieńska – 100%. Na drugim miejscu pod względem wysokości wskaźnika znalazły się ponownie Nowe Moczydła – 14,29%. Wartość wskaźnika została przekroczona także w Woli Studzieńskiej – Kolonii (4,35%), Błażku (3,92%), Batorzu Drugim (4,35%) oraz w Aleksandrówce (3,45%). W sołectwie Batorz Pierwszy wskaźnik osiągnął wartość poniżej średniej dla gminy i wyniósł 1,69%. W pozostałych jednostkach w roku szkolnym 2024/2025 nie ma uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi.

Wykres 32 Wskaźnik delimitacyjny nr 18: udział dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi w roku szkolnym 2024/2025 w liczbie uczniów szkół podstawowych (%)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych placówek oświatowych z terenu gminy Batorz

4.2.7 Poziom uczestnictwa w życiu społecznym i obywatelskim

Czynnikiem, który wywiera znaczący wpływ na zmiany zachodzące w otoczeniu jest aktywność społeczności lokalnej. W dużej mierze to od niej zależy zakres i tempo wprowadzanych zmian. Analizy przedmiotowej sfery dokonano badając poziom kapitału społecznego (mierzony poprzez intensywność angażowania się mieszkańców w sprawy publiczne) oraz aktywność mieszkańców w zakresie organizowania się w grupy działające w społeczności lokalnej. Na potrzeby niniejszego opracowania przyjęto, że kapitał społeczny to sieć społecznych relacji zaufania, lojalności i solidarności. Wyszczególnić można dwie postaci kapitału społecznego: kapitał spajający (definiowany jako relacje wewnątrz danej społeczności) oraz kapitał pomostowy (rozumiany jako relacje społeczności ze światem zewnętrznym). Najbardziej adekwatnym miernikiem kapitału pomostowego jest analiza frekwencji w wyborach. Frekwencja wyborcza świadczy o intensywności zaangażowania obywatelskiego, mierzy stopień świadomości demokratycznej obywateli, ich uczestnictwo w rządzeniu oraz ocenę wpływu obywateli na procesy decyzyjne w państwie, regionie czy w środowisku lokalnym. Analiza frekwencji wyborczej przez pryzmat poszczególnych komisji wyborczych pozwala zaobserwować w jakich obszarach może występować problem niskiego kapitału społecznego (pomostowego). Weryfikacji poziomu kapitału spajającego można natomiast dokonać w efekcie badania aktywności mieszkańców w zakresie zrzeszania się i prowadzenia działalności w ramach różnego rodzaju organizacji/stowarzyszeń oraz poprzez analizę liczby osób korzystających z zasobów gminnej biblioteki.

Szeroki dostęp do czytelnictwa umożliwia mieszkańcom gminy Batorz Gminna Biblioteka Publiczna w Batorzu. Instytucja kultury zapewnia mieszkańcom bogatą ofertę kulturalną skierowaną do szerokiego grona odbiorców, w każdym wieku i o różnych zainteresowaniach. Jak wynika z danych uzyskanych z Urzędu Gminy i instytucji liczba osób korzystających z zasobów biblioteki gminnej w latach 2019 – 2023 nieznacznie spadła, z 297 do 283 (spadek na poziomie 4,72%). Biorąc pod uwagę poszczególne sołectwa w pięciu nastąpił wzrost liczby czytelników. Są to Batorz Pierwszy (o 5), Batorz – Kolonia (o 9), Stawce – Kolonia (o 5), Węglinek (o 9) oraz Wola Studzińska – Kolonia (o 5). W Aleksandrówce liczba ta utrzymała się na tym samym poziomie. W pozostałych jednostkach liczba ta uległa zmniejszeniu, najwięcej czytelników ubyło w Błażku (17) oraz w Nowych Moczydłach (10).

Tabela 25 Liczba osób korzystających z biblioteki w latach 2019 – 2023 wg. jednostek referencyjnych

NAZWA JEDNOSTKI REFERENCYJNEJ	2019	2020	2021	2022	2023
ALEKSANDRÓWKA	23	25	27	25	23
BATORZ PIERWSZY	75	79	74	70	80
BATORZ DRUGI	35	35	36	36	30
BATORZ-KOLONIA	6	12	15	16	15
BŁĄZEK	58	33	31	31	41
NOWE MOCZYDŁA	10	5	3	3	0
SAMARY	7	3	2	4	4
STAWCE	20	32	18	21	14
STAWCE-KOLONIA	1	2	5	6	6
WĘGLINEK	4	3	13	10	13
WOLA STUDZIŃSKA	2	2	2	1	0
WOLA STUDZIŃSKA-KOLONIA	15	15	22	16	20

WÓŁKA BATORSKA	41	44	52	48	37
SUMA	297	290	300	287	283

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Batorzu

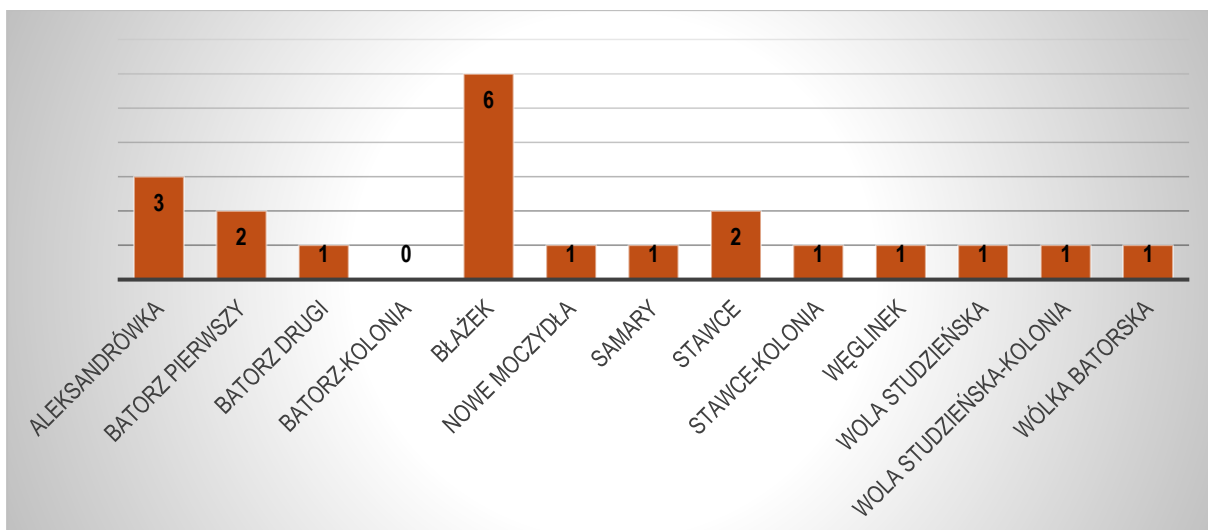
Liczba działających na terenie gminy organizacji pozarządowych¹⁴ jest istotnym wskaźnikiem informującym o jakości kapitału społecznego. Analizując przedmiotową sferę, warto mieć na uwadze, że trudno jest ocenić zarówno zasięg oddziaływania tych organizacji, jak również efektywność ich działań w skali gminy oraz lokalnej społeczności. W związku z powyższym, wskazanie obszarów, w obrębie których występują deficyty w zakresie aktywności organizacji pozarządowych jest bardzo trudne. Dane odnoszące się do liczby organizacji można jednak przeanalizować przez pryzmat aktywności mieszkańców w zakresie zrzeszania się i prowadzenia różnego rodzaju organizacji społecznych.

Zgodnie z danymi Urzędu Gminy Batorz na terenie gminy funkcjonuje obecnie 19 organizacji społecznych. Są to Ochotnicza Straż Pożarna w Aleksandrówce, Stowarzyszenie Przyjaciół Szkoły "ABC", Koło Gospodyń Wiejskich w Aleksandrówce "Aleksandrowianki", Stowarzyszenie "Batorska Ziemia", Ochotnicza Straż Pożarna w Batorzu, Stowarzyszenie "Aktywny Batorz", Ochotnicza Straż Pożarna w Błażku, Koło Gospodyń Wiejskich Malina w Błażku, Stowarzyszenie Przyjaciół Szkoły "Globus", Kółko Rolnicze w Błażku, Towarzystwo Wędkarskie "Błonie", „Baza Kobiet” Stowarzyszenie w Błażku, Koło Gospodyń Wiejskich "Moczydlanka" w Nowych Moczydłach, Koło Gospodyń Wiejskich "Czeremcha" w Samarach, Ochotnicza Straż Pożarna w Stawcach, Koło Gospodyń Wiejskich w Stawcach "Roztoczanki", Ochotnicza Straż Pożarna w Stawcach-Kolonii, Ochotnicza Straż Pożarna w Węglinku, Ochotnicza Straż Pożarna w Woli Studzieńskiej, Ochotnicza Straż Pożarna w Woli Studzieńskiej-Kolonii oraz Ochotnicza Straż Pożarna w Wólce Batorskiej.

Zgodnie z danymi na poniższym wykresie największa liczba organizacji społecznych w 2023 r. funkcjonowała w sołectwie Błażek - 6. Trzy organizacje działały w Aleksandrówce, po dwie w Batorzu Pierwszym oraz Stawcach. W ośmiu sołectwach funkcjonowało po jednej organizacji. Jedynie w Batorzu – Kolonii nie było żadnej organizacji NGO.

Wykres 33 Liczba organizacji społecznych w gminie Batorz w 2023 roku wg jednostek referencyjnych

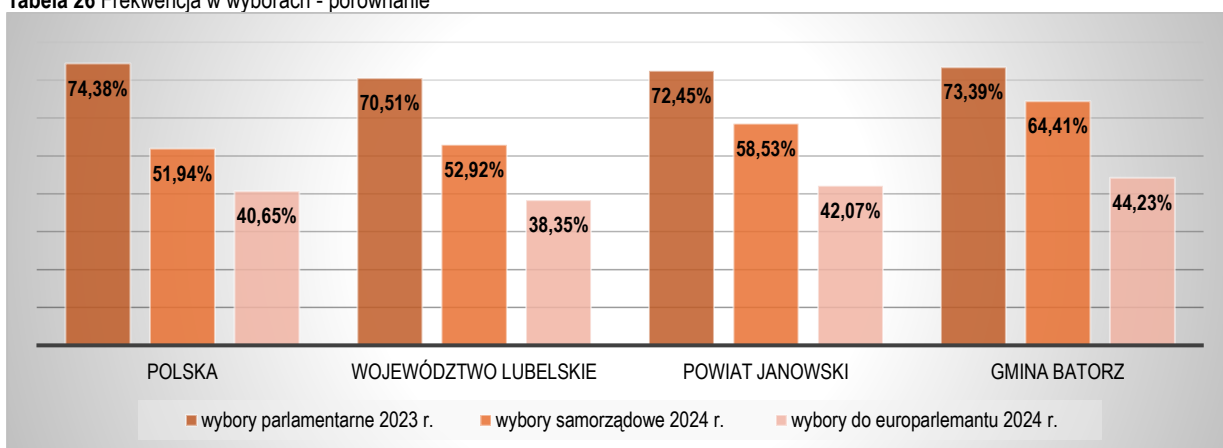
¹⁴Organizacja pozarządowa (ang. NGO non-governmental-organization) to organizacja obywatelska, założona przez obywateli lub ich organizacje, działająca z własnej inicjatywy w interesie określonego interesu publicznego. Definicja ustawowa organizacji pozarządowej zawarta jest w art. 3 ust. 2 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 roku o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2003 roku, Nr 96, poz. 873), zgodnie z którym: organizacjami pozarządowymi są, nie będące jednostkami sektora finansów publicznych, w rozumieniu przepisów o finansach publicznych, i nie działające w celu osiągnięcia zysku, osoby prawne lub jednostki nieposiadające osobowości prawnej utworzone na podstawie przepisów ustaw, w tym fundacje i stowarzyszenia

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Batorzu

Znamiennych danych o aktywności obywatelskiej i poziomie zaangażowania w życie społeczne dostarcza wiedza dotycząca udziału mieszkańców gminy w wyborach. Na potrzeby niniejszej diagnozy przeanalizowano frekwencję wyborczą w odbywających się w danym okresie wyborach parlamentarnych w 2023 r., wyborach samorządowych w 2024 r. oraz wyborach do europarlamentu w 2024 r. Na tle całego kraju, województwa lubelskiego oraz powiatu janowskiego frekwencja gminy Batorz jest stosunkowo wysoka. W wyborach parlamentarnych w 2023 roku frekwencja gminy była nieznacznie tylko niższa od frekwencji ogólnopolskiej (74,38%) i wyniosła 73,39%. Analizując wybory samorządowe widać bardzo wysoki stopień mobilizacji społeczności. Frekwencja w gminie Batorz wyniosła w tym przypadku aż 64,41%, podczas gdy w skali kraju było to 51,94%, województwa – 52,92%, a powiatu – 58,53%. Podobnie w wyborach do europarlamentu – mimo ogólnej niskiej frekwencji wyborczej, jej wartość osiągnięta na terenie gminy Batorz była najwyższa. Wyniosła 44,23%, podczas gdy w skali ogólnopolskiej było to 40,65%, w skali województwa – zaledwie 38,35% a powiatu – 42,07%.

Tabela 26 Frekwencja w wyborach - porównanie

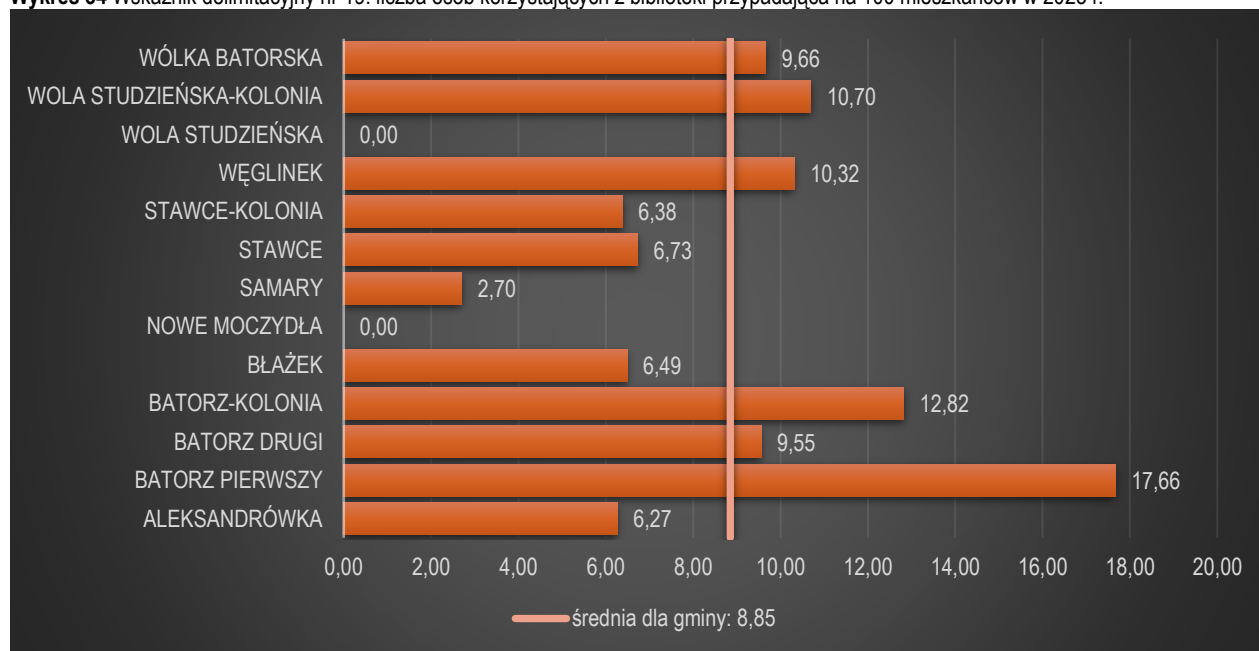
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PKW

Analizy sytuacji w zakresie jakości kapitału społecznego oraz poziomu uczestnictwa w życiu społecznym i obywatelskim w gminie Batorz dokonano przy wykorzystaniu wskaźników dotyczących następujących zagadnień: liczba mieszkańców korzystających z zasobów biblioteki, liczba organizacji społecznych prowadzących aktywnie działalność na terenie gminy oraz frekwencja w wyborach samorządowych w 2024 r. Każde z tych zagadnień rozpatrywano w kontekście potencjału ludnościowego poszczególnych obszarów referencyjnych. Zastosowano następujące wskaźniki:

- liczba osób korzystających z biblioteki przypadająca na 100 mieszkańców w 2023 r.,
- liczba funkcjonujących organizacji społecznych przypadająca na 100 mieszkańców w 2023 r.,
- frekwencja w wyborach samorządowych w 2024 r.

Pierwszy badany wskaźnik dotyczy liczby osób korzystających z biblioteki przypadającej na 100 mieszkańców gminy w 2023 r. średnia wartość wskaźnika obliczona dla terenu całej gminy Batorz wyniosła 8,85. Najkorzystniej sytuacja wygląda w sołectwach Batorz Pierwszy, gdzie wartość przedmiotowego wskaźnika przekroczyła dwukrotnie wartość średnią i wyniosła 17,66. Także w Batorzu – Kolonii wartość ta była stosunkowo wysoka – 12,82. Średnia wartość została przekroczona także w Woli Studzieńskiej – Kolonii (10,70), Węglińku (10,32), Wólce Batorskiej (9,66) oraz w Batorzu Drugim (9,55). Najniższą wartość wskaźnik osiągnął w Samarach i wyniósł 2,70. W sołectwach Wola Studzińska oraz Nowe Moczydła wartość ta wyniosła 0.

Wykres 34 Wskaźnik delimitacyjny nr 19: liczba osób korzystających z biblioteki przypadająca na 100 mieszkańców w 2023 r.

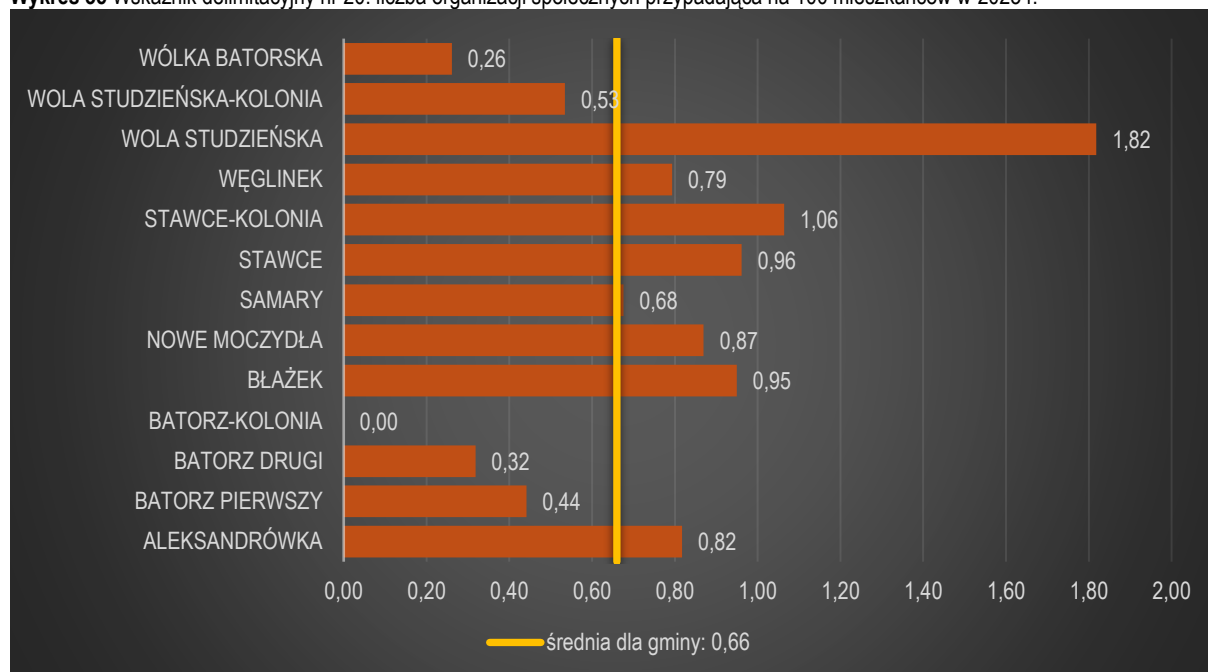

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Batorzu

Zbadano również wskaźnik określający liczbę organizacji pozarządowych funkcjonujących na terenie gminy przypadającą na 100 mieszkańców w 2023 r. Dla terenu całej gminy wyniósł on 0,66. Wartość wskaźnika powyżej średniej odnotowano w ośmiu sołectwach: Wola Studzieńska (1,82), Węglińku (0,79), Stawce – Kolonia (1,06), Stawce (0,96), Samary (0,68), Nowe Moczydła (0,87), Błazek (0,95) oraz Aleksandrówka (0,82). Poniżej średniej gminnej znajdują się Wólka Batorska z wartością wskaźnika 0,26, Wola Studzieńska – Kolonia, gdzie wskaźnik osiągnął

wartość 0,53, następnie Batorz Drugi, gdzie wskaźnik jest na poziomie 0,32 oraz Batorz Pierwszy z wartością 0,44. W sołectwie Batorz – Kolonia brak jest organizacji NGO stąd wartość wskaźnika wynosi tam 0.

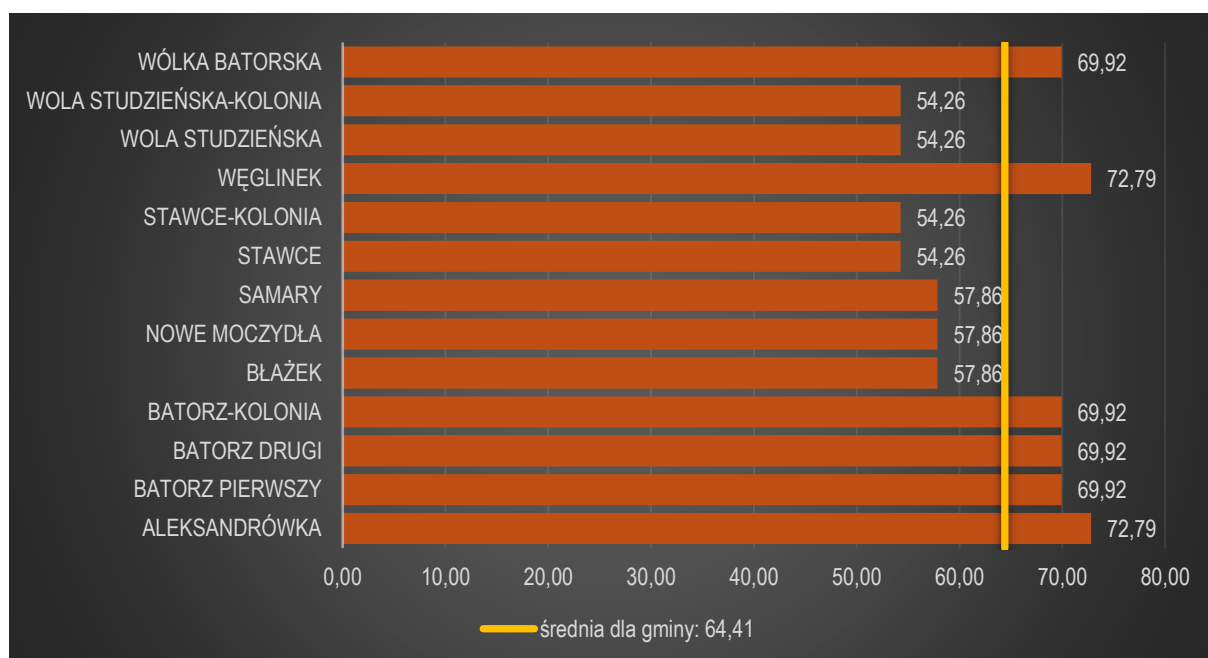
Wykres 35 Wskaźnik delimitacyjny nr 20: liczba organizacji społecznych przypadająca na 100 mieszkańców w 2023 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Batorzu

Ostatnim wskaźnikiem analizowanym w kontekście jakości kapitału społecznego w gminie Batorz jest średni poziom frekwencji w wyborach samorządowych w 2024 r. Średnia wartość wskaźnika została w tym przypadku obliczona na 64,41%. Wartość ta została przekroczona w sześciu sołectwach. Najwyższa frekwencja została odnotowana w Aleksandrówce oraz w Węglinku i wyniosła tam 72,79%. Następnie w Wólce Batorskiej, Batorzu – Kolonii, Batorzu Drugim oraz Batorzu Pierwszym, gdzie wyniosła 69,92%. Niższą niż średnia gminna frekwencję zanotowano w Samarach, Nowych Moczydłach oraz Błazku (57,86%) a także w Woli Studzieńskiej – Kolonii, Woli Studzieńskiej, Stawcach – Kolonii oraz Stawcach (54,26%).

Wykres 36 Wskaźnik delimitacyjny nr 21: średnia frekwencja w wyborach samorządowych w 2024 r.

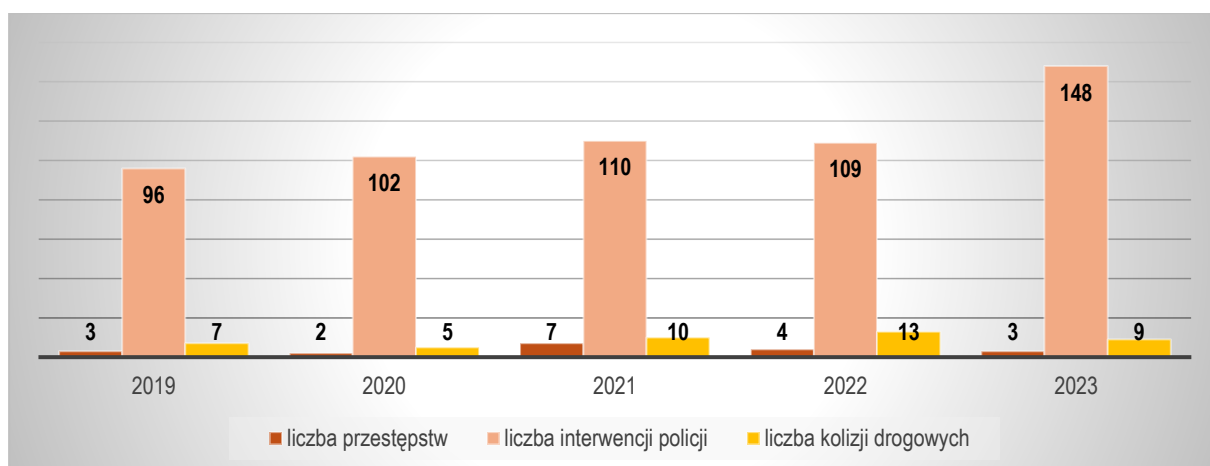
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Batorzu

4.3.8 Poziom bezpieczeństwa publicznego

Ostatnie z zagadnień przeanalizowanych w ramach sfery społecznej dotyczy poziomu bezpieczeństwa publicznego, które to jest istotnym elementem wpływającym na jakość życia mieszkańców i rozwój lokalnej społeczności. Na obniżenie poziomu bezpieczeństwa publicznego wpływają w największej mierze zdarzenia, które związane są z łamaniem prawa lub powszechnie przyjętych norm. Przestępczość jest zjawiskiem, które może wywierać bardzo negatywny wpływ na funkcjonowanie lokalnej społeczności. Mimo że problem ten stanowi margines życia społecznego, jednak częstotliwość i intensywność zdarzeń o tym charakterze może wpływać na postawy i zachowania mieszkańców gminy. Warto również mieć na uwadze, że dla wielu osób świadomość życia w bezpiecznej okolicy stanowi istotną wartość, często decydującą o wyborze miejsca do osiedlenia się. Kwestiami bezpieczeństwa publicznego na terenie gminy Batorz zajmuje się Dzielnicy Posterunku Policji w Godziszowie. Rejon dzielnicowy obejmuje gminę Batorz miejscowości Aleksandrówka, Batorz Pierwszy, Batorz Drugi, Kolonia Batorz, Błazek, Nowe Moczydła, Samary, Stawce, Stawce-Kolonia, Węglinek, Wola Studzieńska, Wola Studzieńska-Kolonia, Wólka Batorska, oraz gminę Chrzanów, miejscowości Chrzanów Pierwszy, Chrzanów Drugi, Chrzanów Trzeci, Chrzanów Czwarty, Chrzanów-Kolonia, Malinie, Łada, Otrocz.

W latach 2019-2023 na terenie gminy Batorz liczba odnotowanych przestępstw nie uległa zmianie, w 2019 oraz w 2023 r. ich liczba wyniosła 3. Niepokojącym trendem jest wzrost liczby różnego rodzaju interwencji przeprowadzonych na terenie gminy przez Policję. W 2019 r. wyniosła ona 96, w 2020 r. – 102, w 2021 r. – 110, w 2022 r. – 109, a w 2023 r. już 148 (wzrost o 54,16%). Na terenie gminy Batorz w 2019 roku odnotowano 7 kolizji drogowych, natomiast w 2023 było ich 9. Nastąpił więc wzrost o 2, czyli o 28,57%. Zdarzeń drogowych w analizowanym okresie nie odnotowano w ogóle, podobnie jak wykroczeń.

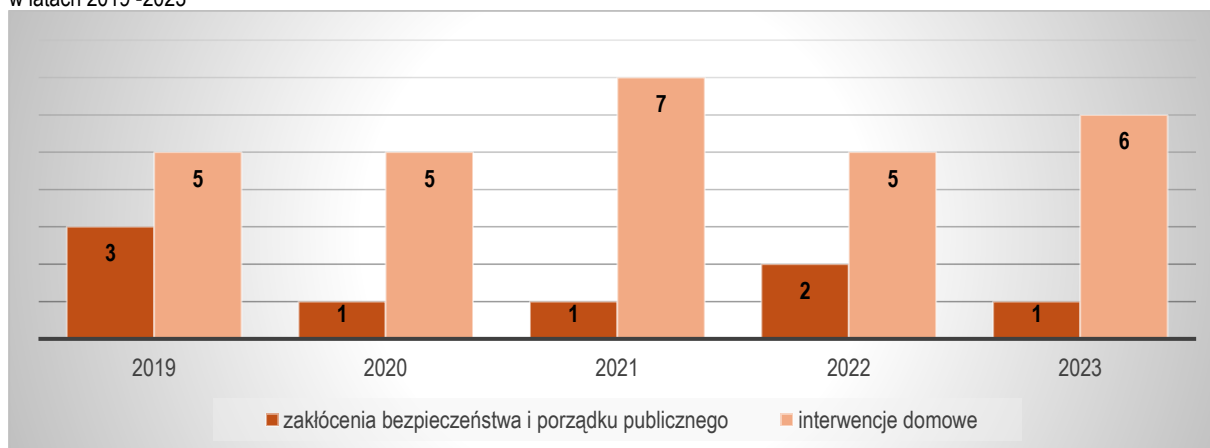
Wykres 37 Liczba odnotowanych przestępstw, interwencji Policji oraz kolizji drogowych ogółem na terenie gminy Batorz w latach 2019-2023

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Posterunku Policji w Godziszowie

Wśród interwencji policji wyróżnia się najczęściej dwie kategorie – interwencje domowe oraz zakłócenia bezpieczeństwa i porządku publicznego. Na przestrzeni analizowanego okresu spadła liczba interwencji policji na skutek zakłócenia bezpieczeństwa i porządku publicznego. W 2019 r. odnotowano ich 3, a 2023 – 1. Jest to spadek na poziomie 66,67%. Wzrosła natomiast liczba interwencji domowych. W 2019 r. miało miejsce 5 zdarzeń tego typu, w 2023 r. – 6. Nastąpił zatem wzrost o 20%.

Wykres 38 Liczba interwencji domowych oraz interwencji z powodu zakłóceń bezpieczeństwa i porządku publicznego na terenie gminy Batorz w latach 2019 -2023

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Posterunku Policji w Godziszowie

Analizie poddano w szczególności interwencje domowe jako zdarzenia niosące za sobą szczególne negatywne skutki społeczne. Największe liczba interwencji domowych w całym omawianym okresie miała miejsce w Batorzu Drugim. W 2019 r. odnotowano tam 3 interwencje domowe, w 2020 r. – 1, w 2021 r. – 1, w 2022 r. – 2 oraz w 2023 r. – 3. Także w sołectwie Wólka Batorska rokrocznie miały miejsce interwencje danego typu. W 2019 r. – 1, w 2020 r. – 2, w 2021 r. – 2, w 2022 r. – 1 oraz w 2023 r. – 1. Tego typu zdarzenia miały miejsce także w Błazku w 2019, 2021, 2022 oraz 2023 r. (odpowiednio 1, 2, 1 i 1) oraz w Stawcach w 2021, 2022 oraz w 2023 r. (odpowiednio 2, 1 i 1) i Aleksandrówce (2 w 2020 r.).

Tabela 27 Liczba interwencji domowych w latach 2019 – 2023 wg. jednostek referencyjnych

NAZWA JEDNOSTKI REFERENCYJNEJ	2019	2020	2021	2022	2023
ALEKSANDRÓWKA	0	2	0	0	0
BATORZ PIERWSZY	3	1	1	2	3
BATORZ DRUGI	0	0	0	0	0
BATORZ-KOLONIA	0	0	0	0	0
BŁĄŻEK	1	0	2	1	1
NOWE MOCZYDŁA	0	0	0	0	0
SAMARY	0	0	0	0	0
STAWCE	0	0	2	1	1
STAWCE-KOLONIA	0	0	0	0	0
WĘGLINEK	0	0	0	0	0
WOLA STUDZIŃSKA	0	0	0	0	0
WOLA STUDZIŃSKA-KOLONIA	0	0	0	0	0
WÓŁKA BATORSKA	1	2	2	1	1

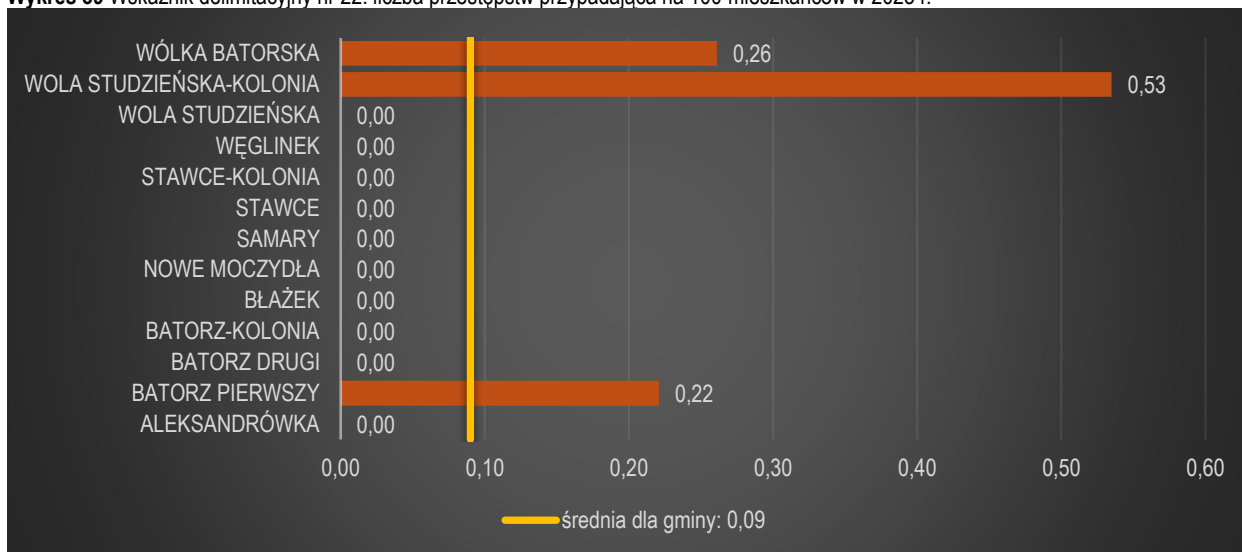
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Posterunku Policji w Godziszowie

W związku z tym, że problemy związane z poziomem bezpieczeństwa stanowią jeden z podstawowych obszarów kryzysowych sfery społecznej, wymagają zgodnie z ustawą o rewitalizacji, szczegółowej analizy. W ramach niniejszego opracowania zweryfikowano zjawiska wpływające na obniżenie bezpieczeństwa publicznego na terenie gminy Batorz. Dokonując charakterystyki przedmiotowej sfery wzięto pod uwagę dane udostępnione przez Posterunek Policji w Godziszowie. Weryfikację przeprowadzono w oparciu o najczęściej występujące rodzaje zdarzeń wpływających na obniżenie bezpieczeństwa publicznego. W efekcie badania poddano liczbę przestępstw oraz liczbę przeprowadzonych interwencji Policji, w szczególności interwencji domowych. W celu przeprowadzenia analizy zbadano następujące wskaźniki:

- liczbę przestępstw przypadającą na 100 mieszkańców w 2023 r.,
- liczbę przeprowadzonych przez Policję interwencji przypadającą na 100 mieszkańców w 2023 r.,
- liczbę przeprowadzonych przez Policję interwencji domowych przypadającą na 100 mieszkańców w 2023 r.

Średnia wartość wskaźnika dot. liczby przestępstw w przeliczeniu na 100 mieszkańców w 2023 r. dla całej gminy Batorz wyniosła 0,09. Obszarami o szczególnie wysokiej intensywności badanego zjawiska z wartością wskaźnika powyżej średniej gminnej są: Wólka Batorska, z wartością wskaźnika na poziomie 0,26, Wola Studzińska – Kolonia, gdzie wskaźnik osiągnął wartość najwyższą w gminie – 0,53 oraz Batorz Pierwszy z wartością równą 0,22. W pozostałych sołectwach badane zjawisko nie występowało.

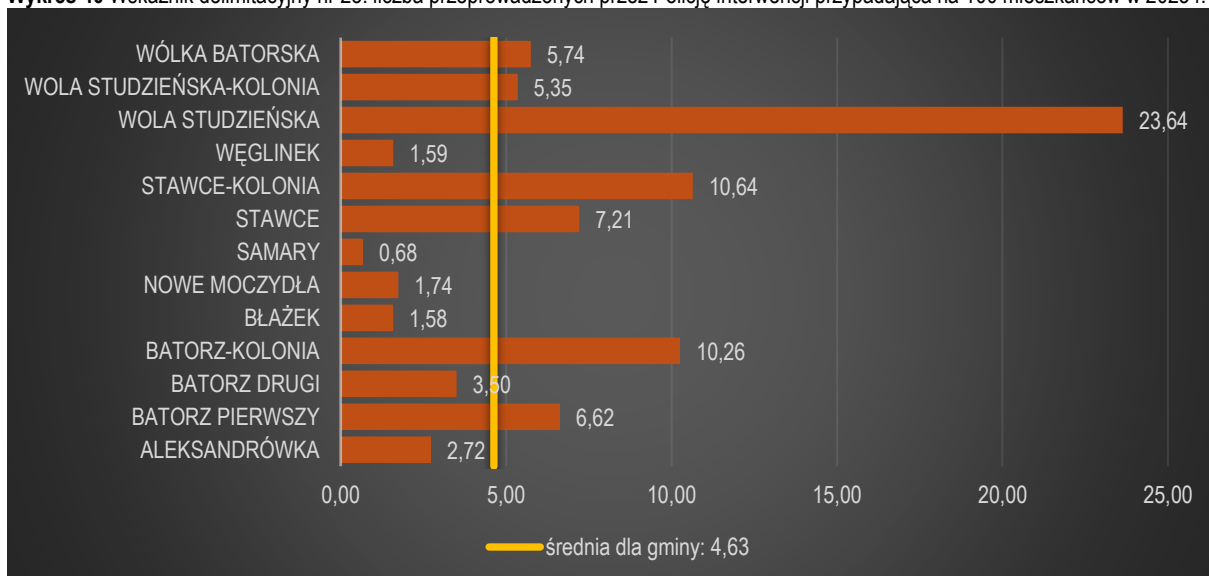
Wykres 39 Wskaźnik delimitacyjny nr 22: liczba przestępstw przypadająca na 100 mieszkańców w 2023 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Posterunku Policji w Godziszowie

Kolejna z analizowanych kwestii dotyczy liczby wszystkich interwencji Policji (bez względu na ich rodzaj) w przeliczeniu na 100 mieszkańców. Jest to zjawisko znacznie bardziej powszechne niż powyżej analizowane, stąd średnia wartość dla gminy jest znacznie wyższa i w 2023 roku wyniosła 4,63. Najwyższą wartość, sześciokrotnie wyższą od średniej gminnej, wskaźnik przyjął w jednostce Wola Studzieńska – 23,64. Wysoki na tle gminy wskaźnik odnotowano także w Stawcach – Kolonii i Batorzu – Kolonii (odpowiednio 10,64 i 10,26). Następnie wskaźnik przekroczył średnią dla gminy w sołectwach Stawce (7,21), Batorz Pierwszy (6,62), Wólka Batorska (5,74) oraz Wola Studzieńska – Kolonia (5,35). W pozostałych jednostkach wartości znajdują się poniżej średniej dla gminy. Najniższą wartość obliczono dla sołectwa Samary (0,68).

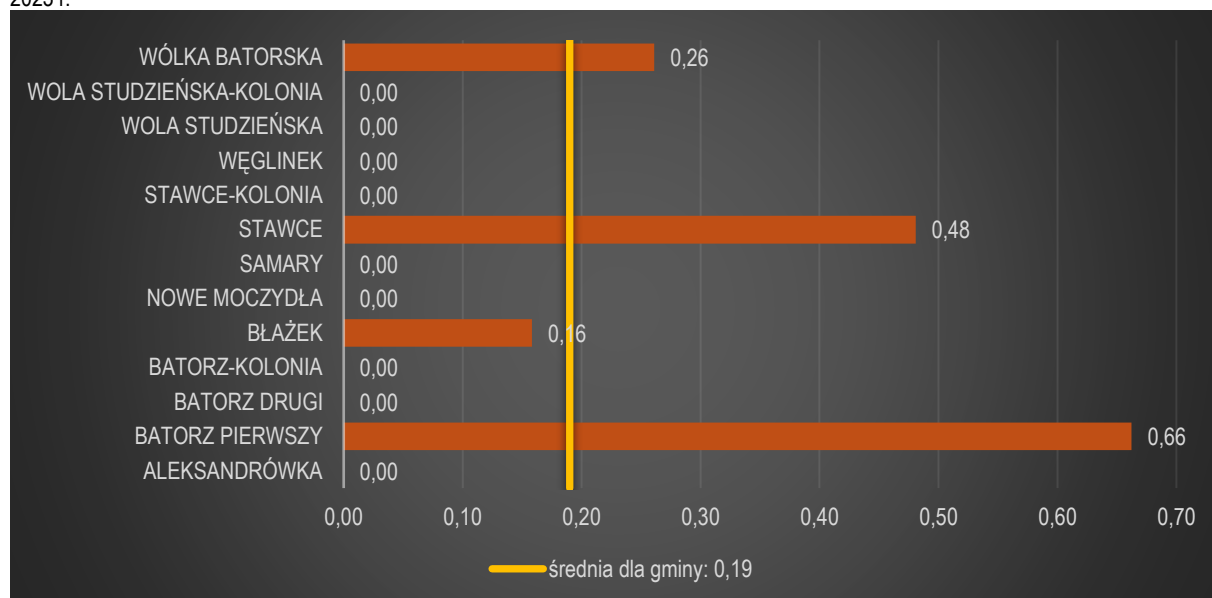
Wykres 40 Wskaźnik delimitacyjny nr 23: liczba przeprowadzonych przez Policję interwencji przypadająca na 100 mieszkańców w 2023 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Posterunku Policji w Godziszowie

Ostatnim z analizowanych wskaźników jest liczba interwencji domowych przeprowadzonych przez Policję w przeliczeniu na 100 mieszkańców gminy w 2023 r. w tym wypadku średnia wartość dla gminy wyniosła 0,19. Zdarzenia tego typu odnotowano w czterech sołectwach. W trzech wartość przedmiotowego wskaźnika znacznie przekroczyła średnią dla gminy. Są to Batorz Pierwszy, gdzie wskaźnika jest na poziomie 0,66, następnie Stawce z wartością równą 0,48 oraz Wólka Batorska – 0,26. W sołectwie Błażek wartość wskaźnika jest niższa niż średnia gminna i wynosi 0,16.

Wykres 41 Wskaźnik delimitacyjny nr 24: liczba przeprowadzonych przez Policję interwencji domowych przypadająca na 100 mieszkańców w 2023 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Posterunku Policji w Godziszowie

4.3 Syntetyczny wskaźnik kryzysu społecznego

Koncentracja terytorialna stanowi jedną z kluczowych zasad działań podejmowanych w ramach procesu rewitalizacji. Ustawa z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji jasno wskazuje na konieczność realizacji projektów na ściśle wskazanym obszarze. Realizacja pojedynczych projektów, rozproszonych na dużym obszarze, pozostaje nierzadko bez wystarczającego wpływu na rzeczywistość i trwałą zmianę wyznaczonych obszarów zdegradowanych. Stąd potrzeba ograniczenia terytorialnego zakresu rewitalizacji do obszarów, na których zdiagnozowano szczególnie niekorzystną sytuację. Zadaniem jednostki samorządu terytorialnego jest hierarchizacja potrzeb, tj. podejście do rewitalizacji jako przemyślanej i kompleksowej interwencji na obszarze najbardziej tego potrzebującym. Wobec tego, o wyborze obszaru rewitalizacji decydować ma silna koncentracja negatywnych zjawisk oraz istotne znaczenie tego obszaru dla rozwoju lokalnego.

W ramach prowadzonej analizy wyznaczono wartość wskaźnika syntetycznego, będącego sumą wszystkich wskaźników cząstkowych wykorzystanych do określenia negatywnych zjawisk społecznych. Dla każdego z wyznaczonych obszarów referencyjnych przeanalizowano zakres wybranych wskaźników.

Zgodnie z ustawą o rewitalizacji kryzys w sferze społecznej związany jest z koncentracją negatywnych zjawisk społecznych, szczególnie zaś bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji i kapitału społecznego

oraz niskiej aktywności w życiu publicznym i kulturalnym (art. 9 ust. 1). Analizę w sferze społecznej przeprowadzono w oparciu o budowanie wskaźnika syntetycznego. W tym celu przeanalizowano 24 wskaźników obrazujących w najpełniejszy sposób natężenie problemów w sferze społecznej z zakresu bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, edukacji lub kapitału społecznego, a także aktywności społecznej i obywatelskiej. Wykorzystanie większej liczby wskaźników pozwoliło na zdiagnozowanie w sposób bardziej precyzyjny. Wskaźniki budowano na podstawie zgromadzonych danych ilościowych. Dane liczbowe gromadzono przy założeniu, że udostępniane przez współpracujące instytucje i komórki organizacyjne Urzędu Gminy Batorz dane, powinny odzwierciedlać najaktualniejszy stan danego zjawiska i przedstawiać jego wartość liczbową na dzień udostępnienia danych (o ile rejestr, w którym te dane są gromadzone to umożliwiał). Dokonano m.in. analizy struktury świadczeń przyznawanych beneficjentom GOPS w Batorzu, osób zarejestrowanych w PUP w Janowie Podlaskim. Podstawę opracowania wskaźników stanowiły również dane pozyskane od Posterunku Policji w Godziszowie, który obsługuje rejon obejmujący gminy: Godziszów, Batorz, Chrzanów) oraz NZOZ „ZDROWIE” Poradni Medycyny Rodzinnej w Batorzu.

Zjawiskami poddanym analizie są: niekorzystne trendy demograficzne, poziom ubóstwa i wykluczenia społecznego, bezrobocie, stan zdrowia mieszkańców, i niepełnosprawność. Ubóstwo i wykluczenie społeczne bardzo często współwystępują z innymi problemami społecznymi, takimi jak: bezrobocie, niepełnosprawność, długotrwała lub ciężka choroba, problemy opiekuńczo-wychowawcze w rodzinach, brak wspierania wysiłków edukacyjnych dzieci przez rodziców, wypadanie dzieci i młodzieży z systemu kształcenia, uzależnienia. Dodatkowo, przeanalizowano kwestie dotyczące jakości kapitału społecznego, poziomu edukacji oraz poziomu bezpieczeństwa publicznego. Zgodnie z informacjami zawartymi w powyższych częściach opracowania analizie poddano 24 wyselekcjonowanych wskaźników obrazujące w sposób najbardziej trafny zdiagnozowane problemy społeczne Gminy Batorz. W poniższej tabeli zaprezentowano otrzymane wartości badanych wskaźników dla poszczególnych jednostek referencyjnych.

Tabela 28 Lista wskaźników delimitacyjnych w sferze społecznej

Nr wskaźnika	Badane zjawisko	Nazwa wskaźnika
1.	Trendy demograficzne	Zmiana liczby mieszkańców w latach 2019-2023
2.		Liczba osób w wieku poprodukcyjnym przypadająca na 100 mieszkańców 2023 r.
3.		Zmian liczby osób w wieku poprodukcyjnym przypadająca na 100 mieszkańców w latach 2019-2023
4.	Bezrobocie	Liczba osób bezrobotnych na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym w 2023r.
5.		Liczba osób długotrwale bezrobotnych na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym w 2023 r.
6.	Ubóstwo, wykluczenie społeczne, uzależnienia	Liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy GOPS przypadających na 100 mieszkańców w 2023 r.
7.		Liczba osób korzystających ze świadczeń GOPS z tytułu ubóstwa na przypadających 100 mieszkańców w 2023 r.
8.		Liczba osób korzystających ze świadczeń GOPS z tytułu bezrobocia przypadających na 100 mieszkańców w 2023 r.
9.		Liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy GOPS z tytułu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych oraz prowadzenia gospodarstwa domowego na 100 mieszkańców w 2023 r.
10.		Liczba osób, które posiadały założoną Niebieską Kartę przypadających na 100 mieszkańców w 2023 r.

11.		Liczba dzieci i młodzieży korzystającej z dożywiania przypadającej na 100 mieszkańców do 17 roku życia w 2023 r.
12.	Stan zdrowia mieszkańców i niepełnosprawność	Liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej z tytułu długotrwałej lub ciężkiej choroby przypadająca na 100 mieszkańców 2023 r.
13.		Liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej z tytułu niepełnosprawności przypadająca na 100 mieszkańców 2023 r.
14.		Liczba osób niepełnosprawnych przypadająca na 100 mieszkańców 2023 r.
15.		Liczba osób chorujących na choroby układu krążenia przypadająca na 100 mieszkańców w 2023 r.
16.		Liczba osób chorujących na choroby układu ruchu przypadająca na 100 mieszkańców w 2023 r.
17.	Poziom edukacji	Liczba dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi przypadająca na 100 uczniów w roku szkolnym 2023/2024
18.		Liczba dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi przypadająca na 100 uczniów w roku szkolnym 2024/2025
19.	Poziom uczestnictwa w życiu publicznym i obywatelskim	Liczba osób korzystających z biblioteki przypadająca na 100 mieszkańców w 2023 r.
20.		Liczba funkcjonujących organizacji społecznych przypadająca na 100 mieszkańców
21.		Frekwencja wyborach samorządowych w 2024 r.
22.	Poziom bezpieczeństwa	Liczba przestępstw przypadająca na 100 mieszkańców w 2023 r.
23.		Liczba przeprowadzonych interwencji Policji przypadająca na 100 mieszkańców w 2023 r.
24.		Liczba przeprowadzonych interwencji domowych przez Policję przypadająca na 100 mieszkańców w 2023 r.

Źródło: Opracowanie własne

W ramach przeprowadzonej diagnozy pozwalającej na wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji określono wartość wskaźnika syntetycznego, będącego sumą wszystkich ww. wskaźników cząstkowych wykorzystanych do określenia negatywnych zjawisk społecznych. Dla każdego z wyznaczonych obszarów referencyjnych przeanalizowano zakres wskaźników wymienionych w powyższej tabeli. Poniżej zaprezentowano otrzymane wartości badanych wskaźników dla poszczególnych jednostek referencyjnych wyznaczonych na terenie Gminy Batorz.

Tabela 29 Wartości wskaźników delimitacyjnych

Badane zjawisko		NIEKORZYSTNE TRENDY DEMOGRAFICZNE			BEZROBOCIE		UBÓSTWO, WYKLUCZENIE SPOŁECZNE I UZALEŻNIENIA					
Numer wskaźnika		Wskaźnik 1	Wskaźnik 2	Wskaźnik 3	Wskaźnik 4	Wskaźnik 5	Wskaźnik 6	Wskaźnik 7	Wskaźnik 8	Wskaźnik 9	Wskaźnik 10	Wskaźnik 11
Nazwa wskaźnika		Zmiana liczby mieszkańców w latach 2019-2023	Liczba osób w wieku poprodukcyjnym przypadająca na 100 mieszkańców w 2021 r.	Zmiana liczby osób w wieku poprodukcyjnym przypadająca na 100 mieszkańców w latach 2019-2023	Liczba osób bezrobotnych zarejestrowanych w PUP przypadająca na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym w 2023 r.	Liczba osób długotrwale bezrobotnych zarejestrowanych w PUP przypadająca na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym w 2023 r.	Liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej przypadająca na 100 mieszkańców 2023 r.	Liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej z tytułu ubóstwa przypadająca na 100 mieszkańców 2023 r.	Liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej z tytułu bezrobocia przypadająca na 100 mieszkańców 2023 r.	Liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej z tytułu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych przypadająca na 100 mieszkańców 2023 r.	Liczba osób, które miały założone Niebieską Kartę przypadająca na 100 mieszkańców 2023 r.	Liczba osób do 17 r.ż. które korzystały z dożywiania przypadająca na 100 mieszkańców 2023 r.
1	ALEKSANDRÓWKA	-1,87	22,89	-16,08	6,90	3,88	0,54	0,27	0,27	0,00	0,00	0,00
2	BATORZ PIERWSZY	-0,66	20,75	-12,39	5,82	4,00	4,64	0,88	0,88	0,00	0,22	8,33
3	BATORZ DRUGI	-3,09	19,75	-19,02	4,81	1,92	2,55	0,64	0,64	0,00	0,00	6,82
4	BATORZ-KOLONIA	-4,88	17,09	-27,50	8,97	6,41	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
5	BŁĄŻEK	-3,07	23,26	-18,03	6,20	4,04	0,32	0,00	0,00	0,00	0,00	1,75
6	NOWE MOCZYDŁA	-3,36	21,74	-13,77	10,45	8,96	6,09	1,74	0,87	0,00	0,00	8,70
7	SAMARY	-6,92	18,24	-19,43	5,43	5,43	0,68	2,70	0,00	0,00	0,00	3,45
8	STAWCE	-4,15	22,60	-22,17	7,52	4,51	0,00	1,44	0,96	0,00	0,00	0,00
9	STAWCE-KOLONIA	1,08	29,79	-13,43	12,50	7,14	0,00	3,19	1,06	0,00	0,00	0,00

Badane zjawisko		NIEKORZYSTNE TRENDY DEMOGRAFICZNE			BEZROBOCIE		UBÓSTWO, WYKLUCZENIE SPOŁECZNE I UZALEŻNIENIA					
Numer wskaźnika		Wskaźnik 1	Wskaźnik 2	Wskaźnik 3	Wskaźnik 4	Wskaźnik 5	Wskaźnik 6	Wskaźnik 7	Wskaźnik 8	Wskaźnik 9	Wskaźnik 10	Wskaźnik 11
Nazwa wskaźnika		Zmiana liczby mieszkańców w latach 2019-2023	Liczba osób w wieku poprodukcyjnym przypadająca na 100 mieszkańców w 2021 r.	Zmiana liczby osób w wieku poprodukcyjnym przypadająca na 100 mieszkańców w latach 2019-2023	Liczba osób bezrobotnych zarejestrowanych w PUP przypadająca na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym w 2023 r.	Liczba osób długotrwale bezrobotnych zarejestrowanych w PUP przypadająca na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym w 2023 r.	Liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej przypadająca na 100 mieszkańców 2023 r.	Liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej z tytułu ubóstwa przypadająca na 100 mieszkańców 2023 r.	Liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej z tytułu bezrobocia przypadająca na 100 mieszkańców 2023 r.	Liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej z tytułu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych przypadająca na 100 mieszkańców 2023 r.	Liczba osób, które miały założone Niebieską Kartę przypadająca na 100 mieszkańców 2023 r.	Liczba osób do 17 r.ż. które korzystały z dożywiania przypadająca na 100 mieszkańców 2023 r.
10	WĘGLINEK	-2,33	21,43	-10,83	2,41	0,00	0,00	0,00	0,79	0,00	0,00	0,00
11	WOLA STUDZIĘŃSKA	-21,43	30,91	-9,85	0,00	0,00	3,64	1,82	0,00	0,00	0,00	0,00
12	WOLA STUDZIĘŃSKA-KOLONIA	-1,58	21,39	-18,72	3,67	2,75	0,00	0,00	0,00	0,53	0,53	0,00
13	WÓŁKA BATORSKA	-3,53	25,85	-17,24	4,44	4,00	2,09	1,04	1,31	0,00	0,26	13,56
Średnia gminy		-3,15	22,41	-17,10	5,95	3,92	1,59	0,75	0,53	0,03	0,09	4,45

Badane zjawisko		STAN ZDROWIA MIESZKAŃCÓW I NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ					POZIOM EDUKACJI		POZIOM UCZESTNICTWA W ŻYCIU SPOŁECZNYM I OBYWATELSKIM			POZIOM BEZPIECZEŃSTWA PUBLICZNEGO		
Numer wskaźnika		Wskaźnik 12	Wskaźnik 13	Wskaźnik 14	Wskaźnik 15	Wskaźnik 16	Wskaźnik 17	Wskaźnik 18	Wskaźnik 19	Wskaźnik 20	Wskaźnik 21	Wskaźnik 22	Wskaźnik 23	Wskaźnik 24
Nazwa wskaźnika		Liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej z tytułu długotrwałej lub ciężkiej choroby przypadających na 100 mieszkańców w 2023 r.	Liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej z tytułu niepełności przypadających na 100 mieszkańców w 2023 r.	Liczba osób niepełnosprawnych przypadających na 100 mieszkańców w 2023 r.	Liczba osób chorujących na choroby układu krążenia przypadających na 100 mieszkańców w 2023 r.	Liczba osób chorujących na choroby układu ruchu przypadających na 100 mieszkańców w 2023 r.	Liczba dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi przypadająca na 100 uczniów w roku szkolnym 2023/2024	Liczba dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi przypadająca na 100 uczniów w roku szkolnym 2024/2025	Liczba osób korzystających z biblioteki przypadających na 100 mieszkańców w 2023 r.	Liczba funkcjonujących organizacji społecznych przypadających na 100 mieszkańców w 2023 r.	Frekwencja wyborach samorządowych w 2024 r.	Liczba przestępstw przypadających na 100 mieszkańców w 2023 r.	Liczba przeprowadzonych interwencji Policji przypadających na 100 mieszkańców w 2023 r.	Liczba przeprowadzonych interwencji domowych przez Policję przypadających na 100 mieszkańców w 2023 r.
1	ALEKSANDRÓWKA	0,00	0,00	2,72	73,02	85,56	3,45	3,45	6,27	0,82	72,79	0,00	2,72	0,00
2	BATORZ PIERWSZY	0,22	0,88	2,43	83,89	70,20	1,85	1,69	17,66	0,44	69,92	0,22	6,62	0,66
3	BATORZ DRUGI	0,32	0,32	7,01	68,15	84,08	4,35	4,35	9,55	0,32	69,92	0,00	3,50	0,00
4	BATORZ-KOLONIA	0,00	0,00	0,85	64,96	29,06	0,00	0,00	12,82	0,00	69,92	0,00	10,26	0,00
5	BŁĄŻEK	0,00	0,00	3,16	74,68	82,28	7,14	3,92	6,49	0,95	57,86	0,00	1,58	0,16
6	NOWE MOCZYDŁA	0,00	0,87	2,61	29,57	30,43	14,29	14,29	0,00	0,87	57,86	0,00	1,74	0,00
7	SAMARY	0,68	0,68	3,38	72,97	66,22	0,00	0,00	2,70	0,68	57,86	0,00	0,68	0,00
8	STAWCE	0,48	0,00	4,81	66,35	47,12	0,00	0,00	6,73	0,96	54,26	0,00	7,21	0,48
9	STAWCE-KOLONIA	0,00	1,06	4,26	44,68	55,32	0,00	0,00	6,38	1,06	54,26	0,00	10,64	0,00

Badane zjawisko		STAN ZDROWIA MIESZKAŃCÓW I NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ					POZIOM EDUKACJI		POZIOM UCZESTNICTWA W ŻYCIU SPOŁECZNYM I OBYWATELSKIM			POZIOM BEZPIECZEŃSTWA PUBLICZNEGO		
Numer wskaźnika		Wskaźnik 12	Wskaźnik 13	Wskaźnik 14	Wskaźnik 15	Wskaźnik 16	Wskaźnik 17	Wskaźnik 18	Wskaźnik 19	Wskaźnik 20	Wskaźnik 21	Wskaźnik 22	Wskaźnik 23	Wskaźnik 24
Nazwa wskaźnika		Liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej z tytułu długotrwałej lub ciężkiej choroby przypadających na 100 mieszkańców w 2023 r.	Liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej z tytułu niepełności przypadających na 100 mieszkańców w 2023 r.	Liczba osób niepełnosprawnych przypadających na 100 mieszkańców w 2023 r.	Liczba osób chorujących na choroby układu krążenia przypadających na 100 mieszkańców w w 2023 r.	Liczba osób chorujących na choroby układu ruchu przypadających na 100 mieszkańców w w 2023 r.	Liczba dzieci ze specjalnym i potrzebami edukacyjnymi przypadająca na 100 uczniów w roku szkolnym 2023/2024	Liczba dzieci ze specjalnym i potrzebami edukacyjnymi przypadająca na 100 uczniów w roku szkolnym 2024/2025	Liczba osób korzystających z biblioteki przypadających na 100 mieszkańców w w 2023 r.	Liczba funkcjonujących organizacji społecznych przypadających na 100 mieszkańców w	Frekwencja wyborach samorządowych w 2024 r.	Liczba przestępstw przypadających na 100 mieszkańców w w 2023 r.	Liczba przeprowadzonych interwencji Policji przypadających na 100 mieszkańców w w 2023 r.	Liczba przeprowadzonych interwencji domowych przez Policję przypadających na 100 mieszkańców w w 2023 r.
10	WĘGLINEK	0,00	0,00	4,76	38,10	19,84	0,00	0,00	10,32	0,79	72,79	0,00	1,59	0,00
11	WOLA STUDZIĘSKA	0,00	1,82	10,91	161,82	27,27	100,00	100,00	0,00	1,82	54,26	0,00	23,64	0,00
12	WOLA STUDZIĘSKA-KOLONIA	0,00	0,00	2,67	63,10	55,61	0,00	4,35	10,70	0,53	54,26	0,53	5,35	0,00
13	WÓŁKA BATORSKA	0,52	0,52	2,09	59,79	91,12	0,00	0,00	9,66	0,26	69,92	0,26	5,74	0,26
Średnia gminy		0,19	0,34	3,47	69,27	69,58	3,24	2,99	8,85	0,66	64,41	0,09	4,63	0,19

Źródło: Opracowanie własne

Dla porównania stopnia natężenia zjawisk kryzysowych w wyznaczonych jednostkach referencyjnych (analitycznych) konieczne było opracowanie porównywalnego wskaźnika syntetycznego dla wszystkich jednostek. Wyznaczenia wskaźnika syntetycznego dokonano zgodnie z metodą Perkala.

Zgodnie z rekomendacjami w ramach budowania wskaźnika syntetycznego zrezygnowano z nadawania różnych wag poszczególnym zjawiskom społecznym. Przyjęta w ramach opracowania metodologia wyznaczania obszarów zdegradowanych i obszarów rewitalizacji zakłada, że każde badane zjawisko społeczne ma taką samą wagę w obliczaniu wskaźnika syntetycznego.

Z uwagi na różne jednostki miary poszczególnych wskaźników oraz szerokie spektrum obszarów problemowych przeprowadzono standaryzację zmiennych, w celu sprowadzenia ich do porównywalnej skali, tzw. skali niemianowanej, czyli niezwiązanej z jednostką miary. Standaryzacja wskaźników polega na odjęciu od nominalnej wartości wskaźnika dla danego obszaru średniej arytmetycznej wartości dla wszystkich obszarów i podzieleniu przez odchylenie standardowe. Jest to zabieg konieczny z punktu widzenia poprawności obliczeń. W wyniku tej procedury wszystkie wystandaryzowane wskaźniki mają rozkład charakteryzujący się jednakową średnią i odchyleniem standardowym, co umożliwia ich logiczną interpretację. Wystandaryzowane wskaźniki oznaczają odchylenie od normy, którą reprezentuje wartość średnia dla gminy i mogą przyjmować wartości dodatnie lub ujemne. Przejście odchylenia od średniej do wartości dodatniej wskazuje, które obszary odznaczają się wskaźnikiem kryzysowym wyższym od średniej dla gminy. Z kolei wartości ujemne odchylenia ukazują obszary o najlepszej sytuacji, w których negatywne zjawiska w porównaniu ze średnią dla gminy odznaczają się mniejszym natężeniem.

$$t_{ij} = \frac{x_{ij} - x_j}{s_j}$$

gdzie:

t_{ij} – wartość znormalizowanego wskaźnika j dla jednostki urbanistycznej i

x_{ij} – wartość wskaźnika j dla jednostki urbanistycznej i

x_j – średnia arytmetyczna wskaźnika j

s_j – odchylenie standardowe wskaźnika j

Kolejnym krokiem standaryzacji zmiennych było oznaczenie dla każdego ze wskaźników odpowiednio destymulanta i stymulanta. Jako destymulanty, na potrzeby wskazania obszarów zdegradowanych, przyjęte zostały zmienne, których wyższa wartość występowała w obszarach kwalifikujących się jako obszary zdegradowane (np. liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej na 100 mieszkańców). Natomiast stymulantami są wskaźniki, których wysokie wartości świadczą o występowaniu zjawiska pozytywnego. W przypadku, gdy dany wskaźnik jest destymulantem, otrzymane w procesie normalizacji wartości pozostawiamy bez zmian. Jeśli wśród wskaźników znajdzie się stymulanta, uzyskane wartości należy przekształcić z odpowiednim wzorem.

$$z_{ij} = x_{ij} * (-1)$$

gdzie:

z_{ij} – wartość wskaźnika (stymulanty) po przekształceniu

x_{ij} – wartość wskaźnika j dla jednostki urbanistycznej i

Ostatnim etapem jest wyznaczenie jednej wartości wskaźnika syntetycznego, którym będzie suma wszystkich wskaźników cząstkowych wykorzystanych do określenia negatywnych zjawisk społecznych. Wartość wskaźnika syntetycznego będzie świadczyć, czy dane pole podstawowe znajduje się w stanie kryzysowym. Wysokie wartości wskaźnika świadczą o dużym kryzysie, natomiast niskie ukazują pozytywny obraz zjawisk społecznych.

$$P_i = \frac{1}{n} \sum_{j=1}^n t_{ij}$$

gdzie:

P_i – syntetyczny wskaźnik negatywnych zjawisk

n – liczba wskaźników (cech)

t_{ij} – wartość wskaźnika j dla jednostki urbanistycznej i

W poniższej tabeli zaprezentowano wyniki wskaźników delimitacyjnych otrzymane w procesie normalizacji.

Tabela 30 Wartości wskaźników delimitacyjnych po normalizacji

Badane zjawisko		NIEKORZYSTNE TRENDY DEMOGRAFICZNE			BEZROBOCIE		UBÓSTWO, WYKLUCZENIE SPOŁECZNE I UZALEŻNIENIA					
Numer wskaźnika		Wskaźnik 1	Wskaźnik 2	Wskaźnik 3	Wskaźnik 4	Wskaźnik 5	Wskaźnik 6	Wskaźnik 7	Wskaźnik 8	Wskaźnik 9	Wskaźnik 10	Wskaźnik 11
Nazwa wskaźnika		Zmiana liczby mieszkańców w latach 2019-2023	Liczba osób w wieku poprodukcyjnym przypadająca na 100 mieszkańców w 2021 r.	Zmiana liczby osób w wieku poprodukcyjnym przypadająca na 100 mieszkańców w latach 2019-2023	Liczba osób bezrobotnych zarejestrowanych w PUP przypadająca na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym w 2023 r.	Liczba osób długotrwale bezrobotnych zarejestrowanych w PUP przypadająca na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym w 2023 r.	Liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej przypadająca na 100 mieszkańców 2023 r.	Liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej z tytułu ubóstwa przypadająca na 100 mieszkańców 2023 r.	Liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej z tytułu bezrobocia przypadająca na 100 mieszkańców 2023 r.	Liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej z tytułu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych przypadająca na 100 mieszkańców 2023 r.	Liczba osób, które miały założone Niebieską Kartę przypadająca na 100 mieszkańców 2023 r.	Liczba osób do 17 r.ż. które korzystały z dożywiania przypadająca na 100 mieszkańców 2023 r.
Charakter wskaźnika		Symulanta	Desymulanta	Desymulanta	Desymulanta	Desymulanta	Desymulanta	Desymulanta	Desymulanta	Desymulanta	Desymulanta	Desymulanta
1	ALEKSANDRÓWKA	-0,44	0,04	0,15	0,24	-0,08	-0,50	-0,73	-0,51	-0,28	-0,48	-0,72
2	BATORZ PIERWSZY	-0,66	-0,49	0,91	-0,08	-0,03	1,48	-0,16	0,74	-0,28	0,87	1,11
3	BATORZ DRUGI	-0,22	-0,74	-0,45	-0,38	-0,83	0,47	-0,39	0,24	-0,28	-0,48	0,77
4	BATORZ-KOLONIA	0,11	-1,40	-2,19	0,87	0,90	-0,77	-0,99	-1,07	-0,28	-0,48	-0,72
5	BŁĄŻEK	-0,22	0,13	-0,25	0,03	-0,01	-0,61	-0,99	-1,07	-0,28	-0,48	-0,33
6	NOWE MOCZYDŁA	-0,17	-0,25	0,62	1,31	1,88	2,19	0,64	0,71	-0,28	-0,48	1,19
7	SAMARY	0,48	-1,11	-0,54	-0,20	0,52	-0,44	1,54	-1,07	-0,28	-0,48	0,04
8	STAWCE	-0,03	-0,04	-1,10	0,43	0,17	-0,77	0,36	0,90	-0,28	-0,48	-0,72

Badane zjawisko		NIEKORZYSTNE TRENDY DEMOGRAFICZNE			BEZROBOCIE		UBÓSTWO, WYKLUCZENIE SPOŁECZNE I UZALEŻNIENIA					
Numer wskaźnika		Wskaźnik 1	Wskaźnik 2	Wskaźnik 3	Wskaźnik 4	Wskaźnik 5	Wskaźnik 6	Wskaźnik 7	Wskaźnik 8	Wskaźnik 9	Wskaźnik 10	Wskaźnik 11
Nazwa wskaźnika		Zmiana liczby mieszkańców w latach 2019-2023	Liczba osób w wieku poprodukcyjnym przypadająca na 100 mieszkańców w 2021 r.	Zmiana liczby osób w wieku poprodukcyjnym przypadająca na 100 mieszkańców w latach 2019-2023	Liczba osób bezrobotnych zarejestrowanych w PUP przypadająca na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym w 2023 r.	Liczba osób długotrwale bezrobotnych zarejestrowanych w PUP przypadająca na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym w 2023 r.	Liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej przypadająca na 100 mieszkańców 2023 r.	Liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej z tytułu ubóstwa przypadająca na 100 mieszkańców 2023 r.	Liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej z tytułu bezrobocia przypadająca na 100 mieszkańców 2023 r.	Liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej z tytułu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych przypadająca na 100 mieszkańców 2023 r.	Liczba osób, które miały założone Niebieską Kartę przypadająca na 100 mieszkańców 2023 r.	Liczba osób do 17 r.ż. które korzystały z dożywiania przypadająca na 100 mieszkańców 2023 r.
Charakter wskaźnika		Symulanta	Desymulnta	Desymulnta	Desymulnta	Desymulnta	Desymulnta	Desymulnta	Desymulnta	Desymulnta	Desymulnta	Desymulnta
9	STAWCE-KOLONIA	-0,97	1,74	0,69	1,93	1,18	-0,77	1,99	1,11	-0,28	-0,48	-0,72
10	WĘGLINEK	-0,36	-0,33	1,23	-1,11	-1,58	-0,77	-0,99	0,56	-0,28	-0,48	-0,72
11	WOLA STUDZIĘŃSKA	3,11	2,02	1,43	-1,83	-1,58	1,00	0,71	-1,07	-0,28	-0,48	-0,72
12	WOLA STUDZIĘŃSKA-KOLONIA	-0,49	-0,34	-0,39	-0,73	-0,51	-0,77	-0,99	-1,07	3,33	2,78	-0,72
13	WÓŁKA BATORSKA	-0,14	0,77	-0,09	-0,49	-0,03	0,25	-0,01	1,60	-0,28	1,11	2,25

Badane zjawisko		STAN ZDROWIA MIESZKAŃCÓW I NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ					POZIOM EDUKACJI		POZIOM UCZESTNICTWA W ŻYCIU SPOŁECZNYM I OBYWATELSKIM			POZIOM BEZPIECZEŃSTWA PUBLICZNEGO			Sumaryczny wskaźnik zjawisk społecznych
Numer wskaźnika		Wskaźnik 12	Wskaźnik 13	Wskaźnik 14	Wskaźnik 15	Wskaźnik 16	Wskaźnik 17	Wskaźnik 18	Wskaźnik 19	Wskaźnik 20	Wskaźnik 21	Wskaźnik 22	Wskaźnik 23	Wskaźnik 24	
Nazwa wskaźnika		Liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej z tytułu długotrwałej lub ciężkiej choroby przypadająca na 100 mieszkańców w 2023 r.	Liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej z tytułu niepełności przypadająca na 100 mieszkańców w 2023 r.	Liczba osób niepełnosprawnych przypadająca na 100 mieszkańców w 2023 r.	Liczba osób chorujących na choroby układu krążenia przypadająca na 100 mieszkańców w 2023 r.	Liczba osób chorujących na choroby układu ruchu przypadająca na 100 mieszkańców w 2023 r.	Liczba dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi przypadająca na 100 uczniów w roku szkolnym 2023/2024	Liczba dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi przypadająca na 100 uczniów w roku szkolnym 2024/2025	Liczba osób korzystających z biblioteki przypadająca na 100 mieszkańców w 2023 r.	Liczba funkcjonujących organizacji społecznych przypadająca na 100 mieszkańców w 2023 r.	Frekwencja wyborach samorządowych w 2024 r.	Liczba przestępstw przypadająca na 100 mieszkańców w 2023 r.	Liczba przeprowadzonych interwencji Policji przypadająca na 100 mieszkańców w 2023 r.	Liczba przeprowadzonych interwencji domowych przez Policję przypadająca na 100 mieszkańców w 2023 r.	
Charakter wskaźnika		Desymulanta	Desymulanta	Desymulanta	Desymulanta	Desymulanta	Desymulanta	Desymulanta	Symulanta	Symulanta	Symulanta	Desymulanta	Desymulanta	Desymulanta	
1	ALEKSANDRÓWKA	-0,69	-0,83	-0,48	0,12	1,14	-0,24	-0,25	0,27	-0,19	-1,25	-0,48	-0,57	-0,55	-7,31
2	BATORZ PIERWSZY	0,20	0,72	-0,60	0,46	0,52	-0,30	-0,31	-2,01	0,64	-0,90	0,87	0,06	2,48	5,23
3	BATORZ DRUGI	0,60	-0,27	1,17	-0,04	1,08	-0,21	-0,21	-0,38	0,91	-0,90	-0,48	-0,45	-0,55	-2,03
4	BATORZ-KOLONIA	-0,69	-0,83	-1,20	-0,14	-1,13	-0,37	-0,37	-1,04	1,61	-0,90	-0,48	0,65	-0,55	-11,44
5	BŁĄŻEK	-0,69	-0,83	-0,31	0,17	1,00	-0,11	-0,23	0,23	-0,48	0,61	-0,48	-0,76	0,17	-5,78
6	NOWE MOCZYDŁA	-0,69	0,70	-0,53	-1,25	-1,07	0,15	0,15	1,53	-0,30	0,61	-0,48	-0,73	-0,55	4,91
7	SAMARY	2,04	0,36	-0,23	0,12	0,36	-0,37	-0,37	0,99	0,12	0,61	-0,48	-0,91	-0,55	0,16

Badane zjawisko		STAN ZDROWIA MIESZKAŃCÓW I NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ					POZIOM EDUKACJI		POZIOM UCZESTNICTWA W ŻYCIU SPOŁECZNYM I OBYWATELSKIM			POZIOM BEZPIECZEŃSTWA PUBLICZNEGO			Sumaryczny wskaźnik zjawisk społecznych
Numer wskaźnika		Wskaźnik 12	Wskaźnik 13	Wskaźnik 14	Wskaźnik 15	Wskaźnik 16	Wskaźnik 17	Wskaźnik 18	Wskaźnik 19	Wskaźnik 20	Wskaźnik 21	Wskaźnik 22	Wskaźnik 23	Wskaźnik 24	
Nazwa wskaźnika		Liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej z tytułu długotrwałej lub ciężkiej choroby przypadająca na 100 mieszkańców w 2023 r.	Liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej z tytułu niepełnosprawności przypadająca na 100 mieszkańców w 2023 r.	Liczba osób niepełnosprawnych przypadająca na 100 mieszkańców w 2023 r.	Liczba osób chorujących na choroby układu krążenia przypadająca na 100 mieszkańców w 2023 r.	Liczba osób chorujących na choroby układu ruchu przypadająca na 100 mieszkańców w 2023 r.	Liczba dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi przypadająca na 100 uczniów w roku szkolnym 2023/2024	Liczba dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi przypadająca na 100 uczniów w roku szkolnym 2024/2025	Liczba osób korzystających z biblioteki przypadająca na 100 mieszkańców w 2023 r.	Liczba funkcjonujących organizacji społecznych przypadająca na 100 mieszkańców	Frekwencja wyborach samorządowych w 2024 r.	Liczba przestępstw przypadająca na 100 mieszkańców w 2023 r.	Liczba przeprowadzonych interwencji Policji przypadająca na 100 mieszkańców w 2023 r.	Liczba przeprowadzonych interwencji domowych przez Policję przypadająca na 100 mieszkańców w 2023 r.	
Charakter wskaźnika		Desymulanta	Desymulanta	Desymulanta	Desymulanta	Desymulanta	Desymulanta	Desymulanta	Symulanta	Symulanta	Symulanta	Desymulanta	Desymulanta	Desymulanta	
8	STAWCE	1,26	-0,83	0,32	-0,09	-0,41	-0,37	-0,37	0,18	-0,51	1,06	-0,48	0,16	1,65	0,03
9	STAWCE-KOLONIA	-0,69	1,04	0,11	-0,77	-0,08	-0,37	-0,37	0,25	-0,73	1,06	-0,48	0,71	-0,55	4,57
10	WĘGLINEK	-0,69	-0,83	0,30	-0,98	-1,50	-0,37	-0,37	-0,54	-0,14	-1,25	-0,48	-0,76	-0,55	-12,96
11	WOLA STUDZIEŃSKA	-0,69	2,36	2,68	2,91	-1,20	3,29	3,29	1,53	-2,39	1,06	-0,48	2,82	-0,55	16,96
12	WOLA STUDZIEŃSKA-KOLONIA	-0,69	-0,83	-0,50	-0,20	-0,07	-0,37	-0,21	-0,61	0,43	1,06	2,78	-0,15	-0,55	0,21
13	WÓŁKA BATORSKA	1,42	0,09	-0,73	-0,30	1,36	-0,37	-0,37	-0,41	1,04	-0,90	1,11	-0,08	0,64	7,45

Źródło: Opracowanie własne

4.4 Analiza niekorzystnych zjawisk w pozostałych sferach

Kolejnym krokiem w procedurze delimitacji była analiza negatywnych zjawisk w pozostałych sferach: gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej (art. 9 ust. 1 pkt 1-4). Obszar zdegradowany klasyfikowany jest jako teren cechujący się występowaniem negatywnych zjawisk sfery społecznej oraz przynajmniej jednego z negatywnych zjawisk określających pozostałe cztery sfery. Analiza zjawisk kryzysowych w ww. sferach przeprowadzona była zarówno na metodach ilościowych (wskaźnikowych), jak i jakościowych, mierzalnych oraz opisowych.

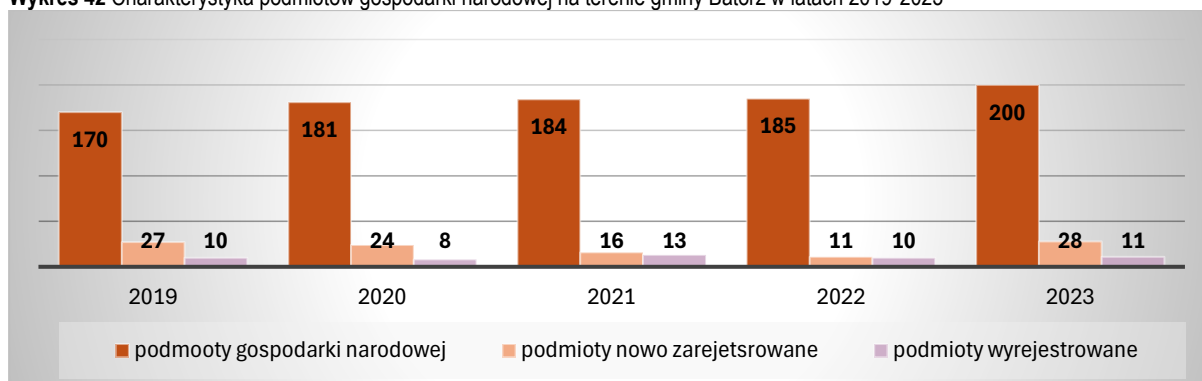
4.4.1 Sfera gospodarcza

Analiza sfery gospodarczej koncentruje się na zjawiskach związanych z przedsiębiorczością oraz kondycją lokalnych przedsiębiorstw. Dobrze rozwinięta sfera działalności gospodarczej zależy głównie od potencjału kapitału ludzkiego w zakresie działalności indywidualnej, ale również jest wypadkową takich zmiennych jak lokalizacja czy wsparcie władz z sferze rozwoju przedsiębiorczości lokalnej.

Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubelskiego zakłada, że rolnictwo nadal będzie jednym z głównych kierunków rozwoju województwa, gdzie dominującą formą organizacji produkcji rolnej powinny być efektywne gospodarstwa rodzinne. Gmina Batorz jest gminą o dominującej funkcji rolniczej. Działalność rolnicza stanowi źródło dochodów dla 90% gospodarstw domowych. Dla sporej części mieszkańców rolnictwo nie stanowi jedyne źródła dochodów.

Gmina Batorz należy do obszarów, w których sytuacja społeczno-ekonomiczna mieszkańców jest zdeterminowana gospodarką rolną. Sektor ten stanowi główne źródło utrzymania mieszkańców oraz pełni główną funkcję rozwojową. Dlatego też jako podstawowe źródło dochodu mieszkańcy wymieniają pracę w indywidualnych gospodarstwach ale w gminie występuje również zjawisko tzw. dwuetatowców. Pozostałe sektory gospodarki takie jak usługi czy produkcja zajmują miejsca jedynie pomocnicze. Wskaźnik podmiotów wpisanych do rejestru REGON na 10 tys. ludności dla gminy Batorz w 2023 r. wynosił 840. Dla porównania wskaźnik ten dla powiatu janowskiego wynosi 954, a dla województwa lubelskiego 1 052. W ujęciu bezwzględny liczba podmiotów gospodarki narodowej od 2019 r. do 2023 r. wzrosła o 17,64% - wykres poniżej.

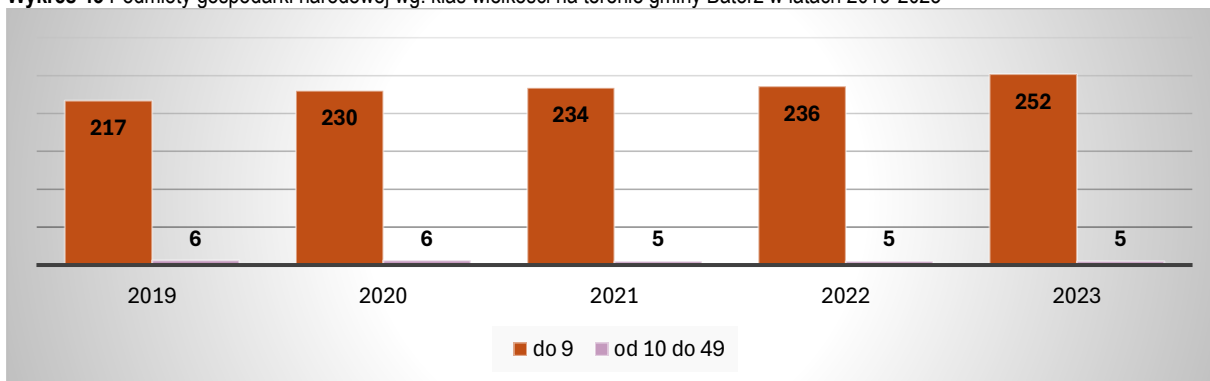
Wykres 42 Charakterystyka podmiotów gospodarki narodowej na terenie gminy Batorz w latach 2019-2023

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS

W gminie Batorz, podobnie jak w większości gmin województwa lubelskiego i Polski, dominują mikroprzedsiębiorstwa zatrudniające do 9 osób. Zdecydowana większość przedsiębiorstw to mikroprzedsiębiorstwa zatrudniające 0-9 osób, (98,05% w 2023 r.), tylko 1,94% przedsiębiorstw zalicza się do grupy małych przedsiębiorstw zatrudniających 10-49 osób. W całym analizowanym okresie nie ma ani jednego podmiotu zaliczanego do kategorii dużego przedsiębiorcy (zatrudnienie na poziomie od 50 do 249 osób). Ponadto w latach 2019 – 2023 odnotowano wzrost liczby mikroprzedsiębiorstw na poziomie 16,12%. O 16,67% spadła natomiast liczba małych przedsiębiorstw.

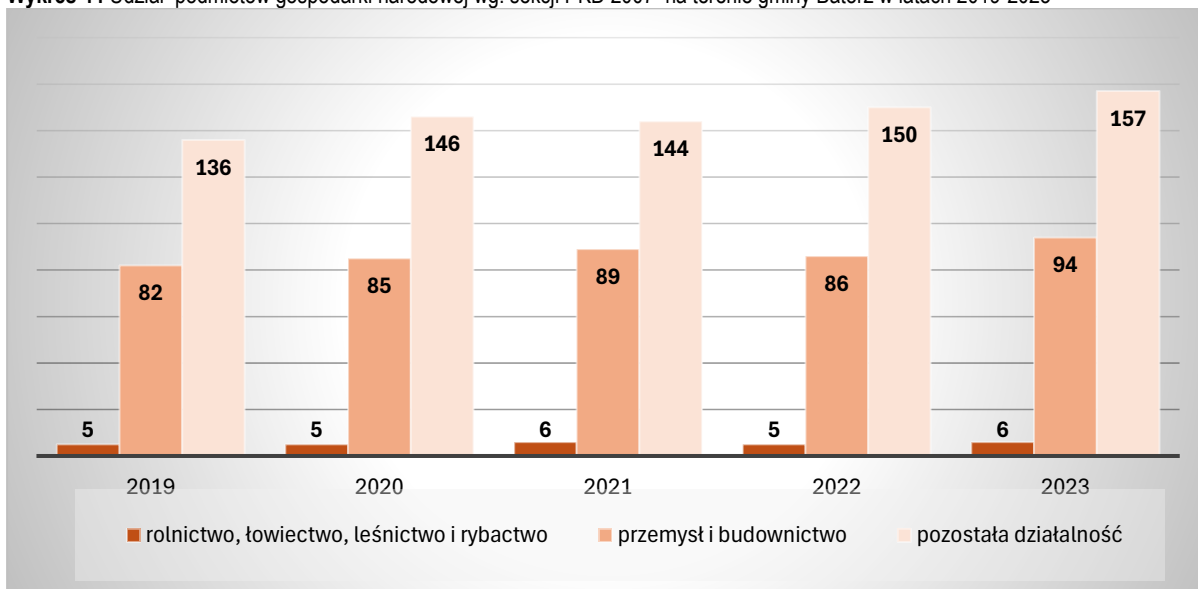
Wykres 43 Podmioty gospodarki narodowej wg. klas wielkości na terenie gminy Batorz w latach 2019-2023

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS

Wśród podmiotów gospodarki narodowej na terenie gminy Batorz, w 2023 r. 61,08% to podmioty z kategorii „pozostała działalność”, przemysł i budownictwo stanowią 36,57%, natomiast 2,33% stanowią podmioty działające w branży rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo.

Wykres 44 Udział podmiotów gospodarki narodowej wg. sekcji PKD 2007 na terenie gminy Batorz w latach 2019-2023

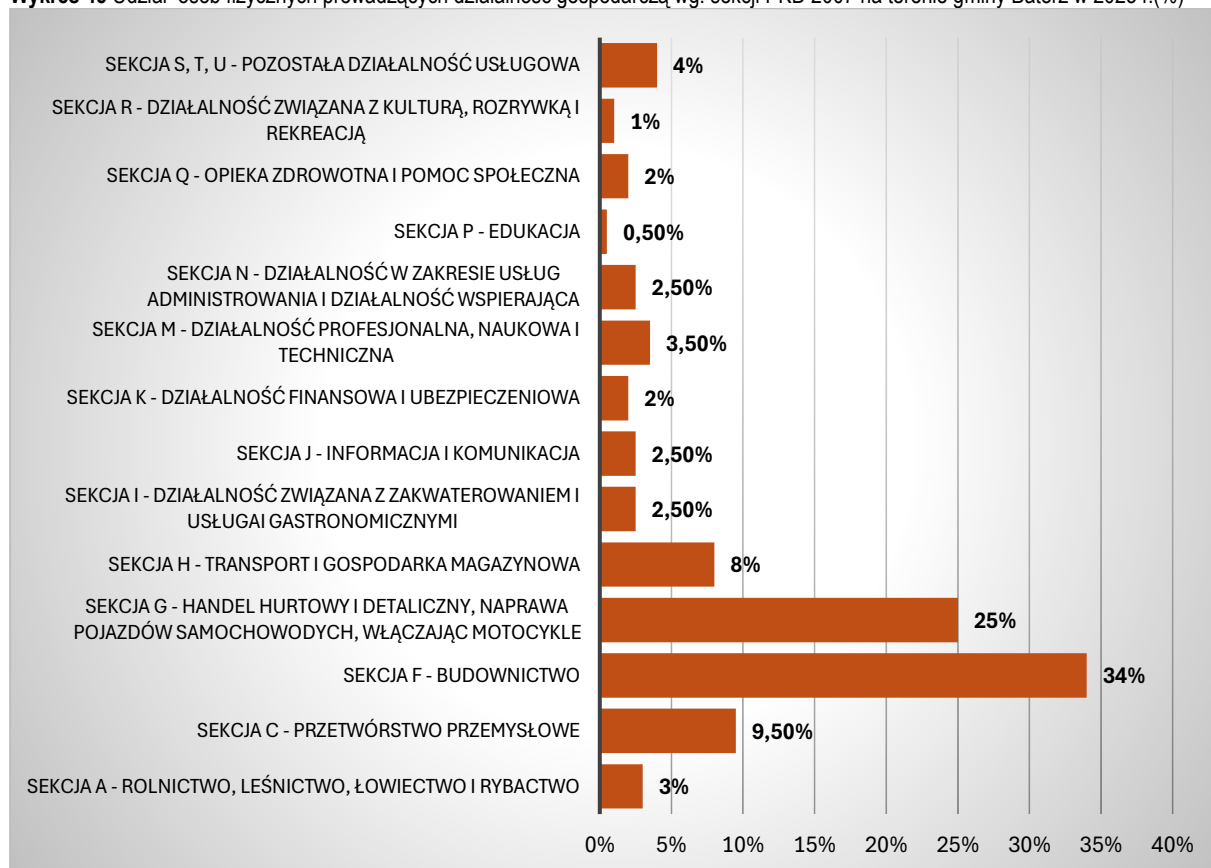

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS

Wśród podmiotów gospodarki narodowej najliczniejszą grupę stanowią osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą. Stanowią one 77,82% podmiotów. Osoby fizyczne prowadzą głównie działalność w dwóch dominujących

sektorach: budownictwo – 34% oraz handel hurtowy i detaliczny – 25%. Kolejne pod względem wielkości odsetka to transport i gospodarka magazynowa – 8% oraz przetwórstwo przemysłowe – 9,5%. Pomiędzy 2% a 4% prowadzi działalność w sekcji pozostała działalność usługowa, działalność finansowa i ubezpieczeniowa, opieka zdrowotna i pomoc społeczna, działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca, działalność profesjonalna, naukowa i techniczna, informacja i komunikacja, działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi oraz rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo. Najmniej liczną grupą są osoby fizyczne prowadzące działalność w sekcjach Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją oraz edukacja.

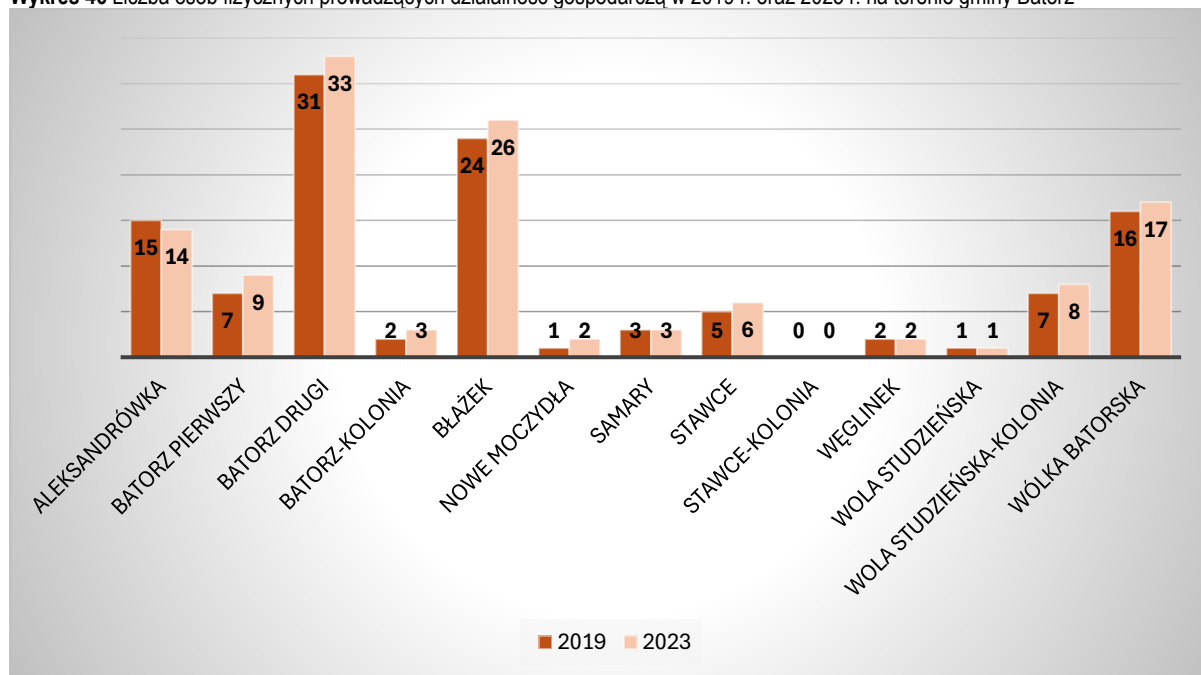
Wykres 45 Udział osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą wg. sekcji PKD 2007 na terenie gminy Batorz w 2023 r.(%)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS

Zgodnie z danymi Urzędu Gminy Batorz na przestrzeni lat 2019-2023 zanotowano systematyczny wzrost osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na poziomie 8,77% (ze 114 w 2019 r. do 124 w 2023 r.). W poszczególnych jednostkach referencyjnych sytuacja w sferze gospodarczej kształtuje się w bardzo podobny sposób. W ośmiu spośród badanych trzynastu jednostek odnotowano wzrost liczby osób prowadzących działalność gospodarczą. Największy przyrost odnotowano w sołectwach Batorz Pierwszy, Batorz Drugi, Błażek – o 2 osoby. W jednostkach Batorz – Kolonia, Nowe Moczydła, Stawce oraz Wola Studzieńska – Kolonia nastąpił wzrost o 1 osobę. W Samarach, Węglinku oraz Woli Studzieńskiej na przestrzeni analizowanego okresu liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą nie uległa zmianie. W sołectwie Aleksandrówka liczba ta zmniejszyła się na przestrzeni omawianego okresu z 15 do 14, natomiast w Stawcach – Kolonii nie było takiej aktywności.

Wykres 46 Liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w 2019 r. oraz 2023 r. na terenie gminy Batorz

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Batorz

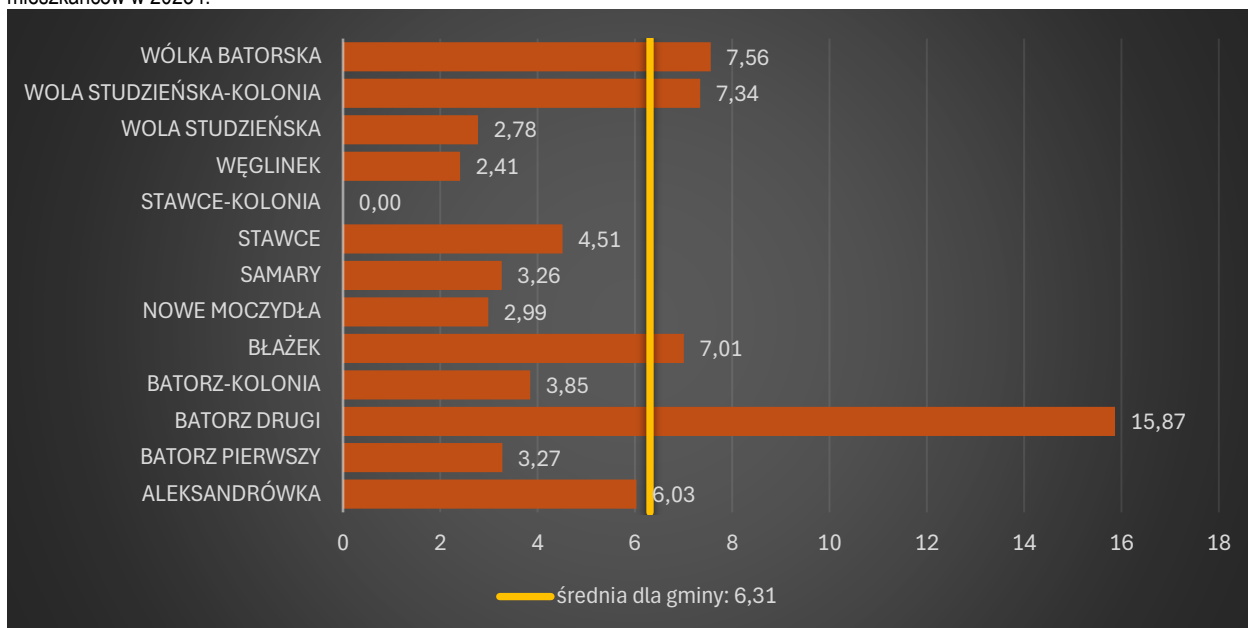
Celem zbadania problemów w sferze gospodarczej przeanalizowano następujące wskaźniki:

- liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na 100 mieszkańców w 2023 r.,
- liczba podmiotów prowadzących działalność gospodarczą na 100 mieszkańców w 2023 r.,
- zmiana liczby osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na 100 mieszkańców w latach 2019 – 2023,
- zmiana liczby podmiotów prowadzących działalność gospodarczą na 100 mieszkańców w latach 2019-2023.

Inaczej niż w przypadku znacznej części wskaźników dotyczących sfery społecznej, o natężeniu niekorzystnej sytuacji w sferze gospodarczej, w zakresie czterech ww. wskaźników decydują wartości, które są mniejsze niż średnia gminy.

Pierwszy z analizowanych wskaźników dotyczy liczby osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na 100 mieszkańców. Jego średnia wartość dla obszaru całej gminy w 2023 r. wyniosła 6,31. Najbardziej korzystną sytuację zanotowano w sołectwach: Batorz Drugi, gdzie wskaźnik jest na poziomie 15,87, Wólka Batorska ze wskaźnikiem równym 7,56, Wola Studzieńska – Kolonia z wartością 7,34, a także Błazek (7,01). W pozostałych jednostkach badany wskaźnik osiągnął wartości niższe od średniej gminnej. Najmniej korzystanie sytuacja prezentuje się w Węglinku (2,41), w Woli Studzieńskiej (2,78) oraz w Nowych Moczydłach (2,99). W sołectwie Stawce – Kolonia wskaźnik przyjął natomiast wartość równą 0.

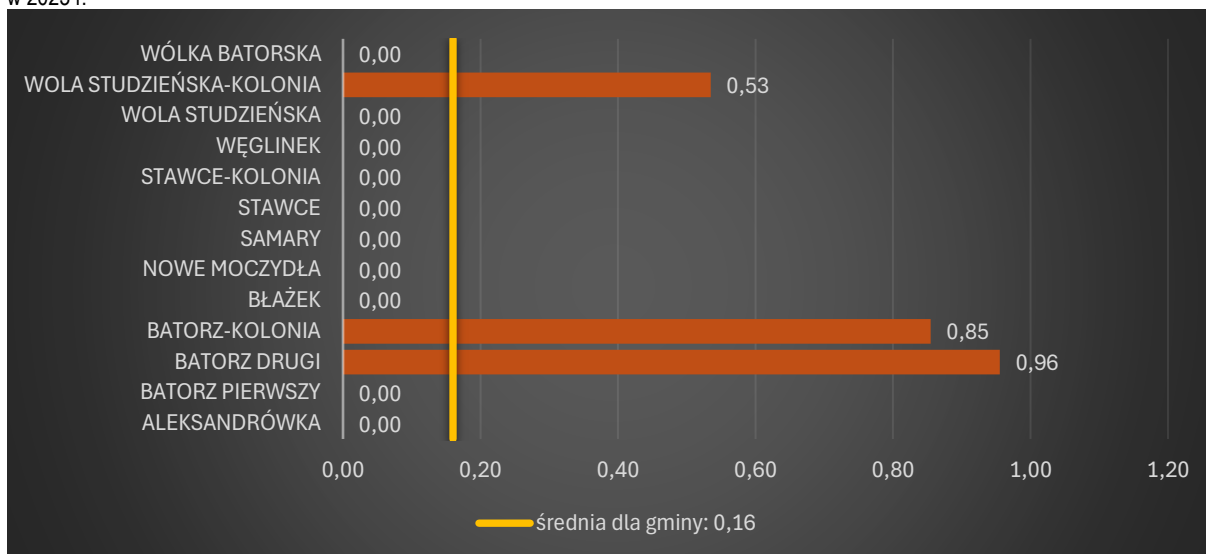
Wykres 47 Wskaźnik delimitacyjny nr 1 – sfera gospodarcza: liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na 100 mieszkańców w 2023 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Batorz

Następnie przeanalizowano wskaźnik obrazujący liczbę podmiotów prowadzących działalność gospodarczą na 100 mieszkańców w 2023 r. Średnia wartość dla gminy wyniosła w tym przypadku 0,16. Zaledwie w trzech sołectwach pojawiła się wartość danego wskaźnika. Najwyższy poziom wskaźnika obliczono dla sołectwa Batorz Drugi. Wyniosła on tam 0,96. Stosunkowo wysoką, w porównaniu do średniej gminnej, odnotowano także w Batorzu – Kolonii, gdzie była równa 0,85. Trzecią jednostką jest Wola Studzieńska – Kolonia, gdzie wskaźnik przyjął wartość 0,53. W pozostałych sołectwach wskaźnik jest na poziomie 0.

Wykres 48 Wskaźnik delimitacyjny nr 2 – sfera gospodarcza: Liczba podmiotów prowadzących działalność gospodarczą na 100 mieszkańców w 2023 r.

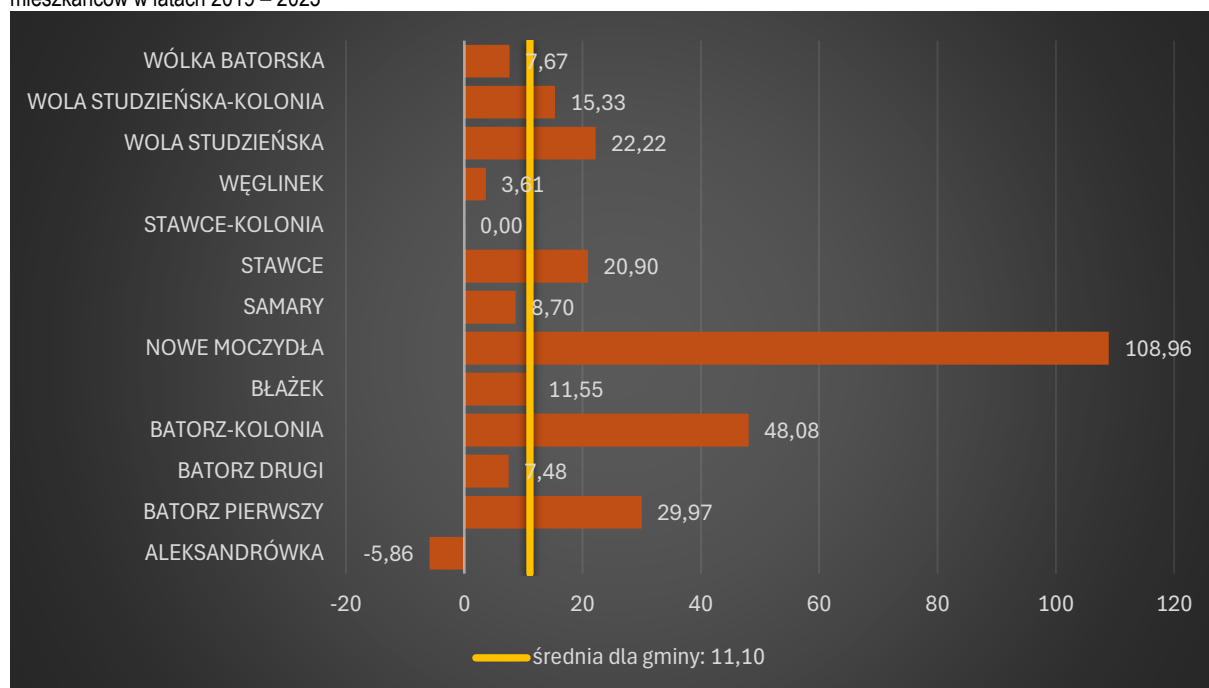

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Batorz

Kolejnym analizowanym zagadnieniem jest wartość wskaźnika określającego zmianę liczby osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na 100 mieszkańców w latach 2019 – 2023. Średnia wartość dla gminy wynosi

11,10. W siedmiu sołectwach wartość ta jest wyższa od średniej. Najkorzystniej sytuacja prezentuje się w Nowych Moczydłach, gdzie wskaźnik jest na bardzo wysokim poziomie 108,96. W sołectwie Batorz – Kolonia wskaźnik osiągnął wartość 48,08, w Batorzu pierwszym zaś – 29,97. W czterech jednostkach wartość przedmiotowego wskaźnika znajduje się poniżej średniej, jednak jest wartością dodatnią. Najniższą wartość stwierdzono w sołectwie Węglinek – 3,61. W Stawcach – Kolonii wynosiła ona 0. Natomiast w Aleksandrówce wartość wskaźnika określającego zmianę liczby osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą jest wartością ujemną i wynosi -5,86. Jest to sytuacja wyjątkowo niekorzystna pod względem gospodarczym.

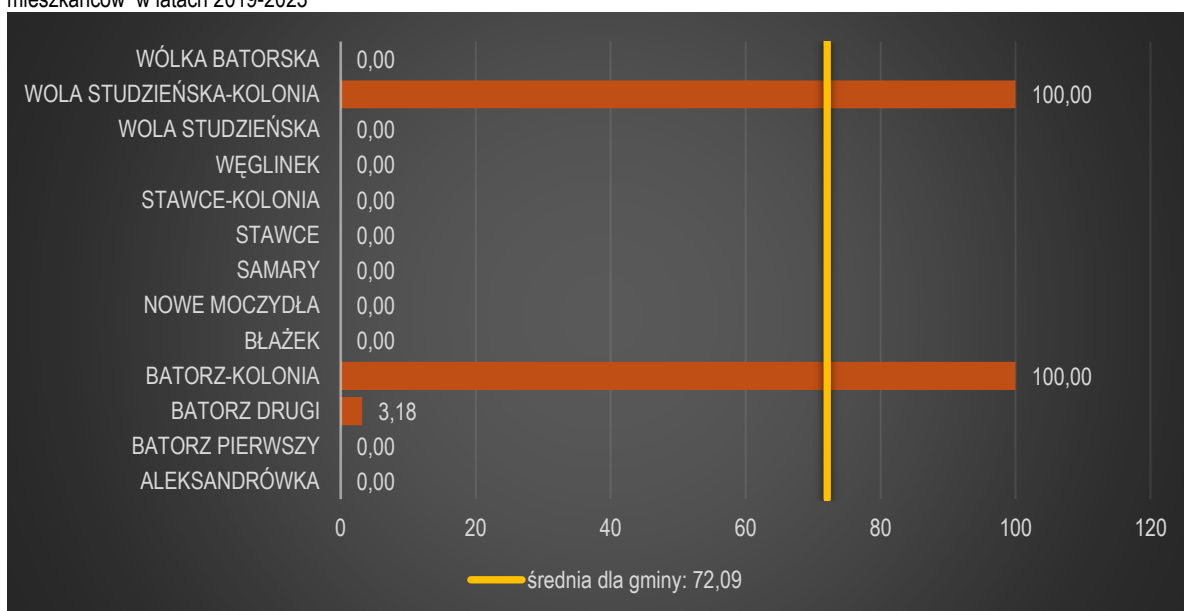
Wykres 49 Wskaźnik delimitacyjny nr 3 – sfera gospodarcza: zmiana liczby osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na 100 mieszkańców w latach 2019 – 2023

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Batorz

Ostatnim badaniem na potrzeby niniejszej diagnozy wskaźnikiem jest zmiana liczby podmiotów prowadzących działalność gospodarczą na 100 mieszkańców w 2023 r. Dane pozwalające obliczyć ten wskaźnik dotyczą zaledwie trzech sołectw. Średnia jego wartość dla terenu całej gminy Batorz wyniosła 72,09. W pozostałych jednostkach przedmiotowa wartość równa jest 0, oznacza to brak jakichkolwiek zmian. W Woli Studzieńskiej – Kolonii oraz Batorzu – Kolonii wartość wskaźnika uplasowała się na poziomie 100. W Batorzu Drugim natomiast – 3,18.

Wykres 50 Wskaźnik delimitacyjny nr 4 – sfera gospodarcza: zmiana liczby podmiotów prowadzących działalność gospodarczą na 100 mieszkańców w latach 2019-2023

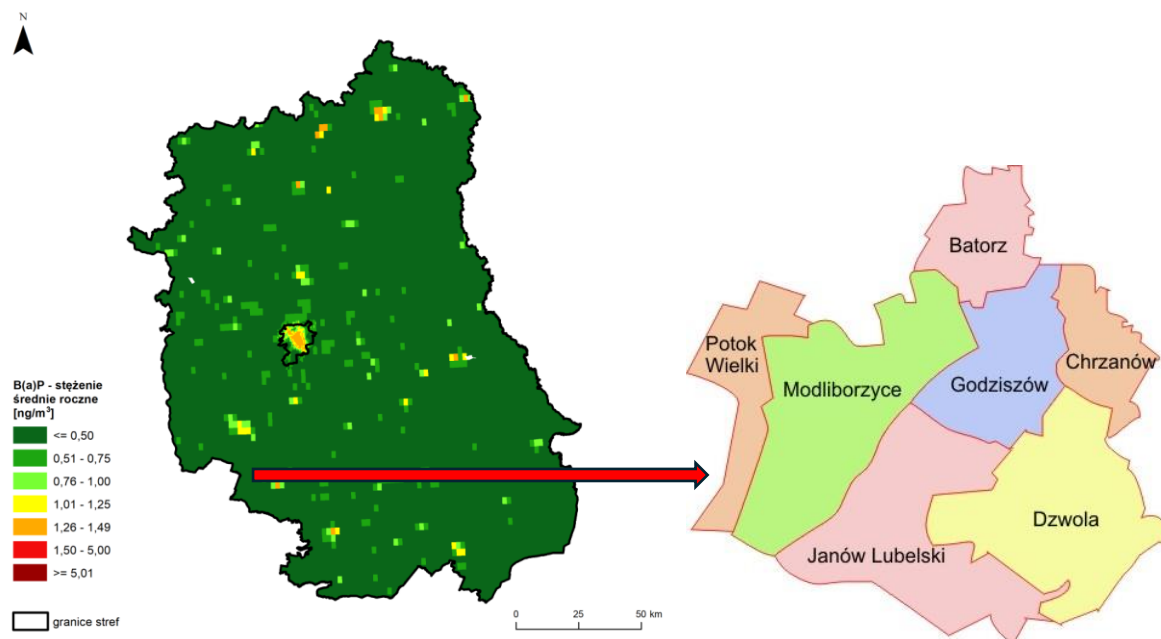

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Batorz

4.4.2 Sfera środowiskowa

Jakość środowiska na terenie gminy Batorz jest kolejnym z obszarów wymagających, zgodnie z ustawą o rewitalizacji, analizy. Uzyskanie wiarygodnych danych dotyczących jakości środowiska na terenie gminy Batorz jest utrudnione. Na jej obszarze nie ma bowiem zainstalowanych urządzeń monitorujących na bieżąco jakość powietrza, stan gleb czy wód. W trakcie prowadzonych analiz zwrócono się do Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska - Regionalnego Wydziału Monitoringu Środowiska w Lublinie z prośbą o dostarczenie informacji w zakresie odnotowanych przekroczeń jakości powietrza na terenie gminy w latach 2019-2023. Zgodnie z informacją GIOŚ, „Roczna ocena jakości powietrza” za rok 2023, aglomeracja lubelska i strefa lubelska ze względu na brak przekroczeń zostały zaklasyfikowane do klasy A. Stężenia średnie roczne benzo(a)pirenu w pyłe zawieszonym PM10 na wszystkich stanowiskach pomiarowych w aglomeracji lubelskiej i strefie lubelskiej wynosiły 1 ng/m³ i nie przekroczyły poziomu docelowego.

Mapa 1 Gmina Batorz na tle mapy województwa lubelskiego – ocena jakości powietrza pod względem stężenia Benzo/a/pirenu w pyłe zawieszonym

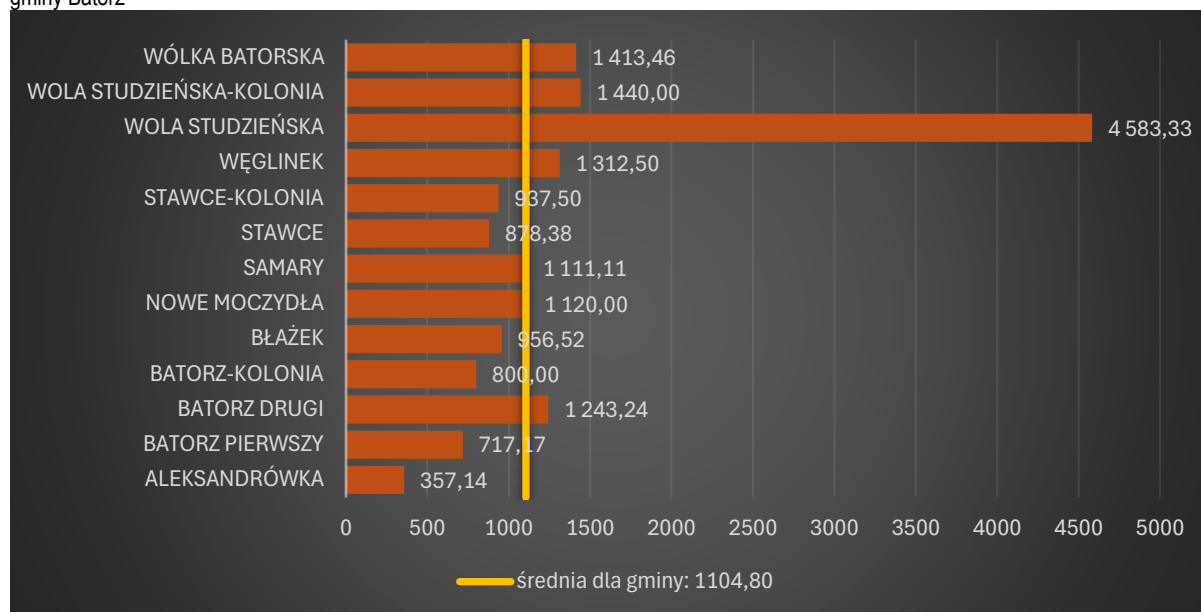
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GIOŚ

W celu określenia sytuacji problemowej przeanalizowano dane, które były możliwe do pozyskania i dotyczyły ilości azbestu, który pozostaje nadal na terenie gminy i wymaga utylizacji oraz liczby budynków mieszkalnych wykorzystujących nowoczesne instalacje odnawialnych źródeł energii. Analizę sfery środowiskowej przeprowadzono w oparciu o dwa następujące wskaźniki:

- ilość azbestu przypadająca na 100 budynków mieszkalnych w 2023 r.,
- liczba oze przypadająca na 100 budynków mieszkalnych w 2023 r.

W ramach analizy pierwszego zagadnienia zbadano zanieczyszczenie środowiska azbestem. W 2023 na terenie całej gminy Batorz były 792 budynki mieszkalne. Na podstawie uzyskanych danych obliczono odsetek azbestu przypadający na 100 budynków mieszkalnych. Średnia wartość dla gminy wyniosła 1 104,80 m². Bez porównania największa ilość tego rodzaju szkodliwym dla zdrowia materiału znajduje się w sołectwie Wola Studzieńska, gdzie wartość aż czterokrotnie przekracza średnią dla gminy i wynosi 4 583,33 m². Kolejne jednostki, w których wartość ta była wyższa niż średnia gminna to: Wólka Batorska (1 413,46 m²), następnie Wola Studzieńska – Kolonia (1 440 m²), Węglinek (1 312,50 m²), Samary (1 111,11 m²), Nowe Moczydła (1 120 m²) oraz Batorz Drugi (1 243,24 m²). W pozostałych jednostkach odsetek azbestu jest niższy, niż średnia dla gminy. Najmniejsza ilość materiału w przeliczeniu na 100 budynków znajduje się w sołectwie Aleksandrówka, gdzie wyliczono 357,14 m².

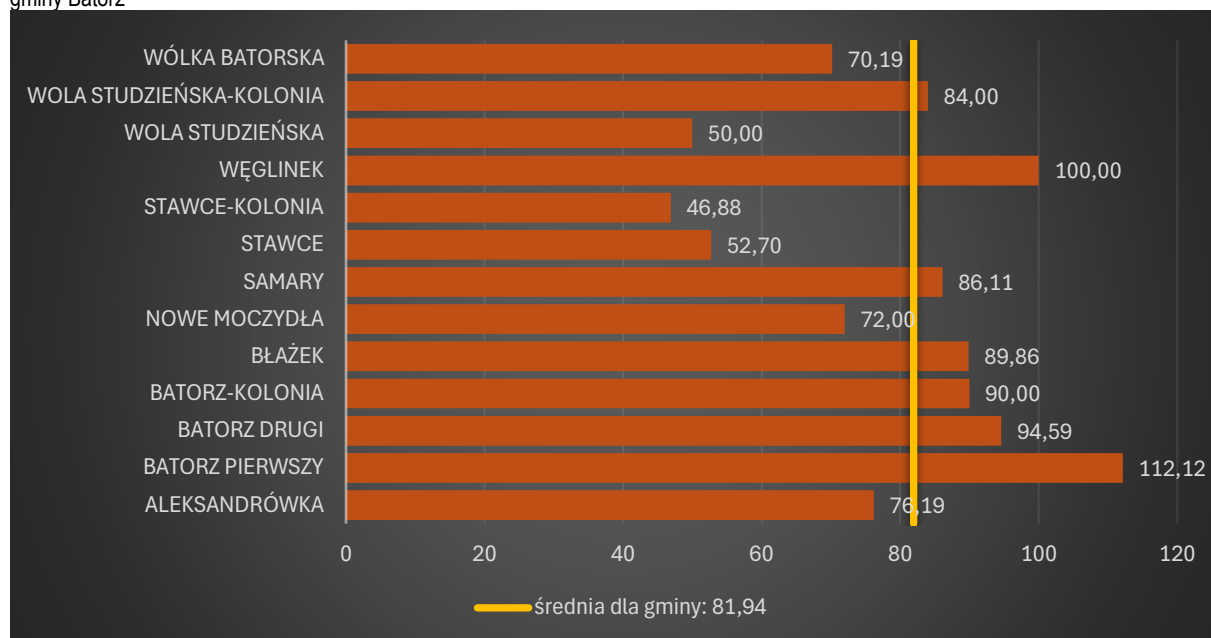
Wykres 51 Wskaźnik delimitacyjny nr 5 – sfera środowiskowa: ilość azbestu przypadająca na 100 budynków mieszkalnych w 2023 r. na terenie gminy Batorz

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Batorz

Kolejnym badanym aspektem mającym kluczowe znaczenie dla jakości środowiska w danym obszarze, jest ilość budynków korzystających z odnawialnych źródeł energii. Użycie źródła OZE ma kluczowe znaczenie dla ochrony środowiska naturalnego. Tego rodzaju instalacje przyczyniają się do redukcji emisji gazów cieplarnianych, wpływają na zastąpienie paliw kopalnych (np. węgla) odnawialnymi źródłami energii, które zmniejszają globalny ślad węglowy, co przyczynia się do spowolnienia zmian klimatycznych. Tradycyjne źródła energii na paliwa kopalne emitują do zasilania, takie jak tlenki siarki (SO_x), tlenki azotu (NO_x) oraz pyły zawieszone, które są odpowiedzialne za smog i choroby układu oddechowego. Natomiast OZE nie wpływają na powietrze, poprawiając jakość życia ludzi i zdrowie ekosystemów. Mając na względzie szereg korzyści jakie przynosi dla środowiska naturalnego stosowanie alternatywnych źródeł energii, w ramach analizy sfery środowiskowej uwzględniono liczbę poszczególnych instalacji odnawialnych źródeł energii przypadająca na 100 budynków mieszkalnych w 2023 r. na terenie gminy Batorz. W siedmiu sołectwach średnia wartość wskaźnika przekracza średnią dla gminy. Najkorzystniej sytuacja rysuje się w sołectwie Batorz Pierwszy, gdzie średnia wyniosła 112,12 oraz w Węglunku – 100. Na uwagę mieć należy, iż w przypadku przedmiotowego wskaźnika jego wartość w niektórych przypadkach kształtuje się na poziomie powyżej 100. Na taki stan rzeczy wpływa fakt, iż w niektórych gospodarstwach domowych użytkowana jest więcej niż jedna instalacja odnawialnego źródła energii, np. pompa ciepła/kocioł na biomasę i instalacja fotowoltaiczna lub/i instalacja kolektorów słonecznych. Najniższa wartość została zanotowana w jednostce Stawce – Kolonia (46,88), Wola Studzieńska (50) oraz Stawce (52,70).

Wykres 52 Wskaźnik delimitacyjny nr 6 – sfera środowiskowa: liczba oze przypadająca na 100 budynków mieszkalnych w 2023 r. na terenie gminy Batorz

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Batorz

W granicach gminy zlokalizowany jest obszar chronionego krajobrazu, powołany rozporządzeniem Wojewody Lubelskiego z dnia 17 lutego 2006 roku w sprawie Roztoczańskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu. Obejmuje on tereny chronione ze względu na wyróżniający się krajobraz o zróżnicowanych ekosystemach, wartościowe ze względu na możliwość zaspokajania potrzeb związanych z turystyką i wypoczynkiem, a także pełnią funkcję korytarzy ekologicznych. Powierzchnia jego wynosi 20 000 ha i jest położony w powiecie janowskim, w gminach: Batorz, Chrzanów, Dzwola, Godziszów, Modliborzyce. Nadzór nad Obszarem sprawuje Dyrektor Zarządu Parku Krajobrazowego "Lasy Janowskie" w Janowie Lubelskim. W granicach gminy znajdują się także drzewa uznane za pomniki przyrody (12 lokalizacji w m. Batorz Pierwszy, Stawce, Wola Studzieńska, Wólka Batorska).

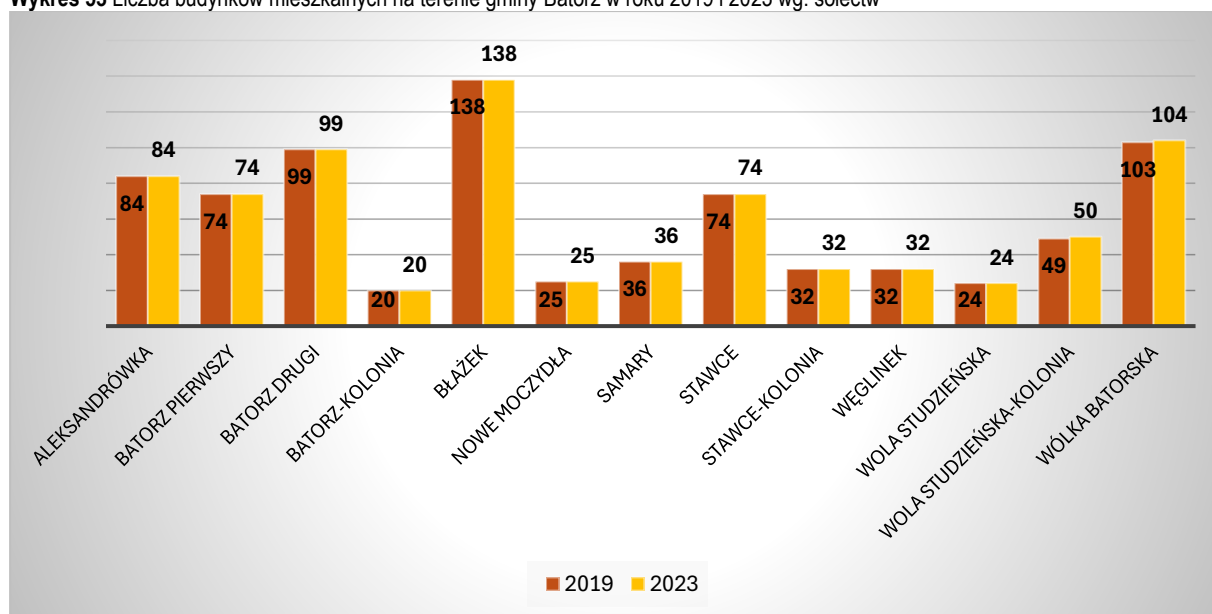
4.4.3 Sfera techniczna

Obszar gminy znajdujący się w stanie kryzysowym z powodu koncentracji negatywnych zjawisk społecznych, w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, a także niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym, można wyznaczyć jako obszar zdegradowany w przypadku występowania na nim ponadto co najmniej dodatkowego jednego negatywnego zjawiska. Wśród katalogu takich zjawisk znalazły się również zagadnienia techniczne. Zgodnie z ustawą o rewitalizacji: zjawiska z zakresu sfery technicznej dotyczą w szczególności degradacji stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym, oraz niefunkcjonowaniu rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne

korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności, ochrony środowiska i zapewniania dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami.

Warunki mieszkaniowe to jeden z najważniejszych czynników świadczących o rozwoju gospodarczym społeczeństwa oraz stopniu jego zamożności. Na przestrzeni lat 2019-2023 na terenie gminy Batorz zanotowano nieznaczny, 0,25 %-owy, wzrost liczby budynków mieszkalnych (z 790 do 792). Przyrostem tego rodzaju budynków nastąpił tylko w sołectwach Wola Studzieńska – Kolonia oraz Wólka Batorska, gdzie liczba budynków mieszkalnych wzrosła o 1. Najmniejsza liczba budynków mieszkalnych znajduje się w jednostce Batorz – Kolonia (20), Wola Studzieńska (24) oraz Nowe Moczydła (25). Najbardziej zurbanizowane sołectwa zaś to Błazek (138 budynków) oraz Wólka Batorska (104 budynki).

Wykres 53 Liczba budynków mieszkalnych na terenie gminy Batorz w roku 2019 i 2023 wg. sołectw

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Batorz

Na przestrzeni lat warunki socjalno-bytowe mieszkańców gminy prawie nie ulegają zmianom. Zgodnie z danymi GUS na przestrzeni 5 analizowanych lat odsetek mieszkańców korzystających z sieci wodociągowej trzymał się takim samym poziomie. Na terenie gminy nie ma infrastruktury kanalizacyjnej oraz sieć gazowniczej.

Zgodnie z danymi Urzędu Gminy Batorz łączna długość czynnej sieci wodociągowej wynosi 59,5 km. Gmina posiada i eksploatuje pięć ujęć wód podziemnych:

- Aleksandrówka - obsługuje miejscowości: Aleksandrówka i Węglinek,
- Błazek – obsługuje miejscowości: Błazek, Nowe Moczydła, Samary Kolonia,
- Wólka Batorska – obsługuje miejscowości: Batorz Pierwszy, Batorz Drugi, Batorz Kolonia, Wólka Batorska,
- Wola Studzieńska Kolonia: obsługuje miejscowości - Wola Studzieńska Kolonia, Wola Studzieńska, Stawce, Stawce Kolonia,
- Wólka Batorska Kolonia – obsługuje miejscowość: Wólka Batorska Kolonia.

Dostęp do sieci wodociągowej mają wszystkie budynki mieszkalne na terenie gminy.

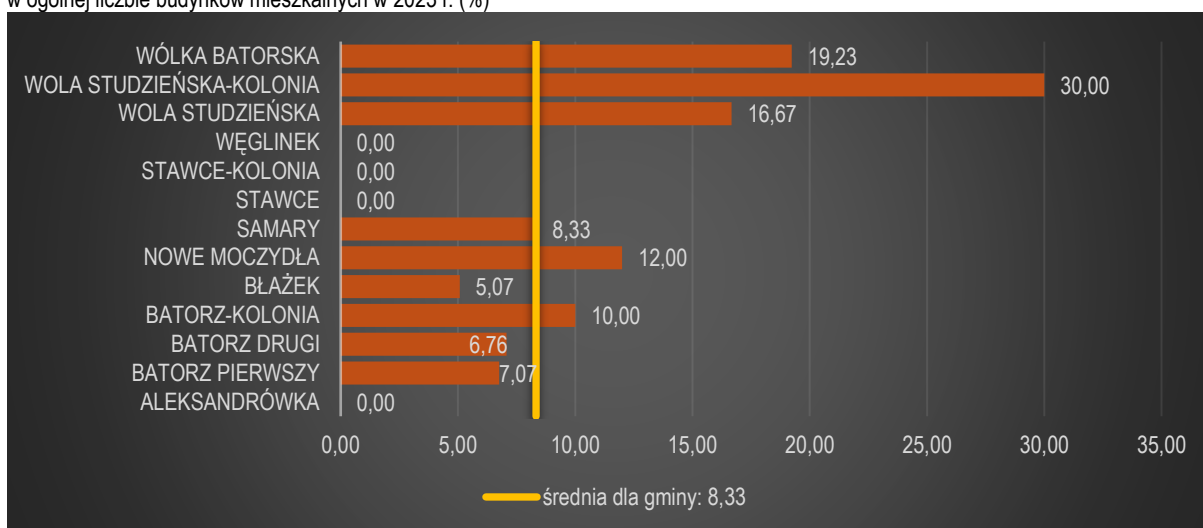
Uwzględniając powyższe informacje, charakteryzujące zjawisko degradacji technicznej, na potrzeby przedmiotowej analizy wybrano poniższe wskaźniki dotyczące obiektów o przeznaczeniu mieszkalnym oraz użyteczności publicznej. Wyboru przedmiotowych wskaźników dokonano mając na względzie fakt, iż poszczególne rodzaje rozwiązań w budownictwie indywidualnym, stanowią istotny czynnik decydujący o możliwości wysokiej jakości zamieszkiwania. Część z rozpatrywanych wskaźników okazała się bezużyteczna, np. kwestie dotyczące wyposażenia budynków w kanalizację sanitarną oraz wykorzystanie infrastruktury gazowej, w ramach analizy nie uwzględniono również informacji w zakresie budynków mieszkalnych posiadających dostęp do tejże sieci. Ze względu na fakt, iż wszystkie budynki mieszkalne w gminie posiadają dostęp do sieci wyciągowej, w ramach prowadzonych analiz nie uwzględniono wskaźnika dot. tego rodzaju sieci. W ramach badania przeanalizowano poziom degradacji technicznej budynków wchodzących w skład zasobu gminy Batorz.

W ramach analizy sfery technicznej analizie poddano następujące wskaźniki:

- udział budynków mieszkalnych korzystających z przydomowych oczyszczalni ścieków w ogólnej liczbie budynków mieszkalnych w 2023 r.,
- udział budynków mieszkalnych wykorzystujących przestarzałe źródła ciepła w ogólnej liczbie budynków mieszkalnych w 2023 r.,
- udział budynków użyteczności publicznej wymagających prac termomodernizacyjnych w 2023 r.,
- udział budynków użyteczności publicznej wymagających dostosowania dla osób z niepełnosprawnościami w 2023 r.

Wartość wskaźnika obrazującego udział budynków korzystających z przydomowych oczyszczalni ścieków w ogólnej liczbie budynków mieszkalnych w 2023 r. dla obszaru całej gminy Batorz w 2023 r. wyniosła 8,33%. Z najkorzystniejszą sytuacją mamy do czynienia w obrębie tych jednostek, gdzie udział budynków mieszkalnych korzystających z przydomowych oczyszczalni ścieków kształtuje się na poziomie wyższym niż średnia dla całej gminy. Są to jednostki referencyjne: Wola Studzieńska – Kolonia (30%), Wólka Batorska (19,23%), Wola Studzieńska (16,67%), Nowe Moczydła (12%) oraz Batorz – Kolonia (10). Wartość wskaźnika w sołectwie Samary znajduje się na poziomie średniej gminnej. W zakresie trzech jednostek wartość wskaźnika kształtuje się na poziomie niższym niż średnia gminy: Błazek – 5,07, Batorz Drugi – 6,76 oraz Batorz Pierwszy - 7,07. W pozostałych czterech sołectwach jest on na poziomie 0.

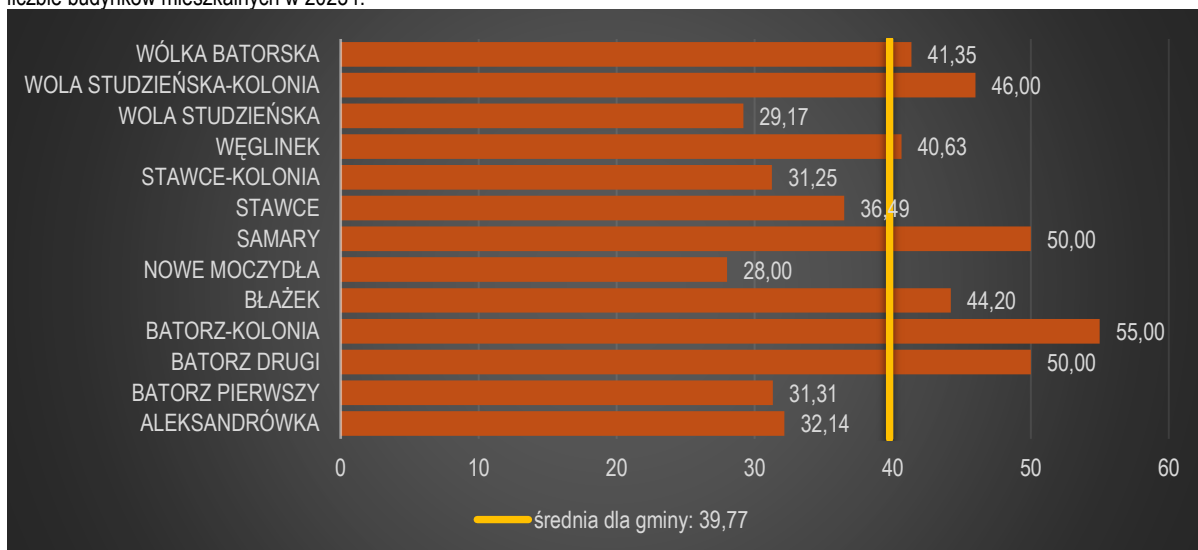
Wykres 54 Wskaźnik delimitacyjny nr 7 - sfera techniczna: udział budynków mieszkalnych korzystających z przydomowych oczyszczalni ścieków w ogólnej liczbie budynków mieszkalnych w 2023 r. (%)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Batorz

O stanie technicznym zabudowań, mającym jednocześnie wpływ na środowisko naturalne oraz zdrowie mieszkańców gminy, świadczy również wyposażenie budynków mieszkalnych w przestarzałe, nieefektywne źródła energii. W ramach prowadzonej analizy wykorzystano dane dotyczące przestarzałych źródeł ciepła. W ramach prowadzonej analizy wykorzystano dane Centralnej Ewidencji Emisyjności Budynków. Wzięto pod uwagę dane w zakresie źródeł ciepła poniżej 3 klasy emisyjności, tj. niespełniające norm w zakresie emisji zanieczyszczeń do powietrza.- tzw. „kopciuchy”. W 2023 r. na terenie gminy Batorz znajdował się 315 nieefektywnych, przestarzałych i wysokoemisyjnych źródeł ciepła. Oznacza to, że 37,99% wszystkich budynków mieszkalnych w gminie wymaga pilnej wymiany źródeł ciepła. Analizując zagadnienie przez pryzmat poszczególnych jednostek referencyjnych ze szczególnie niekorzystną sytuacją mamy do czynienia w 7 z 13 jednostek. Najwyższą wartość wskaźnik przybiera dla jednostek: Batorz – Kolonia (55%), Samary oraz Batorz Drugi (50%) a także Wola Studzieńska – Kolonia (46). Najmniej przestarzałych źródeł ciepła funkcjonuje w Nowych Moczydłach, gdzie ich udział wynosi 28% oraz w Woli Studzieńskiej, gdzie wartość wskaźnika wynosi 29,17%.

Wykres 55 Wskaźnik delimitacyjny nr 8 - sfera techniczna: udział budynków mieszkalnych wykorzystujących przestarzałe źródła ciepła w ogólnej liczbie budynków mieszkalnych w 2023 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Batorz

Kolejna grupa zagadnień dotyczy kwestii degradacji technicznej budynków użyteczności publicznej, w tym tych będących w zasobie gminy. Na potrzeby niniejszego opracowania ocenie poddano budynki użyteczności publicznej pod względem spełniania przez nie aktualnych standardów w zakresie efektywności energetycznej oraz stopnia dostosowania do potrzeb osób z niepełnosprawnościami. Stan techniczny owych budynków pozostawia wiele do życzenia, szczególnie pod względem termomodernizacji oraz dostosowania do potrzeb osób niepełnosprawnych. Zgodnie z danymi udostępnionymi przez Urząd Gminy Batorz na terenie gminy znajdują się łącznie 18 różnego rodzaju budynków/obiektów użyteczności publicznej. W poniższej tabeli zawarto informacje w zakresie budynków uwzględnianych w ramach prowadzonej analizy.

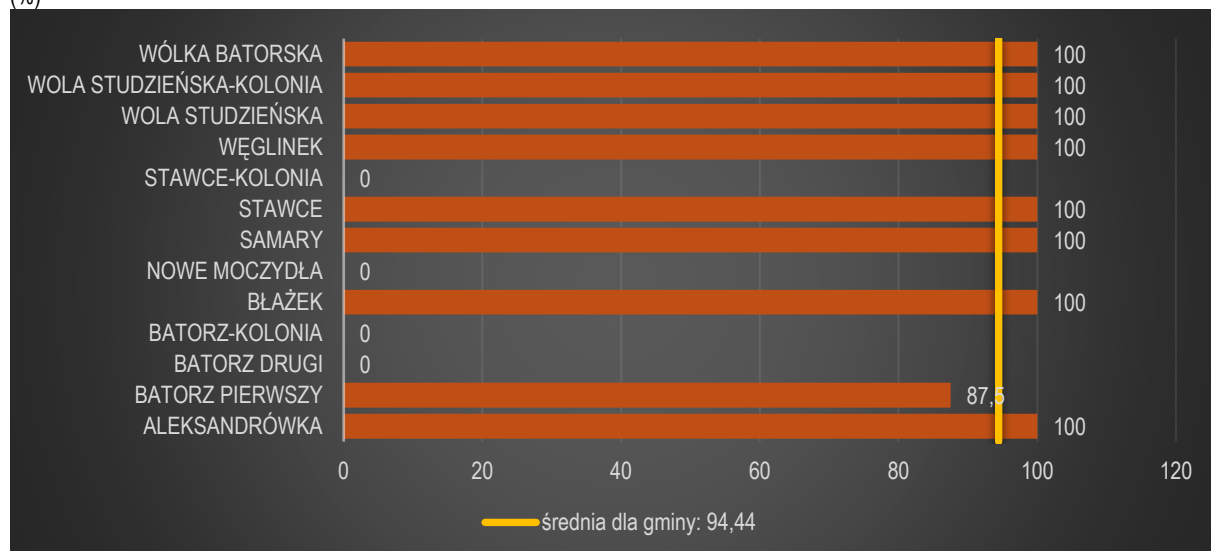
Tabela 31 Budynki użyteczności publicznej wg poszczególnych jednostek referencyjnych

Tabela 31 Budynki użyteczności publicznej wg poszczególnych jednostek referencyjnych				
Lp.	NAZWA JEDNOSTKI REFERENCYJNEJ	Lokalizacja terenu publicznego	Numer ewidencyjny działki	Liczba budynków użyteczności publicznej
1	ALEKSANDRÓWKA	Budynek Szkoły	426/6;	1
2	BATORZ PIERWSZY	Urząd Gminy	299/1	8
		Muzeum wiejskie	598/3	
		Zespół Szkolno-Przedszkolny	895	
		Gminny Ośrodek Kultury	602/3; 602/11	
		Ośrodek Zdrowia	902	
		Remiza OSP	972	
		Kościół parafialny	603	
		Stara plebania	906	
3	BATORZ DRUGI	-		0
4	BATORZ-KOLONIA	-		0
5	BŁĄŻEK	Remiza OSP	800/11	1
6	NOWE MOCZYDŁA	-		0
7	SAMARY	Świetlica wiejska	666/1; 665/4	1
8	STAWCE	Remiza OSP	539/4; 538/3	1
9	STAWCE-KOLONIA	-		0
10	WĘGLINEK	Remiza OSP	168	1
11	WOLA STUDZIŃSKA	Remiza OSP	466	1
12	WOLA STUDZIŃSKA-KOLONIA	Budynek byłe zlewni mleka	324/7	1
	WOLA STUDZIŃSKA-KOLONIA	Remiza OSP	324/6	1
13	WÓLKA BATORSKA	Remiza OSP	261; 270/6; 262	1
		Budynek byłej szkoły	254/1	1
SUMA:				18

W ramach tej części analizy weryfikacji poddano wartość wskaźnika obrazującego udział budynków użyteczności publicznej wymagających prac termomodernizacyjnych w 2023 r. Na terenie całej gminy Batorz znajduje się 18 budynków użyteczności publicznej. 17 z tych budynków wymaga prac termomodernizacyjnych. Stanowi to więc 94,44% infrastruktury wymagającej modernizacji. W sołectwach Wólka batorska, Wola Studzińska – Kolonia, Wola

Studzieńska, Węglinek, Stawce, Samary, Błażek oraz Aleksandrówka j 100 obiektów potrzebuje interwencji. W jednostce Batorz Pierwszy wymaga tego 87,5% budynków. Pozostałe jednostki nie posiadają tego typu obiektów.

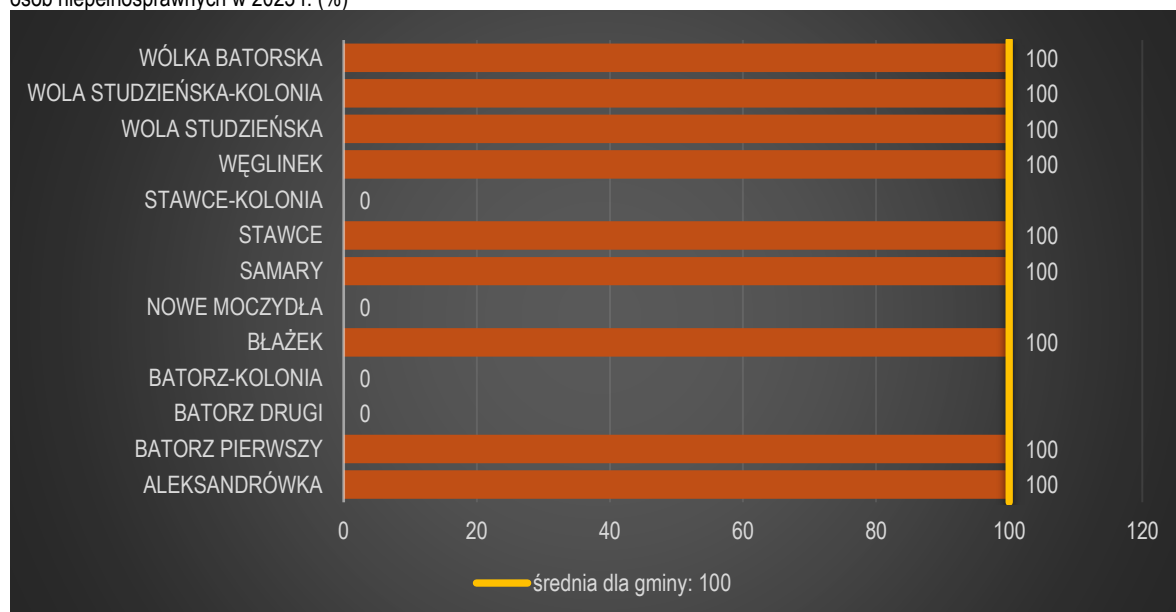
Wykres 56 Wskaźnik delimitacyjny nr 9 - sfera techniczna: udział budynków użyteczności publicznej wymagających termomodernizacji w 2023r. (%)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Batorz

Ostatnią analizowaną kwestią jest modernizacja budynków użyteczności publicznej pod kątem dostosowania ich do potrzeb osób z różnego typu niepełnosprawnościami. Średnia wartość tego wskaźnika dla gminy wynosi 100%, oznacza to, że wszystkie budynki na terenie gminy Batorz wymagają tego typu prac modernizacyjnych.

Wykres 57 Wskaźnik delimitacyjny nr 10 - sfera techniczna: udział budynków użyteczności publicznej wymagających dostosowania do potrzeb osób niepełnosprawnych w 2023 r. (%)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Batorz

4.4.4 Sfera przestrzenno-funkcjonalna

Ostatnią grupą problemów wymagających przeprowadzenia analizy na potrzeby niniejszego opracowania są negatywne zjawiska przestrzenno-funkcjonalne, czyli w szczególności: niewystarczający poziom wyposażenia w infrastrukturę społeczną i techniczną lub jej zły stan techniczny, niska jakość podstawowych usług lub brak dostępu do nich, niski poziom obsługi komunikacyjnej, niedobór lub niska jakość terenów publicznych, niedostosowanie rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru.

W celu wyselekcjonowania obszarów charakteryzujących się szczególnie niekorzystną sytuacją w ramach sfery przestrzenno-funkcjonalnej przeanalizowano zagadnienia dotyczące jakości terenów publicznych, poziomu wyposażenia w infrastrukturę gwarantując realizację usług publicznych takich jak np. obowiązek wysokiej jakości dróg publicznych. Mając na celu wytypowanie obszarów borykających się z największymi problemami przeanalizowano stan tychże dróg i konieczność podjęcia interwencji polegających na modernizacji istniejących odcinków lub budowie nowych.

Ze względu na specyfikę gminy (gmina typowo wiejska) badanie braku dostępu do niektórych z usług publicznych np. edukacyjnych, opieki zdrowotnej czy opieki nad najmłodszymi członkami lokalnej społeczności, nie znajdują uzasadnienia.

W gminie Batorz dominuje użytkowanie rolnicze. Sprzyja temu występowanie tu gleb bardzo dobrej i dobrej jakości oraz korzystne warunki agroklimatyczne. Gospodarstwa mają charakter rozdrobniony. Rolnicze wykorzystanie terenów jest często zbyt intensywne, i nie uwzględnia uwarunkowań związanych z terenami lessowymi, co powoduje procesy erozji. Mniejsze obszary leśne są rozproszone głównie w centrum, zaś większe kompleksy znajdują się na obrzeżach gminy. Występują tu lasy grądowe i buczyna typu karpackiego, jednak część z nich wyróżnia dominujący udział sosny, czyli skład gatunkowy niedostosowany do siedliska. Obok funkcji produkcyjnej lasy pełnią istotną funkcję w zapobieganiu erozji gleb, co ma szczególne znaczenie na stromych stokach.

Osadnictwo w gminie rozwinęło się przede wszystkim wzdłuż istniejących dolin, a wyraźna koncentracja zabudowy zaznacza się w dolinie Poru. Należy zauważyć, iż na większości terenów zabudowa ma charakter ekstensywnej zabudowy wiejskiej – wsie ulicówki. Przeważającą funkcją zabudowy jest funkcja zabudowy zagrodowej. Usługi zlokalizowane w samodzielnych budynkach lub wbudowane w inne obiekty mają charakter przede wszystkim wspomagający, dominującą w gminie produkcję rolną. Poszczególne działki charakteryzują się przeważnie dość wysokim udziałem powierzchni biologicznie aktywnej, w tym zieleni wysokiej. Obiekty produkcyjne skupione są przede wszystkim w miejscowościach Batorz i Błażek. W innych rejonach gminy zwracają uwagę liczne opuszczone i zrujnowane dawne budynki produkcyjne (w tym tartaki, młyn).

Na terenie gminy Batorz występuje zabudowa przede wszystkim wolnostojąca, ze spadzistymi dachami o nachyleniu połaci około 30-45 stopni. Zabudowa drewniana, zwykle parterowa jest stopniowo zastępowana przez budynki murowane. We wszystkich miejscowościach ilość murowanych budynków mieszkalnych przeważa nad ilością drewnianych domów mieszkalnych. Od lat 70-tych XX wieku systematycznie wzrasta także liczba murowanych budynków gospodarczych i inwentarskich. W szczególności przewaga nowej zabudowy występuje w największych

miejscowościach gminy: Batorzu Pierwszym i Drugim, Wólce Batorskiej, Aleksandrówce, Błażku i Stawcach. Więcej budynków starszych i w gorszym stanie technicznym znajduje się w mniejszych miejscowościach, bardziej oddalonych od głównych dróg. Rejonem ze znacznym udziałem takiej zabudowy są także południowe części Stawiec, Woli Studzieńskiej i Woli Studzieńskiej Kolonii położone w dolinie. Zauważalna jest różnica stanu tych zabudowań z niektórymi, bardzo dobrze utrzymanymi zabudowaniami tych samych miejscowości położonymi na wysoczyźnie, przy drodze Studzianki-Stawce.

Wysokość budynków w zasadzie nie przekracza 12 m. Budynki mieszkalne mają przeważnie 2 lub 3 kondygnacje, przy czym ostatnia jest prawie zawsze poddaszem użytkowym. Budynki o większych gabarytach związane z usługami, oświatą czy administracją występują przede wszystkim w centrum Batorza, który jest największą jednostką osadniczą gminy, ale także w centrum Aleksandrówki, Błażka i Stawiec. Najpiękniejszymi obiektami architektonicznymi gminy są: zabytkowy kościół w Batorzu z dzwonnica i plebania oraz licznie rozlokowane we wszystkich miejscowościach kaplice i krzyże o zróżnicowanych formach i wykonane z różnych materiałów budowlanych. Charakterystycznymi obiektami o modernistycznej bryle i płaskim dachu są, powstałe w II połowie XX wieku budynki szkolne w Batorzu i Aleksandrówce oraz 4 kondygnacyjny blok w centrum Błażka. Z kolei interesujące formy przestrzenne, ale nawiązujące do lokalnej tradycji spadzistych dachów nadano nowym kościołom w Aleksandrówce, Błażku i Stawcach. Także zespół szkół w Błażku charakteryzuje się tradycyjną bryłą ze spadzistym dachem.

W granicach gminy znajdują się 2 zabytki nieruchome wpisane do rejestru zabytków nieruchomych województwa lubelskiego:

- Batorz Kolonia - Mogiła żołnierza czeskiego z armii austro-węgierskiej – Nr rejestru A/292
- Batorz Pierwszy - Zbiorowa mogiła z powstania styczniowego z 1863 r. – Nr rejestru A/479.

Wojewódzką Ewidencją Zabytków (WEZ) objętych jest 259 obiektów, w tym:

- 3 zabytki architektoniczne (kościół, dzwonnica i plebania w Batorzu);
- zespół pałacowo-parkowy w Stawcach;
- zespół parkowy w Woli Studzieńskiej Kolonii;
- 2 cmentarze w Batorzu (w tym 1 czynny);
- 5 mogił oznakowanych (w tym 2 wpisane do rejestru zabytków);
- 14 mogił zatartych, nie oznakowanych w terenie, dla których lokalizacja jest określona na podstawie ustnych informacji mieszkańców i wskazana jest ich weryfikacja;
- 233 stanowiska archeologiczne.

Do niedawna szczególną przestrzenią rekreacyjno-gospodarczą na terenie gminy Batorz był stok narciarski prowadzony przez prywatnego właściciela. Niestety w chwili obecnej stok ten już nie funkcjonuje.

Centralnym ośrodkiem usług i przestrzeni publicznych jest miejscowość Batorz Pierwszy, w której to znajduje się siedziba gminy i funkcjonują najważniejsze obiekty i instytucje publiczne (m.in. Urząd Gminy, GOK, GOPS, NZOZ, Zespół Szkolno-Przedszkolny). Wśród ważniejszych ośrodków lokalnych znajdują się: Aleksandrówka, Błażek i Stawce. Użytkowanie terenu i zabudowa większości obszaru gminy jest podporządkowana dominującej, funkcji rolniczej.

Negatywne zjawiska przestrzenno-funkcjonalne to takie, które wpływają niekorzystnie na jakość i użyteczność przestrzeni publicznej, zabudowy, infrastruktury i krajobrazu. Niektóre przykłady takich zjawisk to:

- zaniedbanie, dewastacja i niszczenie zabytków i obiektów o wartości historycznej lub kulturowej,
- brak dostępu do zieleni, terenów rekreacyjnych i usług publicznych,
- nadmierne zagęszczenie zabudowy i zanieczyszczenie środowiska,
- chaotyczna i nieestetyczna forma zabudowy i zagospodarowania terenu,
- konflikty i bariery w komunikacji i dostępności przestrzeni,
- degradacja i marginalizacja obszarów o szczególnym znaczeniu dla miasta lub regionu.

Negatywne zjawiska przestrzenno-funkcjonalne mogą być skutkiem różnych czynników, takich jak:

- brak lub niewystarczająca ochrona i rewitalizacja dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego,
- brak lub niewystarczająca partycypacja społeczna i współpraca interesariuszy w planowaniu i zarządzaniu przestrzenią,
- brak lub niewystarczająca integracja polityk i strategii rozwoju przestrzennego na różnych poziomach,
- brak lub niewystarczająca koordynacja i harmonizacja inwestycji i projektów wpływających na przestrzeń,
- brak lub niewystarczająca adaptacja do zmian demograficznych, gospodarczych, społecznych i środowiskowych.

Negatywne zjawiska przestrzenno-funkcjonalne mają negatywny wpływ na jakość życia mieszkańców, atrakcyjność i konkurencyjność obszarów i całych regionów, a także na zrównoważony rozwój i spójność terytorialną. Dlatego ważne jest, aby je diagnozować, zapobiegać i przeciwdziałać, stosując odpowiednie narzędzia i metody planowania i zarządzania przestrzenią.

Niedostosowanie rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru to jedno z negatywnych zjawisk przestrzenno-funkcjonalnych, które mogą być przyczyną stanu kryzysowego. Na obszarze Gminy Batorz zdiagnozowano następujące przykłady takiego niedostosowania:

- brak dostosowania przestrzeni publicznych do potrzeb i oczekiwań mieszkańców, np. brak miejsc do wypoczynku, rekreacji, spotkań i integracji społecznej; głównie tereny takie zlokalizowane są przy remizach OSP, świetlicach wiejskich czy w pobliżu byłych budynków pełniących funkcje edukacyjne i wychowawcze;
- brak dostosowania zabudowy i zagospodarowania terenu do zmian klimatu, np. brak zadrzewienia, zazielenienia, retencji wody, zwiększający ryzyko suszy, powodzi, wysokich temperatur,
- brak dostosowania budynków i obiektów użyteczności publicznej do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami, np. osób niepełnosprawnych, starszych, dzieci, ograniczający ich dostępność i mobilność.

Do podstawowego układu dróg w gminie Batorz należą drogi powiatowe oraz gminne. Zgodnie z danymi Urzędu Gminy łączna długość dróg gminnych wynosi: 67,93 km, w tym 59,13 km (87,05%) stanowią drogi gminne o nawierzchni utwardzonej; W chwili obecnej 24,04 km (40,66%) spośród ww. zaklasyfikowano jako drogi o złej nawierzchni wymagające podjęcia interwencji, tj. prac modernizacyjnych. Pozostałe 8,8 km to drogi nieutwardzone, w ramach których 100% wymaga budowy.

Łączna długość dróg powiatowych na terenie gminy Batorz wynosi 43 km, w tym 41,161 km (95,72%) to drogi o nawierzchni utwardzonej, a 1,839 km to drogi o nawierzchni nieutwardzonej. Wśród dróg utwardzonych, 15,593 km (37,88%) wymaga podjęcia interwencji (przeprowadzenia prac modernizacyjnych). 100% spośród ww. dróg powiatowych wymaga budowy. Drogi powiatowe zapewniają najważniejsze powiązania tranzytowe pomiędzy miejscowościami oraz powiązania z gminami sąsiednimi. Drogi powiatowe klasy zbiorczej pełnią rolę powiązań między miejscowościami, ale miejscami także obsługują przyległą zabudowę. W przeważającej większości są wyasfaltowane, w dobrym lub średnim stanie technicznym, miejscami wyposażone w chodniki. Są to:

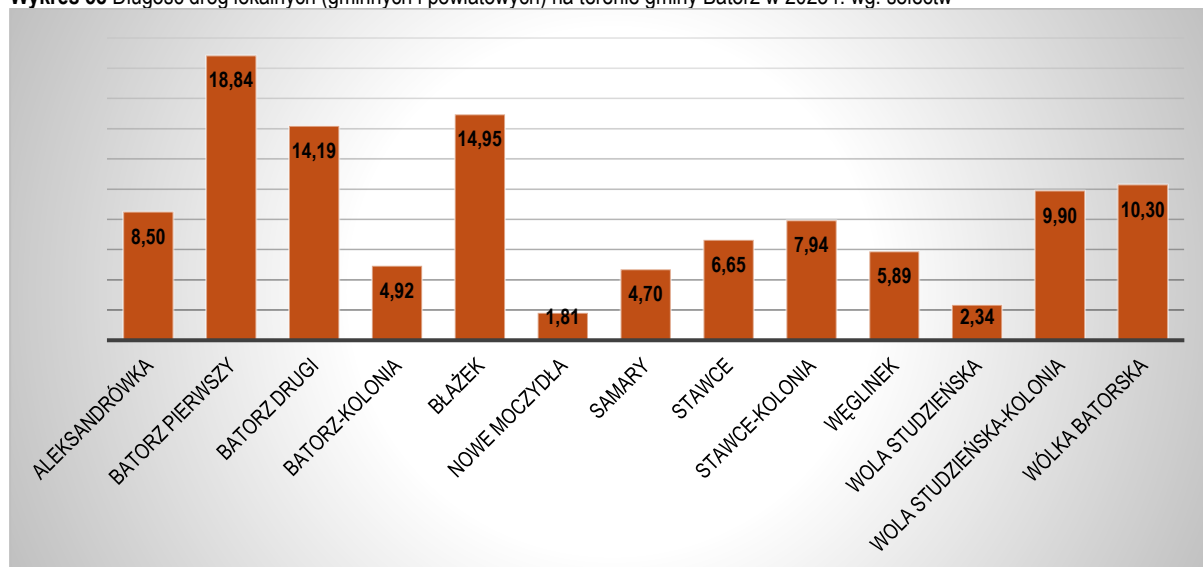
- droga Nr 2304L (Zdziłowice-Batorz-Stawce-Stara Wieś) łączy funkcje najważniejszego powiązania północ-południe z funkcją obsługi terenów otaczającej zabudowy. Jest wyasfaltowana, w dobrym lub średnim stanie technicznym lecz miejscami charakteryzuje się dużą ilością zjazdów i dużą krętością. Na odcinkach przechodzących przez Batorz Drugi i Wólka Batorska wzdłuż drogi nr 2304L przebiega równoległa gminna droga dojazdowa pełniąca funkcję drogi serwisowej,
- drogi Nr: 2314L (Stawce-Ponikwy), Nr 2731L (Studzianki-Stawce), Nr 2736L (Batorz-Błażek-Samary-Blinów), Nr 2804L (Błażek-Pasieka-Wierzchowiska) i Nr 2740L (Błażek-Polichna IV).

Pozostałe drogi będące w Zarządzie Dróg Powiatowych mają znaczenie lokalne, zapewniają dojazd do poszczególnych posesji, w mniejszym stopniu prowadzą ruch tranzytowy pomiędzy miejscowościami, charakteryzują się większą ilością zjazdów, skrzyżowań i mniejszymi szerokościami jezdni i pasów drogowych. Są to:

- droga Nr 2305L (Studzianki- Aleksandrówka-Batorz) jest wyasfaltowana, jest w dobrym stanie technicznym, przy czym na odcinku przebiegającym przez Aleksandrówkę, brak jest możliwości znacznych poszerzeń drogi, a w Batorzu Pierwszym występuje niewielka odległość pomiędzy skrzyżowaniami z drogą 2736L i gminną drogą dojazdową,
- droga Nr 2805L (Błażek-Aleksandrówka) jest wyasfaltowana, jest w dobrym stanie technicznym, przy czym na odcinku przebiegającym przez Błażek, brak jest możliwości znacznych poszerzeń drogi,
- droga Nr 2807L (Batorz-Piłatka) na znacznej długości pozostaje drogą polną stanowiącą dojazd do przyległych terenów rolnych. Miejscami charakteryzuje się dużą krętością.
- droga Nr 2306L (Zakrzew-Kolonia Stawce-Boża Wola) ma już klasę drogi lokalnej. Droga jest wyasfaltowana, w średnim stanie technicznym.

Zgodnie z danymi przekazanymi przez Urząd Gminy Batorz łączna długość dróg lokalnych na terenie gminy w 2023 r. wynosiła 110,93 km, w tym 50,272 km to drogi wymagające podjęcia interwencji (utwardzenia, modernizacji lub całkowitej budowy).

Wykres 58 Długość dróg lokalnych (gminnych i powiatowych) na terenie gminy Batorz w 2023 r. wg. sołectw

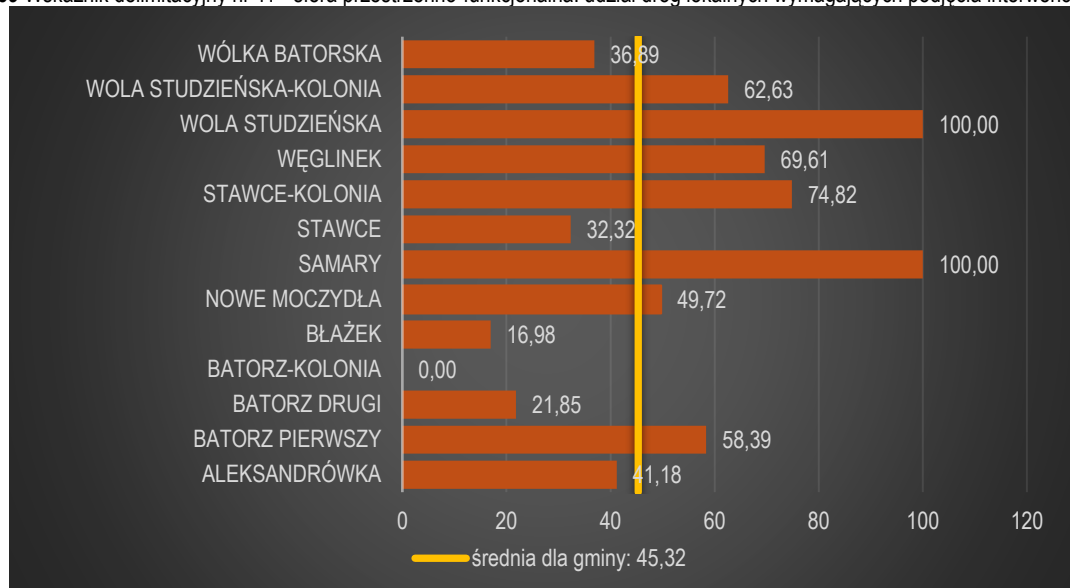
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Batorz

W ramach przedmiotowego rozdziału przeanalizowano następujące kwestie:

- udział długości dróg lokalnych wymagających podjęcia interwencji w ogólnej długości dróg w danym obszarze w 2023 r.,
- udział powierzchni terenów publicznych wymagających podjęcia interwencji w 2023 r.

Pierwszym wskaźnikiem poddanym analizie jest wskaźnik obrazujący udział długości dróg lokalnych, które wymagają podjęcia interwencji (np. modernizacja istniejących odcinków lub budowa nowych) w ogólnej długości dróg w gminie. W ramach analizy uwzględniono jedynie drogi gminne i powiatowe. Odsetek dróg lokalnych będących w niewystarczającym stanie technicznym dla terenu całej gminy kształtuje się na poziomie 45,32%. W sporej części jednostek referencyjnych nad drogami utwardzonymi przeważają drogi nieutwardzone generując wysokie koszty ich regularnego utrzymania, a w konsekwencji potrzebę modernizacji, remontów i napraw. W 7 z 13 analizowanych jednostek wartość wskaźnika obrazującego udział dróg lokalnych wymagających podjęcia interwencji kształtuje się na poziomie znacznie przewyższającym średnią gminy. Najbardziej niekorzystną sytuację możemy zaobserwować w Woli Studzińskiej oraz w Samarach, gdzie 100% dróg wymaga podjęcia interwencji. Stawce – Kolonia także posiadają wysoki odsetek infrastruktury drogowej kwalifikującej się do modernizacji – 74,82%. Następnie w Węgluku – 69,61%, w Woli Studzińskiej - Kolonii – 62,63%, w Batorzu Pierwszym – 58,39% oraz w Nowych Moczydłach – 49,72%. Najlepszy stan dróg jest w Batorzu - Kolonii, gdzie nie ma dróg przeznaczonych do odjęcia interwencji.

Wykres 59 Wskaźnik delimitacyjny nr 11 - sfera przestrzenno-funkcjonalna: udział dróg lokalnych wymagających podjęcia interwencji w 2023r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Batorz

Kolejnym wyznacznikiem stanu zagospodarowania przestrzennego gminy jest jakość terenów publicznych. W ramach niniejszej analizy zidentyfikowano więc powierzchnie terenów publicznych znajdujących się na obszarze gminy Batorz i wyselekcjonowano te, które wymagają podjęcia pilnej interwencji. Zgodnie z informacjami Urzędu Gminy łączna powierzchnia terenów publicznych wynosi: 6,05 ha, w tym 5,74 ha jest zdegradowanych i wymaga podjęcia interwencji.

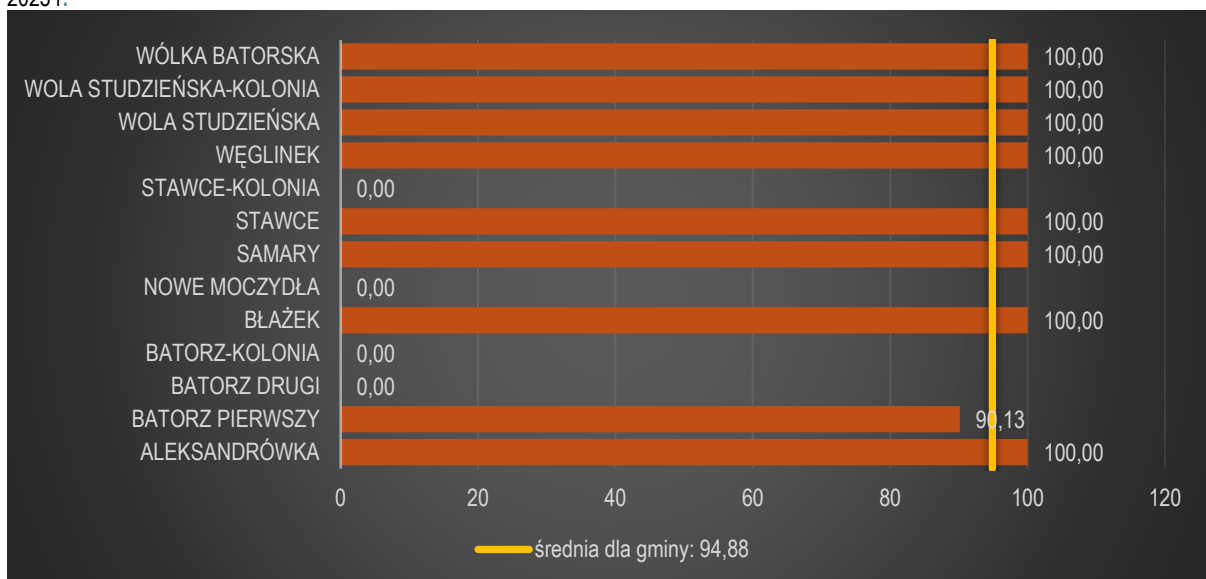
Tabela 32 Zestawienie powierzchni terenów publicznych na terenie gminy Batorz wg. jednostek referencyjnych

Lp.	NAZWA JEDNOSTKI REFERENCYJNEJ	Lokalizacja terenu publicznego	Numer ewidencyjny działki	Powierzchnia terenów publicznych [ha]	Powierzchnia terenów publicznych wymagających podjęcia interwencji [ha]
1	ALEKSANDRÓWKA	Teren przy budynku byłej szkoły	426/5; 426/6; 426/7	0,81	0,81
2	BATORZ PIERWSZY	Teren przy Urzędzie Gminy	299/1	0,12	0,12
		Teren przy Muzeum wiejskim	598/3	0,08	0,08
		Teren przy Zespole Szkolno-Przedszkolny	895; 1460	0,68	0,68
		Teren przy Gminnym Ośrodku Kultury	602/3; 602/11	0,31	0,31
		Teren przy Ośrodku Zdrowia	902	0,51	0,51
		Teren przy remizie OPS	972	0,05	0,05
		Teren przy Kościele parafialnym	603	0,33	0,33
		Teren przy Plebanii	906	0,85	0,85
		las pomiędzy Batorz a Otroczem	1223/2	0,21	0,21
3	BATORZ DRUGI	-	-	0,00	0,00
4	BATORZ-KOLONIA	-	-	0,00	0,00
5	BŁĄŻEK	Teren przy remizie OSP	800/11	0,43	0,43
6	NOWE MOCZYDŁA	-	-	0,00	0,00

Lp.	NAZWA JEDNOSTKI REFERENCYJNEJ	Lokalizacja terenu publicznego	Numer ewidencyjny działki	Powierzchnia terenów publicznych [ha]	Powierzchnia terenów publicznych wymagających podjęcia interwencji [ha]
7	SAMARY	Teren przy świetlicy wiejskiej	666/1; 665/4	0,11	0,11
8	STAWCE	Teren przy remizie OSP	539/4; 538/3	0,25	0,25
9	STAWCE-KOLONIA	-	-	0,00	0,00
10	WĘGLINEK	Teren przy remizie OSP	168	0,04	0,04
11	WOLA STUDZIĘŃSKA	Teren przy remizie OSP	466	0,33	0,33
12	WOLA STUDZIĘŃSKA-KOLONIA	Teren przy byłej zlewni mleka	324/7	0,09	0,09
		Teren przy remizie OSP	324/6	0,07	0,07
13	WÓLKA BATORSKA	Teren przy remizie OSP	261; 270/6; 262	0,16	0,16
		Teren przy budynku byłej szkoły	254/1	0,62	0,62
SUMA:				6,05	5,74

Zgodnie z powyższą tabelą, aż w 8 z 13 wszystkich sołectw całość terenów publicznych wymaga podjęcia interwencji. Jedynie w Batorzu Pierwszym jest to wartość nieco niższa od średniej gminnej – 90,13. Na terenie pozostałych jednostek nie znajdują się tereny publiczne.

Wykres 60 Wskaźnik delimitacyjny nr 12 - sfera przestrzenno-funkcjonalna: udział terenów publicznych wymagających podjęcia interwencji w 2023 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Batorz

4.4.5 Podsumowanie analizy pozostałych sfer

Ustawa o rewitalizacji definiuje obszar zdegradowany jako obszar znajdujący się w stanie kryzysowym z powodu koncentracji negatywnych zjawisk społecznych, w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, a także niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu

publicznym i kulturalnym. Wymogiem wyznaczenia obszaru zdegradowanego jest współwystępowanie na nim obok ww. negatywnych zjawisk społecznych także negatywnych zjawisk w co najmniej jednej z następujących sfer:

- gospodarczej,
- środowiskowej,
- technicznej,
- przestrzenno-funkcjonalnej.

W ramach prowadzonej analizy wyselekcjonowano 12 wskaźników dotyczących pozostałych 4 badanych sfer. Zgodnie z przyjętą metodologią w każdej ze sfer dokonano analizy wybranych wskaźników podziale na wyznaczone jednostki referencyjne. W zależności od ich specyfiki (wskaźnik przyjmował wartość poniżej lub powyżej średniej dla całej gminy) dokonano identyfikacji występowania (na zasadzie 0-1) negatywnych zjawisk we wszystkich czterech sferach wskazanych w art. 9 ust. 1 pkt 1-4. W poniższych tabelach zaprezentowano rzeczywiste wartości osiągnięte przez wszystkie wskaźniki oraz ich kwalifikacje w zakresie występowania zjawisk kryzysowych.

Tabela 33 Wartości wskaźników delimitacyjnych w sferach: gospodarczej, środowiskowej, technicznej i przestrzenno – funkcjonalnej

SFERA		GOSPODARCZA				ŚRODOWISKOWA		TECHNICZNA				PRZESTRZENNO-FUNKCJONALNA	
NUMER WSKAŹNIKA		Wskaźnik 1	Wskaźnik 2	Wskaźnik 3	Wskaźnik 4	Wskaźnik 5	Wskaźnik 6	Wskaźnik 7	Wskaźnik 8	Wskaźnik 9	Wskaźnik 10	Wskaźnik 11	Wskaźnik 12
Lp.	NAZWA JEDNOSTKI REFRENCYJNEJ	Liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym w 2023 r.	Liczba podmiotów prowadzących działalność gospodarczą na 100 mieszkańców w 2023 r.	Zmiana liczby osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym w latach 2019-2023	Zmiana liczby podmiotów prowadzących działalność gospodarczą na 100 mieszkańców w latach 2019-2023	Ilość azbestu [m2] przypadająca na 100 budynków mieszkalnych	Liczba oze przypadająca na 100 budynków mieszkalnych	Udział budynków mieszkalnych korzystających z przydomowych oczyszczalni ścieków	Udział budynków mieszkalnych wykorzystujących ch przestarzałe źródła ciepła	Udział budynków użyteczności publicznej wymagających prac termomodernizacyjnych	Udział budynków użyteczności publicznej wymagających dostosowania dla osób z niepełnosprawnościami	Udział dróg lokalnych (gminnych i powiatowych) wymagających modernizacji i budowy	Udział powierzchnia terenów publicznych wymagających rewitalizacji
1	ALEKSANDRÓWKA	6,03	0,00	-5,86	0,00	357,14	76,19	0,00	32,14	100,00	100,00	41,18	100,00
2	BATORZ PIERWSZY	3,27	0,00	29,97	0,00	717,17	112,12	7,07	31,31	87,50	100,00	58,39	90,13
3	BATORZ DRUGI	15,87	0,96	7,48	3,18	1 243,24	94,59	6,76	50,00	0,00	0,00	21,85	0,00
4	BATORZ-KOLONIA	3,85	0,85	48,08	100,00	800,00	90,00	10,00	55,00	0,00	0,00	0,00	0,00
5	BŁĄŻEK	7,01	0,00	11,55	0,00	956,52	89,86	5,07	44,20	100,00	100,00	16,98	100,00
6	NOWE MOCZYDŁA	2,99	0,00	108,96	0,00	1 120,00	72,00	12,00	28,00	0,00	0,00	49,72	0,00
7	SAMARY	3,26	0,00	8,70	0,00	1 111,11	86,11	8,33	50,00	100,00	100,00	100,00	100,00
8	STAWCE	4,51	0,00	20,90	0,00	878,38	52,70	0,00	36,49	100,00	100,00	32,32	100,00
9	STAWCE-KOLONIA	0,00	0,00	0,00	0,00	937,50	46,88	0,00	31,25	0,00	0,00	74,82	0,00
10	WĘGLINEK	2,41	0,00	3,61	0,00	1 312,50	100,00	0,00	40,63	100,00	100,00	69,61	100,00
11	WOLA STUDZIĘŃSKA	2,78	0,00	22,22	0,00	4 583,33	50,00	16,67	29,17	100,00	100,00	100,00	100,00
12	WOLA STUDZIĘŃSKA-KOLONIA	7,34	0,53	15,33	100,00	1 440,00	84,00	30,00	46,00	100,00	100,00	62,63	100,00
13	WÓŁKA BATORSKA	7,56	0,00	7,67	0,00	1 413,46	70,19	19,23	41,35	100,00	100,00	36,89	100,00
Średnia gminy:		6,31	0,16	11,10	72,09	1 104,80	81,94	8,33	39,77	94,44	100,00	45,32	94,88

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 34 Ocena wartości wskaźników delimitacyjnych w sferach: gospodarczej, środowiskowej, technicznej i przestrzenno – funkcjonalnej

SFERA		GOSPODARCZA				ŚRODOWISKOWA		TECHNICZNA				PRZESTRZENNO-FUNKCJONALNA	
NUMER WSKAŹNIKA		Wskaźnik 1	Wskaźnik 2	Wskaźnik 3	Wskaźnik 4	Wskaźnik 5	Wskaźnik 6	Wskaźnik 7	Wskaźnik 8	Wskaźnik 9	Wskaźnik 10	Wskaźnik 11	Wskaźnik 12
Lp.	NAZWA JEDNOSTKI REFRENCYJNEJ	Liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym w 2023 r.	Liczba podmiotów prowadzących działalność gospodarczą na 100 mieszkańców w 2023 r.	Zmiana liczby osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym w latach 2019-2023	Zmiana liczby podmiotów prowadzących działalność gospodarczą na 100 mieszkańców w latach 2019-2023	Ilość azbestu [m2] przypadająca na 100 budynków mieszkalnych	Liczba oze przypadająca na 100 budynków mieszkalnych	Udział budynków mieszkalnych korzystających z przydomowych oczyszczalni ścieków	Udział budynków mieszkalnych wykorzystujących przestarzałe źródła ciepła	Udział budynków użyteczności publicznej wymagających prac termomodernizacyjnych	Udział budynków użyteczności publicznej wymagających dostosowania dla osób z niepełnosprawnościami	Udział dróg lokalnych (gminnych i powiatowych) wymagających interwencji	Udział powierzchnia terenów publicznych wymagających rewitalizacji
Ocena wskaźnika (wartość powyżej/ poniżej średniej gminy)													
1	ALEKSANDRÓWKA	1	1	1	1	0	1	1	0	1	1	0	1
2	BATORZ PIERWSZY	1	1	0	1	0	0	1	0	0	1	1	0
3	BATORZ DRUGI	0	0	1	1	1	0	1	1	0	0	0	0
4	BATORZ-KOLONIA	1	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0
5	BŁĄŻEK	0	1	0	1	0	0	1	1	1	1	0	1
6	NOWE MOCZYDŁA	1	1	0	1	1	1	0	0	0	0	1	0
7	SAMARY	1	1	1	1	1	0	1	1	1	1	1	1
8	STAWCE	1	1	0	1	0	1	1	0	1	1	0	1
9	STAWCE-KOLONIA	1	1	1	1	0	1	1	0	0	0	1	0
10	WĘGLINEK	1	1	1	1	1	0	1	1	1	1	1	1
11	WOLA STUDZIENSKA	1	1	0	1	1	1	0	0	1	1	1	1
12	WOLA STUDZIENSKA-KOLONIA	0	0	0	0	1	0	0	1	1	1	1	1
13	WÓŁKA BATORSKA	0	1	1	1	1	1	0	1	1	1	0	1

Źródło: Opracowanie własne

4.5 Analiza jakościowa

Na uwadze należy mieć, że dostępne dane statystyczne nie zawsze oddają sytuację badanego obszaru w pełnym zakresie, w toku prac nad niniejszym dokumentem, analizę wielokryterialną pogłębiono posługując się analizą jakościową.

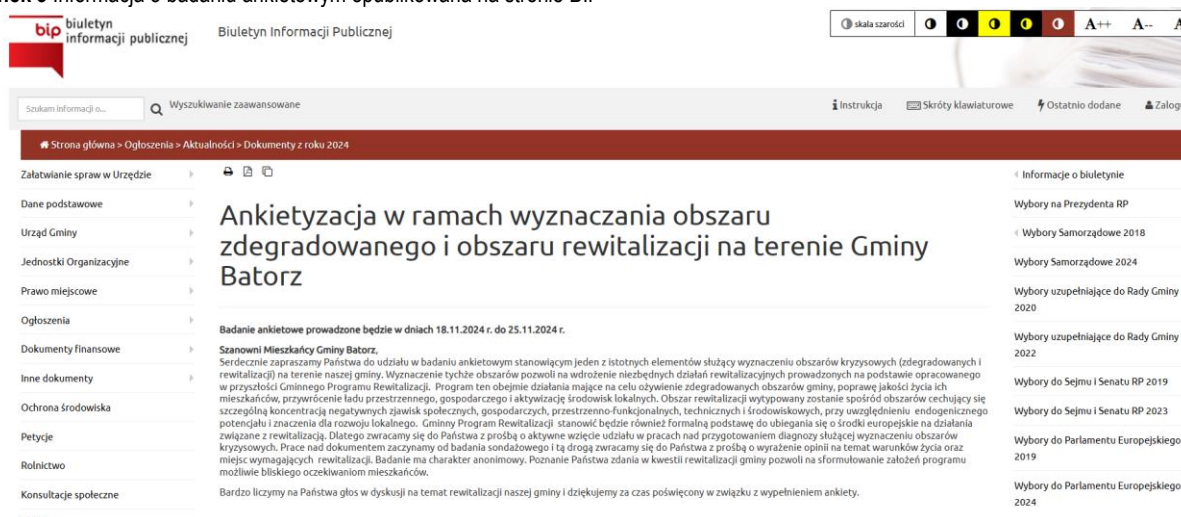
W tym celu posłużono się badaniem ankietowym, jako jedną ze skuteczniejszych form badania większej grupy respondentów. Badanie ankietowe prowadzono w dniach 18.11.2024 r. do 25.11.2024 r. zostało przeprowadzone w formie elektronicznej za pośrednictwem strony internetowej Gminy Batorz oraz BIP Urzędu Gminy Batorz

Rysunek 2 Informacja o badaniu ankietowym opublikowana na stronie internetowej Gminy Batorz

Źródło: <https://batorz.gmina.pl/ankietyzacja-w-ramach-wyznaczania-obszaru-zdegradowanego-i-obszaru-rewitalizacji-na-terenie-gminy-batorz/>

Rysunek 3 Informacja o badaniu ankietowym opublikowana na stronie BIP

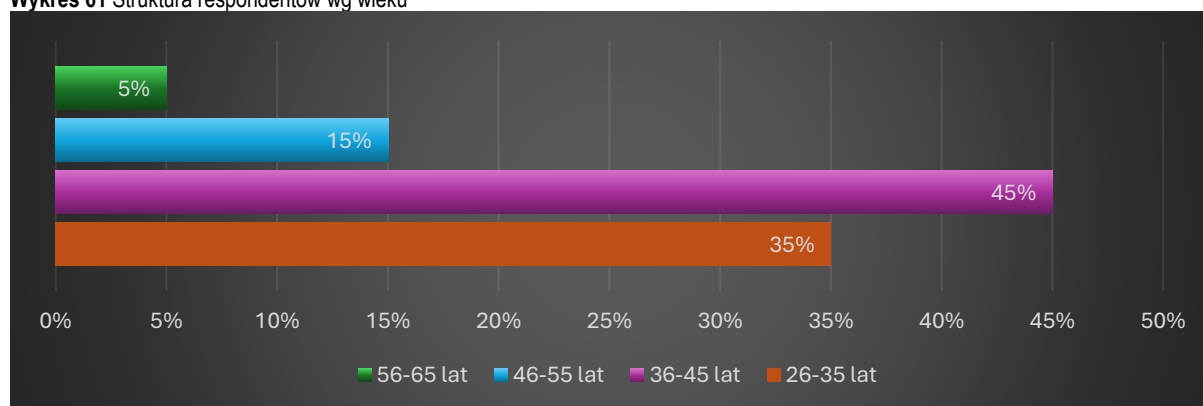

Źródło: <https://ugbatorz.bip.e-zeto.eu/index.php?type=4&name=bt29&func=selectsite&value%5b0%5d=4449>

Spółeczność lokalna została szeroko poinformowana w sposób zwyczajowo przyjęty o prowadzonym badaniu. Stanowi ono integralną część diagnozy zjawisk społeczno-gospodarczo-przestrzennych służącej delimitacji obszaru zdegradowanego oraz obszaru rewitalizacji.

W badaniu ankietowym wzięło udział 20 mieszkańców gminy, z czego 70% stanowiły kobiety, a 30% stanowili mężczyźni. Wiodącą część respondentów to osoby wieku 36-45 lat ok. 45%, liczna jest także grupa osób w wieku 26-35 lat (35%). Strukturę wieku przedstawiono poniżej na wykresie.

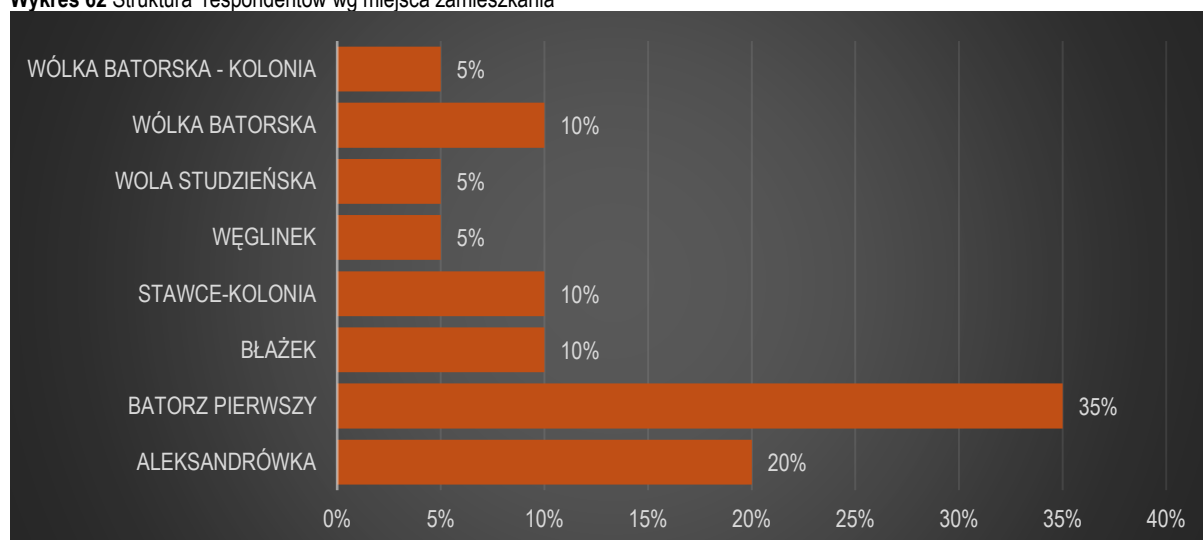
Wykres 61 Struktura respondentów wg wieku

Źródło: Opracowanie własne

Najliczniejszą grupę respondentów stanowili mieszkańcy sołectwa Batorz Pierwszy - 35%, mieszkańcy Aleksandrówki stanowili 20% badanych, natomiast po 10% respondentów stanowili mieszkańcy sołectw Wólka Batorska, Stawce – Kolonia oraz Błażek. Najmniej badanych zamieszkuje w Wólce Batorskiej – Kolonii, Woli Studzińskiej i Węglińku (5%).

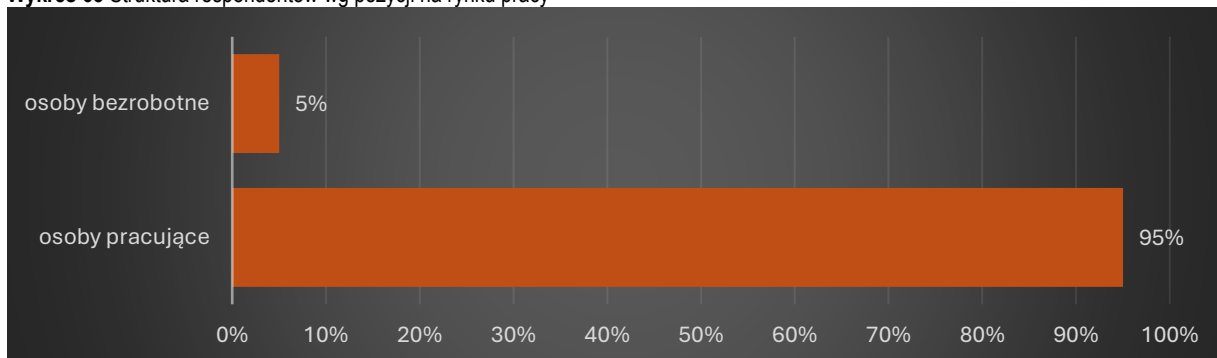
Wykres 62 Struktura respondentów wg miejsca zamieszkania

Źródło: Opracowanie własne

Pod względem sytuacji na rynku pracy bezwzględnie najliczniejszą grupę stanowiły osoby pracujące - 95% respondentów. Osoby bezrobotne stanowiły pozostałe 5% ankietowanych.

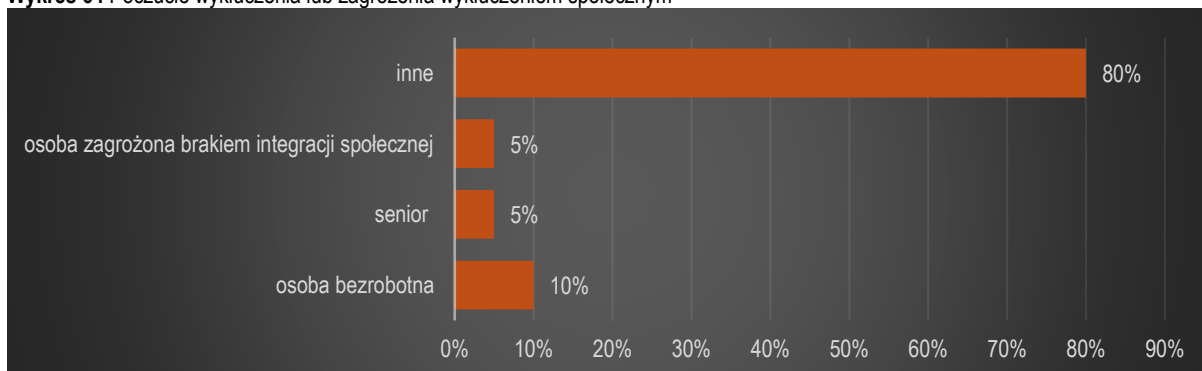
Wykres 63 Struktura respondentów wg pozycji na rynku pracy

Źródło: Opracowanie własne

Autorzy badania uznali także za istotne, aby zapytać ankietowanych o subiektywne poczucie przynależności do grup wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym. 10% ankietowanych to osoby bezrobotne, 5% to osoby zagrożone brakiem integracji społecznej oraz seniorzy. Pozostałe 80% badanych udzieliło innej odpowiedzi: brak, nie dotyczy.

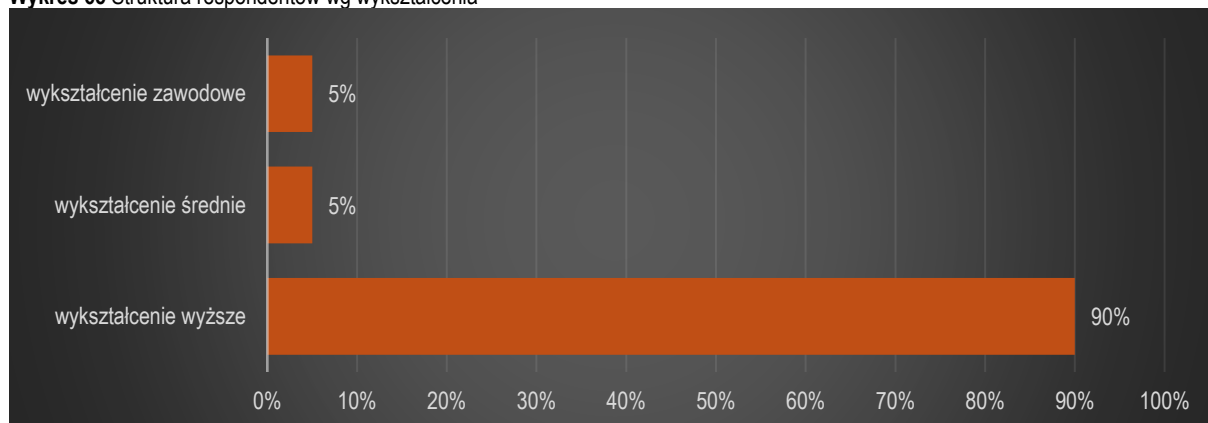
Wykres 64 Poczucie wykluczenia lub zagrożenia wykluczeniem społecznym

Źródło: Opracowanie własne

Osoby badane zapytano także o poziom wykształcenia. Zdecydowanie największa liczba badanych posiada wykształcenie wyższe – 90%. 5% to osoby z wykształceniem średnim, pozostałe 5% ma wykształcenie zawodowe.

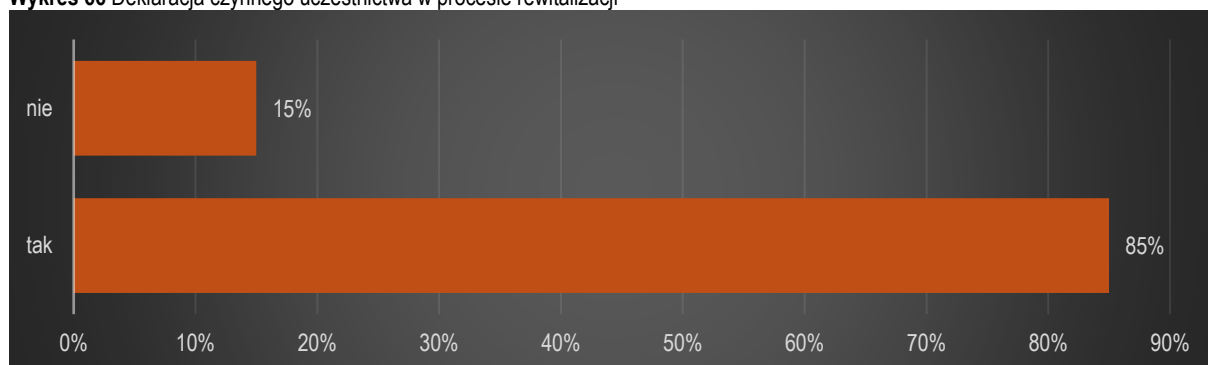
Wykres 65 Struktura respondentów wg wykształcenia

Źródło: Opracowanie własne

Ostatnim zagadnieniem w ramach metryczki było pytanie o zamiar aktywnego włączenia się w proces wdrażania procesu rewitalizacji (np. poprzez uczestnictwo w organizowanych warsztatach, spotkaniach integracyjnych czy wydarzeniach). 85% ankietowanych udzieliło odpowiedzi twierdzącej, 15% odmówiło uczestnictwa.

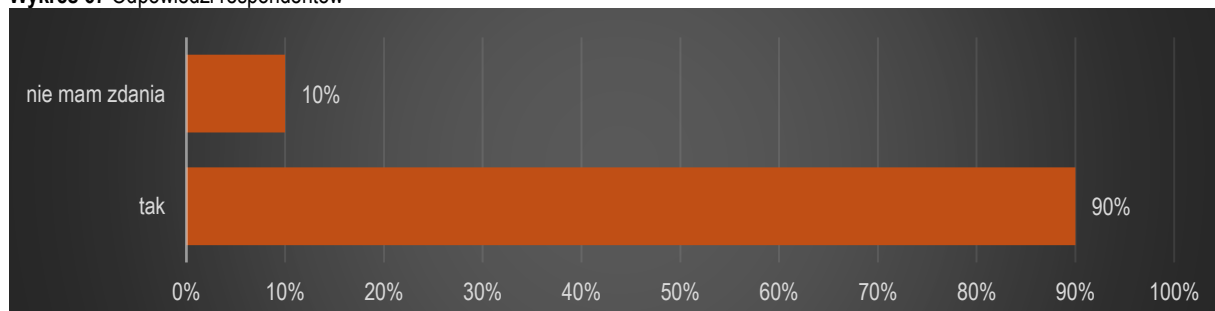
Wykres 66 Deklaracja czynnego uczestnictwa w procesie rewitalizacji

Źródło: Opracowanie własne

W ankiecie właściwej w pierwszej kolejności zapytano respondentów o to, czy możliwe jest określenie i wskazanie obszarów, które znajdują się w gorszym położeniu względem pozostałej części gminy i potrzebują programu ożywienia społeczno – gospodarczego realizowanego w ramach GPR? W przeważającej części padły odpowiedzi twierdzące – 90%. 10% ankietowanych nie ma zdania na ten temat.

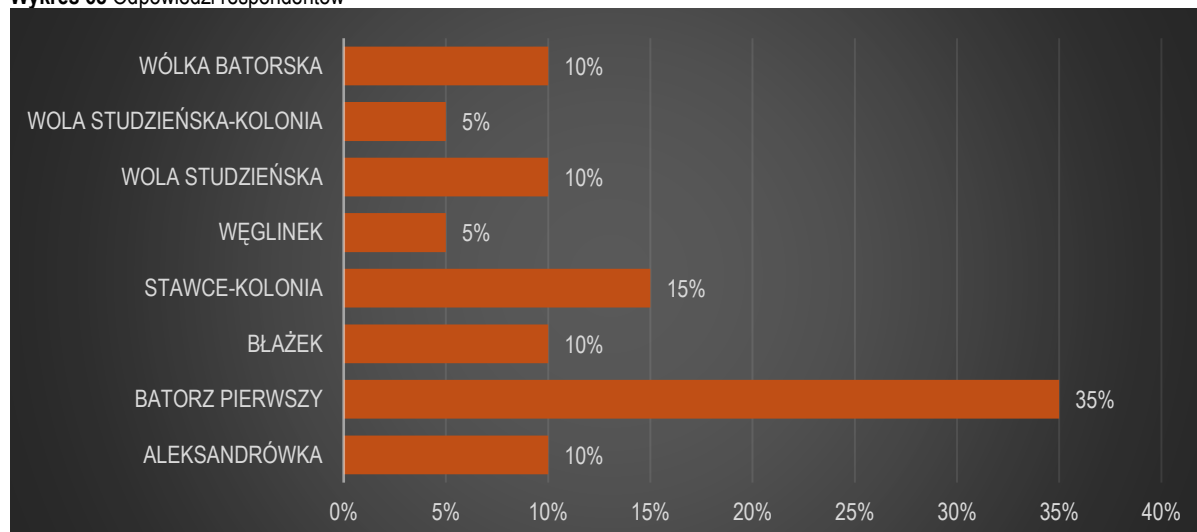
Wykres 67 Odpowiedzi respondentów

Źródło: Opracowanie własne

W treści kolejnego pytania poproszono osoby badane o wskazanie sołectw, które cechują się szczególną koncentracją różnego rodzaju problemów w sferze społecznej, gospodarczej, przestrzenno – funkcjonalnej czy środowiskowej. Według respondentów sołectwem o największym nasileniu różnego rodzaju problemów jest Batorz Pierwszy (35% odpowiedzi), następnie Stawce – Kolonia (15%). Po 10% wskazało Wólkę Batorską, Wólę Studzieńską, Błazek oraz Aleksandrówkę. Wola Studzieńska – Kolonia oraz Węglinek uzyskały 5% wskazań.

Wykres 68 Odpowiedzi respondentów

Źródło: Opracowanie własne

Po zidentyfikowaniu obszarów najbardziej narażonych na występowanie różnego rodzaju problemów społecznych zapytano jakie konkretnie patologie życia społecznego występują oraz z jakim nasileniem. Wyniki przeprowadzonej ankiety pokazały, że według badanych mieszkańców gminy wysokie zagrożenie problemem występuje szczególnie w zakresie:

- odpływu ludzi młodych i wykształconych (60% odpowiedzi),
- niskiego poziomu integracji i aktywności obywatelskiej (35%),
- problemów związanych ze starzeniem się społeczeństwa (30%),
- niewystarczająco rozwiniętej ofertą spędzania czasu wolnego (45%),
- małej aktywności obywatelskiej mieszkańców i brakiem przeświadczenia o ich wpływie na sytuację w gminie (35%),
- małej integracji lokalnej społeczności (35%).

Średnie zagrożenie problemem występuje w zakresie:

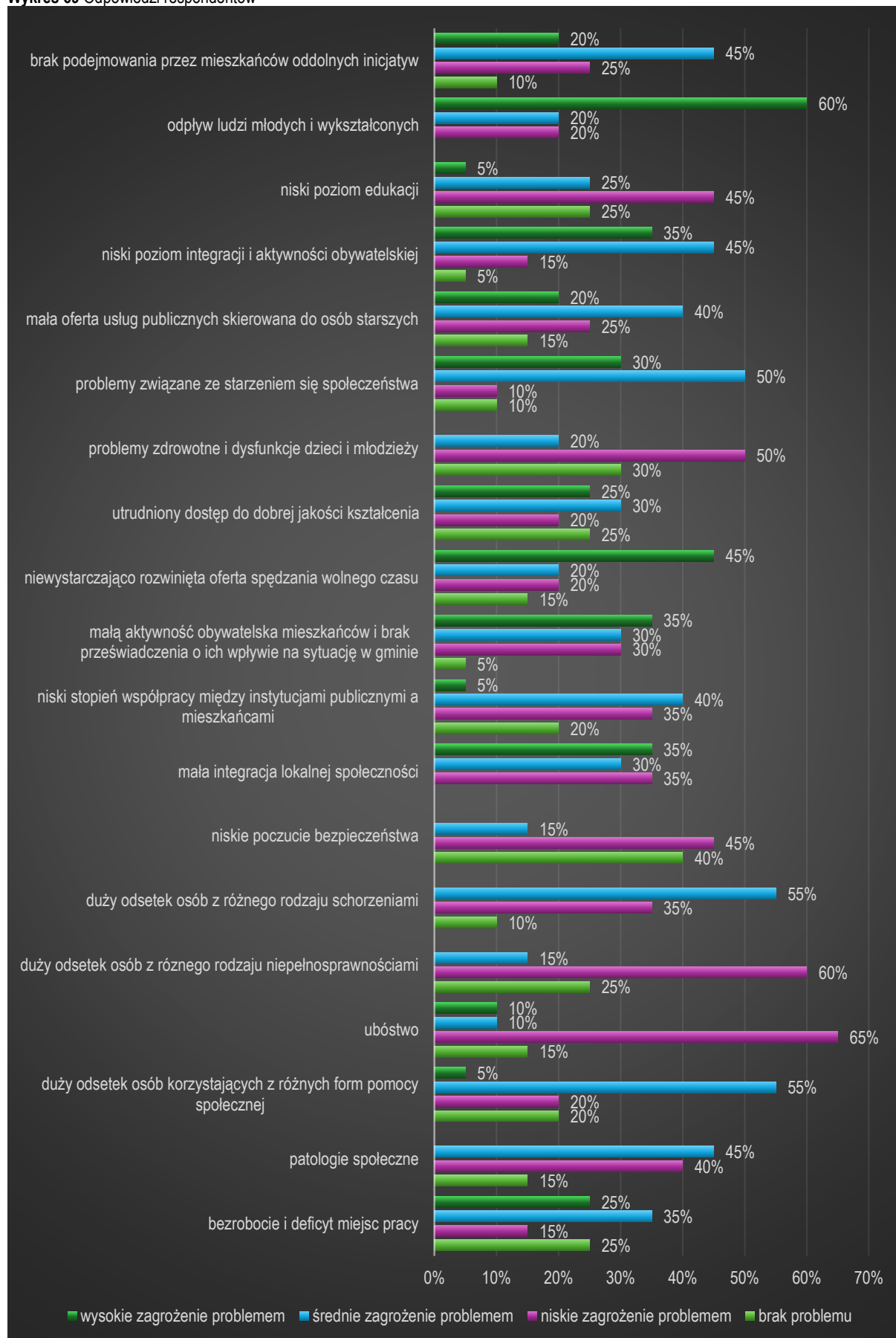
- braku podejmowania przez mieszkańców oddolnych inicjatyw (45%),
- niskiego poziomu integracji i aktywności obywatelskiej (45%),
- małej oferty usług publicznych skierowanej do osób starszych (40%),
- problemów związanych ze starzeniem się społeczeństwa (50%),
- utrudnionego dostępu do dobrej jakości kształcenia (30%),
- niskiego stopnia współpracy między instytucjami publicznymi a mieszkańcami (40%),

- dużego odsetka osób z różnego rodzaju schorzeniami (55%),
- dużego odsetka osób korzystających z różnego rodzaju wsparcia socjalnego (55%),
- patologii społecznych (45%),
- bezrobocia i deficytu miejsc pracy (35%).

Według ankietowanych problemem społeczności lokalnej nie jest bądź jego poziom jest znikomy:

- niskie poczucie bezpieczeństwa (85%),
- problemy zdrowotne i dysfunkcje dzieci i młodzieży (80%),
- niski poziom edukacji (70%).

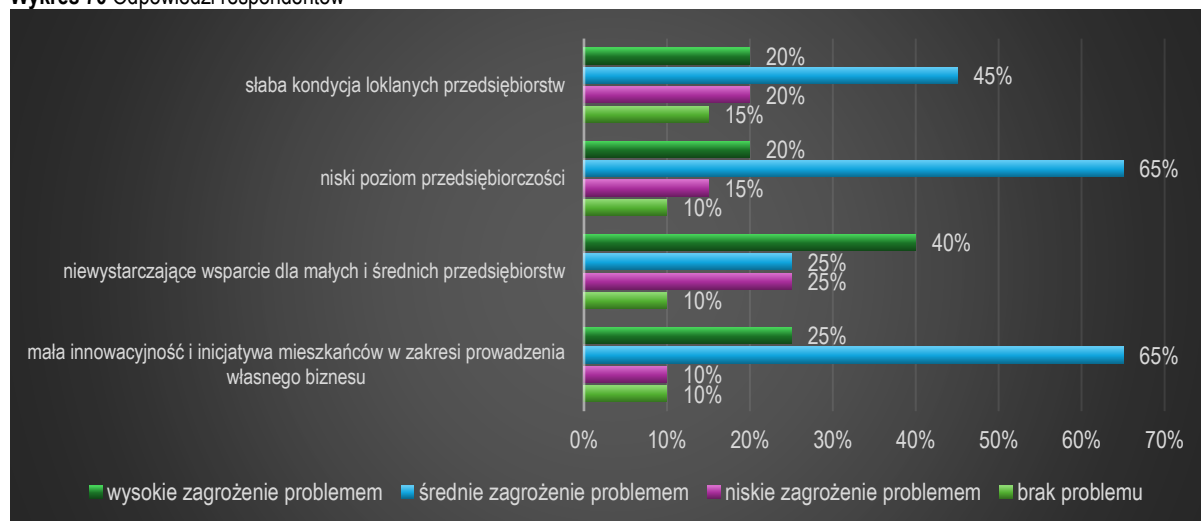
Wykres 69 Odpowiedzi respondentów

Źródło: Opracowanie własne

Następnie zadano pytanie o negatywne zjawiska sfery gospodarczej oraz ich nasilenie. W opinii badanych największym realnym problemem jest niewystarczające wsparcie dla małych i średnich przedsiębiorstw (65% odpowiedzi). Jako średnie zagrożenie uznają słabą kondycję lokalnych przedsiębiorstw (45%), niski poziom przedsiębiorczości (65%) oraz małą innowacyjność i inicjatywę mieszkańców w zakresie prowadzenia własnej działalności (65%).

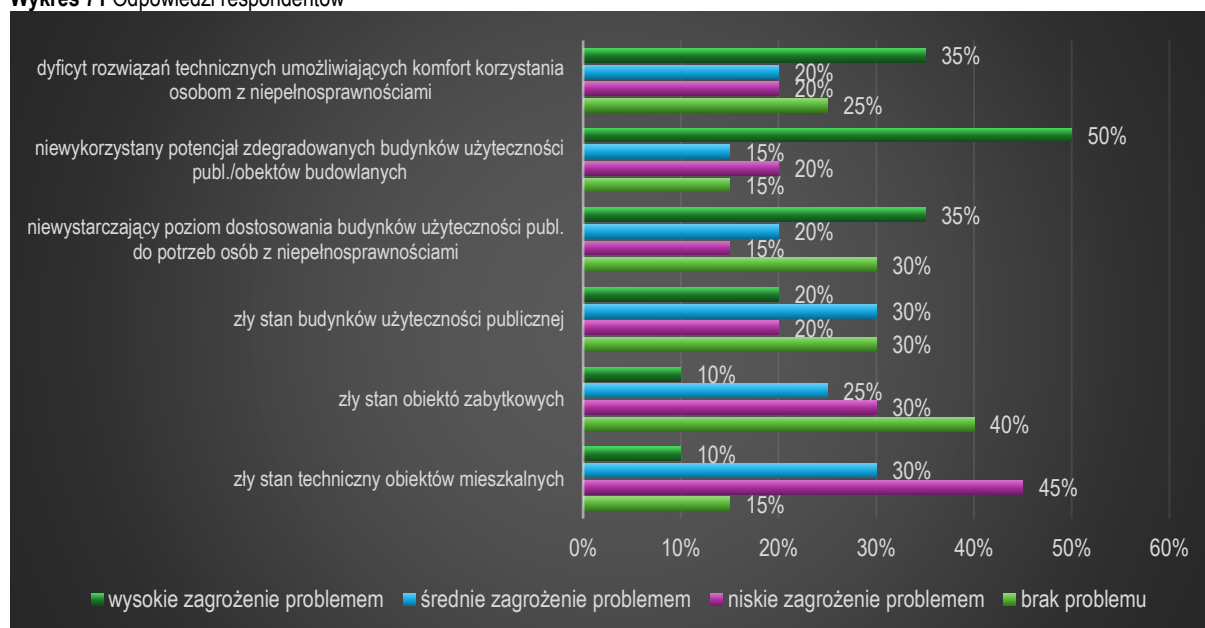
Wykres 70 Odpowiedzi respondentów

Źródło: Opracowanie własne

W ramach oceny stanu sfery technicznej również zadano mieszkańcom szereg pytań. Według 50% badanych wysokie zagrożenie problemem występuje w zakresie niewykorzystanego potencjału zdegradowanych budynków użyteczności publicznej czy obiektów budowlanych. 35% ankietowanych uważa za duże zagrożenie niewystarczający poziom dostosowania budynków użyteczności publicznej do potrzeb osób z niepełnosprawnościami oraz deficyt rozwiązań technicznych zapewniających komfort korzystania osobom z niepełnosprawnościami. Za nieistotne problemy ankietowani uważają zły stan obiektów zabytkowych (40%) oraz zły stan techniczny obiektów mieszkalnych (45%).

Wykres 71 Odpowiedzi respondentów

Źródło: Opracowanie własne

Średnie zagrożenie problemem dotyczy, według respondentów, przede wszystkim zagadnień dużej liczby pozostałego azbestu (70%), negatywnych przyzwyczajenia mieszkańców, polegający między innymi na spalaniu śmieci oraz niskiej świadomości ekologicznej członków społeczności (50%), odczuwalnej złej jakości powietrza (40%), małej liczby gospodarstw domowych wykorzystujących oze i, co się z tym łączy, dużej liczby tychże gospodarstw korzystających z przestarzałych źródeł ciepła w znacznym stopniu wpływających na zanieczyszczenia powietrza (35%).

Wykres 72 Odpowiedzi respondentów

Źródło: Opracowanie własne

Ostatnie zadane ankietowanym pytanie dotyczyło wskazania obszarów kryzysowych ze sfery przestrzenno – funkcjonalnej. Wysoki poziom zagrożenia problemem dotyczy deficytu ścieżek rowerowych (40%), niskiej estetyki otoczenia oraz niewystarczającego stopnia wyposażenia w infrastrukturę techniczną (35%). Średnie zagrożenie dotyczy kwestii niewystarczającego poziomu wyposażenia w infrastrukturę komunikacyjną.

Wykres 73 Odpowiedzi respondentów

Źródło: Opracowanie własne

5. Wyznaczenie obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji

Zgodnie z art. 10 ustawy o rewitalizacji, jako obszar rewitalizacji wyznacza się obszar gminy obejmujący całość lub część obszaru zdegradowanego, który:

- cechuje się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk ze sfery społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej,
- posiada istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego i na którym gmina zamierza prowadzić rewitalizację,
- nie przekracza obszarowo 20% powierzchni gminy,
- jest zamieszkiwany przez maksymalnie 30% ogólnej liczby mieszkańców.

Rewitalizacja stanowi formę specjalnej interwencji publicznej, mającą na celu ulokowanie w relatywnie krótkim czasie możliwie wielu zasobów na ograniczonym terenie w celu wywołania samopodtrzymujących się impulsów rozwojowych. Aby osiągnąć założone cele, musi być mocno skoncentrowana i ograniczona terytorialnie.

Na podkreślenie zasługuje fakt, iż objęcie 30% społeczności zamieszkującej rozległe tereny gminy działaniami rewitalizacyjnymi może utrudniać zachowanie zasady koncentracji środków na rozwiązywaniu zdiagnozowanych problemów. Z drugiej strony, objęcie obszarem rewitalizacji większej powierzchni o relatywnie niskim wskaźniku zaludnienia, właściwie uniemożliwia prowadzenie skutecznej i skoncentrowanej terytorialnie interwencji w ramach rewitalizacji. Stąd rekomendacje, według których obszarem rewitalizacji należy obejmować obszary o znacznie mniejszej powierzchni gminy, przy jednocześnie relatywnie wyższych wskaźnikach zaludnienia.

Zgodnie z przyjętą metodologią do obszaru zdegradowanego włączone zostały wszystkie te jednostki referencyjne, w których wskaźnik syntetyczny natężenia zjawisk kryzysowych w sferze społecznej osiągnął wartość wyższą niż 0 oraz dla których zidentyfikowano (na zasadzie 0-1) przynajmniej jedno negatywne zjawisko w przynajmniej jednej z 4 sfer wskazanych w art. 9 ust. 1 pkt 1-4. O występowaniu negatywnego zjawiska decyduje fakt uzyskania sumy punktów na poziomie wyższym od 0 w ramach badanych wskaźników.

Tabela 35 Wyniki przeprowadzonej analizy delimitacyjnej

Obszar referencyjny	Wartość syntetycznego wskaźnika kryzysu zjawisk społecznych	Sfera gospodarcza	Sfera środowiskowa	Sfera techniczna	Sfera przestrzenno-funkcjonalna
ALEKSANDRÓWKA	-7,31	4	1	3	1
BATORZ PIERWSZY	5,23	3	0	2	1
BATORZ DRUGI	-2,03	2	1	2	0
BATORZ-KOLONIA	-11,44	1	0	1	0
BŁĄŻEK	-5,78	2	0	4	1
NOWE MOCZYDŁA	4,91	3	2	0	1

Obszar referencyjny	Wartość syntetycznego wskaźnika kryzysu zjawisk społecznych	Sfera gospodarcza	Sfera środowiskowa	Sfera techniczna	Sfera przestrzenno-funkcjonalna
SAMARY	0,16	4	1	4	2
STAWCE	0,03	3	1	3	1
STAWCE-KOLONIA	4,57	4	1	1	1
WĘGLINEK	-12,96	4	1	4	2
WOLA STUDZIĘSKA	16,96	3	2	2	2
WOLA STUDZIĘSKA-KOLONIA	0,21	0	1	3	2
WÓŁKA BATORSKA	7,45	3	2	3	1

Źródło: Opracowanie własne

Zgodnie z powyższym zestawieniem jako obszar zdegradowany wyznaczono teren składający się następujących jednostek referencyjnych:

- 1) Batorz Pierwszy – powierzchnia: 1,7142 km² ; liczba ludności: 453 osoby,
- 2) Nowe Moczydła - powierzchnia: 0,2307 km²; liczba ludności:115 osób,
- 3) Samary- powierzchnia: 1,047 km²; liczba ludności: 148 osób,
- 4) Stawce – powierzchnia: 3,3635 km²; liczba ludności: 208 osób,
- 5) Stawce - Kolonia – powierzchnia: 1,010; liczba ludności: 94 osoby,
- 6) Wola Studzieńska– powierzchnia: 3,4768 km². liczba ludności: 55 osoby,
- 7) Wola Studzieńska - Kolonia – powierzchnia: 1,0872 km²; liczba ludności:187 osoby,
- 8) Wólka Batorska - powierzchnia: 4,2111 km²; liczba ludności:383 osoby.

Łączna powierzchnia obszaru zdegradowanego wynosi: 16,1405 km², co stanowi: 22,79% całkowitej powierzchni gminy Batorz (70,81 km²). Natomiast łączna liczba mieszkańców obszaru zdegradowanego wynosi: 1 643, co stanowi: 51,36% wszystkich mieszkańców gminy (3 199 osób- stan na koniec 2023 r).

Zgodnie z wymogami ustawy obszar rewitalizacji obejmuje całość lub część obszaru zdegradowanego, który charakteryzuje się szczególną koncentracją zjawisk kryzysowych. Dodatkowo ustawodawca wprowadził obostrzenia co do maksymalnej powierzchni obszaru rewitalizacji względem całej gminy oraz maksymalnej liczby mieszkańców zamieszkujących obszar rewitalizacji względem populacji jednostki samorządu terytorialnego. W świetle ustawy powierzchnia obszaru rewitalizacji nie może przekraczać 20% powierzchni gminy i nie może on być zamieszkały przez więcej niż 30% liczby mieszkańców gminy. Uwzględniając kryteria ustawowe, niemożliwym jest wskazanie całego ww. obszaru zdegradowanego, jako obszaru rewitalizacji, ze względu na ograniczenia ludnościowe. W związku z tym dokonano selekcji obszarów i wybrano w pierwszej kolejności te, które charakteryzują się największą (zgodnie z kryterium sumarycznego wskaźnika niekorzystnych zjawisk społecznych) koncentracją problemów w sferze społecznej i współwystępującymi problemami pozostałych 4 sfer. W wyniku przeprowadzonych analiz wstępnie wytypowano 3 jednostki referencyjne (w tym przypadku pokrywają się one z granicami sołectw), w zakresie których sumaryczny wskaźnik kryzysu społecznego przybiera wartość najwyższą, tj.:

- 1) Batorz Pierwszy
- 2) Wola Studzieńska
- 3) Wólka Batorska.

Wyznaczano obszar rewitalizacji o łącznej powierzchni: 9,4021 km², co stanowi 13,28% całkowitej powierzchni gminy (70,81 km²), co mieści się w dopuszczalnym wskaźniku 20% powierzchni jednostki samorządu terytorialnego. Dodatkowo, obszar ten na koniec 2023 r. zamieszkały był przez 891 mieszkańców, co stanowiło 27,85% całej populacji gminy Batorz (liczba mieszkańców gminy na koniec 2024 r.: 3 199 osób). Na koniec 2024 r. dane ludnościowe dotyczące wyznaczonego obszaru rewitalizacji kształtowały się w następujący sposób: 881 mieszkańców obszaru rewitalizacji, co stanowi 27,97% wszystkich mieszkańców gminy (liczba mieszkańców gminy na koniec 2024 r.: 3150 osób).

Wyznaczono obszar rewitalizacji charakteryzujący się największym natężeniem niekorzystnych zjawisk społecznych, min. dużym udziałem osób korzystających z pomocy społecznej ze względu na złą sytuację materialną, rodzin ubogich i dysfunkcyjnych nieradzących sobie w sprawach opiekuńczo-wychowawczych czy prowadzenia gospodarstwa domowego. W ramach prowadzonej analizy w wybranych jednostkach referencyjnych wartość sumarycznego wskaźnika natężenia niekorzystnych zjawisk społecznych przybrał największą wartość:

- Batorz Pierwszy – 5,23 punktów
- Wola Studzieńska – 16,96 punktów
- Wólka Batorska – 7,45 punktów.

Na wyznaczonym obszarze rewitalizacji na koniec 2023 r. zamieszkiwało aż 60,78% wszystkich mieszkańców gminy Batorz pobierających świadczenia z GOPS, w tym: 37,50% osób pobierających świadczenia z tytułu ubóstwa, 52,94% osób pobierających świadczenia z tytułu bezrobocia, 63,64% osób pobierających świadczenia z tytułu niepełnosprawności, 50,00% osób pobierających świadczenia z tytułu długotrwałej lub ciężkiej choroby. W granicach obszaru rewitalizacji zamieszkiwało 66,67% wszystkich mieszkańców gminy mających założoną Niebieską Kartę oraz 65,22% dzieci do 17 r.ż. korzystających z dożywiania.

Niekorzystne czynniki, które nierzadko związane są z zamieszkiwanym obszarem, prowadzą do systematycznego i permanentnego pogłębiania się zjawiska wykluczenia społecznego, występowania patologii społecznych oraz natężenia zjawiska „dziedziczenia biedy”. Analizy wskaźnikowe wykazały, iż na obszarze rewitalizacji występuje duży problem bezrobocia: obszar ten zamieszkiwany był przez 22,22% wszystkich osób bezrobotnych zarejestrowanych w PUP, 25,97% długotrwale bezrobotnych, 29,41% zarejestrowanych bezrobotnych powyżej 50 roku życia, 17,31% zarejestrowanych bezrobotnych poniżej 30 roku życia oraz 25,53% wszystkich zarejestrowanych bezrobotnych bez kwalifikacji zawodowych. Sytuacja na rynku pracy jedną z przyczyn niskiej atrakcyjności osiedleńczej obszaru i wysokiego natężenia problemu emigracji ludzi młodych i wykształconych. Obszar ten charakteryzuje się również problemami w zakresie bezpieczeństwa publicznego. Na terenie tym zanotowano: 66,67% wszystkich przestępstw popełnionych na terenie gminy, oraz 43,92% wszystkich przeprowadzonych przez Policję na terenie gminy interwencji.

Dla całego obszaru rewitalizacji wskaźnik obrazujący liczbę osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym w 2023 r. przybrał wartość na poziomie 1,37, czyli mniej korzystną niż średnia gminy wynosząca 6,31. Równie niekorzystnie wygląda sytuacja w sferze środowiskowej. W zakresie wskaźnika ilość azbestu [m2] przypadająca na 100 budynków mieszkalnych wartość dla wyznaczonego obszaru rewitalizacji wskaźnik kształtował się na poziomie ponad 2,5 razy większym niż średnia gmin (obszar rewitalizacji: 2957,69; obszar całej gminy: 1104,80). Analogicznie kształtują się wyniki analizy wskaźnika obrazującego liczbę oze przypadająca na 100 budynków mieszkalnych. W zakresie obszaru rewitalizacji wartość wskaźnika kształtuje się na poziomie niższym niż średnia gminy (81,94) i wynosi: 70,93.

Trochę bardziej korzystnie wygląda sytuacja w obszarze rewitalizacji w zakresie sfery technicznej w zakresie budownictwa mieszkalnego. 100% budynków mieszkalnych posiada odstęp do sieci wodociągowej. 13,66% budynków mieszkalnych korzysta z przydomowych oczyszczalni ścieków, przy średniej gminy wynoszącej 8,33%. Udziału budynków mieszkalnych wykorzystujących przestrzale źródła ciepła na obszarze rewitalizacji wynosi 35,68% przy średniej gminy 39,77%. Wśród głównych problemów sfery technicznej Głównie problemy sfery technicznej to: duży udział budynków użyteczności publicznej wymagających podjęcia interwencji w postaci konieczności przeprowadzenia prac termomodernizacyjnych oraz wpływających na dostosowanie budynków dla potrzeb osób z niepełnosprawnościami. W obrębie wyznaczonego obszaru rewitalizacji znajduje się 11 z wszystkich 18 budynków użyteczności publicznej. 90,91% (10 z 11) ww. budynków wymaga przeprowadzenia pilnych prac termomodernizacyjnych, a 100% wymaga dostosowania do potrzeb osób z niepełnosprawnościami.

Na terenie obszaru rewitalizacji łączna długość dróg lokalnych (gminnych i powiatowych) wynosi: 31,48 km, w tym: 54,45% wymaga podjęcia pilnej interwencji (przeprowadzenia pilnych prac modernizacyjnych lub/i budowy) [przy średniej gminy wynoszącej 45,32%]. Na wyznaczonym obszarze rewitalizacji znajduje się 4,25 ha terenów publicznych, w tym: 3,94 ha, tj. 92,71% wymaga podjęcia interwencji. Na obszarze tym znajduje się również 68,63% wszystkich terenów publicznych wymagających podjęcia pilnych prac.

Obszar rewitalizacji to również teren, który charakteryzuje się dużym potencjałem (zasobami i możliwościami, które mogą przyczynić się do rozwiązywania zdiagnozowanych problemów) w zakresie rozwoju lokalnego:

1. Instytucje i obiekty publiczne:

Wśród najważniejszych obiektów publicznych na obszarze rewitalizacji należy wymienić:

- ✓ Zespół Szklono-Przedszkolny w Batorzu
- ✓ Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Batorzu,
- ✓ Gminny Ośrodek Kultury wraz z Gminną Biblioteką Publiczną w Batorzu,
- ✓ Urząd Gminy Batorz.

2. Aktywność obywatelska:

Aktywność społeczna mieszkańców gminy widoczna jest najwyraźniej przez pryzmat zrzeszania się ludności w różnego rodzaju organizacje. na obszarze rewitalizacji funkcjonuje obecnie 4 organizacje działające w dziedzinie aktywności społecznej i obywatelskiej: 1.Ochotnicza Straż Pożarna w Batorzu (data wpisu do rejestru stowarzyszeń 23.11.2001) 2.Stowarzyszenie "Aktywny Batorz" (data wpisu do rejestru stowarzyszeń 12.02.2018), 3. Ochotnicza

Straż Pożarna w Woli Studzieńskiej (data wpisu do rejestru stowarzyszeń 13.04.2016), 4. Ochotnicza Straż Pożarna w Wólce Batorskiej (data wpisu do rejestru stowarzyszeń 19.12.2001).

3. Turystyka i rekreacja:

Gmina Batorz posiada bogaty zasób materialnego i niematerialnego dziedzictwa kulturowego, spośród którego w wyznaczonym obszarze rewitalizacji znajdują się:

✓ Kościół Parafialny pw. Świętego Stanisława Biskupa i Męczennika w Batorzu

Kościół parafialny pw. św. Stanisława BM wybudowany został ze składek wiernych w latach 1882-1884. W 1929r. Paweł Pałka z Łukowa wykonał we wnętrzu polichromie. Restauracja świątyni miała miejsce w połowie lat 60-tych XX w. W ostatnich latach przeprowadzono konieczne remonty (m.in. izolację pionową fundamentów, malowanie dachu). Świątynia prezentuje neoromańskie, a nawet neobizantyjskie elementy historyzmu. Kościół jest budowlą o układzie centralnym, z nawą główną i nawą poprzeczną zakończoną niewysokimi szczytami, otoczoną neoromańskim fryzem. Na kopertowym dachu wznosi się sygnaturka, z tyłu wybudowano wieloboczne prezbiterium a na frontonie – wieżę zakończoną iglicą. W ścianach bocznych nawy i prezbiterium znajdują się podłużne okna zamknięte półkolistymi łukami. Malatura kościoła jest tradycyjna. Na uwagę zasługuje umieszczenie głównego ołtarza nie przy ścianie prezbiterium, ale w połowie jego długości, trochę na wzór wschodniego ikonostasu. Przestrzeń, która powstała w ten sposób za ołtarzem, wypełnia zakrystia. Obok kościoła wznosi się neoromańska dzwonnica w formie wieży, zdobna w jońskie kolumnienki, podwójne okno z maswerkiem i okrągłą lunetką oraz neoromański fryz. Kościół dzwonnica i plebania w Batorzu wpisany jest do Wojewódzkiej Ewidencji Zabytków.

Zdjęcie 1 Kopiec upamiętniający miejsce bitwy pod Batorzem

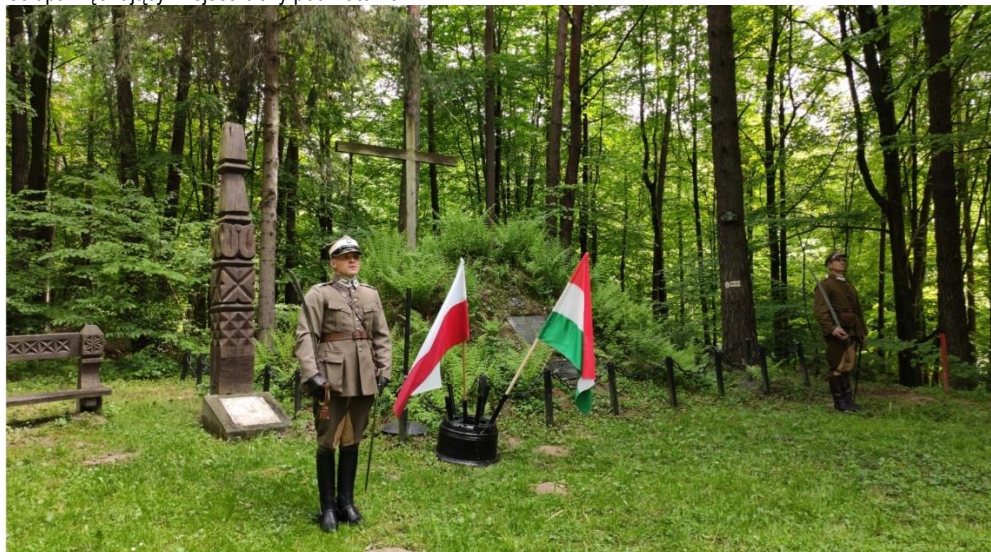
Źródło: <https://www.parafiabatorz.pl/>

✓ Kopiec upamiętniający miejsce bitwy z okresu powstania styczniowego 1863:

U schyłku lata roku 1863, na Sowiej Górze oddział powstańczy Marcina Lelewela-Borelowskiego stał się z wojskami rosyjskimi. O tragicznej walce przypomina zachowany ziemny kopiec oraz zbiorowa mogiła trzydziestu powstańców - nie tylko Polaków, ale także ochotników z Węgier. Dowódca oddziału Lelewel-Borelowski został pochowany na cmentarzu parafialnym, położonym na wysokim wzniesieniu dawnego wczesnośredniowiecznego

grodziska. Mogiła stanowi zabytek (A/479) ujęty w wykaz zabytków wpisanych do rejestru "A" zabytków nieruchomych województwa lubelskiego.

Zdjęcie 2 Kopiec upamiętniający miejsce bitwy pod Batorzem

Źródło: <https://batorz.gmina.pl/gmina/>

✓ Muzeum Wsi w Batorzu

Od 2007 r. muzeum usytuowane jest w budynku użytkowanym niegdyś jako Urząd Gminy. W czterech salach muzealnych prezentowane są eksponaty obrazujące historię, kulturę, tradycję i obyczaje społeczności Batorza i okolic. Oficjalne otwarcie odbyło się 14 września 2008 roku.

Zdjęcie 3 Muzeum Wiejskie w Batorzu

Źródło: <https://batorz.gmina.pl/gmina/>

✓ Malownicze okolice Batorza to także doskonałe miejsce dla miłośników nordic-walking czy wędkarstwa.

4. Potencjał przestrzeni publicznych:

W granicach wyznaczonego obszaru rewitalizacji znajduje się znaczna część terenów publicznych całej gminy Batorz. Odpowiednio wykorzystane, zrewitalizowane i udostępnione będą służyły całej społeczności lokalnej. Istniejąca baza

obiektów publicznych oraz tych, którym w efekcie realizowanych przedsięwzięć można nadać nowe funkcje użytkowe, stanowi ogromny potencjał (zaplecze techniczne) do realizacji różnego rodzaju przedsięwzięć (w tym oddolnych) realizowanych w celu ożywienia społeczno-gospodarczego obszaru rewitalizacji.

5. Potencjał kadr instytucji publicznych:

Bez wątpienia niezwykle istotnym potencjałem jest doświadczona kadra Urzędu Gminy Batorz oraz gminnych jednostek organizacyjnych (m.in. GOPS, GOK, placówek oświatowych). Pracownicy posiadają wieloletnie doświadczenie zarówno w zakresie pozyskiwania środków zewnętrznych (krajowych i zagranicznych), jak i realizacji szerokiego wachlarza przedsięwzięć (projektów i programów) służących przeciwdziałaniu wykluczeniu społecznemu mieszkańców. Profesjonalny system realizacji zadań publicznych determinuje całokształt działań rozwojowych, w szczególności planowania i realizowania inwestycji, w tym finansowanych ze środków zewnętrznych, wdrażania nowych metod zarządczych oraz obsługi klientów (mieszkańców, przedsiębiorców, inwestorów, turystów itp.). To właśnie jakość pracy administracji w ogromnej mierze narzuca tempo rozwoju wspólnoty lokalnej. Podstawą wdrożenia w życie założeń GPR będzie partnerstwo i skonsolidowane podejście do obszarów problemowych. Skala i charakter wyzwań rozwojowych, przed jakimi stoi samorząd w zakresie wyznaczonego obszaru rewitalizacji, wymagają kompleksowego ich rozwiązywania oraz działania z wykorzystaniem efektu synergii (uzyskiwanie zwielokrotnionych korzyści dzięki umiejętnemu połączeniu części składowych całości).

6. Załącznik nr 1 – Mapa obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji

Gmina Batorz
Obszary zdegradowane

